

HUOMAUTUKSIA

¹ Lenin tarkoittaa Rautatieläisten ammattiliiton yleisvenäläistä toimeenpanevaa komiteaa (Vikzhel). Vikzhel muodostettiin rautatieläisten I yleisvenäläisessä perustavassa kokouksessa, joka pidettiin Moskovassa heinä- ja elokuun vaihteessa 1917. Vikzhelin johdossa olivat menshevikit ja eserrät. Pietarin voittoisan Lokakuun aseellisen kapinan jälkeen Vikzhel oli vastavallankumouksen tukinojia. Pyrkien salaamaan todelliset tarkoituksensa Vikzhel julisti olevansa puolueeton ja kehotti lopettamaan kansalaissodan, mutta samalla esti vallankumouksellisten joukko-osastojen lähettämistä Pietarista Moskovaan, jossa käytiin yhä aseellista taistelua neuvostovallan pystyttämiseksi, ja uhkasi keskeyttää rautatieliikenteen. Vikzhel hyväksyi lokakuun 29 (marraskuun 11) pnä 1917 päätöslauselman kehottaen siinä muodostamaan uuden, n.s. »yhtäläisen sosialistisen hallituksen», johon olisi pitänyt tulla edustajia kaikista puolueista »bolshevikeista aina kansansosialisteja myöten». Vikzheliin vastavallankumouksellinen politiikka ja toiminta herättivät syvää tyytymättömyyttä rautatieläisten keskuudessa. Vikzhel hajotettiin tammikuussa 1918 rautatieläisten ylimääräisessä yleisvenäläisessä edustajakokouksessa. Edustajakokouksen valitsemaan rautatieläisten ammattiliiton keskuselimeen (Vikzhedor) tuli pääasiallisesti bolshevikkeja. — 1.

² »Asetusehdotus talvivarusteiden pakko-otosta rintamasotilaille» käsiteltiin ja hyväksyttiin Pietarin Työläisten ja Sotilaiden Edustajien Neuvoston istunnossa marraskuun 8 (21) pnä 1917. Leninin tekemät talvivarusteiden pakko-ottoa koskevat lisäykset saivat ilmauksensa asetuksen lopullisessa sanamuodossa (ks. »Pravdan» 184. numeroa, marraskuun 22 (9) pnä 1917). Mitä tuli »rikkaiden asuntojen pakko-ottoon köyhien hädän lieventämiseksi», niin Leninin ehdotuksia vastaavasti laadittiin »Asetusehdotus puna-armeijalaisten ja työttömien työläisten perheiden sijoittamisesta porvareiden asuntoihin ja asuinhuoneistojen normituksesta», joka hyväksyttiin Pietarin Neuvoston istunnossa maaliskuun 1 pnä 1918 (ks. »Izvestijan» 38. numeroa, maaliskuun 2 pnä 1918). — 2.

³ Tarkoitetaan 12. (25.)—14. (27.) marraskuuta 1917 Pietarin (pääkaupungin) vaalipiirissä toimitettuja perustavan kokouksen vaaleja-

Vaaleissa, joiden ennakkotulokset saatettiin julkisuuteen marraskuun 15 (28) pnä ja lopulliset seuraavana päivänä, bolshevikkipuolue sai 424 000 ääntä ja 6 perustavan kokouksen edustajanpaikkaa (kahdestatoista Pietarille myönnetystä); kadetit saivat 247 000 ääntä (4 paikkaa), eserrät 152 000 ääntä (2 paikkaa, joista toisen saivat vasemmisto-eserrät). — 2.

- ⁴ Vuoden 1917 touko- ja kesäkuun vaihteessa toimitetuissa Pietarin piiriduumien vaaleissa bolshevikkien ehdokaslistoja äänesti 20% valitsijoista. Pietarin kaupunginduman vaaleissa elokuun 20 (syyskuun 2) pnä bolshevikit saivat 33% kaikista äänistä. Puhuessaan syyskuun vaaleista Lenin tarkoittaa todennäköisesti syyskuun 24 (lokakuun 7) pnä 1917 toimitettuja Moskovon piiriduumien vaaleja, joissa bolshevikit saivat 51% kaikista äänistä. Lenin sanoi, että tämä äänestys oli »yleensä eräs hämmästyttävempiä oireita koko kansan mielialan mitä syvällisimmästä muutoksesta» (Teokset, 26. osa, s. 62 ja Valitut teokset neljässä osassa, 3. osa, s. 238). — 2.
- ⁵ *Kadettipuolue* (Perustuslaillis-demokraattinen puolue) — suurporvariston johtava puolue Venäjällä, perustettiin lokakuussa 1905. — 3.
- ⁶ *Eserrät* (sosialistivallankumoukselliset) — pikkuporvarillinen puolue Venäjällä, muodostui vuosien 1901 ja 1902 vaihteessa. Vuoden 1917 helmikuun porvarillisen-demokraattisen vallankumouksen voitettua eserrät olivat yhdessä menshevikkien ja kadettien kanssa porvarillisen väliaikaisen hallituksen tärkein tukinaja. Marraskuun lopulla 1917 eserrien vasen siipi muodosti itsenäisen *vasemmistoeserrien* puolueen. Vasemmistoeserrät tunnustivat muodollisesti neuvostovallan ja tekivät sopimuksen bolshevikkien kanssa. Myöhemmin he ryhtyivät kuitenkin taistelemaan neuvostovaltaa vastaan. — 3.
- ⁷ Kyseinen ehdotus on kirjoitettu KKN:n istunnossa marraskuun 18 (joulukuun 1) pnä 1917 kansankomissaarien palkkakysymystä käsiteltäessä; ehdotus hyväksyttiin vähäisin muutoksin ja julkaistiin KKN:n päätöksensä »Kansankomissaarien sekä ylimpien toimihenkilöiden ja virkamiesten palkoista» marraskuun 23 (joulukuun 6) pnä 1917 »Gazeta Vremennogo Rabotshego i Krestjanskogo Pravitelstva» lehden 16. numerossa. Puolue ja neuvostohallitus käsittelevät myöhemmin uudestaan spesialistien palkkakysymyksen. Tammikuun 2 (15) pnä 1918 tehdyssä KKN:n päätöksessä »Ylimpien toimenhaltijain palkkanormista» (ks. tätä osaa, s. 17) huomautettiin, että kansankomissaarien palkkojen rajoittaminen ei merkitse sitä, ettei spesialisteille saisi maksaa korotettuja palkkoja. Huhtikuun 29 pnä 1918 hyväksytyssä YTpKK:n päätöksessä katsottiin välttämättömäksi toimittaa kyseinen muutos yleisessä palkkajärjestelmässä. — 3.
- ⁸ Kyseinen ehdotus hyväksyttiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa marraskuun 19 (joulukuun 2) pnä 1917. — 4.
- ⁹ Kenraali Manikovskin pidättämisen jälkeen sotalaitoksen yleisen johdon ottivat huolekseen sota-asiaain kansankomissaari N. I. Pod-

- voiski ja Sotakomissaariaatin kollegion jäsenet B. V. Legran, K. A. Mehonoshin ja E. M. Skljanski.
- Marraskuun 30 (joulukuun 13) pnä KKN teki päätöksen Manikovskin ja Marushevskin vapauttamisesta takausta vastaan. — 4.
- ¹⁰ Marraskuun 25 (joulukuun 8) pnä 1917 Valkasta lähetettiin Pietariin latvialaisten tarkka-ampujien 6. Tukumin rykmentti ja jo marraskuun 28 (joulukuun 11) pnä se ryhtyi suorittamaan varuskuntapalvelusta Smolnan ja Taurian palatsin alueella. — 4.
- ¹¹ Lenin kirjoitti teesinsä sen yhteydessä, että Kansankomissaarien Neuvosto valmisteli asetusehdotusta kaupunkikiinteistöjen kansallistamisesta. Ehdotus hyväksyttiin KKN:n istunnossa marraskuun 23 (joulukuun 6) pnä 1917 ja julkaistiin marraskuun 25 (joulukuun 8) pnä »Gazeta Vremennogo Rabotshego i Krestjanskogo Pravitelstva» lehden 18. numerossa otsikkonaan »Ehdotus asetukseksi kaupunkikiinteistön yksityisomistusoikeuden lakkauttamisesta (hyväksytty Kansankomissaarien Neuvostossa)». Elokuun 20 pnä 1918 asetus vahvistettiin YTpKK:n istunnossa ja elokuun 24 pnä julkaistiin »Izvestija VTsIK» lehden 182. numerossa. — 5.
- ¹² Lenin kirjoitti kyseisen päätösehdotuksensa sen yhteydessä, että Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa käsiteltiin marraskuun 27 (joulukuun 10) pnä 1917 hänen ehdotuksensa erikoisen komission asettamisesta huolehtimaan »sosialistisen politiikan harjoittamisesta finanssi- ja talouselämän alalla». Ehdotus hyväksyttiin sanamuodoltaan hieman korjailtuna. — 5.
- ¹³ Maanpuolustusasioita käsittelevä erikoisneuvottelukunta muodostettiin elokuun 17 (30) pnä 1915; sen tuli »käsitellä ja yhdistää valtion puolustustoimenpiteitä ja turvata armeijan ja laivaston huoltaminen taisteluvälineillä ja muilla tarvikkeilla» («Особые совещания и комитеты военного времени». Пр., 1917, стр. 7 («Sotatajan erikoisneuvottelukunnat ja -komiteat», Pietari 1917, s. 7)). Kansankomissaarien Neuvoston joulukuun 11 (24) pnä 1917 tekemän päätöksen mukaan Maanpuolustusasioita käsittelevän erikoisneuvottelukunnan tehtäväksi annettiin »likvidoida maanpuolustustilaukset tai supistaa niitä normaaliin rauhanajan vaatimaan määrään ja demobilisoida sen yhteydessä tehtaat sekä siirtää ne valmistamaan rauhanajan tuotteita» («Декреты Советской власти», т. I, М., 1957, стр. 214 («Neuvostovallan asetukset», I osa, Moskova 1957, s. 214)). — 5.
- ¹⁴ Leninin tekemät »*Mielenosoitustunnuksia*» koskevat merkinnöt ovat lisäys Pietarin Neuvoston vetoomukseen »Pietarin työläisille ja talonpojille», joka julkaistiin marraskuun 28 (joulukuun 11) pnä 1917 »Pravda» ja »Izvestija TsIK» lehdissä. Kadetit olivat määränneet tuoksi päiväksi mielenosoituksen aikojen avata ilmoitusjärjestyksessä perustavan kokouksen ja panna toimeen vastavallankumouksellisen vallankaappauksen.
- Vastavallankumouksellisen porvariston hanke anastaa valta kadettien johdolla tehtiin tyhjäksi Kansankomissaarien Neuvoston ja Pietarin Neuvoston toimenpiteiden ansiosta. — 6.

- ¹⁵ *Tshernov, V. M.* (1876—1952) — eserräpuolueen johtomiehiä. Porvarillisen väliaikaisen hallituksen maatalousministeri 1917. Lokakuun vallankumouksen jälkeen yksi neuvostovastaisten kapinoiden järjestäjistä. — 6.
- ¹⁶ Lenin kirjoitti ehdotuksensa KKN:n päätökseksi edesvastuusta perustelemattomista syytöksistä sen yhteydessä, että joku oli nimeään ilmoittamatta syyttänyt J. S. Hanekia siitä, että hän oli muka saksalaisen kauppaliikkeen palveluksessa. Tätä asiaa koskevaa VSDTP(b):n KKN:lle osoitettua Leninin kirjettä ks. *Сочинения*, 5. изд., том 50, стр. 14—16 (Teokset, 5. painos, 50. osa, ss. 14—16). — 7.
- ¹⁷ Aleksandrovin-Grushevlin vuoriteollisuuspiirin kysymystä käsiteltiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa joulukuun 9 (22) pnä 1917. — 9.
- ¹⁸ *Polttoainemonopolin* — Donetsin polttoaineen myyntimonopolia koskevia asioita hoitavan neuvoston muodosti väliaikainen hallitus vuonna 1917. Lokakuun sosialistisen vallankumouksen jälkeen Polttoainemonopoli harjoitti sabotointipolitiikkaa Neuvosto-Venäjäjän kulkulaitoksen ja keskuksen tuotantolaitosten polttoaineverustelun alalla. — 10.
- ¹⁹ Lenin kirjoitti ehdotuksensa sen yhteydessä, että Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa käsiteltiin joulukuun 13 (26) pnä 1917 selvittelyvaliokunnan toimintaselostus. KKN oli asettanut mainitun valiokunnan joulukuun 11 (24) pnä tarkastamaan hallitusvirastojen toimihenkilöiden palkkatariffit; Leninin ehdotus hyväksyttiin sanamuodoltaan hieman korjailtuna. Kaikille kansankomissaariaateille lähetettiin hyväksytyyn päätöksen perusteella Kansankomissaarien Neuvoston päiväkäskey, jossa vuoden 1917 marraskuun 1 (14) päivästä lähtien säädettiin uudet, korotetut palkanormit valtionvirastoissa työskenteleviä varten; kansankomissaarit velvoitettiin tekemään viipymättä välttämättömät muutokset vuoden 1918 palkkakustannusarvioihin. — 10.
- ²⁰ Kyseinen ehdotus hyväksyttiin Leninin esityksestä KKN:n istunnossa joulukuun 15 (28) pnä 1917 käsiteltäessä kysymystä töiden keskeytymisestä Putilovin tehtaassa; ehdotus julkaistiin KKN:n päätöksenä »Praktikkovaliokunnan muodostamisesta» joulukuun 17 (30) pnä 1917 »Gazeta Vremennogo Rabotshego i Krestjanskogo Pravitelstva» lehden 35. numerossa. — 10.
- ²¹ Järjestystä, jota Lenin ehdotti noudatettavaksi otettaessa asioita Kansankomissaarien Neuvoston istuntojen käsittelylistalle, käsiteltiin KKN:n istunnossa joulukuun 18 (31) pnä 1917; istunnossa tehtiin seuraava päätös: »Vahvistetaan Leninin ohje ja Gorbunovin ehdotus, joiden mukaan käsittelylistaan on lupa tehdä viimeiset lisäykset puoli tuntia ennen istunnon (etukäteen määrätyn) alkamista, ja velvoitetaan kansankomissaarit täyttämään tämä ja antamaan kirjallinen sitoumus» (NKP:n KKN:n marxismin-leninismin instituutin keskuspuoluearkisto). — 11.

- ²² Lenin kirjoitti tämän ehdotuksensa sen yhteydessä, että Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa käsiteltiin joulukuun 19 p:nä 1917 (tammikuun 1 p:nä 1918) YEK:n puheenjohtajan F. E. Dzerzhin skin kirjallinen protesti vasemmistoeserrien — oikeusasiain kansankomissaarin I. Z. Steinbergin ja Oikeusasiain kansankomissaariaatin kollegion jäsenen V. A. Karelinin — menettelyä vastaan.

Asianlaista oli seuraava. Edellisenä päivänä illalla Leninille ilmoitettiin KKN:n istunnon aikana, että YEK oli pidättänyt Vapaan talousseuran huoneistossa joukon vastavallankumouksellisen »Perustavan kokouksen puolustusliiton» jäseniä, jotka olivat yrittäneet omavaltaisesti, vastoin Kansankomissaarien Neuvoston asetusta avata perustavan kokouksen »istunnon»; Kansankomissaarien Neuvosto päätti olla vapauttamatta pidätettyjä niin kauan kunnes heidät oli tunnistettu. Steinberg ja Karelin lähtivät tapahtumapaikalle; sen sijaan, että olisivat täyttäneet KKN:n päätöksen, he vapauttivat kaikki pidätetyt eivätkä ilmoittaneet siitä edes YEK:lle. Heidän menettelynsä oli ristiriidassa bolshevikkien KK:n ja vasemmistoeserrien KK:n tekemän sopimuksen kanssa yhteisen linjan ajamisesta Kansankomissaarien Neuvostossa, ja täten vasemmistoeserrät rikkoivat Kansankomissaarien Neuvostoon menessään ottamansa sitoumuksen neuvostopolitiikan noudattamisesta.

KKN hyväksyi Leninin kirjoittaman päätösehdotuksen. — 12.

- ²³ Tarkoitetaan Vastavallankumousta ja sabotaasia vastustavaa yleisvenäläistä erikoiskomissiota (YEK:ta), Pietarin Työläisten ja Sotilaiden Edustajien Neuvoston tutkintakomissiota, Sotalaivaston tutkintakomissiota ja Viinikellarien ryöväystä vastaan taistelevaa komiteaa. — 12.
- ²⁴ *Kerenski, A. F.* (s. 1881) — eserrä; vuoden 1917 helmikuun porvarillis-demokraattisen vallankumouksen jälkeen porvarillisen väliaikaisen hallituksen ministeri ja myöhemmin pääministeri, ylipäällikkö. Lokakuun sosialistisen vallankumouksen jälkeen kävi taistelua neuvostovaltaa vastaan. Pakeni ulkomaille 1918. — 14.
- ²⁵ *Kornilov, L. G.* (1870—1918) — tsaarin armeijan kenraaleja. Heinä- ja elokuussa 1917 ylipäällikkö. Johti elokuussa 1917 vastavallankumouksellista kapinaa, jonka tarkoituksena oli monarkian ennallistaminen. Donin »vapaaehtoisen» valkokaartilaisarmeijan järjestäjä ja sittemmin komentaja. — 14.
- ²⁶ *Avksentjev, N. D.* (1878—1943) — eserräpuolueen johtomiehiä. Vuoden 1917 helmikuun porvarillis-demokraattisen vallankumouksen jälkeen Kerenskin hallituksen sisäministeri ja sittemmin vastavallankumouksellisen »Venäjän tasavallan väliaikaisen neuvoston» (Esiparlamentin) puheenjohtaja. — 14.
- ²⁷ *Lieberdanit* — pilkkanimi, jota alettiin käyttää yleisesti menshevikkijohtajista Lieberistä ja Danista sekä heidän kannattajistaan sen jälkeen, kun runoilija ja satiirikko D. Bednyi kirjoitti 1917 pakinan »Lieberdan». — 14.

- ²⁸ *Savinkov, B. V.* (1879—1925) — eserrä, vuoden 1917 helmikuun porvarillis-demokraattisen vallankumouksen jälkeen apulaissotaministeri, sittemmin Pietarin sotilaskenraalikuvernööri. Lokakuun sosialistisen vallankumouksen jälkeen useiden vastavallankumouksellisten kapinoiden järjestäjä. — 14.
- ²⁹ »*Novaja Zhizn*» («Uusi Elämä») — päivälehti; ilmestyi Pietarissa huhtikuun 18 (toukokuun 1) päivästä 1917 vuoden 1918 heinäkuuhun. Lehden perustajia olivat internationalisti-menshevikit ja »*Letopis*»-nimisen aikakauslehden ympärille ryhmittyneet kirjailijat. Lokakuun sosialistiseen vallankumoukseen ja neuvostovallan pystyttämiseen lehti suhtautui vihamielisesti. Vuoden 1918 kesäkuun 1 päivästä se ilmestyi kahtena painoksena: Pietarissa ja Moskovassa. Kumpikin lakkautettiin heinäkuussa 1918. — 15.
- ³⁰ Tarkoitetaan YAKN:n senaikaisen sihteerin S. A. Lozovskin lausuntoa TrKK:n bolshevikkiryhmälle. Lausunto julkaistiin »*Novaja Zhizn*» lehden 172. numerossa marraskuun 4 (17) pnä 1917. Joulukuussa 1917 Lozovski erotettiin bolshevikkipuolueen riveistä ja hyväksyttiin uudelleen VKP(b):n riveihin joulukuussa 1919. — 15.
- ³¹ Lenin tarkoittaa S. A. Lozovskin artikkeleita «*К Всероссийскому съезду профессиональных союзов*», «*Профессиональные союзы и Советская власть*» («Yleisvenäläisestä ammattiliittojen edustajakokouksesta» ja »*Ammattiliitot ja neuvostovalta*»), jotka julkaistiin »*Professionalnyi Vestnik*» aikakauslehden 7. ja 8. numerossa vuonna 1917.
- »*Professionalnyi Vestnik*» («Ammattiliittojen Tiedonantaja») — aikakauslehti, Yleisvenäläisen Ammattiliittojen Keskusneuvoston äänenkannattaja; ilmestyi Pietarissa vuoden 1917 syyskuusta vuoden 1918 maaliskuuhun. — 15.
- ³² *Kaledin, A. M.* (1861—1918) — tsaarin armeijan kenraaleja, Donin kasakka-atamaani. Osallistui aktiivisesti Kornilovin kapinaan elokuussa 1917. Lokakuun sosialistisen vallankumouksen jälkeen Donin kasakoiden vastavallankumouksen johtajia. — 16.
- ³³ *Antonov-Ovseenko, V. A.* (1884—1939) — kaledinilaisia ja Keskusraada vastaan taistelleiden neuvostojoukkojen komentaja vuoden 1917 lopulla ja vuoden 1918 alussa. — 16.
- ³⁴ Kyseinen ehdotus hyväksyttiin Leninin esityksestä KKN:n istunnossa tammikuun 2 (15) pnä 1918 käsiteltäessä työasiain kansankomissaarin A. G. Shljapnikovin kyselyä tehdashallintojen ylimpien toimenhaltijain palkkanormeista. — 17.
- ³⁵ Lenin tarkoittaa KKN:n marraskuun 18 (joulukuun 1) pnä 1917 tekemää päätöstä »*Kansankomissaarien sekä ylimpien toimihenkilöiden ja virkamiesten palkoista*». Päätösehdotus oli Leninin kirjoittama (ks. tämä osa, ss. 3—4). — 17.
- ³⁶ Päätösehdotus »*Elintarviketilanteen parantamistoimenpiteistä*» hyväksyttiin KKN:n istunnossa tammikuun 14 (27) pnä 1918.

Tällä päätöksellä pyrittiin saamaan yhteistyöhön neuvostoval-
lan kanssa Yleisvenäläinen elintarvikeneuvosto, joka oli aset-
tunut vastustamaan Elintarvikeasiain kansankomissariaattia ja
sabotoi neuvostovalan toimenpiteitä. Tammikuun 14 (27) pnä
Pietarissa pidetty ensimmäinen neuvostolainen elintarvikealan työn-
tekijäin edustajakokous, johon ottivat osaa myös neuvostojen III
yleisvenäläisen kokouksen edustajat, lakkautti Elintarvikeneuvos-
ton sekä muut elintarvikeasioita hoitaneet järjestöt ja keskitti
elintarvikeasiain johdon neuvostovalan elinten käsiin. — 17.

- ³⁷ Oikeusasiain kansankomissaarin I. Z. Steinbergin ehdotuksesta
Kansankomissaarien Neuvosto määräsi tammikuun 11 (24) pnä
1918 suoritettavaksi tutkimuksen Pietarin Neuvoston Tutkintako-
mission toiminnasta ja pidätti kaikki komission jäsenet virantoimi-
tuksesta tutkimuksen tulosten selvittämiseen asti. Tammikuun 14
(27) pnä Kansankomissaarien Neuvosto, käsiteltyään Tutkintako-
mission puheenjohtajien M. J. Kozlovskin ja P. A. Krasikovin
KKN:lle jättämän pyynnön päätöksen tarkistamisesta, kehotti
muodostamaansa tarkastuskomissiota esittämään tutkimuksen tu-
lokset 48 tunnin kuluessa ja päätti lähettää vasemmistoeserrien
puolueen KK:lle kyselyn vasemmistoeserrien Pietarin komitean
päättökseen johdosta, jonka mukaan vasemmistoeserret olivat kiel-
täytyneet nimittämistä edustajiaan Tutkintakomissioon. Lenin
kirjoitti puheena olevan kyselyn tämän päätöksen johdosta.

Tutkintakomission toimintaa tarkastaneen komission selostus
käsiteltiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa. Tammikuun
21 (helmikuun 3) pnä Kansankomissaarien Neuvosto vahvisti Leni-
nin kirjoittaman päätösehdotuksen (ks. tätä osaa, ss. 20—21); hel-
mikuun 26 pnä Kansankomissaarien Neuvosto totesi, että »kaikki
Tutkintakomission vastuunalaisia johtohenkilöitä vastaan esitetyt
syytökset lahjusten ostopista ja muista rikoksista tahi sopimat-
tomista teoista ovat aivan perusteettomia», ja päätti katsoa Tutkin-
takomission toiminnan tutkimuksen päättyneeksi ja palauttaa toi-
meensa sen johtohenkilöt: Krasikovin, Kozlovskin, Lindemanin,
Mitsgendlerin ja Rozinin («Декреты Советской власти», т. I, М.,
1957, срр. 499 («Neuvostovalan asetukset», I osa, Moskova 1957,
s. 499); ks. myös tämä osa, s. 27). — 18.

- ³⁸ Kyseisen ehdotuksensa Lenin kirjoitti tammikuun 15 (28) pnä
1918 ja se vahvistettiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa
samana päivänä. — 19.

- ³⁹ Tarkoitetaan Korkeimman merikollegion päiväkäskyllä tammikuun
8 (21) pnä 1918 vahvistetun »Laivaston demokratisointisäännök-
sen» 51. §:n huomautusta; siinä sanottiin, että »niin merilaitoksen
kuin yleisvaltiollistenkin keskustelinten kaikki määräykset sekä
myös erinäisten komiteain päätökset... on pantava täytäntöön
laivastossa tai eri merien laivastoissa vain siinä tapauksessa, että
kyseisen meren laivaston keskuskomitea on vahvistanut ne...»
(NKP:n KK:n marxismileninismien instituutin keskuspuoluear-
kisto). — 19.

- ⁴⁰ Posti- ja lennätinlaitosten toimihenkilöiden palkkakysymystä käsiteltiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa tammikuun 16 (29) pnä 1918. Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi Leninin kirjoittaman päätösehdotuksen. — 19.
- ⁴¹ Lenin kirjoitti kyseiset ehdotuksensa tammikuun 16 (29) pnä 1918, kun Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa käsiteltiin ensimmäisen neuvostolaisen yleisvenäläisen elintarvikejärjestöjen kokouksen (avattiin Pietarissa tammikuun 14 (27) pnä) puhemiehistön selostusta yhtenäisen elintarvikekeskuksen muodostamisesta. Kokouksen päätöslauselma oli todiste siitä, että oli päästy merkittävään tuloksiin elintarvikejärjestöjen työntekijäin ryhmittämisessä neuvostovallan ympärille. Samalla Kansankomissaarien Neuvostolle tiedotettiin erimielisyyksistä toisaalta elintarvikekomissaarin A. G. Schlichterin ja toisaalta elintarvikejärjestöjen kokouksen puhemiehistön, Yleisvenäläisen elintarvikeneuvoston (valittiin marraskuussa 1917 Moskovassa elintarvikejärjestöjen kokouksessa) ja KKTN:n elintarvikeosaston välillä, minkä johdosta Lenin kirjoitti toisen päätösehdotuksensa.
- Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi ensimmäisen ehdotuksen, toista ei liitetty istunnon pöytäkirjaan (ks. myös tämä osa, ss. 17—18). — 20.
- ⁴² Asiakirjassa on Leninin merkintö: »Hyväksytty yksimielisesti.» Kansankomissaarien Neuvoston päätös julkaistiin sanamuodoltaan hiukan korjailtuna tammikuun 23 (helmikuun 5) pnä 1918 »Izvestija» lehden 17. numerossa. — 21.
- ⁴³ Luonnoksen »*Peruslainsäädännön maan sosialisoinnista*» laati Maatalouden kansankomissariaatin collegio, minkä jälkeen se annettiin Työläisten, Sotilaiden ja Talonpoikien Edustajien Neuvostojen III yleisvenäläisen edustajakokouksen valiokunnan toimitettavaksi. Lenin teki valiokunnan jäsenenä suuren työn luonnoksen toimittamisessa. Hänen kirjoittamansa lisäys liitettiin sanamuodoltaan hieman korjailtuna lakiin 26. kohtana, joka käsitti V luvun: »Maankäyttönormin säätäminen myönnettäessä maata rakennustoimintaa, maataloudellisten elinkeinojen harjoittamista, kulttuuri- ja valistustarkeituksia y.m.s. varten» (ks. «Декреты Советской власти», т. I, М., 1957, стр. 414 (»Neuvostovallan asetukset», I osa, Moskova 1957, s. 414)). — 21.
- ⁴⁴ Lenin kirjoitti tämän lisäyksen sen yhteydessä, että Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa käsiteltiin tammikuun 30 (helmikuun 12) pnä 1918 asetusehdotusta teiden vartiointista huolehtivan hallinnonhaarojen yhteisen erikoiskomission perustamisesta »väestön varustamiseksi suunnitelmallisesti elintarvikkeilla ja välttämättömyystavaroilla»; Leninin kirjoittama lisäys liitettiin KKN:n vahvistamaan asetukseen 5. §:ksi (ks. «Декреты Советской власти», т. I, М., 1957, стр. 453—454 (»Neuvostovallan asetukset», I osa, Moskova 1957, ss. 453—454)).
- Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi mainitun komission selostuksen johdosta myös päätöksen, johon liitettiin tuonnempana julkaistut Leninin ehdotukset (ks. tämä osa, ss. 22—23). — 22.

- 45 Päättös »*Sabotoijien työhönottojärjestyksestä*» hyväksyttiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa tammikuun 31 (helmikuun 13) pnä 1918 J. M. Sverdlovin tekemän entisten virkamiesten sabotaasin likvidointia koskevan selostuksen johdosta. — 23.
- 46 Puhelinsanoma on julkaistu Leninin käsikirjoituksen mukaan, jonka NKP:n KK:n marxismin-leninismien instituutin keskuspuoluarkisto sai huostaansa vuonna 1948. — 24.
- 47 Kansankomissaarien Neuvoston päätöksestä tiedotettiin Berliiniin Saksan hallitukselle helmikuun 24 pnä klo 7 aamulla. Siitä huolimatta Saksan sotilaspäällystö, vastaten neuvostojoukkojen ylipäällikön N. V. Krylenkon radiosanomaan, jossa tämä kehotti katsomaan aikaisemmin solmitun välirauhan päteväksi, ilmoitti sopimuksen menettäneen voimansa. Saksalaiset joukot jatkoivat hyökkäystä aina maaliskuun 3:nteen, rauhansopimuksen allekirjoittamispäivään saakka. — 25.
- 48 Suomessa alkoi tammikuun 14 (27) pnä 1918 vallankumous, valta siirtyi proletariaatin käsiin. Suomen työväenhallituksen — Kansanvaltuuskunnan — ehdotuksesta alettiin helmikuussa neuvottelut sopimuksesta Venäjän ja Suomen sosialististen tasavaltojen kesken. Venäläis-suomalaisen selvittelykomitean laatimaa sopimusehdotusta käsiteltiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnoissa helmikuun 25, 27 ja 28 pnä. Sopimuspuolien valtuutetut allekirjoittivat sopimuksen maaliskuun 1 pnä.
- Lenin osallistui välittömästi sopimuksen laadintaan, keskusteli Suomen työväenhallituksen edustajien kanssa, jotka oli valtuutettu allekirjoittamaan sopimus, ja suoritti sopimusehdotuksen toimitustyön (ks. Ленинский сборник XXI, стр. 241—243 (XXI Leninkokoelma, ss. 241—243)).
- Tämä oli historiassa ensimmäinen kahden sosialistisen tasavallan välinen sopimus, näyte uudentyyppisistä kansainvälisistä suhteista, ystävällisistä veljessuhteista tasa-arvoisten suvereenien valtioiden kesken, joissa valtaan oli noussut työväenluokka. — 25.
- 49 Leninin ehdotus vahvistettiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa helmikuun 25 pnä 1918. — 25.
- 50 Helmikuun 27 pnä 1918 Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi istunnossaan Leninin kirjoittaman päätösehdotuksen.
- Venäjän ja Suomen sosialististen tasavaltojen välisen sopimuksen 13. §:ssä sanottiin: »Venäjän Federatiivinen Neuvostotasavalta myöntää kaikki Venäjän kansalaisille kuuluvat valtiolliset oikeudet Suomen kansalaisille Venäjällä, jotka kuuluvat työväenluokkaan tai talonpoikaissäväkeen, joka ei käytä vierasta työvoimaa, mikäli he ansiotyössä ollen asuvat Venäjän alueella.
- Suomen Sosialistinen Työväentasavalta puolestaan sitoutuu myöntämään Venäjän Federatiivisen Neuvostotasavallan kansalaisille Suomessa mahdollisimman helpot ehdot täysien valtiollisten oikeuksien saamiseen, erityisesti huomioon ottaen vakinaista asuinpaikkaa vaille olevan työtätekevän väestön edut» («Декре-

- ты Советской власти», т. I, М., 1957, стр. 508 («Neuvostovallan asetukset», I osa, Moskova 1957, s. 508) tai »Kommunisti», n:o 3 (128), Leningrad 1934). — 26.
- ⁵¹ Tämä Leninin kirjoittama ehdotus hyväksyttiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa helmikuun 26 pnä 1918 lisäyksenä KKN:n päätökseen tutkimuksen suorittamisesta Pietarin Neuvoston Tutkintakomission toiminnasta. — 27.
- ⁵² Leninin puheenvuorot julkaistaan Kansankomissaarien Neuvoston istunnon pikakirjoitteen mukaan, joka on säilytettävänä NKP:n KK:n marxismin-leninismin instituutin keskuspuoluearkistossa. Pikakirjoite on siirretty kurrenttiin vuonna 1962 V. I. Leninin Teosten 5. venäjänkielistä painosta varten. — 27.
- ⁵³ Tarkoitetaan vesiliikenteen työntekijäin ammattiliiton keskuskomitean edustajain ehdotusta vesiliikenteen johdon keskittämisestä ammattiliiton käsiin.
- Maaliskuun 4 pnä 1918 pidetyssä Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa käsiteltiin kysymys vesiliikennelaitoksen johtavan kollegion muodostamisesta. KKN:n päätöstä vastaavasti vesiliikennelaitoksen johto annettiin KKTN:n huoleksi; tämän yhteyteen perustettiin vesiliikenneosasto, jonka kollegioon tuli kuulua KKTN:n, KKN:n, vesiliikenteen työntekijäin ammattiliiton ja alueiden kansantalousneuvostojen edustajia.
- KKN torjui vesiliikenteen työntekijäin anarkosyndikalistiset vaatimukset. Leninin ehdotuksesta KKN päätti muodostaa viipymättä kollegion KKN:n helmikuun 27 pnä tekemän päätöksen 3. §:n perusteella, lisätä tilapäisesti ammattiliittojen edustajien määrää kollegiossa ja ryhtyä toimenpiteisiin varojen lähettämiseksi Volgalla ja Marian kanavalla talvehtivien alusten työläisten palkan maksua varten. KKN:n päätöksen peruskohdat kirjoitti Lenin (ks. tämä osa, ss. 30–31). — 27.
- ⁵⁴ Tarkoitetaan KKN:n asetusta »Kauppalaivaston kansallistamisesta», joka hyväksyttiin tammikuun 23 (helmikuun 5) pnä 1918. Asetus julkaistiin tammikuun 26 (helmikuun 8) pnä »Gazeta Vremennogo Rabotshego i Krestjanskogo Pravitelstva» lehden 18. numerossa. — 27.
- ⁵⁵ Tämä Leninin kirjoittama ehdotus hyväksyttiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa maaliskuun 4 pnä 1918 käsiteltäessä kysymystä vesiliikennelaitoksen johtavan kollegion muodostamisesta. (Leninin puheenvuoroja KKN:n istunnossa ks. tästä osasta, ss. 27–30.) — 30.
- ⁵⁶ Tarkoitetaan Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa helmikuun 27 pnä 1918 hyväksytyyn »Meri- ja jokikauppalaivaston sekä vesiliikennelaitoksen johtoa koskevan päätöksen» 3. §:ää (ks. «Декреты Советской власти», т. I, М., 1957, стр. 501–502 («Neuvostovallan asetukset», I osa, Moskova 1957, ss. 501–502)). — 30.

- ⁵⁷ Tarkoitetaan varojen myöntämistä alusten korjaustöihin Volgan ja Marian kanavan talvehtimispaikoilla. — 31.
- ⁵⁸ Koneella kirjoitettu haastatteluteksti ja Leninin omakätinen lisäys (sekä englanninkielinen käännös) julkaistiin valokuvajäljennöksenä vuonna 1932 kirjassa: R. H. Bruce Lockhart, »Memoirs of a British Agent» (»Englantilaisen asiamiehen muistelmia»). Koneella kirjoitetun haastattelutekstin jäljennöksessä on seuraava Leninin merkintö: »23/III annettu *Ransomelle*» (NKP:n KK:n marxismin-leninismien instituutin keskuspuoluearkisto).
»Daily News» (»Päivän Uutiset») — vuosina 1846—1928 Lontoossa ilmestynyt porvarillinen lehti. — 31.
- ⁵⁹ Lenin tarkoittaa Ison-Britannian ulkoministerin A. Balfourin alahuoneessa maaliskuun 14 p:nä 1918 pitämää puhetta, jossa tämä pyrkien salaamaan Japanin intervention todellisen tarkoituksen vakuutti vilpillisesti, että miehittämällä liittoutuneiden suostuksesta Siperian ja valtaamalla Siperian radan Japani estää Saksaa hyökkäämästä pohjois-Aasian alueelle. — 31.
- ⁶⁰ Kaikki vakuutusmuodot käsittävän valtionvalvonnan järjestämistä koskevan asetuksen luonnosta käsiteltiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa maaliskuun 23 p:nä 1918. Asetus hyväksyttiin lisäyksin ja korjauksin. Tässä julkaistut Leninin ehdotukset otettiin asetuksen V kohdan pohjaksi. Lenin täsmensi sitä paitsi asetuksen nimeä seuraavasti: »Asetus kaikki vakuutusmuodot, *paitsi sosiaali- (t.s. pakollista valtiollista) vakuutusta*, käsittävän valtionvalvonnan järjestämisestä» (kursiivilla painetut sanat ovat Leninin lisämiä). Asetus julkaistiin huhtikuun 2 p:nä 1918 »Izvestija VTsIK» lehdessä (ks. «Декреты Советской власти», т. II, М., 1959, стр. 5—11 (»Neuvostovallan asetukset», II osa, Moskova 1959, ss. 5—11)). — 32.
- ⁶¹ »Artikkelin 'Neuvostovallan lähimmät tehtävät' alkuperäisen variantin» Lenin saneli pikakirjoittajalle vuonna 1918 maaliskuun 23 ja 28 päivän välisenä aikana. Hän ryhtyi sanelemaan artikkeliaan todennäköisesti sen yhteydessä, että VKP(b):n Keskuskomiteassa aiottiin käsitellä sosialistisen rakennustyön kehityssuunnitelma. KK:n kokous pidettiin huhtikuun 7 p:nä. Lenin korosti kokouksessa pitämässään avauspuheessa, että vallankumous on astunut »uuteen vaiheeseen»; Keskuskomitea antoi Leninin tehtäväksi »laatia kyseistä ajankohtaa koskevat teesit ja esittää ne KK:lle». Lenin kirjoitti tätä päätöstä vastaavasti »Teesit Neuvostovallan tehtävistä nykyhetkellä» (tämä oli Leninin »Neuvostovallan lähimmät tehtävät» artikkelin otsikkona käsikirjoituksessa; ks. Teokset, 27. osa, ss. 223—265 ja Valitut teokset neljässä osassa, 3. osa, ss. 431—466).
X lukua (loppua), XI, XII ja XIII lukua ks. Teosten 27. osasta, ss. 189—205. Artikkelin »Neuvostovallan lähimmät tehtävät» alkuperäisen variantin IV luvun loppu sekä V, VI, VII, VIII ja IX luku ja X luvun alku julkaistiin ensi kerran V. I. Leninin Koottujen teosten 36. osassa. I, II ja III lukua sekä IV luvun alkua ei ole toistaiseksi löydetty. — 32.

- ⁶² Lenin esitti päätösehdotuksensa Kansankomissaarien Neuvoston käsiteltäväksi maaliskuun 26 p:nä 1918 pidetyssä istunnossa, jossa kuultiin A. G. Shljapnikovin selostus 14.—26. helmikuuta Moskovaan pidetystä vesiliikenteen työntekijäin yleisvenäläisestä edustajakokouksesta ja käsiteltiin J. Larinin esittämä Volgan vesiliikenteen johtoa koskeva asetusehdotus. Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi Leninin ehdottaman päätöksen.
- Laivaliikennealan virkailijoiden ja työläisten Nizhni Novgorodin edustajakokous, josta päätöksessä puhutaan, oli koolla maaliskuun 25 päivästä huhtikuun 10 päivään 1918. — 48.
- ⁶³ *Kavomar* — Kaspien-Volgan-Marian kanavan hallinto — perustettiin »Volgan vesiliikenteen johtoa koskevalla asetuksella» kansallistetun laivaston ja kaiken rahti- ja matkustajaliikenteen johtamista varten. Kavomar lakkautettiin Kansankomissaarien Neuvoston toukokuun 18 p:nä 1918 tekemällä vesiliikennelaitoksen hallintoelinten uudelleenjärjestelyä koskevalla päätöksellä; hallinnon tehtävät siirrettiin Vesiliikenteen päähallinnolle. — 49.
- ⁶⁴ Kyseisen ehdotuksensa Lenin esitti Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa maaliskuun 26 p:nä 1918 käsiteltäessä kysymystä »Varojen käytön valvonnasta Korkeimman Kansantalousneuvoston kaikissa osastoissa». Leninin ehdotus hyväksyttiin. — 49.
- ⁶⁵ Sisäasiain kansankomissariaatin esittämä asetusehdotus järjestyksestä, jota eri komissariaattien tuli noudattaa lähettäessään komissaarejaan ja asiamiehiään maaseudulle, käsiteltiin KKN:n istunnossa huhtikuun 1 p:nä 1918. Kansankomissaarien Neuvosto kehotti kaikkia komissariaatteja käsittelemään ehdotuksen ja tekemään huomautuksensa sen johdosta. Asetus vahvistettiin Leninin tekemin lisäyksiin huhtikuun 5 p:nä ja julkaistiin huhtikuun 11 p:nä 1918 »Izvestija VTsIK» lehdessä (ks. «Декреты Советской власти», т. II, М., 1959, стр. 58—59 («Neuvostovalan asetukset», II osa, Moskova 1959, ss. 58—59)). — 51.
- ⁶⁶ »Pankkipolitiikan teesit» Lenin kirjoitti vuoden 1918 maaliskuun vaihteessa eräessä Finanssiasiain kansankomissariaatin ja Valtionpankin johtavien työntekijöiden neuvottelukokouksessa. — 51.
- ⁶⁷ Joulukuun 14 (27) p:nä 1917 Yleisvenäläinen Toimeenpaneva Keskuskomitea vahvisti asetukset »Pankkien kansallistamisesta» ja »Pankkien teräskaappien tarkastuksesta» (ks. «Декреты Советской власти», т. I, М., 1957, стр. 225—231 («Neuvostovalan asetukset», I osa, Moskova 1957, ss. 225—231)). — 52.
- ⁶⁸ YAKN:n, Metallityöläisten liiton keskuskomitean ja KKTN:n edustajien yhteinen istunto oli kutsuttu koolle käsittelemään »Kansallinen yhtiö» -nimisen trustin perustamisedotusta, jonka oli esittänyt ryhmä kapitalisteja »Sormovo-Kolomna» teollisuusyhtiön toimitusjohtaja A. P. Meshtsherski kärke miehenään. KKTN:n puhemiehistö teki huhtikuun 14 p:nä 1918 päätöksen neuvottelujen lopettamisesta Meshtsherskin kanssa; huhtikuun 18 p:nä Kansan-

komissaarien Neuvosto torjui Meshtsherskin ehdotuksen ja päätti kansallistaa tehtaat. Kansallistamista kannatti myös 12.—18. toukokuuta 1918 pidetty koneenrakennustehtaiden edustajien konferenssi (ks. Teokset, 27. osa, ss. 378—379). — 53.

- ⁶⁹ *Donin Neuvostotasavallan neuvostojen I edustajakokous*, joka julistautui ylimmäksi neuvostovallaksi Donilla, pidettiin 9.—12. huhtikuuta 1918. Siihen osallistui 750 edustajaa. Lenin valittiin edustajakokouksen kunniapuheenjohtajaksi. Hänen mainitsemansa päätöslauselma hyväksyttiin huhtikuun 12 pnä suurella äänten enemmistöllä; menshevikkien päätöslauselmaehdotus sai vain 2 ääntä. Edustajakokous antoi hyväksymyksensä neuvostohallituksen rauhanpolitiikalle ja korosti päätöslauselmassaan, että se pitää Donin tasavaltaa VSFNT:n osana ja katsoo perustehtäväksi kansantalouden jälleenrakentamisen ja Punaisen Armeijan muodostamisen. Edustajakokous ilmoitti työtätekevän kasakkaväen olevan valmis puolustamaan neuvostovaltaa. — 54.
- ⁷⁰ Kyseinen lisäys liitettiin »Osakkeiden, obligaatioiden ja muiden korkoa kasvavien arvopapereiden rekisteröintiä koskevaan asetukseen». Asetuksen luonnoksen oli toimittanut, täydentänyt ja otsikoinut Lenin. Kansankomissaarien Neuvosto käsitteli ja hyväksyi sen huhtikuun 18 pnä; asetus julkaistiin huhtikuun 20 pnä »Izvestija VTsIK» lehden 78. numerossa (ks. «Декреты Советской власти», т. II, М., 1959, стр. 130—138 (»Neuvostovaltan asetukset», II osa, Moskova 1959, ss. 130—138)). — 54.
- ⁷¹ Kysymyksen varojen myöntämisestä sokerijuurikaskylvöjen rahoittamiseen asetti Sokeriteollisuuden pääkomitea; tätä pyyntöä kannatti sokeriteollisuustyöläisten edustajakokous, johon osallistui myös maakomiteoiden edustajia. Käsiteltyään huhtikuun 17 pnä 1918 KKT:n pyynnön 20 milj. ruplan myöntämisestä Sokeriteollisuuden pääkomitealle Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi Leninin esittämän päätösehdotuksen. — 55.
- ⁷² Kyseinen teksti liitettiin vain hieman muutettuna »Asetukseen Yleisvenäläisen evakuointikomission muodostamisesta», jonka Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi huhtikuun 19 pnä 1918. Asetus julkaistiin »Znamja Truda» ja »Izvestija VTsIK» lehdissä huhtikuun 23 ja 24 pnä 1918 (ks. «Декреты Советской власти», т. II, М., 1959, стр. 140—142 (»Neuvostovaltan asetukset», II osa, Moskova 1959, ss. 140—142)). — 55.
- ⁷³ Asetusehdotus oli liitetty Kansankomissaarien Neuvoston vuoden 1918 huhtikuun 22 päivän istunnon käsittelylistaan, mutta se siirrettiin seuraavaan istuntoon. Tutustuttuaan ehdotukseen Lenin teki kyseisen lisäyksen. Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi asetuksen Leninin tekemin lisäyksiin huhtikuun 23 pnä ja seuraavana päivänä vahvisti sen lopullisesti eräin korjauksin (lisättiin uusi pykälä). Sen vuoksi huhtikuun 27 pnä 1918 »Izvestija VTsIK» lehden 84. numerossa julkaistussa tekstissä »Asetus työvälineiden ja metallien toimituksista maatalouden tarpeiksi» tämä Leninin

- tekemä lisäys kuuluu 7. kohtaan (ks. «Декреты Советской власти», т. II, М., 1959, стр. 169—172 (»Neuvostovallan asetukset», II osa, Moskova 1959, ss. 169—172)). — 56.
- ⁷⁴ Asetusehdotus käsiteltiin KKN:n komission istunnossa huhtikuun 25 pnä 1918. Komissio hyväksyi asetuksen toukokuun 2 pnä 1918, Kansankomissaarien Neuvosto vahvisti sen samana päivänä Leninin ehdottamin lisäyksin ja toukokuun 10 pnä se julkaistiin »Izvestija VTsIK» lehden 91. numerossa (ks. «Декреты Советской власти», т. II, М., 1959, стр. 212—216 (»Neuvostovallan asetukset», II osa, Moskova 1959, ss. 212—216)). — 56.
- ⁷⁵ Kyseisen asiakirjan Lenin kirjoitti sen johdosta, että vasemmisto-eserrien johtohenkilöt M. A. Spiridonova ja V. A. Karelin olivat asettaneet kysymyksen Maatalouden kansankomissariaatin johdon luovuttamisesta kokonaan vasemmistoeserille, siten että bolshevi-keilla olisi ollut vain poliittinen edustus. Ks. myös tätä kysymystä koskevaa VKP(b):n KK:lle osoitettua Leninin kirjettä (Сочинения, 5 изд., том 50, документ 133 (Teokset, 5. painos, 50. osa, 133. asiakirja)).
VKP(b):n Keskuskomitea torjui toukokuun 3 pnä 1918 vasemmistoeserrien vaatimuksen. — 56.
- ⁷⁶ Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi päätösehdotuksen toukokuun 9 pnä 1918 käsitellessään asetusta erikoisvaltuuksien myöntämisestä elintarvikeasiain kansankomissaarille. — 57.
- ⁷⁷ Polttoainekysymystä käsiteltiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa toukokuun 24 pnä 1918; KKTN:n polttoaineosaston valtuuttamana alustajana oli N. I. Solovjov ja Moskovan polttoainehallinnon alustajana S. S. Dikanski. — 58.
- ⁷⁸ Kyseinen Leninin ehdotus hyväksyttiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa toukokuun 25 pnä 1918 käsiteltäessä kysymystä autokannan siirtämisestä Korkeimman Kansantalouselvoston kululaitososaston autojaoston alaiseksi. — 58.
- ⁷⁹ Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi kyseisen ehdotuksen toukokuun 29 pnä 1918 ja se liitettiin sellaisenaan KKN:n päätökseen itsenäisistä elintarvikehankinnoista; päätös julkaistiin kesäkuun 1 pnä »Izvestija VTsIK» lehden 110. numerossa (ks. «Декреты Советской власти», т. II, М., 1959, стр. 344—348 (»Neuvostovallan asetukset», II osa, Moskova 1959, ss. 344—348)). — 59.
- ⁸⁰ »Kansallistettujen tuotantolaitosten johtamista koskevien säännösten» luonnosta, joka oli KKTN:n laatima, käsiteltiin toukokuun 28 ja 30 pnä 1918 kansantalouselvostojen I yleisvenäläisen edustajakokouksen tuotannonjärjestämisjaoston istunnossa. Yksityiskoh- taisen käsittelyn jälkeen jaosto hyväksyi »vasemmistokommunistien» painostuksesta »säännökset», jotka olivat ristiriidassa puolueen ja hallituksen politiikan kanssa. Kun Lenin sai tiedon »vasemmistokommunistien» esiintymisestä kansallistettujen tuotantolai-

tosten johtamiskysymyksessä (ks. Сочинения, 5 изд., том 50, стр. 84 (Teokset, 5. painos, 50. osa, s. 84)) ja tutustui jaoston laatimiin »säännöksiin», hän kehotti käsittelemään ne kesäkuun 2 p:nä varta vasten muodostetussa selvittelykomissiossa; komissioon tulivat Kansankomissaarien Neuvoston puolesta V. I. Lenin ja KKTN:n puolesta A. I. Rykov ja G. D. Veinberg. Selvittelykomissio muokkasi »Säännökset» uudestaan ottaen pohjaksi kyseiset Leninin huomautukset. »Vasemmistokommunistien» vastustuksesta huolimatta edustajakokous vahvisti äänten enemmistöllä selvittelykomission ehdotuksen. — 60.

⁸¹ Kyseinen päätösehdotus hyväksyttiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa kesäkuun 7 p:nä 1918.

Kirjastoimen järjestämistä käsittelevät Leninin kirjeet, puheet, artikkelit ja merkinnöt sekä hänen kirjoittamansa ehdotukset Kansankomissaarien Neuvoston päätöksiksi y.m. asiakirjat on julkaistu kirjassa: Н. К. Крупская, «Что писал и говорил Ленин о библиотеках», М., 1956 (N. K. Krupskaja, »Mitä Lenin kirjoitti ja puhui kirjastoista», Moskova 1956). — 61.

⁸² Kyseiset muutosehdotuksensa maalaisköyhälistön järjestämistä ja huoltoa koskevaan asetusehdotukseen Lenin kirjoitti nähtävästi Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa kesäkuun 8 p:nä 1918 tätä ehdotusta käsiteltäessä. Asetusehdotus hyväksyttiin huomattavin muutoksin. УТрКК vahvisti asetuksen kesäkuun 11 p:nä, ja kesäkuun 16 p:nä 1918 se julkaistiin »Izvestija VTsIK» lehdessä (ks. «Декреты Советской власти», т. II, М., 1959, стр. 412—419 (»Neuvostovallan asetukset», II osa, Moskova 1959, ss. 412—419)). Tällä asetuksella perustettiin köyhälistökomiteat. Lenin antoi arvion köyhälistökomiteoiden toiminnasta puheessaan, jonka hän piti maosastojen, köyhälistökomiteoiden ja kommuunien I yleisvenäläisessä edustajakokouksessa joulukuun 11 p:nä 1918 (ks. Teokset, 28. osa, ss. 330—331). — 61.

⁸³ Tämä Leninin esittämä sanamuoto koskee asetusehdotuksen 2. §:ää. Leninin ehdotusta vastaavasti asetuksen 2. § muotoiltiin seuraavalla tavalla: »Volostien ja kylien köyhälistökomiteoiden vaaleihin voivat osallistua ja komiteoihin voivat tulla valituksi ilman mitään rajoituksia niin kaikki paikalliset kuin muualtakin saapuneet kylien asukkaat paitsi ilmeisiä kulakkeja ja pohattoja, talollisia, joilla on vilja- tai muita elintarvikeylijäämiä tahi kauppa- ja teollisuusyrityksiä ja jotka käyttävät batrakkien tai palkkalaisten työvoimaa y.m.

Huomautus. Köyhälistökomiteoiden vaaleihin voivat osallistua ja komiteoihin voivat tulla valituksi henkilöt, jotka käyttävät palkkatyövoimaa vain toimeentulominimin turvaavan talouden hoitoon» (ks. «Декреты Советской власти», т. II, М., 1959, стр. 416—417 (»Neuvostovallan asetukset», II osa, Moskova 1959, ss. 416—417)). — 62.

⁸⁴ Kesäkuun 10 p:nä 1918 Kansankomissaarien Neuvostossa kuultiin M. P. Pavlovitshin ja A. I. Rykovin selostukset KKTN:n valtion rakennuskomitean (perustettu KKN:n toukokuun 9 p:nä 1918 vah-

- vistamalla asetuksella) jäsenistön vahvistamisesta Korkeimman Kansantalousneuvoston puhemiehistössä. Kyseinen teksti liitettiin tätä kysymystä koskevaan Kansankomissaarien Neuvoston päätökseen toiseksi pykäläksi. — 62.
- ⁸⁵ Ehdotus hyväksyttiin KKN:n istunnossa kesäkuun 14 p:nä 1918 kulkulaitoksen apulaiskansankomissaarin V. I. Nevskin selostuksen johdosta. Kesäkuun 18 p:nä KKN vahvisti 9-henkisen kollegion; 4 heistä oli bolshevikkia, 2 internationalistimenshevikkia ja 3 vasemmistoieserrää. — 62.
- ⁸⁶ Lenin tarkoittaa YТрКК:n kesäkuun 8 p:nä 1918 vahvistamia »Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan rautatieliikenteen johtamista koskevia perussäädöksiä», jotka julkaistiin kesäkuun 16 p:nä »Izvestija VTsIK» lehden 122. numerossa (ks. «Декреты Советской власти», т II, М., 1959, стр. 365—367 (»Neuvostovallan asetukset», II osa, Moskova 1959, ss. 365—367)). — 63.
- ⁸⁷ Kyseinen ehdotus hyväksyttiin KKN:n istunnossa kesäkuun 15 p:nä 1918 päätökseksi luoton myöntämisestä KKTN:n Tekstiiliteollisuuden keskuskomitealle pellavan ostoon (ks. myös tätä osaa, s. 82). — 63.
- ⁸⁸ Leninin ehdotus hyväksyttiin Kansankomissaarien Neuvostossa kesäkuun 15 p:nä 1918 päätökseksi varojen myöntämisestä Korkeimmalle Kansantalousneuvostolle Nahkateollisuuden pääkomiteaa varten raaka-aineen ostoon. — 64.
- ⁸⁹ Leninin haastattelu välitettiin samana päivänä »Folkets Dagblad Politikenin» toimitukselle erikoissähkeellä, mutta teknisistä syistä se saatiin myöhästyneenä ja julkaistiin heinäkuun 4 p:nä 1918. Sen jälkeen haastattelu julkaistiin heinäkuun 6 p:nä »Leipziger Volkszeitungin» 155. numerossa.
- »Folkets Dagblad Politiken» (»Kansan Poliittinen Päivälehti») — Ruotsin vasemmistososialidemokraattien lehti; sitä julkaistiin Tukholmassa vuoden 1916 huhtikuusta (vuoden 1917 marraskuuhun lehden nimenä oli »Politiken»). Vuodesta 1921 lehti oli Ruotsin Kommunistisen Puolueen äänenkannattaja; lokakuussa 1929 puolueessa tapahtuneen hajaannuksen jälkeen lehti siirtyi puolueen oikeisto-osien haltuun. Sen julkaiseminen lopetettiin toukokuussa 1945. — 65.
- ⁹⁰ Tarkoitetaan anarkistien aseistariisuntaa, jonka YEK toimitti Moskovassa huhtikuun 12 päivän vastaisena yönä 1918. Tämä toimienpide aiheutui siitä, että kaikenlaisten anarkistiryhmien kilven suojassa piili ilmeisiä vastavallankumouksellisia aineksia ja rikoksentekijöitä, jotka päällekkäyksillään ja toimeenpanemillaan ryöstöillä terrorisoivat väestöä ja löysivät pakopaikan anarkistien valtaamista rakennuksista. Pietarin anarkistit, jotka eivät olleet täytäneet aseidenluovutusvaatimusta, riisuttiin aseista huhtikuun 23 p:nä 1918.

»Anarhija» («Anarkia») — yhteiskunnallinen ja kirjallinen anarkistilehti; ilmestyi Moskovassa vuoden 1917 syyskuusta vuoden 1918 heinäkuuhun; lakkautettiin YEK:n päätöksellä huhtikuun 13 pnä; lehteä ryhdyttiin julkaisemaan uudelleen huhtikuun 21 pnä 1918. — 66.

- ⁹¹ Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi kyseisen päätösehdotuksen heinäkuun 2 pnä 1918 kuultuaan »tov. Leninin erikoisen ilmoituksen maatalouskoneiden puutteesta olevien talonpoikien auttamisesta» (NKP:n KK:n marxismin-leninisin instituutin keskuspuoluearkisto). — 67.
- ⁹² Tarkoitetaan neuvostojen V yleisvenäläistä edustajakokousta (pidettiin Moskovassa 4.—10. heinäkuuta 1918). — 67.
- ⁹³ Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi kyseisen päätösehdotuksen heinäkuun 8 pnä 1918 »Kansankomissaarien Neuvoston Puheenjohtajan kyselyn johdosta, jonka hän on tehnyt tov. Lunatsharskille ja tov. Malinovskille syistä, joiden vuoksi he ovat jättäneet täyttämättä Kansankomissaarien Neuvoston päätöksen, mikä on ilmaistu 'Asetuksessa tsaarien ja heidän palvelijoidensa kunniaksi pystytettyjen muistomerkkien poistamisesta ja Venäjän sosialistisen vallankumouksen muistomerkkien luonnosten laatimisesta» (NKP:n KK:n marxismin-leninisin instituutin keskuspuoluearkisto).
Tästä kysymyksestä ks. myös Teokset, 35. osa, s. 324 ja Сочинения, 5 изд., том 50, документы 131, 140, 189 (Teokset, 5. painos, 50. osa, 131., 140. ja 189. asiakirja). — 67.
- ⁹⁴ Kyseinen luonnos otettiin neuvostojen V yleisvenäläisessä edustajakokouksessa heinäkuun 10 pnä hyväksytyyn VSFNT:n perustuslain toisen luvun 20. kohdan pohjaksi. — 68.
- ⁹⁵ Lenin piti puheensa joukkokokouksessa illalla heinäkuun 26 pnä 1918 Ratsastusseuran suuressa salissa Hodynkalla. Sali oli täpötäynnä työläisiä ja puna-armeijalaisia. Reservijoukkojen 1. tykistöprikaatin nimissä puhunut puna-armeijalainen sanoi prikaatin tervehtivän Leninin persoonassa Kansankomissaarien Neuvostoa ja nousevan Kansankomissaarien Neuvoston ensimmäisestä kutsusta puolustamaan työläisten ja talonpoikien valtaa. Leninin puheen jälkeen esitetty päätöslauselma hyväksyttiin yksimielisesti yhden pidättyessä. Selostuksen pitänyt Znamenski tutustutti lopuksi kuulijakunnan lyhyesti Leninin elämänvaiheisiin. — 68.
- ⁹⁶ Kyseinen päätösehdotus hyväksyttiin pienin muutoksin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa elokuun 22 pnä 1918. — 70.
- ⁹⁷ Kansankomissaarien Neuvoston tämän päätöksen 1. pykälä julkaisiin elokuun 23 pnä 1918 »Izvestija VTsIK» lehdessä. — 71.
- ⁹⁸ Ei ole saatu selville, mihin asiakirjaan kyseinen ehdotus kuuluu. — 71.

⁹⁹ Lenin asetti kysymyksen luontoisveron voimaan saattamisesta elokuun 2 pnä 1918 kirjoittamissaan »Teeseissä elintarvikekysymyksestä» (ks. Teokset, 28. osa, ss. 29—31). Talollisten luontoisverotusasetuksen luonnosta käsiteltiin KKN:n istunnossa ensimmäisen kerran syyskuun 4 pnä. Uudelleen sitä käsiteltiin KKN:n istunnossa syyskuun 21 pnä. Tässä istunnossa Lenin nähtävästi hahmotteleikin »Asetuksen peruskohdat» ja kirjoitti huomautuksensa asetusehdotuksen johdosta. (Kyseisessä ja muissa KKN:n istunnoissa suoritettuun asetuksen valmistelutyöhön liittyviä Leninin kirjoittamia aineistoja — kirjelappuja, laskelmia, Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa pidetyn puheen jäsenystä — ks. myös Ленинский сборник XVIII, стр. 148—150 (XVIII Lenin-kokoelma, ss. 148—150)). Asetuksen lopullinen sanamuoto hyväksyttiin Kansankomissaarien Neuvostossa lokakuun 26 pnä, vahvistettiin YТрКК:ssa lokakuun 30 pnä ja julkaistiin »Izvestija VTsIK» lehdessä marraskuun 14 pnä 1918. Luontoisveron voimaan saattamisen esti ulkomaisen sotilaallisen intervention ja kansalaissodan jatkuva laajeneminen.

Leninin vuonna 1918 esittämiä luontoisuurituksina maksettavan tuloveron periaatteita kehiteltiin kaikinpuolisesti ja ne toteutettiin käytännöllisesti keväällä 1921 säätämällä elintarvikevero, mikä merkitsi siirtymistä sodanjälkeiseen rauhanomaiseen taloudelliseen rakennustyöhön uuden talouspolitiikan perusteella. Lenin puhui lokakuussa 1918 hyväksytystä luontoisverotusasetuksesta puolueen X edustajakokoukselle esittämässään KК:n poliittisessa toimintaselostuksessa valaistessaan kysymystä luovutusvelvollisuuden korvaamisesta luontoisverolla (ks. Teokset, 32. osa, ss. 175—176). — 71.

¹⁰⁰ Neuvostojen III yleisvenäläisessä edustajakokouksessa tammi-kuun 18 (31) pnä 1918 vahvistetun ja YТрКК:n istunnossa tammi-kuun 27 (helmikuun 9) pnä hyväksytyyn maan sosialisointiperuslain 12. pykälä oli seuraava: »Maanjako työtätekevien kesken on toimitettava tasasuhtaisuus- ja työperiaatteen mukaan siten, ettei kulutukseen ja omaan työhön perustuva normi, jota sovelletaan kyseisellä alueella historiallisesti muodostuneeseen maankäyttöjärjestelmään, ylittäisi kunkin erillisen talouden käytettävissä olevan työvoiman työkykyä ja että se samalla turvaisi maanviljelijän perheen puutteettoman toimeentulon.» Lain 17. pykälässä sanottiin: »Ylimääräinen tulo, joka saadaan parhaiden maapalstojen luonnollisen hedelmällisyyden samoin kuin sen ansiosta, että palstat sijaitsevat lähempänä menekkimarkkinoita, siirretään neuvostovallan elimille yhteiskunnan tarpeisiin käytettäväksi» (ks. «Декреты Советской власти», т. I, М., 1957, стр. 408—409 («Neuvostovallan asetukset, I osa, Moskova 1957, ss. 408—409)). — 71.

¹⁰¹ Elintarvikeasiain komissariaatti esitti lokakuun 15 pnä 1918 pidetyssä Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa käsiteltäväksi ehdotuksen 40 milj. ruplan myöntämisestä köyhälistökomiteoiden ylläpitoon todennäköisesti 6 kuukaudeksi laskien 6 $\frac{1}{2}$ milj. ruplaa kuukautta kohden. Ottaen huomioon sen, että köyhälistökomiteat aiottiin jonkin ajan kuluttua yhdistää neuvostoihin, Lenin nähtävästi kehotti

myöntämään mainitut varat 2 kuukaudeksi ($2 \times 6\frac{1}{2} = 13$). Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi Leninin ehdotuksen 13 milj. ruplan myöntämisestä köyhälistökomiteoiden ylläpitoon; Leninin muutkin ehdotukset liitettiin KKN:n päätökseen (ks. «Декреты Советской власти», т. III, М., 1964, стр. 593—595 (ks. «Neuvostovallan asetukset», III osa, Moskova 1964, ss. 593—595)). — 73.

- ¹⁰² Lenin kirjoitti huomautuksensa lokakuun 15 pnä 1918, jolloin Kansankomissaarien Neuvosto käsitteli KKTN:n metsänhakuasiain »Kolmoskollegion» selostuksen. Kaikki Leninin ehdotukset liitettiin KKN:n tästä kysymyksestä tekemään päätökseen. Kansankomissaarien Neuvosto myönsi metsänhakuuseen 100 milj. ruplaa, vaati tilitystä näiden varojen käytöstä viikon kuluttua ja kehotti »Kolmoskollegiota» esittämään samoin viikon kuluttua yksityiskohtaisemmat tiedot Leninin asettamista kysymyksistä. — 73.
- ¹⁰³ Marraskuun 8 pnä 1918 neuvostojen VI ylimääräinen yleisvenäläinen edustajakokous teki oikeusasiain kansankomissaarin D. I Kurskin selostuksen johdosta päätöksen vallankumouksellisesta laillisuudesta; päätöksen pohjaksi oli otettu puolueen Keskuskomitean vahvistamat Leninin teesit. Päätös julkaistiin »Pravda» lehdessä marraskuun 10 pnä. — 74.
- ¹⁰⁴ »Izvestija VTsIK» lehdessä julkaistiin kesäkuun 5 pnä 1918 KKN:n asetus kaikkien kansankomissariaattien oppi- ja sivistyslaitosten siirtämisestä Valistusasiain kansankomissariaatin hallintaan. Sosiaalihuollon kansankomissariaatti esitti marraskuun 19 pnä 1918 KKN:n käsiteltäväksi asetusehdotuksen (esittelijänä oli A. I. Uljanova-Jelizarova) lastenkotien jättämisestä Sosiaalihuollon komissariaatin hallintaan. Lenin kirjoitti tätä kysymystä käsiteltäessä tässä julkaistun päätösehdotuksensa, joka hyväksyttiin vähäisin muutoksin. — 74.
- ¹⁰⁵ Kansankomissaarien Neuvoston kesäkuun 5 pnä 1918 hyväksymän asetuksen 3. §:ssä Valistuskomissariaatti veloitettiin muodostamaan asianosaisten laitosten ja Valistuskomissariaatin edustajain erikoisvaliokuntia, joiden tuli määrätä oppi- ja sivistyslaitosten, m.m. tarhaikäisten lasten kasvatuksesta huolehtivien laitosten, siirtämisjärjestystä ja -aika. — 75.
- ¹⁰⁶ Väestön elintarvikehuollon järjestämistä koskevaa asetusehdotusta käsiteltiin KKN:n istunnossa marraskuun 12 pnä 1918, ja Kansankomissaarien Neuvosto vahvisti sen lopullisesti marraskuun 21 pnä. Leninin ehdottama lisäys liitettiin asetuksen tekstiin. Hyväksytty asetus julkaistiin marraskuun 24 pnä »Izvestija VTsIK» lehdessä.
- Osa elintarviketyöntekijöistä käsitti väärin kysymyksen osuusliikkeiden osuudesta väestön elintarvikehuollon järjestämisessä, josta asetusehdotuksen kyseisessä kohdassa ja sitä koskevassa Leninin lisäyksessä puhutaan. Samaa ongelmaa Lenin selitti puheessaan marraskuun 26 pnä 1918 Moskovan työväen keskusosuuskunnan valtuutettujen kokouksessa, Moskovan puoluetyöntekijäin kokouksessa

marraskuun 27 p:nä tekemässään alustuksessa proletariaatin suhteesta pikkuporvarillisiin kansankerroksiin sekä keskustelun johdosta esittämässään loppulausunnossa (ks. Teokset, 28. osa, ss. 184—188, 202—206 ja 211—215).

Ks. myös Teokset, 35. osa, s. 340 ja Сочинения, 5 изд., том 50, документ 378 (Teokset, 5. painos, 50. osa, 378. asiakirja). — 75.

- ¹⁰⁷ *Puolustusneuvosto (Työläisten ja Talonpoikien Puolustusneuvosto)* — Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean marraskuun 30 p:nä 1918 perustama neuvostovaltion erikoiselin, jolle myönnettiin täydet valtuudet maan voima- ja materiaalivarojen mobilisointiin maanpuolustuksen hyväksi. Puolustusneuvoston puheenjohtajaksi nimitettiin Lenin.

Lenin kirjoitti kyseiset merkintönsä Puolustusneuvoston ensimmäisessä istunnossa joulukuun 1 p:nä 1918. Aluksi hän hahmotteli Neuvoston lähimmät tehtävät ja ensimmäisen istunnon päiväjärjestyksen (1. asiakirja). Sen jälkeen hän luonnosteli useita ehdotuksia kehitellen niissä kyseisiä ongelmia ja muotoillen yksityiskohtaisemmin ehdotuksensa elintarvikekysymyksestä (2. ja 3. asiakirja). Leninin ehdotukset saivat ilmauksensa Puolustusneuvoston mainituksa istunnossa hyväksytyissä päätöksissä (ks. Ленинский сборник XVIII, стр. 243—245 (XVIII Lenin-kokoelma, ss. 243—245)). — 76.

- ¹⁰⁸ L. B. Krasin velvoitettiin laatimaan päiväjärjestyksen neljännen kysymyksen (»Sivistyneistön mobilisointi») johdosta päätösehdotus teknisten voimien mobilisoinnista ja L. B. Krasin, V. I. Nevski ja N. P. Gorbunov lomaketta koskevan säännöksen luonnos Kansankomissaarien Neuvoston käsiteltäväksi. — 77.

- ¹⁰⁹ Puolustusneuvosto päätti antaa polttoainekysymyksen erikoisen komission käsiteltäväksi; komissioon nimitettiin V. I. Lenin, A. I. Rykov, I. I. Radtshenko, A. F. Volkovski ja V. I. Nevski; komission koollekutsuminen annettiin Leninin tehtäväksi. Komission istunto pidettiin joulukuun 2 p:nä 1918 (ks. seuraavaa asiakirjaa). — 77.

- ¹¹⁰ Lenin kirjoitti kyseisen ehdotuksensa nähtävästi Puolustusneuvoston asettaman polttoainekomission istunnossa (ks. edellistä huomautusta). Siinä on otettu huomioon komission jäsenten puheenvuorot. Komissio hyväksyi Leninin ehdotuksen, ja ehdotus liitettiin istunnon pöytäkirjaan. Polttoainekomission pöytäkirjassa »1, 2, 3, 4» kohta on erotettu erityisen otsikon alle: »Komission päätökset, joilla on Puolustusneuvoston päätösten voima.» Leninin kirjoittaman ehdotuksen ovat allekirjoittaneet jo vahvistettuna päätöksenä myös Puolustusneuvoston jäsenet J. V. Stalin ja V. I. Nevski. — 77.

- ¹¹¹ Valtionpankki oli viivytttänyt varojen antoa Metsätalouden pääkomitealle myönnetystä erikoisrahastosta. — 77.

- ¹¹² Joulukuun 1 p:nä 1918 pidetyssä Puolustusneuvoston istunnossa asetettiin kulkulaitoksen työtä käsiteltäessä komissio tutkimaan YEK:n toimintaa kulkulaitoksessa. Komission ensimmäinen istunto pidettiin joulukuun 3 p:nä Leninin johdolla. Lenin kirjoitti kysei-

- set ehdotuksensa YEK:n toiminnasta nähtävästi juuri tuossa istunnossa. Myöhemmin hän yliviivasi kaikki ehdotuksensa, paitsi kahta viimeistä. Hänen ehdotuksensa otettiin komission päätösten pohjaksi. — 78.
- 113 Tarkoitetaan kuvernementtien ja rautateiden erikoiskomissioiden kollegioiden johtoa. — 78.
- 114 Leninin ehdotuksesta komissio päätti velvoittaa Kulkulaitoskomissariaatin muokkaamaan uudelleen yhdessä YEK:n edustajan kanssa YEK:n kulkulaitososton ohjesäännön siltä kannalta, ettei YEK puuttuisi Kulkulaitoskomissariaatin toimivaltaan kuuluviin teknisiin asioihin. YEK:n, EK:n kulkulaitososton ja Kulkulaitoskomissariaatin keskinäisiä suhteita koskevasta kysymyksestä ks. myös ehdotusta Puolustusneuvoston päätökseksi (tämä osa, ss. 91—92). — 78.
- 115 Oikeus osallistua tutkinnan suorittamiseen valtuutettujensa kautta myönnettiin komission päätöksen mukaan kansankomissariaateille ja VKP(b):n puoluekomiteoille. — 78.
- 116 Lenin kirjoitti kyseiset ehdotuksensa Puolustusneuvoston istunnossa joulukuun 4 p:nä 1918 käsiteltäessä N. P. Brjuhanovin selostusta elintarvikehankintojen jouduttamisesta ja lisäämisestä. Leninin ehdotukset saivat ilmauksensa Puolustusneuvoston päätöksessä mainitusta kysymyksestä (ks. Ленинский сборник XVIII, стр. 246—247 (XVIII Lenin-kokoelma, ss. 246—247)). — 79.
- 117 Joulukuun 5 p:nä 1918 pidetyssä Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa käsiteltiin N. P. Brjuhanovin ehdottama »Säännösluonnos työväen elintarvikeinspektion järjestämisestä». Hahmotelmansa KKN:n päätökseksi »Säännösluonnoksen johdosta» ja huomautuksensa »Säännösluonnoksesta» Lenin kirjoitti nähtävästi tätä kysymystä käsiteltäessä. Sittemmin hän yliviivasi kummankin hahmotelmansa, mutta istunnossa hyväksytyt ja säännösluonnokseen tehdyt korjaukset käyvä yhteen hänen hahmotelmiensa perusajatusten kanssa. — 79.
- 118 Käsitellessään joulukuun 4 p:nä 1918 kysymystä kolmannen työvuoron järjestämisestä Tulan patruuna- ja asetehdaisissa Puolustusneuvosto katsoi välttämättömäksi käsitellä tämän kysymyksen erikoisessa komissiossa. Joulukuun 5 p:nä pidettyyn patruunakomission istuntoon osallistuivat V. I. Lenin, Punaisen Armeijan erikoisen huoltokomission puheenjohtaja L. B. Krasin, Tasavallan Vallankumouksellisen Sotaneuvoston varapuheenjohtaja E. M. Skljanski, ylipäällikkö I. I. Vatsseti sekä Ylimmän tykistöhallinnon, Tulan patruunatehtaan y.m. edustajia, kaikkiaan 17 henkeä. Komission päätöksillä oli Puolustusneuvoston päätösten voima; niissä saivat ilmauksensa toimenpiteet, jotka Lenin oli hahmotellut merkinnössään (ks. Ленинский сборник XXXIV, стр. 55—57 (XXXIV Lenin-kokoelma, ss. 55—57)). — 80.
- 119 Tarkoitetaan tasapuolisten toimikuntien muodostamista, joiden

tuli kutsua koolle pankkivirkailijain edustajakokous; kokouksen piti perustaa kahden ammattiyhdistyksen — luottolaitoksen työntekijäin yleisvenäläisen ammattiyhdistyksen ja VSFNT:n kansankoninkin työntekijäin yhdistyksen — asemesta yhtenäinen pankkivirkailijain liitto. Pankkivirkailijain kahden ammattiyhdistyksen keskinäisiä suhteita ja kokouksen koollekutsumiskysymystä käsiteltiin erikoisessa neuvottelukokouksessa Leninin puheenjohtamalla. Pankkivirkailijain edustajakokous pidettiin tammikuun alussa 1919. — 81.

120 Lenin kirjoitti kyseisen asiakirjan KKN:n istunnossa joulukuun 14 p:nä 1918 käsiteltävässä V. P. Miljutinin alustusta KKTN:n tekstiiliteollisuuden keskuskomitean rahoittamisesta. Leninin ehdotukset saivat ilmauksensa Kansankomissaarien Neuvoston tästä kysymyksestä tekemässä päätöksessä. — 82.

121 Lenin on yliviivannut 1. ja 3. kohdan tekstin. Hänen ehdotustensa vertaaminen pöytäkirjaan merkittyy päätöksen tekstiin antaa aihetta olettaa, että hän on jättänyt tekstissä yliviivaamatta Kansankomissaarien Neuvoston hyväksymät kohdat. — 82.

122 V. I. Lenin kirjoitti G. V. Tshitsherinille osoittamansa kirjeen Kominternin ensimmäisen kongressin valmistelun kaudella.

Jo ensimmäisen maailmansodan alussa, jolloin II Internationaali kärsi vararikon sen seurauksena, että Lännen sosialistipuolueiden johtomiesten valtaosa siirtyi sosialishovinismin kannalle, Lenin asetti kysymyksen uuden, tosivallankumouksellisen Internationaalin perustamisesta ja ryhtyi taistelemaan kansainvälisen työväenliikkeen vasemmistososialististen voimien yhdistämiseksi. Lokakuun suuren sosialistisen vallankumouksen voitto ja tämän vallankumouksen vaikutuksesta tapahtunut kansainvälisen vallankumouksellisen liikkeen kasvu sekä kommunististen puolueiden ja ryhmien muodostuminen useissa kapitalistimaissa tekivät Internationaalin perustamisen vieläkin tarpeellisemmaksi ja loivat sille suotuisat edellytykset.

Kommunistien yhteenliittymisen teki ehdottoman välttämättömäksi vielä sekin, että opportunisti-, sosialishovinistijohtajat pyrkivät herättämään henkiin II Internationaalin. Englannin labourpuolueen johto kääntyi kaikkien maiden sosialistien puoleen ehdotuksin, että Lausanneen kutsuttaisiin koolle tammikuun 6 p:nä 1919 kansainvälinen sosialistikongressi tarkoituksena perustaa uudelleen II Internationaali. Vastaukseksi tuohon vetoamukseen VKP(b):n KK lähetti joulukuun 24 p:nä 1918 radiosähkeen, jossa kehotti kaikkia vallankumouksellisia internationalistiaineksia kieltäytymään osallistumasta »sosialismia naamarinaan käyttävien työväenluokan vihollisten konferensseihin» («Pravdan» 281. numero, joulukuun 25 p:nä 1918). Samalla Lenin, kuten tässä osassa julkaistusta Tshitsherinille osoitetusta kirjeestä näkyy, asetti kysymyksen kommunistien ja vasemmistososialidemokraattien kansainvälisen konferenssin heikohtaisesta koollekutsumisesta III Internationaalin perustamiseksi. — 83.

- ¹²³ Tarkoitetaan »Spartakus-liiton» Keskusneuvoston jäsentä E. Fuchsia. Hän saapui joulukuun lopulla 1918 Berliinistä Moskovaan tutustuttaakseen Leninin Saksan tilanteeseen. — 83.
- ¹²⁴ Leniniä varten laadittiin joulukuun 31 p:nä lyhyt kirjallinen karakteristiikka hänen luettelemistaan puolueista ja järjestöistä. Karakteristiikassa mainittiin Leninin osoittamien järjestöjen lisäksi vielä kahdeksan järjestöä. Konferenssiin aiottiin pyytää kutsuvieraiksi myös Kiinan, Korean ja Persian vallankumouksellisia työläisiä. Samana päivänä Lenin sai myös hänen toimeksiannostaan ja hänen ehdotuksiaan vastaavasti laaditun »Kommunistisen Internationaalien ensimmäiselle edustajakokoukselle» -nimisen vetoamuksen luonnoksen. Lenin teki siihen useita periaatteellisia korjauksia ja lisäyksiä. Tammikuussa 1919 Lenin esitti »Kommunistisen Internationaalien ensimmäiselle edustajakokoukselle» vetoamuksen luonnoksen useiden kommunisti- ja sosialistipuolueiden ja -järjestöjen edustajien neuvottelukokoukselle. Neuvottelukokous käsiteli ja hyväksyi sen. Vetoomus julkaistiin lehdissä tammikuun 24 p:nä 1919. Kommunistisen Internationaalien ensimmäinen kongressi oli koolla 2.—6. maaliskuuta 1919 (ks. V. I. Lenin, Teokset, 28. osa, ss. 447—470 ja Valitut teokset neljässä osassa, 4. osa, ss. 101—115). — 85.
- ¹²⁵ Muistiinpanot liittyvät ajallisesti kauteen, jolloin Harkovissa pystytettiin jälleen neuvostovalta. Neuvostojoukot vapauttivat Harkovin petljuralaisten vallasta tammikuun 3 p:nä 1919. — 86.
- ¹²⁶ Kysymystä työntekijäin lähettämisestä Harkoviin käsiteltiin Puolustusneuvoston istunnoissa tammikuun 17 ja 27 p:nä 1919. — 86.
- ¹²⁷ Ehdotuksen KKN:n päätökseksi osuustoiminnasta esitti Lenin ja se hyväksyttiin pienin muutoksin KKN:n istunnossa tammikuun 28 p:nä 1919. Kulutuskommuuneja koskeva asetusehdotus, josta mainitaan IV kohdassa, vahvistettiin Kansankomissaarien Neuvostossa maaliskuun 16 p:nä ja julkaistiin »Izvestija VTsIK» lehden 60. numerossa maaliskuun 20 p:nä. Lisäyksensä ensimmäiseen kohtaan Lenin on kirjoittanut marginaalille kyseisen kohdan viereen nähtävästi sen jälkeen, kun on kirjoittanut päätösehdotuksen kokonaisuudessaan. KKN:n tammikuun 28 p:nä hyväksymässä päätöksessä ensimmäisen kohdan alku on sanamuodoltaan seuraava: »KKTN:n osuustoimintaosaston ja Elintarvikekomissariaatin tehtäväksi annetaan koota yhdessä TKH:n kanssa mahdollisimman lyhyessä ajassa tiedot siitä, miten osuuskunnat ovat tosiasiallisesti toteuttaneet elämässä neuvostopolitiikan peruslinjaa.» — 86.
- ¹²⁸ Leninin kirjoittama päätösehdotus hyväksyttiin KKN:n istunnossa tammikuun 30 p:nä 1919 ja julkaistiin »Izvestija VTsIK» lehden 23. numerossa helmikuun 1 p:nä. — 87.

¹²⁹ Kysymystä toimitiluvan myöntämisestä Suuren pohjoisen pääradan rakentamiseen käsiteltiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa helmikuun 4 p:nä 1919. Leninin ehdottama päätös hyväksyttiin erinäisin lisäyksin.

Toimitilupahankkeen aloitteentekijäin suunnitelman mukaan uuden radan olisi tullut yhdistää Ob Kotlaksen kautta Pietarin ja Murmanskin kanssa. Toimitilupaa pohjoisen radan rakentamiseen ei myönnetty. — 87.

¹³⁰ Kyseinen asiakirja liitettiin miltei täydellisesti helmikuun 19 p:nä 1919 hyväksytyyn VKP(b):n KK:n päätökseen.

Maaliskuun 11 p:nä 1919 KK hyväksyi uuden, yksityiskohtaisen päätöksen Ukrainassa noudatettavasta elintarvikepolitiikasta. Marxisin-leninisin instituutin keskuspuoluearkistossa on säilytettyään koneella kirjoitettu VKP(b):n KK:n päätöksen teksti, jonka eräälle liuskalle Lenin on kirjoittanut: »Vahvistettu 11. III VKP:n KK:n toimikunnassa ohjeeksi Ukrainan VKP:lle ja Ukrainan neuvostohallitukselle. 11. III 1919. Lenin.» — 89.

¹³¹ Keskenäreäiseksi jäänyt Leninin artikkeli »Saksan riippumattomien vetoomuksen johdosta» on kirjoitettu helmikuun jälkipuoliskolla 1919. Lenin on arvioinut Saksan »riippumattomien» vetoomusta porvarillista demokratiaa ja proletariaatin diktatuuria koskevien teesiensä 21. §:ssä (ks. Teokset, 28. osa, s. 461 ja Valitut teokset neljässä osassa, 4. osa, s. 109). — 89.

¹³² Lenin tarkoittaa Kansainvälisen Sosialistisen Toimikunnan (Internationale Sozialistische Kommission) laajennettua neuvottelukokousta, joka pidettiin Bernissä 5.—9. helmikuuta 1916. Neuvottelukokoukseen otti osaa 22 internationalistien edustajaa seuraavista maista: Saksasta, Venäjältä, Italiasta, Norjasta, Itävallasta, Puolasta, Sveitsistä, Bulgariasta ja Romaniasta. Lenin osallistui aktiivisesti neuvottelukokouksen työhön. Kokouksessa hyväksyttiin vetoomus »Kaikille jäsenpuolueille ja -ryhmille»; siinä tuomittiin sosialistien osallistuminen porvarillisiin hallituksiin, tunnus, joka edellytti »isänmaan puolustamista» imperialistisessa sodassa, ja sotamäärärahojen äänestämisen; siinä osoitettiin, että on välttämätöntä tukea työväenliikettä ja valmentaa kansanjoukkoja imperialistista totua vastaan fähdyttyyn vallankumoukselliseen taisteluun. Vetoomus oli kuitenkin epäjohdonmukainen, sillä siinä ei vaadittu sanoutumaan irti sosialishovinismista ja opportunistista. Zimmerwaldin vasemmiston edustajat äänestivät neuvottelukokouksessa vetoomusta ilmoittaen samalla, että vaikka he eivät pidäkään vetoomuksen kaikkia johtajatuksia tyydyttävänä, he äänestävät sitä nähdessään edistysaskelen ensimmäisen kansainvälisen Zimmerwaldin sosialistikonferenssin päätöksiin verrattuna. Neuvottelukokous määräsi toisen kansainvälisen sosialistikonferenssin koollekutsumisajan. — 90.

¹³³ Tarkoitetaan K. Kautskyn artikkelia »Fraktion und Partei», joka julkaistiin »Die Neue Zeit» aikakauslehden 9. numerossa marraskuun 26 p:nä 1915. — 90.

- ¹³¹ Kysymyksessä on kirje, jonka kurssien osanottajat lähettivät opiskelun päätyttyä Leninille pyytäen häntä pitämään kurseilla puheen. Kirjeensä lopussa he lupasivat astua Punaiseen Armeijaan lähteneiden miestensä, veljiensä ja poikiensa tilalle. — 92.
- ¹³⁵ Lenin kirjoitti kyseisen hahmotelmansa Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa maaliskuun 15 pnä 1919 käsiteltäessä KKT:n kirjapaino-osaston kysymystä. KKT:n päätöksen pohjaksi otettiin Leninin ehdotukset. Hyväksytyn päätöksen tekstiä ks. Ленинский сборник XXIV, стр. 24 (XXIV Lenin-kokoelma, s. 24). — 93.
- ¹³⁶ Siitä, että työläisten joukosta on lähetettävä parhaita työntekijöitä työhön elintarvikealalle ja kulkulaitokseen, Lenin mainitsi jo puheessaan YTK:n, Moskovan Neuvoston ja ammattiliittojen yleisvenäläisen edustajakokouksen yhteisessä istunnossa tammikuun 17 pnä 1919 (ks. Teokset, 28. osa, ss. 396—397).
VKP(b):n KK hyväksyi Leninin esittämän päätösehdotuksen; sen ovat allekirjoittaneet myös KK:n jäsenet L. B. Kamenev, G. J. Zinovjev, J. V. Stalin, J. D. Stasova, N. N. Krestinski, M. F. Vladimirski, N. I. Buharin, V. V. Schmidt ja F. E. Dzerzhinski. — 94.
- ¹³⁷ Moskovan Työläisten ja Puna-armeijalaisten Edustajien Neuvoston ylimääräinen vuoden 1919 huhtikuun 3 päivän istunto pidettiin yhdessä piirineuvostojen, tehdaskomiteoiden ja ammattiyhdistysten hallintojen edustajien kanssa sen vuoksi, että elintarviketilanne Moskovassa oli kärjistynyt ja menshevikit sekä eserrät olivat sen perusteella ryhtyneet harjoittamaan agitaatiota rautatieläisten keskuudessa. Menshevikit ja eserrät kehittivät rautatieläisiä ryhtymään lakkoon ja harjoittamaan sabotaasia konepajoissa. Tämä vastavallankumouksellinen agitaatio johti lakkoon Aleksanterin rautatien konepajoissa, minkä seurauksena keskuskonepajat suljettiin maaliskuun 31 pnä Kulkulaitoksen kansankomissariaatin päätöksellä; niissä alettiin työt uudelleen vasta huhtikuun 3 pnä, kulakkiaisten erottamisen jälkeen.
Lenin teki istunnossa alustuksen Neuvostotasavallan ulko- ja sisäpoliittisesta tilanteesta; alustuksen rautatielaitoksen tilasta teki Krasin ja elintarvikepolitiikasta Sviderski. Keskusteluun osallistuneet tuomitsivat menshevikkien ja eserrien vastavallankumouksellisen agitaatiotoiminnan. Lunatsharski teki yhteenvedon keskustelusta ja esitti hyväksyttäväksi Leninin laatiman päätöslauselman Neuvostotasavallan ulko- ja sisäpoliittisesta tilanteesta. Tässä osassa on julkaistu alkuperäinen päätöslauselmaehdotus. Moskovan Neuvoston istunto hyväksyi sitä paitsi päätöslauselman, jossa tuomitsi vastavallankumouksellisen agitaation ja antoi hyväksymyksensä toimenpiteille, joihin Kulkulaitoksen kansankomissariaatti oli ryhtynyt Aleksanterin radan konepajojen suhteen. — 95.
- ¹³⁸ Neuvostohallitus teki tammikuussa 1919 kahdesti (12 ja 17 pnä) rauhantarjouksen. Helmikuun 4 pnä se ilmoitti radioitse Ison-Britannian, Ranskan, Italian, Japanin ja USA:n hallituksille ole-

vansa valmis osallistumaan suunniteltuun Prinssisaarten rauhankonferenssiin. — 96.

- ¹³⁹ »Vsegda Vperjod!» («Ain' Eteenpäin!») — menshevikkien lehti; ilmestyi Moskovassa; vuonna 1918 julkaistiin yksi numero ja vuonna 1919 lehti ilmestyi tammikuun 22 päivästä helmikuun 25 päivään. — 96.
- ¹⁴⁰ »Delo Naroda» («Kansan Asia») — eserräpuolueen äänenkannattaja; lehteä julkaistiin Pietarissa, sittemmin väliajoin Samarassa ja Moskovassa monella eri nimellä vuoden 1917 maaliskuusta vuoden 1919 maaliskuuhun. Lokakuun sosialistisen vallankumouksen jälkeen lehti otti vihamielisen asenteen neuvostovallan suhteen; se lakkautettiin vastavallankumouksellisen toimintansa vuoksi. — 96.
- ¹⁴¹ Lenin on kirjoittanut tämän ehdotuksensa VKP(b):n KK:n päätösehdotukseen. Päätösehdotuksessa on hänen korjauksensa. Ehdotuksen ovat allekirjoittaneet Lenin, Krestinski ja Stalin. Päätöksessä sanottiin: »Sodankäynti edellyttää välttämättömänä menestyksen ehtona täydellistä toiminnan yhtenäisyyttä kaikilla rintamilla, mikä vuorostaan vaatii Punaisen Armeijan yhtenäistä johtoa kaikilla rintamilla, Punaisen Armeijan yhtenäistä huoltoa kaikilla rintamilla sekä koko rautatielaitoksen yhtenäistä johtoa, koska kulkuyhteydet ovat tärkeimpiä sodankäynnin ehtoja.» Päätöksessä korostettiin, että on annettava erittäin tiukka ohje neuvostotasavaltojen sota- ja meriasiaain komissariaateille sekä huoltoelimille »pitäen silmällä sitä, että nämä itsenäiset komissariaatit toimisivat poikkeuksellisen hyvin ja ehdottomasti VSFNT:n vastaavien komissariaattien ohjeiden mukaan, koska vain sillä tavalla voidaan saada aikaan välttämätön yhtenäisyys kaikkien määräysten täytössä ja kaikessa toiminnassa».
- Päätöksessä tähdennettiin edelleen, että »pakottavimpana tehtävänä Ukrainassa on polttoaineen, metallin, tehtaiden ja työpaikkojen sekä elintarvikevarojen maksimaalinen hyväksikäyttö». Todeten, että Ukrainan teollisuus on keskittynyt tasavallan itäosaan ja että kansantalouselvoston siirtäminen Harkovista Kijeviin oli vaikuttanut kielteisesti Ukrainan kulkulaitoksen sekä vuori- ja jalostusteollisuuden kunnostamiseen, VKP(b):n KK katsoi välttämättömäksi, että Ukrainan kansantalouselvoston sekä elintarvikehuollon erikoiskomitean tulisi sijaita Harkovissa tai niillä pitäisi olla Harkovissa vaikutusvaltaiset edustustonsa ja näillä oikeus välittömään kanssakäymiseen Moskovon kanssa ja määrärahojen saamiseen välittömästi Moskovasta. Puolueen KK korosti, että »Ukrainan rautatiet ovat Venäjän rautatieverkoston erottamaton osa ja niitä johtaa Kulkulaitoksen kansankomissariaatti Moskovasta». Päätöksessä sanottiin sitä paitsi, että »VSFNT:n Valtionvalvonnan kansankomissariaatin on ulotettava toimintansa kaikkiin Ukrainan Neuvostotasavallan laitoksiin» (NKP:n KK:n marxismileninismien instituutin keskuspuoluearkisto).

Tällä VKP(b):n KK:n päätöksellä oli tärkeä merkitys neuvostotasavaltojen sotilaallisen yhtenäisyyden lujittamisen kannalta. Huhtikuun 24 p:nä 1919, ylipäällikkö Vatsetsin esitettyä

- VSFNT:n sotilaallista tilaa selostavan raporttinsa, jossa hän todisti perustellusti välttämättömäksi neuvostotasavaltojen aseellisten voimien yhdistämisen ja niiden alistamisen yhtenäisen johdon alaiseksi, Lenin kirjoitti Skljanskille, että on kiireesti laadittava KK:n nimissä kaikille 'kansallisille' osoitetun sotilaallista yhtenäisyyttä (yhdistymistä) koskevan ohjeen teksti (Сочинения, 5 изд., том 50, документ 528 (Teokset, 5. painos, 50. osa, 528. asiakirja)). »Luonnosta Keskuskomitean ohjeeksi sotilaallisesta yhtenäisyydestä» ks. Teoksista, 29. osa, ss. 383—384. Neuvostotasavaltojen sotilaallinen liitto vahvistettiin virallisesti kesäkuun 1 p:nä 1919 YTpKK:n asetuksella »Venäjän, Ukrainan, Latvian, Liettuan ja Valko-Venäjän Neuvostotasavallan yhdistymisestä käymään taistelua maailman imperialismia vastaan». — 97.
- ¹⁴² Lenin teki Puolustusneuvoston istunnossa huhtikuun 21 p:nä 1919 alustuksen »Työn tehostamisesta sotilaallisen puolustuksen alalla». Tässä julkaistu lisäys on nähtävästi tuota kysymystä koskevan päätöksen loppuosan luonnos. — 98.
- ¹⁴³ Jälkikirjoitus on liitetty vetoomuksen loppuun; vetoomuksen oli kirjoittanut Béla Kun Unkarin neuvostohallituksen nimissä Punaisessa Armeijassa palveleville unkarilaisille sotilaille. Siinä sanottiin: »Te Venäjän maalla Koltshakin joukkioita ja vastavallankumousta vastaan taistelevat unkarilaiset internationalistit taistelte nyt myös Unkarin Neuvostotasavallan puolesta samoin kuin Unkarissakin, sillä Unkari ja Venäjä ovat nyt yhtenäinen kokonaisuus.» Vetoomus julkaistiin huhtikuussa 1919 unkarin kielellä ja sitä levitettiin kansalaissodan rintamalla.
- NKP:n KK:n marxismin-leninisin instituutin keskuspuoluearkistossa on säilytettävänä kyseisen jälkikirjoituksen venäjänkielinen L. M. Karahanin käsiälällä kirjoitettu teksti: »Yhdyn täydellisesti madjaaritovereiden vetoomukseen. Toivon että kansainvälisen asian edut tulevat olemaan madjaaritovereilla ensi sijalla. Meidän on kestettävä vielä muutamia kuukausia ja voittomme on taattu. Lenin.» — 98.
- ¹⁴⁴ Lenin kirjoitti kyseisen ehdotuksensa Kansankomissaarien Neuvoston talousvaliokunnan toisessa istunnossa toukokuun 2 p:nä 1919 käsiteltäessä toimenpiteitä työläisten aseman parantamiseksi. — 99.
- ¹⁴⁵ Puolustusneuvosto käsitteli toukokuun 31 p:nä 1919 mobilisatiokysymyksiä. Se vahvisti Leninin kirjoittaman asetusehdotuksen (ks. tätä osaa, s. 101) ja hyväksyi päätökset, joista toinen velvoitti Elintarvikekomissariaatin myöntämään elintarvikkeita mobilisoituja varten ja toinen velvoitti suorittamaan kaikkien laitosten ja virastojen työntekijäin tarkastuksen siltä kannalta, ovatko asevelvollisia, ja luovuttamaan viipymättä sotilaspäällystön käytettäväksi henkilöt, jotka ovat kutsunnan alaisia ja joiden tilalle voidaan asian suuresti kärsimättä panna kutsunnasta vapautettuja miehiä tai naisia. — 100.

- ¹⁴⁶ Puolustusneuvosto hyväksyi toukokuun 24 p:n päätöksen, jonka mukaan rikkaille viljaseuduilla toimivien rintamajoukkojen puna-armeijalaisille annettiin lupa lähettää nälänhätää kärsivillä seuduilla oleville perheilleen elintarvikepaketteja. Puolustusneuvosto velvoitti Elintarvikearmeijan keskuskomitean laatimaan ja esittämään käsiteltäväksi viimeistään kesäkuun 1 päivään mennessä yksityiskohtaisen ohjeen kyseisen päätöksen täytäntöönpanosta. Puolustusneuvosto vahvisti ohjelunnonksen heinäkuun 23 p:n 1919. — 101.
- ¹⁴⁷ Denikin lähetti Mamontovin ratsuväkiarmeijakunnan Etelärintamalle, jossa sen tuli tehdä hyökkäys neuvostojoukkojen selustaan. Elokuun 10 p:n 1919 Mamontovin ratsuväki murtautui rintaman läpi Novohoperskin seudulla ja teki hyökkäyksiä moniin asutuskeskuksiin ja kaupunkeihin. Mamontovin ratsuväen hävitysretki merkitsi suurta uhkaa neuvostojoukoille, vaikeutti hyökkäysoperaation suorittamista ja aiheutti monin paikoin häiriöitä joukkojen johtamisessa ja huollossa. Puolue ja hallitus ryhtyivät poikkeustoimenpiteisiin Mamontovin ratsuväen vastustamiseksi. Elokuun 23 p:n Puolustusneuvosto julisti sotatilaan Rjazanin, Tulan, Orelin, Voronezhin, Tambovin ja Penzan kuvernementin ja keskitti kaiken vallan niiden alueella vallankumouskomiteoiden käsiin. Vallankumouskomiteoille sälytettiin vastuu puolustuksen järjestämisestä valkokaartilaiden hyökkäyksiä vastaan ja vastavallankumouksellisten liikehtimisten tukahduttamisesta. Lenin antoi suuren merkityksen Mamontovin armeijakunnan murskaamisen järjestämiselle Mamontovin ratsuväkiarmeijakunta lyötiin lokamarraskuussa 1919. — 104.
- ¹⁴⁸ Lenin vaati monta kertaa Trotskin johdon alaista Tasavallan vallankumouksellista sotaneuvostoa ryhtymään päättäväisiin toimenpiteisiin taistelun käymiseksi Mamontovin joukkoja vastaan. Syyskuun 16 p:n 1919 hän kirjoitti: »Mamontovin kohdalla poljetaan paikallaan. Ilmeisesti myöhästymistä myöhästymisen jälkeen. Pohjoisesta Voronezhin lähetetyt joukot myöhästyi. 21. divisioonan siirrossa etelään myöhästettiin. Panssariautojen kanssa myöhästettiin. Viestiyhteyksien järjestämisessä myöhästettiin... Nähtävästi meidän TVSN 'johtaa' välittämättä tai osaamatta valvoa toimienpanoa. Vaikka se onkin meidän yleinen syntimme, niin sota-asioissa se on kerrassaan turmiollista» (Teokset, 35. osa, ss. 383—384). — 104.
- ¹⁴⁹ Päätösehdotus hyväksyttiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa syyskuun 4 p:n 1919. — 105.
- ¹⁵⁰ Alempana julkaistu VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan päätös hyväksyttiin Tshitsherinin syyskuun 26 p:n 1919 Leninille lähettämän kirjeen johdosta. Tshitsherin pyysi antamaan ohjeet seuraavista kysymyksistä: 1) saako myös ilman VKP(b):n KK:n päätöstä kääntyä ententevaltojen työläisten puoleen kehotuksen painostaa hallituksiaan, etteivät nämä häiritsisi neuvostovaltion neuvotteluita Baltian maiden kanssa rauhansopimusten solmimi-

sesta? 2) pitäisikö ententevalloille tehdä neuvostohallituksen nimissä uusi rauhantarjous? »Se tulkitaan heikkouden merkiksi... Sen sijaan intervention vastustajat, varsinkin trade unionit, saavat verukkeen», kirjoitti Tshitsherin; 3) saako Litvinovin suunniteltua matkaa puolueettomaan maahan käyttää neuvotteluun Englannin edustajien kanssa sotavankien vaihdosta silmälläpitäen sitä, että Litvinov samalla »vatvoisi rauhankysymystä»?; 4) jos Litvinov epäonnistuu tehtävässään, niin pitäisiköhän A. M. Gorkin, joka on aikonut julkaista rauhanvetoomuksen, kirjeessään »mainitsaan meidän olevan aina valmiit rauhantekoon, huomauttaa ententevaltojen hallituksille taistelun kehittymisestä tuhoamiseksi?»

(alleviivaus Leninin). »Katsoisimme kuitenkin paljoa paremmaksi virallisen rauhantarjouksen...» kirjoitti Tshitsherin (NKP:n KK:n marxismin-leninisin instituutin keskuspuoluearkisto). Tästä kysymyksestä ks. myös Сочинения, 5 изд., том 51, документ 85 (Teokset, 5. painos, 51. osa, 85. asiakirja). — 106.

- ¹⁵¹ Selkkauksen alkusyynä oli Valtionvalvonnan kansankomissariaatin määräys KKTN:n 9 juridisen osaston hajottamisesta. KKTN teki tämän määräyksen johdosta valituksen Pienelle Kansankomissaarien Neuvostolle Valtionvalvontaa vastaan. Kansankomissaarien Neuvosto vahvisti Pienen KKN:n päätöksen KKTN:n valituksen johdosta ja hyväksyi syyskuun 30 p:nä 1919 Leninin esittämän ehdotuksen tehden siihen eräitä muutoksia: 3. kohtaan liitettiin lisäys: »Samaa on vaadittava kaikilta komiteoilta kahden viikon kuluessa», ja Leninin ehdotuksen 3. kohta vahvistettiin päätöksen 4. kohdaksi sanamuodoltaan seuraavana: »Oikeuskomissariaatti veloitetaan toimittamaan tutkimus pannakseen syytteeseen KKTN:n juridisten osastojen jäsenet virastokankeudesta. Selostus on esitettävä Pienen Neuvoston käsiteltäväksi viikon kuluttua» (NKP:n KK:n marxismin-leninisin instituutin keskuspuoluearkisto). — 106.
- ¹⁵² *Pieni Neuvosto, Pieni Kansankomissaarien Neuvosto*, perustettiin joulukuussa 1917 KKN:n vapauttamiseksi pikkukysymysten käsitteystä; toimi KKN:n komission oikeuksin. Kaikki Pienen KKN:n yksimielisesti hyväksymät päätökset allekirjoitti V. I. Lenin, minkä jälkeen ne katsottiin Kansankomissaarien Neuvoston päätöksiksi; mikäli syntyi erimielisyyttä, kysymys siirrettiin KKN:n käsiteltäväksi. — 107.
- ¹⁵³ »*Toivomuksia osuustoiminnan suhteen*» on kirjoitettu Kulutus-osuuskuntien keskusliiton puolueryhmän ja Elintarvikekomissariaatin neuvottelukokouksen yhteydessä; kokouksen kutsui koolle Kansankomissaarien Neuvosto, ja se pidettiin Leninin puheenjohtolla lokakuun 9 p:nä 1919. — 107.
- ¹⁵⁴ »*Bednota*» (»Köyhälistö») — talonpojille tarkoitettu päivälehti; ilmestyi Moskovassa maaliskuun 27 päivästä 1918 tammikuun 31 päivään 1931. Lehti perustettiin VKP(b):n KK:n päätöksellä »Derevenskaja Bednota», »Derevenskaja Pravda» ja »Soldatskaja Prav-

- da» lehtien tilalle. Lehti toimi aktiivisesti työväenluokan ja talonpoikaiston liiton lujittamiseksi sekä maalaisköyhälistön ja keskivarakkaan talonpoikaiston järjestämiseksi ja ryhmittämiseksi kommunistisen puolueen ja neuvostovallan ympärille. »Bednota» esitti tärkeää osaa talonpoikaiston työtätekevien kerrostien poliittisessa valistamisessa ja sivistystason kohottamisessa, aktiivisten yhteiskuntaihmisten kasvattamisessa maalaisköyhälistön ja keskivarakkaiden talonpoikien keskuudesta, lukuisan maaseutukirjeenvaihtajien armeijan koulutuksessa. Helmikuun 1 p:nä 1931 »Bednota» yhdistettiin »Sotsialistitsheskoje Zemledelije» lehden kanssa. — 107.
- 155 Tarkoitetaan Kansankomissaarien Neuvoston maaliskuun 16 p:nä 1919 vahvistamaa asetusta »Kulutuskommuuneista». — 107.
- 156 Mohammed Wali-kaanin johtama Afganistanin erikoislähetystö saapui Moskovaan lokakuun 10 p:nä 1919. Lokakuun 12 p:nä Afganistanin erikoislähettiläs Mohammed Wali-kaani kävi Afganistanin armeijan ylituomarin mowlewi Saifurrahman-kaanin ja lähetystösihteerin saattamana ulkoasiain kansankomissaarin luona. Hänet otti vastaan kansankomissariaatin collegio täydessä kokoonpanossaan. Kansankomissaarien Neuvoston Puheenjohtaja V. I. Lenin otti vastaan Afganistanin lähetystön lokakuun 14 p:nä Ulkoasiain kansankomissariaatin edustajien läsnäollessa. Lähettiläs ja Lenin keskustelivat yli puolen tunnin ajan. — 107.
- 157 Vastaukset emiiri Amanullah-kaanin kirjeessä asetettuihin kysymyksiin annettiin 27. marraskuuta 1919 päivätyssä KKN:n Puheenjohtajan V. I. Leninin allekirjoittamassa kirjeessä. — 108.
- 158 Lenin piti puheensa Liittojen talossa lokakuun 24 p:nä 1919 rintamalle mobilisoiduille Ivanovo-Voznesenskin kommunistityöläisille, jotka olivat kauttakulumatkalla Moskovassa. Lokakuun 3 p:nä pidettiin Ivanovo-Voznesenskissa yleiskaupunkilainen puoluekokous, joka vaati kaikkia puolueen jäseniä uhraamaan voimansa Denikinin armeijan murskaamisen asialle ja velvoitti puoluejärjestöt aloittamaan kommunistien mobilisoinnin rintamalle. Ivanovo-Voznesenskin kuvernementtikomitean toimikunta teki lokakuun 9 p:nä päätöksen puolueen jäsenten yleisen mobilisaation julistamisesta. Lyhyessä ajassa mobilisoitiin n. 350 miestä. Ensimmäinen joukko mobilisoituja saatettiin rintamalle lokakuun 22 p:nä, ja lokakuun 24 p:nä nämä mobilisoidut kommunistit saapuivat Moskovaan. Etelärintaman Vallankumoukselliselle sotaneuvostolle osoittamassaan kirjeessä Lenin kirjoitti: »Suosittelen hartaasti kirjeen tuojaa, bolshevikkia tov. Stepan Nazarovia, jonka olen henkilökohtaisesti tuntenut jo kauan.
- Yhdessä muiden ivanovovoznesenskilaisten tovereiden kanssa he ovat muodostaneet *ajatellen järjestetyn* (300—500-miehisen) ryhmän kokonaisen armeijan kaikinpuolista palvelua ja tervehdyttämistä varten.
- Suosittelen tovereita mitä lämpimimmin ja pyydän hartaasti huolehtimaan siitä, ettei heitä kadotettaisi näköpiiristä, vaan heidät sijoitettaisiin oikein ja pidettäisiin huoli heistä» (Сочинения,

- 5 изд., том 51, документ 121 (Teokset, 5. painos, 51. osa, 121. asiakirja)). — 108.
- 159 Tarkoitetaan lokakuussa 1919 alkanutta kansalliskokouksen vaalikamppailua. — 109.
- 160 Marraskuun 11 p:nä 1919 pidetyssä Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa oli käsiteltävänä yhtenäistä metsätalouselintä koskeva asetusehdotus. KKN hylkäsi asetusehdotuksen ja muodosti Metsätalouden pääkomitean, Maatalouskomissariaatin ja Sisäkomissariaatin edustajista valiokunnan, jonka tehtäväksi annettiin muokata asetus Leninin ehdotuksia vastaavasti. Kansankomissaarien Neuvosto vahvisti asetuksen marraskuun 21 p:nä 1919 ja marraskuun 29 p:nä 1919 se julkaistiin »Izvestija VTsIK» lehdessä. — 110.
- 161 Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi kyseisen päätösehdotuksen marraskuun 18 p:nä 1919. — 110.
- 162 Kansankomissaarien Neuvosto käsittelee samanaikaisesti sekä Elin-
tarvikekomissariaatin että KKT:n ehdotuksen tästä kysymyksestä. KKT:n ehdotuksen 4. kohdassa sanottiin: »Tärkkelys- ja siirappitehtaille myönnetään lupa solmia talonpoikien kanssa sopimuksia perunanhankinnoista pitäen perustara sitä, että jokaista jalostettua puutaa kohti voidaan antaa 1 naula tärkkelys- ja siirappituotteita» (Ленинский сборник XXIV, стр. 140 (XXIV Lenin-koelma, s. 140)). — 110.
- 163 KKN vahvisti valiokunnan laatiman asetusehdotuksen perunan-
hankinnoista lauantaina, marraskuun 22 p:nä 1919 istunnossaan tehdyin korjauksin. — 111.
- 164 *Idän kansojen kommunististen järjestöjen 11 yleisvenäläinen edustajakokous*, jonka kutsui koolle VKP(b):n KK:n Idän kansojen kommunististen järjestöjen keskuustoimikunta, pidettiin Moskovassa vuonna 1919 marraskuun 22 ja joulukuun 3 päivän välisenä aikana. Edustajakokouksen aattopäivänä, 21. marraskuuta, pidettiin Leninin puhejohtolla alustava neuvottelukokous, johon osallistuivat VKP(b):n KK:n jäsenet ja ryhmä kokousedustajia. Edustajakokouksessa oli läsnä 71 päätösvaltaista ja II neuvottelevaa edustajaa. Lenin teki ensimmäisenä kokouspäivänä tilanneselostuksen. Hänen selostuksensa johdosta hyväksytty päätöslauselma jätettiin puhemiehistölle, jonka piti se »konkretisoida ja laatia perusteet, mitkä tuli ottaa toiminnan pohjaksi Idässä». Edustajakokous käsittelee Idän kansojen kommunististen järjestöjen keskuustoimikunnan toimintaselostuksen sekä paikallisjärjestöjen, sotasiain muhamettilaisen keskuuskollegion y.m. selostukset. Kokous viitoitti puolueen ja neuvostojen tehtävät Idässä ja valitsi VKP(b):n KK:n Idän kansojen kommunististen järjestöjen keskuustoimikunnan uuden jäsenistön. — 111.
- 165 G. V. Tshitsherinin selostus kansainvälisestä tilanteesta käsiteltiin VKP(b):n VIII yleisvenäläisessä konferenssissa. Konferenssissa hyväksyttiin Leninin kirjoittama päätöslauselmaehdotus kan-

- sainvälisestä tilanteesta. Selostuksessaan, jonka Lenin teki YTpKK:n ja Kansankomissaarien Neuvoston toiminnasta Neuvostojen VII yleisvenäläisessä edustajakokouksessa, hän ehdotti tätä päätöslauselmaa myös edustajakokouksen päätökseksi (ks. Teokset, 30. osa, ss. 217–218). Edustajakokous hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti rauhantarjoukseksi ententevalloille. — 112.
- 166 VKP(b):n KK:n kokous hyväksyi kyseisen asiakirjan pohjalla marraskuun 29 pnä 1919 päätöksen neuvostojen VII yleisvenäläisessä edustajakokouksessa valittavan YTpKK:n kokoonpanosta. — 112.
- 167 Lenin tarkoittaa VKP(b):n VIII edustajakokouksen päätöstä organisaatiokysymyksestä. Neuvostorakennustyötä koskevassa päätöksen osassa sanottiin, että YTpKK:n kokoonpanoa on muutettava ja valittava YTpKK:n jäseniksi pääasiallisesti työntekijöitä, jotka toimivat vakinaisesti eri paikkakunnilla talonpoikien ja työläisten keskuudessa (ks. «Восьмой съезд РКП(б). Март 1919 года. Протоколы», М., 1959, стр. 427 («VKP(b):n kahdeksas edustajakokous. Maaliskuu 1919. Pöytäkirjat», Moskova 1959, s. 427)). — 112.
- 168 Joulukuun 2 pnä 1919 pidetyssä KKN:n istunnossa käsiteltiin asetu ehdotusta »Rautatieliikenteen parantamisesta sotilaskuljetusten yhteydessä». Lenin esitti asiaa käsiteltäessä kyseisen ehdotuksen, ja se liitettiin asetuksen 10. §:ään. KKN hyväksyi asetuksen mainittuine lisäyksineen ja muine korjauksineen ja osa siitä julkaistiin »Izvestija VTsIK» lehden 281. numerossa joulukuun 14 pnä 1919. — 113.
- 169 VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta otti Leninin huomautukset päätöksensä pohjaksi käsitellessään istunnossaan joulukuun 27 pnä 1919 YAKN:ssä olevan VKP(b):n ryhmän toimikuntaa koskevaa säännösehdotusta. — 113.
- 170 »Säännösten» ensimmäisessä pykälässä sanottiin, että Venäjän koko ammattiyhdistysliikkeen johtavana puoluejärjestönä on YAKN:ssä oleva VKP(b):n ryhmä. — 113.
- 171 Säännösehdotuksessa 3.§ oli sanamuodoltaan seuraava: »Pitäen silmällä kaikkien yleisvenäläisten tuotannollisten yhtymien toiminnan yhtenäistämistä ja kommunistisen puolueen yhtenäisen linjan menestyksellisempää ja järjestyneempää läpiviemistä ammattiyhdistysliikkeessä kaikki yleisvenäläisten tuotannollisten yhtymien olemassaolevat ja vasta muodostuvat puolueyhymät alistetaan välittömästi YAKN:n puolueyrymän alaisiksi.» — 113.
- 172 Kysymystä Moskovan elintarvikehuollosta käsiteltiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa joulukuun 6 pnä 1919. KKN otti päätöksensä pohjaksi tässä julkaistun Leninin hahmottelem an ehdotuksen. — 115.

- 173 Tarkoitetaan Kulkulaitos- ja Elintarvikekomissariaatin välistä sopimusta viljan kuljetuksesta viljaa tuottavilta alueilta kulutusalueille. KKN:n päätöksessä sanottiin: »Sopimuksen on turvattava sellaisen viljamäärän säännöllinen toimittaminen Moskovaan, joka on välttämätön eri luokkia varten säädettyjen leipäannosten jakoon» (NKP:n KK:n marxismin-leninismin instituutin keskuspuoluearkisto). — 115.
- 174 Tarkoitetaan päivittäisiä ilmoituksia Kansankomissaarien Neuvostolle Moskovan varustamisesta viljalla ja Moskovalle tarkoitettujen perunalähetysten kuljetuksesta. — 115.
- 175 Lenin kirjoitti tämän ehdotuksensa sen yhteydessä, että KKN:n istunnossa joulukuun 23 p:nä 1919 käsiteltiin syitä, joiden vuoksi Kazanin, Simbirskin ja Samaran kuvernementin elintarvikekomissaarit eivät olleet täyttäneet Elintarvikekomissariaatin määräystä viljajunien lähettämisestä Moskovaan. Kansankomissaarien Neuvosto vahvisti päätösehdotuksen hiukan korjailtuna. — 115.
- 176 Selostajien ilmoituksista kävi selville, että eräänä pääsyynä määräyksen täyttämättä jättämiseen oli ollut se, ettei Elintarvikekomissariaatti ollut saanut ajoissa Posti- ja lennätinlaitosten komissariaatilta suoraa yhteyttä kuvernementteihin. Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi päätöksen kyseisen kohdan sanamuodoltaan seuraavanlaisena: »Kaikissa niissä tapauksissa, jolloin ei saada suoraa yhteyttä, syylliseksi katsotaan se komissariaatti, joka ei tee viipymättä valitusta KKN:n Puheenjohtajalle niissä tapauksissa, jolloin se ei saa tunnin kuluessa yhteyttä tärkeän tehtävän suorittamiseksi.» (Ленинский сборник XXIV, стр. 147 (XXIV Lenin-kokoelma, s. 147)). — 115.
- 177 Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi tämän kohdan sanamuodoltaan seuraavanlaisena: »Oikeusasiain komissariaatti veloitetaan toimittamaan tutkimus sen selvittämiseksi, missä määrin kuvernementtien elintarvikekomissaarit y.m. viranomaiset ovat syyssä siihen, ettei Elintarvikekomissariaatin määräystä viljajunien lähettämisestä Moskovaan ole täytetty tai että on osoitettu järjestykkyvyttömyyttä sen täytössä» (Ленинский сборник XXIV, стр. 147 (XXIV Lenin-kokoelma, s. 147)). — 116.
- 178 Lenin käytti TKH:n lähettämiä tietoja VKP(b):n IX edustajakokouksessa tekemässään Keskuskomitean selostuksessa (ks. Teokset, 30. osa, s. 448). — 116.
- 179 Pieni Kansankomissaarien Neuvosto käsitteli joulukuun 23 p:nä 1919 kysymyksen työläisten huoltamisesta vaatteilla ja jalkineilla. Pieni Neuvosto päätti käyttää tähän tarkoitukseen osan Punaista Armeijaa varten varatuista vaatteista ja jalkineista, kuitenkin aiheuttamatta vahinkoa armeijalle. Ylimmän sotilaallisen taloushallinnon tuli antaa armeijan varastoista Elintarvikekomissariaatille 30 000 paria nahkajalkineita, ja KKTN veloitettiin luovuttamaan Elintarvikekomissariaatille kerran kahdessa viikossa 20% kaikista maassa valmistetuista saappaista.

KKTN:n puhemiestistö asettui nähtävästi vastustamaan tätä Pienen KKN:n päätöstä, minkä vuoksi Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi joulukuun 30 p:nä uuden päätöksen, jonka pohjaksi otettiin tässä julkaistu Leninin ehdotus. — 118.

- 180 Kansankomissaarien Neuvosto vahvisti kyseisen ehdotuksen sanamuodoltaan seuraavanlaisena: »Tov. Rykov velvoitetaan antamaan valtuutetulleen täsmällinen mandaatti kaikkiin työvaatetusksymystä käsitteleviin istuntoihin ja valtuuttamaan vain hänet.»

Pieni KKN käsittelee mainitun kysymyksen uudelleen tammikuun 3 p:nä 1920, tällä kertaa KKTN:n puheenjohtajan A. I. Rykovin läsnäollessa, ja velvoitti hänet luovuttamaan Elintarvikekomissariaatille joka kuukausi vuoden 1920 tammikuun 1 päivästä lähtien vähintään 40 000 paria miesten työjalkineita ottamatta lukuun puukenkiä, huopajalkineita ja virsuja. — 118.

- 181 Raaka-ainehankintaohjeita koskevaa ehdotusta käsiteltiin KKN:n istunnossa joulukuun 30 p:nä 1919. KKN hyväksyi Leninin esittämän päätösehdotuksen. — 118.

- 182 Tarkoitetaan neuvostojen VII yleisvenäläisen edustajakokouksen päätöstä neuvostorakennustyöstä, m.m. päätöksen kohtaa, joka koskee komissariaattien oikeutta jäävätä toimeenpaneuvien komiteoiden vastaavien osastojen johtajia. — 118.

- 183 Neuvostojen VII yleisvenäläisen edustajakokouksen päätöksen mukaan KKTN:n piti laatia ohjesäännöt, jotka määrittelivät KKTN:n keskus- ja paikallisvirastojen oikeudet ja velvollisuudet ensiarvoisen tärkeiden valtiontehtäiden, trusteeiksi yhdistettyjen tuotantolaitosten y.m. suhteen. — 118.

- 184 Leninin esittämä päätösehdotus vahvistettiin Työläisten ja Talonpoikien Puolustusneuvoston istunnossa tammikuun 16 p:nä 1920 käsiteltäessä selostusta »Erkomin (Erikoisen sotatilaan rautateillä ylläpitävän komitean) ja Yleisvenäläisen erikoiskomission kulkulaitososaston uudelleenjärjestelystä». — 119.

- 185 Neuvostohallitus kääntyi tammikuun 2 p:nä 1920 Azerbaidžhanin mussavattistihallituksen puoleen ehdottaen sille sopimuksen solmimista yhteisistä sotatoimista Denikiniä vastaan. Viimeksi mainittu hallitus kuitenkin torjui ehdotuksen.

Tammikuun 17 ja 18 p:nä 1920 pidetyssä VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan istunnossa käsiteltiin ulkoasiain kansankomissaarin G. V. Tshitsherinin alustus rauhanneuvottelujen mahdollisuuksista Azerbaidžhanin kohdalta. Poliittinen toimikunta hyväksyi tästä kysymyksestä Leninin esittämän päätösehdotuksen. — 119.

- 186 Kyseinen päätösehdotus hyväksyttiin tammikuun 17 ja 18 p:nä 1920 pidetyssä VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan istunnos-

sa; päätös koski ylipäällikön vastalausesta Turkestanin rintaman komentajalle M. V. Frunzelle ja 4. armeijan komentajalle G. K. Voskanoville tammikuun 17 p:nä 1920 annetun Tasavallan Valvankumouksellisen Sotaneuvoston puheenjohtajan L. D. Trotskin sähkösen johdosta, jossa oli V. I. Leninin jälkikirjoitus. Sähkössä sanottiin, että on ryhdyttävä tarmokkaiisiin toimenpiteisiin Emban rautatien rakentamiseksi ja Krasnyi Kutin – Aleksandrov Gain radan raideleveyden suurentamiseksi (ks. Сочинения, 5 изд., том 51, документ 207 (Teokset, 5. painos, 51. osa, 207. asiakirja)). — 120.

187 Kysymys Valtionvalvonnan uudelleenjärjestelystä Työläis- ja Talonpoikaisinspektioksi asetettiin vuoden 1919 lopulla ja sitä käsiteltiin neuvostojen VII yleisvenäläisessä edustajakokouksessa. YTpKK muodosti valiokunnan, jonka tehtäväksi annettiin laatia Työläis- ja Talonpoikaisinspektiota koskeva säännösehdotus. Valiokuntaan tuli Valtionvalvonnan, YAKN:n ja YTpKK:n edustajia. Valiokunta ei kuitenkaan päässyt yksimielisyyteen, minkä vuoksi kysymys siirrettiin VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan käsiteltäväksi; tammikuun 23 p:nä 1920 hyväksymässään päätöslauselmassa toimikunta antoi kyseisen, Leninin ehdottaman ohjeen. — 121.

188 *Agitaatio- ja neuvontajunien ja -laivojen toimintaa koskevat ohjeensa* Lenin kirjoitti tammikuun 2 p:nä 1920 J. I. Burovin selostuksen johdosta, jossa tehtiin yhteenvedot YTpKK:n agitaatio- ja neuvontajunien työstä.

YTpKK:n agitaatio- ja neuvontajunien ja -laivojen osasto ilmoitti helmikuun 3 p:nä 1920 ottaneensa annettuja ohjeita vastaavasti yhteyden elokuvakomiteaan ja asettaneensa valiokunnan valmistelemaan säännösehdotusta YTpKK:n junissa ja laivoissa suoritettavista agitaatiomatkoista. — 121.

189 Lenin kirjoitti kyseisen ehdotuksensa Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa tammikuun 27 p:nä 1920 käsiteltäessä Moskovan sotilaspiirin ja Moskovan varuskunnan päällikön A. A. Burdukovin selostusta perunalastien purkamisesta Moskovan rautatiesolmussa sekä Moskovan katujen ja ratapihojen puhdistamisesta lumesta. KKN vahvisti Leninin esittämän ehdotuksen. — 123.

190 KKN:n istunnossa hyväksyttiin tammikuun 31 p:nä 1920 seuraava päätös: »Uuden perunakampanjan toimeenpanoa lykätään kevääseen ehdolla, että Elintarvikekomissariaatti sitoutuu siemenkampanjan ohella turvaamaan huhti- ja toukokuussa 1920 Moskovan kaupungin tarpeet ruokaperunan osalta, 560 000 puutaa» (NKP:n KK:n marxismin-leninisin instituutin keskuspuoluearkisto). — 123.

191 Kansankomissaarien Neuvosto käsittelee istunnossaan tammikuun 31 p:nä 1920 selostuksen toimenpiteistä, joihin Sisäasiain komissariaatti oli ryhtynyt lumityövelvollisuuden toteuttamiseksi. KKN:n päätöksellä muodostettiin komissio, jolle säilytettiin vastuu

tämän asian hoidosta; komission puheenjohtajaksi nimitettiin F. E. Dzerzhinski. — 123.

- ¹⁹² Työläisten ja toimihenkilöiden palkitsemista koskevan säännösehdotuksen 4. pykälä, joka oli Leninin mielestä kyseenalainen, muotoiltiin seuraavasti: »§ 4. Työnormeja säädettäessä on otettava perustaksi teknisesti mahdollinen suoritus parhaiden teknisten tuotantoehtojen vallitessa, jollaisiksi ne katsotaan silloin, kun tuotanto- ja työvälineet ovat normaalissa kunnossa. Teollisuuden nykyisestä tilasta aiheutuvien yleisten ehtojen vuoksi tätä teknisesti mahdollista normia on alennettava, mutta ei missään tapauksessa enempää kuin 50%, minkä jälkeen määritelläänkin faktillinen suoritusnormi, joka saattaa olla erilainen eri tuotantoalojen, tehtaiden ja tehdasryhmien kohdalla.»

Pieni Kansankomissaarien Neuvosto päätti istunnonsaan helmikuun 1 pnä 1920: »Palkitsemista koskeva päätösehdotus palautetaan Työasiain kansankomissariaatille korjattavaksi tov. Leninin ohjeita vastaavasti.»

Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi kesäkuun 8 pnä päätöksen »Palkitsemisehdotusten vahvistamisjärjestyksestä»; päätös julkaistiin »Izvestija VTsIK» lehdessä kesäkuun 10 pnä 1920. — 124.

- ¹⁹³ Tarkoitetaan *YTpKK:n seitsemännen kokoupanon ensimmäistä istuntokautta*; istunnot pidettiin Moskovassa 2.—7. helmikuuta 1920. Lenin teki helmikuun 2 päivän istunnossa selostuksen YTpKK:n ja Kansankomissaarien Neuvoston työstä (ks. Teokset, 30. osa, ss. 303—324). — 124.

- ¹⁹⁴ Kyseinen ehdotus Puolustusneuvoston päätöksiksi liitettiin kokonaisuudessaan Puolustusneuvoston helmikuun 2 pnä 1920 hyväksymiin päätöksiin, jotka lähetettiin helmikuun 3 pnä kaikille laitoksille Leninin allekirjoittamina ja hänen jälkikirjoituksellaan (ks. tätä osaa, s. 126) varustettuina. Puolustusneuvoston päätökset on julkaistu kokoelmassa Ленинский сборник XXIV, стр. 64—67 (XXIV Lenin-kokoelma, ss. 64—67). — 125.

- ¹⁹⁵ Lenin esitti päätösehdotuksensa Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa helmikuun 5 pnä 1920 käsiteltäessä Krasinin selostusta etuisuuksien myöntämisestä vetureita korjaaville ja rautateiden tarvitsemia varaosia valmistaville työläisille.

Selostuksen johdosta hyväksyttiin seuraava päätöslauselma: »KKTN, Elintarvikekomissariaatti ja Kululaitoskomissariaatti velvoitetaan käsittelemään yksityiskohtaisesti kaikki ne etuisuudet, jotka ulotetaan koskemaan vetureita korjaavia ja rautateiden tarvitsemia varaosia valmistavia työläisiä, sekä esittämään tehtaiden luettelo KKN:lle.» — 126.

- ¹⁹⁶ Kysymystä »parhaiden konepajojen käytöstä korjaustöissä täydet 24 tuntia vuorokaudessa» käsiteltiin KKN:n istunnossa maaliskuun 16 pnä 1920. Syynä siihen, että Lenin asetti kysymyksen veturien voimaperäisestä ja keskeytyksettömästä korjauksesta, oli rautatieliikenteen katastrofaalinen tila, mikä pakotti Kansanko-

missaarien Neuvoston käsittelemään samassa istunnossaan useita muitakin kysymyksiä, kuten rautatiekaluston korjaukseen tarvittavien varaosien ja vetureiden mahdollista tilaamista ulkomailta sekä viljajunien vaunuja ja vetureita korjaavien tehtaiden tarkastusta. — 127.

¹⁰⁷ *Puheensa kuvernementtien erikoiskomissioiden neljännessä konferenssissa* Lenin piti helmikuun 6 p:nä 1920 aamuistunnossa. Konferenssi oli kutsuttu koolle aikana, jolloin Neuvostomaa oli Koltshakin, Denikinin ja Judenitshin joukot murskattuun hankkinut joksikin aikaa hengähdysketken ja saattoi käydä käsiksi taloudelliseen rakennustyöhön.

Konferenssiin saapui 69 päätösvaltaista ja 7 neuvottelevaa edustajaa. Kaikki edustajat olivat kommunisteja ja sitä paitsi suurin osa 69:stä päätösvaltaisesta edustajasta oli kuulunut puolueeseen jo aikoja ennen Lokakuun vallankumousta. Valtaosa edustajista oli yhteiskunnalliselta asemaltaan työläisiä. — 127.

¹⁰⁸ *Borotbalaiset* — pikkuporvarillisen, nationalistisen puolueen jäseniä; puolue perustettiin toukokuussa 1918 Ukrainan Sosialistivallankumouksellisten Puolueessa tapahtuneen hajaannuksen jälkeen. Puolue sai nimensä pää-äänenkannattajansa, »Borotba» lehden mukaan. Maaliskuussa 1919 se otti nimekseen Ukrainan Sosialistivallankumouksellisten Borotbalaiskommunistien Puolue ja elokuussa Ukrainan Borotbalaisten Kommunistinen Puolue. Borotbalaisten puolueen johdossa olivat V. Blakitnyi, G. Grinko, A. Shumski y. m. Puolueen riveissä oli runsaasti vastavallankumouksellisia petljuralaisia aineksia, jotka tosiasiallisesti vastustivat proletariaatin diktatuuria ja ajoivat Ukrainan ja Venäjän työtaitevevien vallankumouksellisen yhteisrintaman hajottamisen linjaa, vaikka he todelliset kasvonsa salatakseen puhuivat vallankumouksesta ja ilmoittivat tunnustavansa kommunistien toimintaohjelman. Ks. borotbalaisten puoluetta koskevaa Leninin arviota tämän osan 141. sivulta.

Borotbalaiset kääntyivät kahdesti Kommunistisen Internationaalien Toimeenpanevan Komitean puoleen pyytäen hyväksymään heidät Kominternin jäseneksi ja tunnustamaan puolueensa kommunistiseksi peruspuolueeksi Ukrainassa. Komintern hyväksyi helmikuun 26 p:nä 1920 tästä kysymyksestä erikoisen päätöksen, jossa borotbalaisia kehoitettiin laskemaan puolueensa hajalle ja yhtymään Ukrainan Kommunistiseen (bolshevikkien) Puolueeseen. Päätöslauselmassa sanottiin, ettei Kommunistisen Internationaalien Toimeenpaneva Komitea voi katsoa Ukrainan toisen, rinnakkaisen puolueen perustamiseen tähtäävää pyrkimystä muuksi kuin työtaitevevien rivien hajottamisyriytykseksi.

Bolshevikkien vaikutuksen lisääntyminen talonpoikaisjoukkojen keskuudessa ja neuvostovallan saavutukset Ukrainassa pakottivat borotbalaiset tekemään päätöksen puolueensa hajallelaskusta.

UKP(b):n IV konferenssi, joka pidettiin 17.—23. maaliskuuta 1920, kannatti borotbalaisten hyväksymistä Ukrainan Kommunistisen Puolueen riveihin, jota paitsi kaikki uudet jäsenet rekisteröitiin uudestaan. Useat borotbalaiset harjoittivat silti myö-

- hemminkin neuvostovastaista toimintaa ja johtivat vastavallankumouksellisten, porvarillisten nationalistiainesten taistelua Ukrainassa. — 135.
- ¹⁹⁹ Edelleen käsikirjoituksessa on Leninin seuraava merkintö: »On annettava Trotskin ja Rakovskin tehtäväksi muotoilla viimeistään huomenna tämä päätöslauselma tarkemmin ja lähetettävä se heti huomispäivänä salamerkkisähkeenä Ukrainan vallankumouskomitealle.» — 135.
- ²⁰⁰ Lenin keskusteli amerikkalaisen porvarillisen »The World» lehden kirjeenvaihtajan Lincoln Eyren kanssa helmikuun puolivälissä 1920. Se oli aikaa, jolloin rauhallisen hengähdystauon hankkineella Neuvosto-Venäjällä laadittiin kansantalouden jälleen- ja uudestirakentamistöiden suunnitelmia ja neuvostohallitus esitti ohjelmanaan laajojen diplomaattisten ja kauppasuhteiden solmimisen kapitalistisiin maihin. Lincoln Eyre oli lähetetty Venäjälle haastattelemaan henkilökohtaisesti Leniniä. Lenin otti hänet vastaan yhdessä filmaaja Victor Kubesin kanssa. Keskustelua käytiin englannin kielellä aluksi Leninin työhuoneessa ja sitten hänen asunnossaan Kremliissä. Keskustelu kesti tunnin ja sen kulussa kosketeltiin ajankohtaisia kysymyksiä. Leninin haastattelulausunnot julkaistiin »The World» lehdessä helmikuun 21 p:nä 1920 ja sen jälkeen monissa muissa Länsi-Euroopan ja Amerikan lehdissä. — 135.
- ²⁰¹ VSFNT:n ja Liettuan välinen rauhansopimus solmittiin heinäkuun 12 p:nä 1920 Moskovassa. VSFNT:n ja Latvian välinen rauhansopimus solmittiin elokuun 11 p:nä 1920 Riiaassa. — 139.
- ²⁰² Puhuessaan ukrainalaisista spilkalaisista opettajista Lenin tarkoittaa Ukrainan opettajien liittoa, jonka johdossa olivat petljuralaiset ainekset.
YOL — Yleisvenäläinen opettajien liitto. — 141.
- ²⁰³ Kyseinen Leninin ehdotus hyväksyttiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa maaliskuun 2 p:nä 1920 käsiteltäessä Krasinin selostusta ulkomaankauppakysymyksestä. Ehdotus liittyi ulkomaankauppaa koskevien teesien 17. kohtaan, jossa sanottiin: »Asetetaan komissio ottamaan selvää Tasavallan tavaravaroista ja muodostamaan koskematon varanto ulkomaankauppaa varten; komission nimitetään edustajat Ulkomaankauppakomissariaatista, Valtionvalvonnasta ja YEK:sta» (NKP:n KK:n marxismin-leninismin instituutin keskuspuoluearkisto). — 141.
- ²⁰⁴ L. D. Trotskin teesiluonnoksessa ensimmäisen pykälän otsikkona oli »Трудалуста» (ks. «Девятый съезд РКП(б). Март — апрель 1920 года. Протоколы». М., 1960, стр. 533 (»VKP(b):n yhdeksäs edustajakokous. Maalis- — huhtikuu 1920. Pöytäkirjat», Moskova 1960, s. 533)). — 142.
- ²⁰⁵ Valistuskomissariaatin esittämä asetusehdotus alaikäisten tuomitsemisesta käsiteltiin ja hyväksyttiin Leninin ehdottamin korjauk-

- sin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa maaliskuun 4 pnä 1920. Asetus julkaistiin maaliskuun 6 pnä »Izvestija VTsIK» lehden 51. numerossa otsikkonaan: »Yhteiskunnalle vaarallisista teoista syytettyjen alaikäisten oikeusjutuista.» — 143.
- 206 Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa käsiteltiin maaliskuun 9 pnä 1920 kysymys neuvostotiloista. Lenin esitti sitä käsitellessä kyseisen päätösehdotuksen. KKN antoi maatalouden kansankomissaarin S. P. Seredan tehtäväksi »esittää kaikkien tästä kysymyksestä tehtyjen päätösten tarkat tekstit ja sen johdosta laadittu päätösehdotus». Maatalouskomissariaatin laatima »ehdotus päätökseksi neuvostotilojen järjestämistoimenpiteistä» vahvistettiin KKN:ssä huhtikuun 15 pnä 1920. — 143.
- 207 VKP(b):n KK:n sihteeri N. N. Krestinski ilmoitti maaliskuun 15 pnä 1920 YAKN:n ja Moskovan ammattiliittoneuvoston puolueryhmien yhteisessä istunnossa, että koska YAKN:n puolueryhmän ja sen vastuullisten johtohenkilöiden näkökanta kollegista ja yksilöllistä johtovaltaa koskevassa kysymyksessä eroaa jyrkästi VKP(b):n KK:n kannasta, hän kehottaa puolueen KK:n nimissä kaikkia YAKN:n puolueryhmän jäseniä kieltäytymään tekemästä ammattiliittojen edustajakokouksissa selostuksia kollegisen johtovallan puolustamisen tarkoituksessa.
- YAKN:n puolueryhmän toimikunnan jäsenet esittivät suljettussa istunnossaan jyrkän protestin tuollaista puoluekurin tulkintaa ja sen läpiviemismenetelmää vastaan ja kääntyivät VKP(b):n KK:n puoleen pyytään siltä lupaa saada selittää ammattiliittojen edustajakokouksissa YAKN:n puolueryhmän päätöslauselmaa. Pyyntö käsiteltiin VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan istunnossa ja hyväksyttiin tässä osassa julkaistut Leninin kirjoittamat päätösehdotukset. — 144.
- 208 Esipuhe jäi Leniniltä keskeneräiseksi. Englanninkielinen kirjanen »The Proletarian Revolution and Kautsky the Renegade. By V. I. Ulianov (N. Lenin)» ilmestyi maaliskuun lopulla 1920 ilman esipuhetta. — 146.
- 209 Saksankielinen kirjanen »N. Lenin. Die Diktatur des Proletariats und der Renegat Karl Kautsky» ilmestyi joulukuun lopulla 1919. — 146.
- 210 Lenin sai R. MacDonaldin kirjan myöhemmin. Se on säilynyt Leninin kotikirjastossa merkintöineen, jotka Lenin on tehnyt marginaaleihin. Hän on tehnyt merkintöjä varsinkin kirjan niihin kohtiin, joissa MacDonald pyrkii hämäämään kapitalistisen yhteiskunnan luokkaristiriitoja. Merkinnöt, jotka Lenin on tehnyt MacDonaldin kirjaan, on julkaistu kokoelmassa Ленинский сборник XXIV, стр. 253—285 (XXIV Lenin-kokoelma, ss. 253—285). — 146.
- 211 »Talkootöitä koskevan säännösehdotuksen» laati VKP(b):n Keskuskomitean koneiston työntekijä A. N. Sokolov. Säännösehdotusta

valmisteltiin todennäköisesti ensimmäisten talkoiden vuosipäiväksi (toukokuun 10 päiväksi 1920). — 147.

- ²¹² Kyseinen kirjelappu on kirjoitettu 12.—19. huhtikuuta 1920 pidetyn Bundin XII konferenssin päätösten johdosta. NKP:n KK:n marxismin-leninismin instituutin keskuspuoluearkistossa on säilyttävänä tämän konferenssin päätökset, joissa on Leninin tekemiä merkintöjä. »Ajankohtaa ja puolueemme tehtäviä» koskevassa päätöslauselmassa Lenin on merkinnyt viivalla seuraavan kohdan: »14. Tehden yhteenvedon viimeksi kuluneen vuoden kokemuksesta Bundin XII konferenssi toteaa: 1) että Bund asettui jo XI konferenssin ajoista lähtien periaatteessa kommunismin ohjelman kannalle, 2) että kommunistisen puolueen ohjelma, joka on samalla neuvostovallan ohjelma, vastaa 'Bundin' periaatekantaa, 3) että 'sosialistinen yhteisrintama' neuvostovallan periaateellisten vihollisten kanssa, jotka asettavat proletariaatin ja sen vallan vastakain, on mahdoton, 4) että on koittanut aika, jolloin 'Bund' voi luopua virallisesta oppositioasenteestaan ja ottaa kannettavakseen vastuun neuvostovallan politiikasta.»

Organisaatiokysymyksistä tehdyssä päätöslauselmassa sanottiin kuitenkin, että »'Bundin' ottaman poliittisen asenteen loogisena seurauksena on 'Bundin' yhtyminen VKP:hen samoin perustein kuin se kuului VSDTP:hen» (alleviivaus Leninin). Konferenssi kehotti Bundin KK:ta turvaamaan ehdottomasti sen, että Bund säilyttäisi VKP:ssä asemansa »juutalaisen proletariaatin itsenäisenä järjestönä» (Lenin on merkinnyt tämän kohdan viivalla).

Käsiteltyään toukokuun 6 p:nä 1920 kysymyksen »Bundin VKP:hen hyväksymisen ehdoista» VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta päätti: »Kamenev, Stalin ja Preobrazhenski velvoitetaan ottamaan vastaan Bundin edustajat ja kuulemaan heidän ehdotuksensa» (NKP:n KK:n marxismin-leninismin instituutin keskuspuoluearkisto).

Vuonna 1921 pitämässään XIII konferenssissa Bund päätti laskea järjestönsä hajalle. Osa bundilaisista hyväksyttiin yleisin perustein VKP(b):hen. — 148.

- ²¹³ Asetus »Työhön perustuvan elintarvikeannoksen voimaan saattamisesta» hyväksyttiin Kansankomissaarien Neuvostossa huhtikuun 30 p:nä 1920 ja julkaistiin toukokuun 4 p:nä »Izvestija VTsIK» lehden 94. numerossa. — 148.
- ²¹⁴ Tarkoitetaan pommiräjähdyistä, jonka vasemmistoieserrät järjestivät syyskuun 25 p:nä 1919 Leontjevski-kujalla sijainneessa puolueen Moskovan komitean rakennuksessa. — 151.
- ²¹⁵ Päätösehdotus hyväksyttiin KKN:n istunnossa toukokuun 25 p:nä 1920. — 151.
- ²¹⁶ Asetus hyväksyttiin Leninin huomautuksia vastaavasti korjailtuna KKN:n istunnossa toukokuun 25 p:nä 1920 ja julkaistiin »Izvestija VTsIK» lehdessä kesäkuun 4 p:nä 1920. — 152.

²¹⁷ Ehdotukset, jotka Lenin on tehnyt kyseisessä hahmotelmassa, liitettiin Kansankomissaarien Neuvoston 27. toukokuuta 1920 hyväksymään päätökseen. — 152.

²¹⁸ V. I. Lenin keskusteli japanilaisen kirjeenvaihtajan R. Nakahiran, »Osaka Asahi» lehden edustajan kanssa kesäkuun 3 p:nä 1920 Krem-lissä, työhuoneessaan. Moskovasta lähettämässään kirjeessä Naka-hira tiedotti: »Vastoin odotuksiani työhuoneen sisustus osoittautui yksinkertaiseksi ja vaatimattomaksi, ja se hämmästytti minua kovasti... Lenin otti meidät vastaan luonnollisesti ja sydämellisesti kuin vanhat ystävänsä. Vaikka hän on Venäjällä korkeimmassa virassa, hänen tavoissaan ja käytöksessään ei ollut merkkiäkään siitä, että hän pyrki korostamaan korkeaa asemaansa» (»Osaka Asahi» lehden 13814. numero, kesäkuun 13 p:nä 1920). Seuraavana päivänä, kuten Nakahira muisteli myöhemmin, hän toi kirjoitta-mansa haastattelutekstin Leninille, joka luki sen huolellisesti läpi ja teki muutamia korjauksia.

Tuonempana julkaistaan V. I. Leninin keskustelu toisen japa-nilaisen kirjeenvaihtajan K. Fussen, »Osaka Mainichi» ja »Tokio Nichi-Nichi» lehtien edustajan kanssa. Lenin keskusteli Fussen kanssa joko kesäkuun 3 tai 4 p:nä. Mahdollisesti Lenin otti molem-mat lehtimiehet vastaan samalla kertaa. Füsse tiedottaa keskustelun kestäneen n. kaksikymmentä minuuttia. Keskustelutilaisuudessa oli läsnä Ulkoasiain kansankomissariaatin itämaiden osaston johtaja A. N. Voznesenski.

Selostus Leninin ja Fussen välisestä keskustelusta julkaistiin kesäkuun 26 p:nä 1920 Vladivostokissa ilmestyneessä eserrien »Volja» lehdessä. Tässä osassa julkaistut Leninin ja Fussen keskustelun muistiinpanot julkaistiin ensimmäisen kerran venäjän kielellä vuon-na 1924 kokoelmassa «Ленин и Восток» («Lenin ja Itä») ja sitten V. I. Leninin Teosten I. painoksessa (XX osa, II nide). V. I. Le-ninin Teosten 2., 3. ja 4. painokseen näitä muistiinpanoja ei lii-tetty. — 153.

²¹⁹ Tarkoitetaan huhtikuussa 1920 perustettua *Kaukoidän tasavaltaa*, joka käsitti Takabaikalin, Amurin, Primorjen ja Kamtshatkan alueen sekä Pohjois-Sahalinin. Kaukoidän tasavallan — muodoltaan porvarillis-demokraattisen, mutta tosiasiallisesti neuvostopoliitik-kaa harjoittavan valtion — perustaminen oli Neuvosto-Venäjän etujen mukaista, koska Neuvosto-Venäjä pyrki turvaamaan itselleen pitempiäaikaisen hengähdystauon itärintamalla ja välttämään sotaa Japanin kanssa. »Puskuri»-valtion muodostaminen Kaukoidässä oli samalla kuitenkin pakkotoimenpide. Kuten Lenin sanoi, »asian-haarat ovat pakottaneet perustamaan puskurivaltion — Kaukoidän tasavallan, koska tiedämme erittäin hyvin, kuinka uskomatto-man suuria onnettomuuksia Japanin imperialismi aiheuttaa Siperian talonpojille ja kuinka ennen kuulumattoman petomai-sesti japanilaiset ovat menetelleet Siperiassa» (Teokset, 31. osa, s. 453).

Sen jälkeen kun Kaukoidän alue (Pohjois-Sahalinia lukuun ottamatta) oli puhdistettu maahanhyökkääjistä ja valkokaartilai-

sista, Kaukoidän tasavallan kansankokous hyväksyi marraskuun 14 pnä 1922 päätöksen VSFNT:hen yhtymisestä. — 153.

220 Tarkoitetaan *Ranskan Sosialistista Puoluetta*.

Imperialistisen maailmansodan alkaessa puolueen reformistinen johto siirtyi sosialishovinismin kannalle, asettui avoimesti kannattamaan imperialistista sotaa ja porvarilliseen hallitukseen osallistumista. Puolueessa oli J. Longuetin johtama keskustavirtaus, joka oli kannanotoiltaan sosialipasifistinen ja harjoitti sovittelu-politiikkaa sosialishovinistien suhteen. Ranskan Sosialistisessa Puolueessa oli myös vasemmistolainen, vallankumouksellinen siipi, joka oli internationalismin kannalla ja jota edustivat pääasiallisesti puolueen rivijäsenet.

Lokakuun sosialistisen vallankumouksen jälkeen puolueessa alkoi ankara taistelu toisaalta avointen reformistien ja keskustalaisten ja toisaalta vasemmistolaisen, vallankumouksellisen siiven välillä, joka oli lujittunut sen ansiosta, että puolueeseen oli tullut joukoittain rivityöläisiä. Vallankumouksellinen siipi sai enemmistön joulukuussa 1920 pidetyssä puolueen Toursin edustajakokouksessa. Edustajakokouksessa tehtiin päätös puolueen yhtymisestä Kommunistiseen Internationaaliin ja perustettiin Ranskan Kommunistinen Puolue. Reformistinen ja keskustalainen enemmistö erkani puolueesta ja perusti itsenäisen puolueen säilyttäen sen vanhan nimen: Ranskan Sosialistinen Puolue. — 158.

221 Leninin esittämä päätösehdotus hyväksyttiin vähäisin muutoksin kesäkuun 22 pnä 1920 VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan istunnossa, jossa käsiteltiin Turkestanin tasavaltaa koskevia teesejä ja erikoisen valiokunnan laatimaa päätöslauselmaehdotusta. Valiokunnan ehdotusta ja Leninin huomautuksia sen johdosta ks. Сочинения, 5 изд., том 41, стр. 433—436 (Teokset, 5. painos, 41. osa, ss. 433—436). — 159.

222 *Turkestanin komissio* — Turkestanin asioita hoitava YTpKK:n ja VSFNT:n KKN:n komissio — muodostettiin YTpKK:n ja KKN:n päätöksellä lokakuun 8 pnä 1919; komissioon nimitettiin G. I. Boki, Sh. Z. Eliava, M. V. Frunze, F. I. Goloshtshokin, V. V. Kuibyshev ja J. E. Rudzutak. Turkestanin komissiolle myönnettiin valtio- ja puolue-elimen valtuudet ja se lähetettiin Turkestantiin auttamaan kaikinpuolisesti aluepiirin kommunisteja ja kaikkia työtätekeviä poliittisen, taloudellisen ja kulttuurillisen takapajuisuuden poistamisessa, neuvostovallan vahvistamisessa sekä Turkestanin ja Neuvosto-Venäjän kansojen välisen liiton lujittamisessa; komission eräänä tehtävänä oli oikaista Turkestanissa kansallisuuspolitiikan alalla tehdyt virheet.

Turkestanin komissio ryhtyi moniin toimenpiteisiin puolueen paikallisjärjestöjen lujittamiseksi ja taistelun käymiseksi suurvaltaista shovinismia ja paikallista nationalismia vastaan. Tärkeimpiä kysymyksiä, joiden ympärille taistelu keskittyi, olivat Turkestanin autonomian periaatteet, Turkestanin ja liittovaltion elinten keskinäiset suhteet sekä puoluerakennustyön muodot ja menetelmät. — 159.

223 *Komunistisen Internationaalin toinen kongressi*, joka määritteli Kominternin ohjelmalliset, taktilliset ja järjestöperiaatteet, oli koolla Neuvosto-Venäjällä heinäkuun 19 päivästä elokuun 7 päivään 1920. Kongressi avattiin Pietarissa; seuraavat istunnot heinäkuun 23 päivästä lähtien pidettiin Moskovassa. Kongressissa oli läsnä 169 päätösvaltaista ja 49 neuvottelevaa edustajaa, jotka edustivat 37 maan 67 työväenjärjestöä. Asiain käsittelyyn kongressissa osallistui rinnan kommunististen puolueiden ja järjestöjen (31 maasta) edustajien kanssa Saksan Riippumattoman Sosialidemokraattisen Puolueen, Italian ja Ranskan Sosialististen Puolueiden, Maailman Teollisuustyöläiset -järjestön (Australia, Englanti, Irlanti), Espanjan Kansallisen Ammatillisen Keskusjärjestön y.m. edustajia. VKP(b):tä edusti kongressissa 64 henkilöä.

Lenin johti kaikkia II kongressin koollekutsumiseen liittyviä valmistelutöitä, sillä hän antoi tälle kommunististen ja työväenjärjestöjen kansainväliselle kokoukselle suuren merkityksen. Tärkeää osaa Kominternin tehtävien ja poliittisen linjan määrittelyssä esitti Leninin kirja »'Vasemmistolaisuus' lastentautina kommunismissa», jonka hän kirjoitti II kongressin avajaispäiväksi. Lenin kirjoitti myös »Kansallisuus- ja siirtomaakysymystä koskevan teesialustelman (Kommunistisen Internationaalin toista edustajakokousta varten)», »Agraarikysymystä koskevan teesialustelman (Kommunistisen Internationaalin toista edustajakokousta varten)», »Teesit Kommunistisen Internationaalin toisen kongressin perustehtävistä» ja »Kommunistiseen Internationaaliin hyväksymisen ehdot» (ks. Teokset, 31. osa, ss. 128—135, 136—148, 168—185 ja 191—197).

Kongressi hyväksyi seuraavan päiväjärjestyksen: 1) Kansainvälinen tilanne ja Kommunistisen Internationaalin perustehtävät; 2) Kommunististen puolueiden osuus ja rakenne ennen proletariaatin valtaannousua ja sen jälkeen; 3) Ammatillitot ja tehdaskomiteat; 4) Parlamentarismi; 5) Kansallisuus- ja siirtomaakysymys; 6) Agraarikysymys; 7) Suhtautuminen uusiin »keskusta»-virtauksiin ja Kommunistiseen Internationaaliin liittymisen ehdot; 8) Kommunistisen Internationaalin säännöt; 9) Järjestökysymykset (julkiset ja maanalaiset järjestöt, naisten järjestöt y.m.); 10) Kommunistinen nuorisoliike; 11) Vaalit; 12) Juoksevat asiat.

Lenin teki kongressin ensimmäisessä istunnossa selostuksen kansainvälisestä tilanteesta ja Kommunistisen Internationaalin perustehtävistä (ks. Teokset, 31. osa, ss. 201—220 ja Valitut teokset neljässä osassa, 4. osa, ss. 271—286).

Lenin osallistui toimeliaasti kongressin useimpien, m.m. kansallisuus- ja siirtomaakysymystä, agraarikysymystä, Kommunistiseen Internationaaliin hyväksymisen ehtoja, kansainvälistä tilannetta ja Kominternin tehtäviä käsittelevien valiokuntien työhön.

Lenin piti kongressissa myös puheen kommunististen puolueen merkityksestä, teki kansallisuus- ja siirtomaakysymystä käsitelleen valiokunnan selostuksen, piti puheen Kommunistiseen Internationaaliin hyväksymisen ehdoista, parlamentarismista ja Britannian Työväenpuolueeseen liittymisestä (ks. Teokset, 31. osa, ss. 221—249 ja Valitut teokset neljässä osassa, 4. osa, ss. 287—291).

Kongressi vahvisti Leninin kirjoittamat teesit päätöslauselmiksi,

hyväksyi päätöslauselman »Kommunistisen puolueen merkityksestä proletaarisessa vallankumouksessa», jonka laatimiseen Lenin oli välittömästi osallistunut, sekä muita päätöslauselmia, »Kommunistiseen Internationaaliin hyväksymisen ehdot» ja Kominternin säännöt. Kongressi hyväksyi myös »Kommunistisen Internationaalin II kongressin manifestin» ja julkaisi useita vetoamuksia: »Kolmas Internationaali kaikkien maiden ammattiliitoille», »Pietarin työläisille», »VSFNT:n Punaiselle Armeijalle ja Punaiselle Laivastolle», »Unkarin pyöveleitä vastaan», »Kaikkien maiden työmiehille ja työläisnaisille» y. m.

Kominternin II kongressi esitti hyvin suurta osaa kansainvälisen kommunistisen liikkeen kehityksessä. Lenin sanoi, että kongressin jälkeen »kommunismista on tullut koko työväenliikkeen keskeisin kysymys» (Teokset, 32. osa, s. 168). — 159.

224 »*Proletariaatin diktatuuri*» -käsitteen sisältöä ja tämän tunnuksen vääristely-»villityksen» vastustamista koskevan päätöslauselman jäsenyys» on Leninin kirjoittamien »Kommunistisen Internationaalin toisen kongressin perustehtäviä koskevien teesi» alustavia hahmotelmia. — 159.

225 »*L'Humanité*» (»Ihmiskunta») — päivälehti; J. Jaurès perusti sen v. 1904 Ranskan Sosialistisen Puolueen äänenkannattajaksi. Ensimmäisen maailmansodan vuosina lehti oli Ranskan Sosialistisen Puolueen äärioikeistolaisen siiven käsissä.

Vuoden 1920 joulukuusta lähtien, s. o. Ranskan Sosialistisessa Puolueessa tapahtuneen hajaannuksen jälkeen, lehti on ollut Ranskan Kommunistisen Puolueen pää-äänenkannattaja. — 160.

226 »*Le Populaire*» (»Kansan Lehti») — Ranskan keskustalaisten perustama lehti; sitä julkaistiin vuodesta 1916 Limogesissa ja heinäkuusta 1917 Pariisissa. Vuodesta 1921 lähtien lehdestä tuli Ranskan Sosialistisen Puolueen äänenkannattaja. Nykyään se on oikeistososialistien käsissä. — 161.

227 »*Die Freiheit*» (»Vapaus») — päivälehti, Saksan Riippumattoman Sosialidemokraattisen Puolueen äänenkannattaja; ilmestyi Berliinissä marraskuun 15 päivästä 1918 syyskuun 30 päivään 1922. — 161.

228 *British Socialist Party* (B. S. P.) (Britannian Sosialistinen Puolue) perustettiin vuonna 1911 Manchesterissa sosialidemokraattisen puolueen ja muiden sosialistien ryhmien yhdistymisen tuloksena. Puolue oli kuitenkin hiukan lahkokuntainen, mikä johtui jäsenistön vähälukuisuudesta ja puolueen heikoista yhteyksistä joukkoihin. Imperialistisen maailmansodan kaudella puolueessa alkoi kärkevä taistelu internationalistisen virtauksen (W. Gallacher, A. Inkpin, J. Maclean, Th. Rothstein y. m.) ja Hyndmanin johtaman sosialishovinistisen virtauksen välillä. Internationalistisessa virtauksessa oli epäjohdonmukaisia aineksia, jotka olivat useissa kysymyksissä keskustalaisella kannalla. Ryhmä BSP:n toimihenkilöitä perusti helmikuussa 1916 »The Call» lehden, joka esitti tärkeää osaa inter-

nationalistien yhtenäisyyden lujittamisessa. Huhtikuussa 1916 Sal-fordissa pidetty BSP:n vuosikokous tuomitsi Hyndmanin ja hänen kannattajiensa sosialishovinistisen asenteen, ja nämä erosivat puolueesta.

Britannian Sosialistinen Puolue tervehti Lokakuun suurta sosialistista vallankumousta. BSP:n jäsenet esittivät merkittävää osaa liikkeessä, jonka Englannin työtätekevät järjestivät Neuvosto-Venäjän puolustamiseksi ulkomaiden interventiota vastaan. Valta-enemmistö puolueen järjestöistä (98 neljää vastaan) ilmoitti vuonna 1919 kannattavansa Kommunistiseen Internationaaliin liittymistä. Britannian Sosialistinen Puolue oli yhdessä kommunistisen yhtenäisyysryhmän kanssa Ison-Britannian Kommunistisen Puolueen pääasiallisia perustajia. Vuonna 1920 pidetyssä ensimmäisessä, yhdistävässä edustajakokouksessa suurin osa BSP:n paikallisjärjestöistä liittyi kommunistiseen puolueeseen. — 161.

- 229 *Amerikan Sosialistinen Puolue* muodostui heinäkuussa 1901 Indianapolisissa pidetyssä edustajakokouksessa USA:n Sosialistisesta Työväenpuolueesta ja Sosialidemokraattisesta Puolueesta erkaantuneiden ryhmien yhdistymisen tuloksena. Uuden puolueen perustajia oli myös E. Debs, USA:n työväenliikkeen tunnettu toimihenkilö, joka oli aikoinaan ollut sosialidemokraattisen puolueen perustajajäseniä. Yhteiskunnalliselta kokoomukseltaan sosialistinen puolue oli kirjava: siihen kuului amerikkalaisia ja muualta tulleita työläisiä, pikkufarmareita ja pikkuporvariston edustajia. Puolueen keskustalainen ja oikeisto-oppportunistinen johto (V. Berger, M. Hillquit y.m.) kiisti proletariaatin diktatuurin välttämättömyyden, kieltäytyi käyttämästä vallankumouksellisia toimintamenetelmiä rajoittaen puolueen toiminnan pääasiallisesti vaalikamppailuihin osallistumiseen. Ensimmäisen maailmansodan vuosina (1914—1918) sosialistisessa puolueessa muodostui kolme virtausta: sosialishovinistit, jotka kannattivat hallituksen imperialistista politiikkaa; keskustalaiset, jotka vastustivat imperialistista sotaa vain näennäisesti; vallankumouksellinen vähemmistö, joka kannanotoissaan oli internationalistinen ja taisteli sotaa vastaan.

Ch. Ruthenbergin, W. Fosterin, W. Haywoodin y.m. johtama sosialistisen puolueen vasemmistosiipi kävi proletaariaineksiin tukeutuen taistelua puolueen opportunistista johtoa vastaan tarkoituksenaan proletariaatin itsenäinen poliittinen toiminta sekä luokkataisteluperiaatteisiin pohjautuvien tuotannollisten ammattiyhdistysten perustaminen. Vuonna 1919 sosialistisessa puolueessa tapahtui hajaannus. Siitä erkaantuneesta vasemmistosiivestä tuli USA:n Kommunistisen Puolueen perustaja ja kantajoukko. Nykyään sosialistinen puolue on harvalukuinen lahkolaisjärjestö. — 162.

- 230 *Sveitsin Sosialistinen Puolue* (Sveitsin Sosialidemokraattinen Puolue) perustettiin XIX vuosisadan 70-luvulla; se kuului I Internationaaliin. Puolue muodostettiin uudelleen vuonna 1888. Puolueessa oli suuri vaikutusvalta opportunisteilla, joista imperialistisen maailmansodan kaudella tuli sosialishovinisteja. Syksyllä 1916 oikeistolaiset erkanivat puolueesta ja perustivat oman järjestönsä. R. Grimmin johtama puolueen enemmistö asettui keskustalaiselle, sociali-

- pasifistiselle kannalle. Puolueen vasemmistosiipi oli kannanotoiltaan internationalistinen. Venäjän Lokakuun suuren sosialistisen vallankumouksen vaikutuksesta Sveitsin Sosialidemokraattisen Puolueen vasemmistosiipi voimistui. Joulukuussa 1920 vasemmistolaiset erosivat puolueesta ja yhtyivät vuonna 1921 Sveitsin Kommunistiseen Puolueeseen. — 162.
- 231 Lenin eritteli J. Tannerin puheita yksityiskohtaisesti kommunistisen puolueen merkityksestä pitämässään puheessa (ks. Teokset, 31. osa, ss. 221—225). — 163.
- 232 Shop Stewards eli Shop Stewards Committees (luottamusmiehet eli luottamusmiesten komiteat) — valinnallisia työväenjärjestöjä, joita oli Englannissa useilla teollisuudenaloilla ja jotka olivat laajalle levinneitä ensimmäisen maailmansodan vuosina.
Lokakuun sosialistisen vallankumouksen voitettua Venäjällä luottamusmiesten komiteat esiintyivät aktiivisina neuvototasavaljan kannattajina vastustaen ulkomaiden sotilaallista interventiota. — 163.
- 233 Lenin on kirjoittanut huomautuksensa A. Sultan Zaden alustuksen konekirjoitustekstiin (saksankieliseen), jonka alustaja oli todennäköisesti laatinut kansallisuus- ja siirtomaakysymystä käsitellyttä valiokuntaa varten. Heinäkuun 28 p:nä 1920 Sultan Zade teki Kommunistisen Internationaalin II kongressin istunnossa alustuksen Idän yhteiskunnallisen vallankumouksen näköaloista. — 163.
- 234 Pietarin yhtenäisen kulutuskommuunin ja Pietarin Neuvoston välisen selkkauksen olemus oli seuraava. Ryhmä G. J. Zinovjevin johtamia Pietarin Neuvoston toimeenpanevan komitean ja Pietarin ammattiliittoneuvoston johtohenkilöitä asetti kesällä 1920 kysymyksen työhön perustuvan leipäannoksen myöntämisestä työläisille paitsi työpäivistä myös juhla- ja ei-työpäivistä. Pietarin kommuunin johto (A. J. Badajev y.m.) vastusti ehdotusta katsoen, että sellainen ylimääräisen leipäannoksen myöntäminen on ristiriidassa periaatteen kanssa, joka edellyttää annoksen myöntämistä työn mukaan, ja ettei sitä paitsi ole olemassa siihen välttämätöntä määrää viljaa; mainittu toimenpide olisi saattanut häiritä yleensä työhön perustuvan leipäannoksen säännöllistä jakoa ja horjuttaa työläisten luottamusta elintarvikelineistoon. Pietarin Neuvosto ei ottanut kuitenkaan huomioon Pietarin kommuunin mielipidettä, vaan ilmoitti, että leipäannos jaetaan myös juhlapäivistä. Badajev kieltäytyi täyttämästä määräystä ja ilmoitti, ettei Pietarin kommuunin hallinto voi toimia sellaisissa olosuhteissa. Heinäkuun 5 p:nä 1920 VKP(b):n Pietarin kuvernementtikomitea, käsiteltynään tov. Badajevin menettelyn, »joka ei ole täyttänyt Suuren puhemiehistön k.v. kesäkuun 23 p:nä tekemää päätöstä leipäannoksen suurentamisesta, 5 naulan antamisesta ennakkona velaksi ja annoksen myöntämisestä työläisille loma-aikana», teki seuraavan päätöksen: »1. Kaikkia Pietarin kommuunin piiritoimikuntia ja sen kaikkia vastuunalaisia työntekijöitä kehoitetaan jäämään toimeensa ja täyttämään virkavelvollisuutensa ilman vähäisintäkään keskeytystä

niin kauan, kunnes Pietarin komitea ja toimeenpaneva komitea antavat erikoismääräyksen. 2. Katsotaan välttämättömäksi muuttaa perinpohjaisesti Pietarin kommuunin hallinnon jäsenkuntaa ja velvoittaa kuvernementtikomitean toimikunta nimittämään yhdessä toimeenpanevan komitean puhemiehistön kanssa väliaikaisesti, tehdaskomiteoiden ja liittojen yleiskaupunkilaisen konferenssin koollekutsumiseen asti, uudet toverit vieden heidät läpi Pietarin kommuunin valvontaneuvoston kautta ja sopien asiasta Moskovan kanssa» (NKP:n Leningradin aluekomitean Puolueen historian instituutin puoluearkisto). — 164.

- 235 Pietarin kommuunin ja Pietarin Neuvoston välistä selkkausta käsiteltiin heinäkuun 16 pnä 1920 pidetyssä VKP(b):n KK:n kokouksessa, minkä yhteydessä Lenin kirjoitti kyseisen päätösehdotuksensa. Leninin ehdotukset hyväksyttiin. Ottaen huomioon, että Pietarin kommuunin ja Pietarin Neuvoston johtavien työntekijöiden silloiset keskinäissuhteet saattoivat tarjota maaperän uusille selkkauksille, KK päätti siirtää A. J. Badajevin ja useita muita Pietarin kommuunin työntekijöitä Moskovaan. Badajev vahvistettiin Moskovan kulutusosuuskunnan puheenjohtajaksi. — 164.
- 236 Lenin kirjoitti vastauksensa Kaukoidän tasavallan ulkoministerin ja VKP(b):n KK:n Kaukoidän toimikunnan jäsenen A. M. Krasnoshtshokovin heinäkuun 17 pnä 1920 lähettämään sähköeseen, jossa tiedotettiin, että heinäkuun 15 pnä oli allekirjoitettu välirauhan-sopimus Japanin kanssa. Erikoisessa, samoin Kaukoidän tasavallan ja Japanin edustajien allekirjoittamassa pöytäkirjassa sanottiin, että paras keino rauhan pystyttämiseen Kaukoidässä olisi demokraattismin periaatteille rakentuvan »puskuri»-valtion perustaminen, jolla olisi aluepiirin kaikkien alueiden edustajien konferenssissa muodostettu yhteinen hallitus. Sen vuoksi Krasnoshtshokov pyysi Leniniä vastaamaan pikaisesti sähköessä asettamiinsa kysymyksiin. — 165.
- 237 *Nelikanta* — lyhenne, joka tarkoittaa neljä vaatimusta — yleisen, yhtäläisen ja välittömän äänioikeuden ja salaisen äänestyksen — käsittävää vaalijärjestelmää. — 165.
- 238 Tässä tarkoitetaan luultavasti sitä, että demokraattisissa valtionlaitoksissa on taattava enemmisyys kommunisteille. — 165.
- 239 Lenin piti puheensa monituhantisessa kansankokouksessa Uritskin torilla (Palatsitorilla) illalla heinäkuun 19 pnä Kommunistisen Internationaalin II kongressin ensimmäisen istunnon päätyttyä. — 165.
- 240 Tarkoitetaan »Kommunistitsheski Internatsional» aikakauslehden vuoden 1920 12. numeron johtavana artikkelina julkaistua A. M. Gorkin kirjoitusta »Vladimir Iljitsh Lenin» ja samassa numerossa julkaistua H. Wellsille osoitettua Gorkin kirjettä.
- Gorkin artikkeli ja samoin kirje, joista huokui vilpittön rakkaus Leniniä kohtaan ja hänen toimintansa ihailu, perustuivat virheel-

liseen yksilönpalvontaan ja niissä oli useita poliittisesti vahingollisia kannanottoja. Gorki esitti niissä äärimmäisen subjektiivisia, itse asiassa idealistisia arvioita Leninin ja Venäjän kansan osuudesta sekä Venäjän vallankumouksen luonteesta. Hän ei ottanut huomioon kommunistien puolueen johtavaa sekä Venäjän työväenluokan ja työtätekevän talonpoikaiston ratkaisevaa merkitystä vallankumouksessa.

VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi heinäkuun 31 p:nä 1920 tässä julkaistun Leninin ehdotuksen.

»*Kommunistitsheski Internatsional*» (»Kommunistinen Internationaali») — aikakauslehti, Kommunististen Internationaalin Toimeenpanevan Komitean äänenkannattaja; aikakauslehteä julkaistiin venäjän, saksan, ranskan, englannin, espanjan ja kiinan kielellä. Ensimmäinen numero ilmestyi toukokuun 1 p:nä 1919. Aikakauslehdessä julkaistiin teoreettisia artikkeleja, Kominternin asiakirjoja sekä useita Leninin artikkeleja (»Kolmas Internationaali ja sen paikka historiassa», »III Internationaalin tehtävistä (Ramsay MacDonald III Internationaalista)», »Tervehdys Italian, Ranskan ja Saksan kommunisteille», »Perustavan kokouksen vaalit ja proletariaatin diktatuuri», »Publisistien kirjoituksia» y.m.). Aikakauslehdessä toimituskuntaan kuului edustaja jokaisesta Kominternin jäsenpuolueesta. Aikakauslehti käsitteli marxilais-leniniläisen teorian peruskysymyksiä pitäen silmällä kansainvälisen työväenliikkeen ja kommunistisen liikkeen ongelmia, valaisi Neuvostoliitossa hankittua sosialistisen rakennustyön kokemusta ja kävi taistelua erilaisia leninisminvastaisia virtauksia vastaan. Aikakauslehteä lakattiin julkaisemasta kesäkuussa 1943, sitten kun Kominternin Toimeenpanevan Komitean Puhemiesistö oli tehnyt toukokuun 15 p:nä 1943 päätöksen Kommunistisen Internationaalin hajallelaskemisesta. — 166.

- ²⁴¹ VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan istunnossa elokuun 19 p:nä 1920 käsiteltiin tilannetta Puolan ja Wrangelin rintamalla. Todeten Wrangelin-vastaisen rintaman olevan päärintama Poliittinen toimikunta suunnitteli joukon toimenpiteitä sen lujittamiseksi, päätti m.m. siirtää Ensimmäisen ratsuväkiarmeijan 6. divisioonan sanotulle rintamalle.

Ylipäällikkö kirjoitti elokuun 20 p:nä 1920 Tasavallan Vallankumoukselliselle Sotaneuvostolle raportin, jossa vastusti 6. divisioonan siirtämistä sen perusteella, että 6. divisioona oli Ensimmäisen ratsuväkiarmeijan runko ja laadullisesti kaikkien kolmen muun divisioonan veroinen. Raportissa on J. V. Stalinin tekemä merkintö: »Nämä tiedot ovat väärinä: kolmessa muussa divisioonassa on yhteensä vähintään 10 000 sapelaa, jota paitsi ratsuväkiarmeijaan jäävä 4. Kaukasian divisioona on vanhempi kuin kuudes.»

Luettuaan kyseisen raportin Lenin kirjoitti ehdotuksensa.

Lenin teki nähtävästi ehdotuksia käsiteltäessä ensimmäisen ja toisen kohdan alle merkinnön: »Krestinski vastustaa», neljännen kohdan alle: »Krestinski pidättyi» ja viidennen kohdan alle: »Krestinski kannattaa».

Kohtien numerointi on sama kuin käsikirjoituksessa. — 166.

- 242 Tarkoitetaan Länsirintaman Vallankumouksellisen Sotaneuvoston elokuun 20 p:nä 1920 antamaa päiväkäskyä n:o 1847, jossa sanottiin, että Puolan rauhanvaltuuskuntaan kuuluu yksinomaisesti vakoilijoita ja vastavakoiluosaston miehiä ja että rauha voidaan solmia vain »valkoisen Puolan raunioilla». — 167.
- 243 Tasavallan Vallankumouksellinen Sotaneuvosto kumosi elokuun 23 p:nä 1920 Länsirintaman Vallankumouksellisen Sotaneuvoston päiväkäskyn antaen sille samalla muistutuksen väärästä menettelystä. Puolan kanssa neuvotteluja käyvän neuvostovaltuuskunnan puheenjohtaja K. H. Danishevski veloitettiin samanaikaisesti tutustutamaan Puolan valtuuskunta Länsirintaman Vallankumouksellisen Sotaneuvoston päiväkäskyn kumoamista koskevaan Tasavallan Vallankumouksellisen Sotaneuvoston päätökseen, ellei valtuuskunta katso kyllin tyydyttäväksi selitystä, joka on jo annettu valtuuskuntien istunnossa. — 167.
- 244 *VKP(b):n yhdeksäs yleisvenäläinen konferenssi* pidettiin Moskovassa 22.—25. syyskuuta 1920. Siihen osallistui 241 (116 päätösvaltaista ja 125 neuvottelevaa) edustajaa, jotka edustivat 700 000 puolueen jäsentä. Konferenssiin saapui VSFNT:n ja Ukrainan kuvernementti-järjestöjen sekä Azerbaidžhanin ja Armenian Kommunistisen Puolueen KK:n edustajia. Punaista Armeijaa edusti 34 henkilöä. Konferenssin päiväjärjestyksessä olivat seuraavat kysymykset: 1) Puolan kommunistien edustajan selostus; 2) Selostus KK:n poliittisesta toiminnasta; 3) Selostus KK:n organisatorisesta toiminnasta; 4) Puoluerakennustyön lähimmät tehtävät; 5) Puoluehistorian tutkimusvaliokunnan selostus; 6) Selostus Kominternin II kongressista.
- Lenin teki konferenssin ensimmäisessä istunnossa selostuksen Keskuskomitean poliittisesta toiminnasta (ks. Teokset, 31. osa, ss. 261—265). Keskuskomitean poliittisen toimintaselostuksen peruskysymyksiä olivat rauhan solmiminen Puolan kanssa ja Wrangelin valkokaartilaisarmeijan murskaamisen valmistelu.
- Leninin selostuksen johdosta käytiin kiihkeää keskustelua. Erittäin kiivaasti väiteltiin neuvostojoukkojen Varsovan edustalla kärsimän tappion syistä. Tehdessään yhteenvedon KK:n poliittisen toimintaselostuksen johdosta käydystä väittelystä Lenin sanoi edustajien puheenvuorojen tarjoavan varsin runsaasti aineistoa, joka on otettava varteen ja josta on tehtävä tarpeelliset johtopäätökset. Konferenssissa hyväksyttiin yksimielisesti päätöslauselma Puolan kanssa solmittavan rauhan ehdoista. Siellä hyväksyttiin niin ikään Puolan kanssa solmittavan rauhan konkreettisia ehtoja koskeva YTpKK:n ilmoitus, jonka laatimista Lenin oli ohjannut välittömästi ja jonka hän oli myös toimittanut (ks. Ленинский сборник XXXVI, стр. 123—126 (XXXVI Lenin-kokoelma, ss. 123—126)).
- Tärkeän sijan IX konferenssissa sai puoluerakennustyön lähimpään tehtävien käsittely. Niitä käsiteltäessä konferenssissa esiintyi puolueenvastainen »demokraattisen sentralismin» ryhmä, jonka nimissä T. V. Saponov teki apuselostuksen. »Demokraattiset sentralistit» asettuivat vastustamaan puoluekuria sekä kommunistisen puolueen johtavaa osuutta neuvostoissa ja ammattiliitoissa. Puo-

luekonferenssi antoi samoin kuin VKP(b):n IX edustajakokous päätävällisen vastaiskun »demokraattisen sentralismin» ryhmälle.

Konferenssi hyväksyi päätöslauselman »Puoluerakennustyön lähimmistä tehtävistä»; päätösehdotuksen oli kirjoittanut Lenin (ks. tätä osaa, ss. 173—174). Tuolloin hän kirjoitti myös »Ehdotuksensa puoluerakennustyön lähimpiä tehtäviä koskevaan päätöslauselmaan» (ks. tätä osaa, s. 174). Konferenssissa korostettiin, että on saatava puolueen rivijäsenet osallistumaan aktiivisesti VKP(b):n kuvernementtikonferensseihin ja kuvernementtikomiteoiden kokouksiin. Siellä määriteltiin myös toimenpiteet neuvosto- ja talouselinten toiminnassa esiintyvän virkavaltaisuuden jälkien hävittämiseksi. Konferenssi katsoi välttämättömäksi muodostaa Kontrollikomission ja kuvernementtien yhteyteen erikoiset puoluekomissiot, joiden tehtävänä oli taistella erilaisia väärinkäytöksiä vastaan ja käsitellä kommunisteilta saadut valitukset.

Päätöslauselmassa, jonka IX konferenssi hyväksyi KK:n organisaattorista toimintaa koskevan selostuksen johdosta, KK:n Sihteeristöä kehoitettiin perehtymään laajemmin toimintaan paikkakunnilla, ottamaan huomioon siellä saatu kokemus sekä kiinnittämään suurempaa huomiota agitaatio- ja propagandaosaston työhön; päätöslauselmassa korostettiin myös sitä, että KK:n oli parannettava Punaisen Armeijan ja Laivaston puoluejärjestöjen organisaatio- ja toiminnan välitöntä johtoa ja etteivät nuo järjestöt saaneet toiminnassaan irtautua yhteiskuntaelämästä. — 167.

²⁴⁵ Lenin tarkoittaa A. M. Kollontain sanoja. Kollontai sanoi puheessaan demagogisesti, että arvostelun vuoksi vainotaan ja että niitä jotka ovat arvostelleet, on hänen sanojensa mukaan toisinaan kehoitettu lähtemään »hyville, kuumille seuduille syömään persikoita». — 170.

²⁴⁶ Kontrollikomission kokoonpanoa koskevat Leninin ehdotukset liitettiin sanamuodoltaan hiukan muutettuina VKP(b):n IX yleisvenäläisen konferenssin päätöslauselmaan »Puoluerakennustyön lähimmistä tehtävistä» (ks. «КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК», ч. I, 1954, стр. 506—512 (»NKP edustajakokousten, konferenssien ja KK:n kokousten päätöslauselmien ja päätöksien», I osa, 1954, ss. 506—512)).

Lenin on yliviivannut tekstin alkanen sanoista: »Siirtoja koskevaan kohtaan lisättävä:» aina kappaleen loppuun; tätä tekstiä ei ole liitetty päätöslauselmaan. — 174.

²⁴⁷ PPS — Puolan Sosialistinen Puolue (Polska Partia Socjalistyczna) — vuonna 1892 perustettu reformistinen nationalistipuolue. PPS:ssä syntyi jatkuvasti sen historian kuluksa rivityöläisten vaikutuksesta vasemmistoryhmiä. Eräät näistä yhtyivät sittemmin Puolan työväenliikkeen vallankumoukselliseen siipeen.

Vuonna 1906 PPS jakautui PPS-»levitsaan» (vasemmistoon) ja oikeistolaiseen, shovinistiseen, n.s. PPS-»pravitsaan» (»vallankumoukselliseen ryhmään»). Bolshevikkien puolueen sekä Puolan Kuningaskunnan ja Liettuun Sosialidemokraattisen Puolueen vai-

lutuksesta PPS-»levitsa» otti vähitellen johdonmukaisen vallankumouksellisen kannan.

Imperialistisen maailmansodan vuosina PPS-»levitsa» oli suurelta osalta kannanotoiltaan internationalistista; joulukuussa 1918 se yhtyi Puolan ja Liettuan Sosialidemokraattiseen Puolueeseen. Yhdistyneet puolueet perustivat Puolan Kommunistisen Työväenpuolueen (tämä oli Puolan Kommunistisen Puolueen nimenä vuoteen 1925).

Oikeisto-PPS harjoitti imperialistisen maailmansodan aikana edelleenkin nationalistista shovinismipolitiikkaa; se muodosti Galitsian alueella puolalaisia legioonia, jotka taistelivat sitten itävaltalais-saksalaisen imperialismiin puolella. Puolan porvarillisen valtion perustamisen jälkeen oikeisto-PPS yhtyi vuonna 1919 Saksan ja Itävallan aikaisemmin valtaamalla Puolan alueella toimivien PPS:n osien kanssa ja otti jälleen nimekseen PPS. Päästyään hallituksen johtoon se auttoi Puolan porvaristoa saamaan vallan käsiinsä, harjoitti järjestelmällisesti kommunisminvastaista propagandaa ja tuki Neuvostomaata vastaan tähdättyä aggressiivista politiikkaa sekä Länsi-Ukrainaan ja Länsi-Valkovenäjään kohdistuvaa valtausta ja sortopolitiikkaa. Erinäiset PPS:n ryhmät, jotka eivät hyväksyneet tuota politiikkaa, yhtyivät Puolan Kommunistiseen Puolueeseen.

Pilsudskin toimeenpaneman fasistisen vallankaappauksen (toukokuu 1926) jälkeen PPS oli parlamentissa muodollisesti oppositiossa, mutta tosiasiaa se ei taistellut aktiivisesti fasistijärjestelmää vastaan, vaan harjoitti edelleenkin kommunisminvastaista ja neuvostovastaista propagandaa. PPS:n vasemmistoainekset olivat noina vuosina yhteistoiminnassa Puolan kommunistien kanssa ja kannattivat monissa kampanjoissa yhteisrintamataktiikkaa.

Toisen maailmansodan aikana PPS:ssä tapahtui jälleen hajaannus. Puolueen taantumuksellinen, shovinistinen osa, joka otti nimekseen »Wolność, Równość, Niepodległość» («Vapaus, Tasa-arvoisuus, Riippumattomuus»), osallistui Puolan emigranttien taantumukselliseen Lontoon »hallitukseen». PPS:n toinen, vasemmistolainen osa, joka nimitti itsensä Puolan Sosialistien Työväenpuolueeksi (PSTP), yhtyi vuonna 1942 perustetun Puolan Työväenpuolueen (PTP) vaikutuksesta hitleriläismiehitäjiä vastustavaan kansanrintamaan, taisteli Puolan vapauttamiseksi fasistien harjoittamalta orjuutukselta ja asettui kannattamaan ystävyysuhteiden solmimista Neuvostoliittoon.

Vuonna 1944, sitten kun Puolan itäosa oli vapautettu saksalaismiehityksestä ja oli muodostettu Puolan Kansallisen Vapautuksen Komitea, PSTP otti taas nimekseen PPS ja osallistui yhdessä PTP:n kanssa kansandemokraattisen Puolan rakentamiseen. Joulukuussa 1948 PTP ja PSTP yhdistyivät ja perustivat Puolan Yhdistyneen Työväenpuolueen. — 175.

248 »Proletaarista kulttuuria koskevan päätöslauselman hahmotelman» Lenin kirjoitti lokakuun 9 pnä 1920 Poliittisen toimikunnan istunnossa käsiteltäessä Proletkult-järjestön edustajakokousta varten tarkoitetun päätöslauselman laatimista. Kyseisessä hahmotelmassa Lenin toistaa edellisenä päivänä, 8. lokakuuta, kirjoittamansa

proletaarista kulttuuria koskevan päätöslauselmaehdotuksen (ks. Teokset, 31. osa, ss. 303—304) tärkeimmät johtoajatukset.

Proletkult (Proletaarinen kulttuuri) — kulttuuri- ja valistusjärjestö. Tämä jo syyskuussa 1917 perustettu riippumaton omatoiminen työväenjärjestö ryhtyi myös Lokakuun vallankumouksen jälkeän puoltamaan »riippumattomuuttaan» asettuen siten vastustamaan proletaarista valtiota. Proletkult ei sallinut kommunistisen puolueen johtaa toimintaansa ja vaati tunnustamaan itsensä riippumattomaksi neuvostovallan elimistä, m. m. Valistuskomissariaatista. Proletkult-järjestön jäsenet kiistivät tosiasiallisesti menneisyyden kulttuuriperinnön merkityksen, pyrkivät vetäytymään syrjään kulttuuri- ja valistustoiminnasta joukkojen keskuudessa ja luomaan elämästä irrallaan »laboratoriomenetelmin» erityistä »proletaarista kulttuuria». Proletkultin pääideologi A. A. Bogdanov tunnusti muodollisesti marxilaisuuden, mutta propagoi tosiasiallisesti subjektiivista idealismia, machilaista filosofiaa. Proletkult oli kirjava järjestö. Rinnan porvarillisten intellektuellien kanssa, jotka olivat päällä päsmäreinä useissa Proletkult-järjestöissä, näihin järjestöihin kuului myös työläisnuorisoa, joka pyrki vilpittömästi auttamaan neuvostovaltiota kulttuurin kehittämässä.

Puolue vastusti päättäväisesti Proletkultin separatistisia pyrkimyksiä. Lenin asetti lokakuussa 1920 VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan käsiteltäväksi kysymyksen Proletkultista. Pitäen lähtökohtanaan Leninin kirjoittaman ehdotuksen pohjalla hyväksyttyä Poliittisen toimikunnan päätöstä Poliittisen Valistustyön Pääkomitea laati Proletkultin ja Valistuskomissariaatin keskinäisiä suhteita koskevat ohjesäännöt, jotka KK vahvisti kokouksessaan marraskuun 10 pnä 1920.

Proletkult-järjestö lakkautti toimintansa vuonna 1932. — 177.

²⁴⁹ Leninin kirjoittama ehdotus ja siihen tehdyt lisäykset hyväksyttiin VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan istunnossa lokakuun 14 pnä 1920. — 178.

²⁵⁰ *Idän kansojen Bakun edustajakokous* (Idän kansojen ensimmäinen edustajakokous) pidettiin 1.—7. syyskuuta 1920. Siihen saapui 1891 henkilöä, jotka edustivat 37 kansallisuutta (Kaukasian, Keski-Aasian, Afganistanin, Egyptin, Intian, Iranin, Kiinan, Korean, Syyrian, Turkin, Japanin y. m. maiden kansallisuuksia). Kaksi kolmannesta kokousedustajista (1273 henk.) oli kommunisteja.

Edustajakokouksessa käsiteltiin seuraavat kysymykset: 1) Kansainvälinen tilanne ja Idän kansojen työtätekevien tehtävät; 2) Kansallisuus- ja siirtomaakysymys; 3) Agraarikysymys; 4) Neuvostot Idässä; 5) Organisaatiokysymys y. m. Edustajakokouksessa muodostettiin neljä jaostoa antaen niiden tehtäväksi valmistella aineisto agraarikysymyksestä, kansallisuus- ja siirtomaakysymyksestä, neuvostorakennustyön kysymyksestä ja organisaatiokysymyksestä.

Idän kansojen edustajakokous asettui kannattamaan Kommunistisen Internationaalien II kongressin päätöksiä ja laati niihin pohjautuen useita päätöslauselmia. Edustajakokous muodosti Kominternin Toimeenpanevan Komitean yhteyteen vakinaisen elimen,

Idän kansojen propaganda- ja toimintaneuvoston; tämän tehtävänä oli huolehtia hyväksytyjen päätösten täytäntönnpanosta.

Puhuessaan Kominternin toisesta kongressista ja Idän kansojen ensimmäisestä edustajakokouksesta Lenin sanoi: »Ne olivat kansainvälisiä edustajakokouksia, jotka liittivät kommunistit yhteen ja osoittivat, että kaikissa sivistysmaissa ja kaikissa Idän takapajuisissa maissa bolshevismin lippu, bolshevismin ohjelma, bolshevikien menettelytapa on kaikkien sivistysmaiden työläisten ja kaikkien takapajuisten siirtomaiden talonpoikien pelastuksen lippu, taistelulippu ja että todellisuudessa näiden kolmen vuoden aikana Neuvosto-Venäjä ei ole ainoastaan lyönyt takaisin niitä, jotka ovat rynnänneet sitä kuristamaan, vaan myös voittanut puolelleen koko maailman työtätekevien myötätunnon...» (Teokset, 31. osa, s. 317). — 178.

- ²⁵¹ Leninin esittämä päätösehdotus Itämeren laivaston jälleenrakentamiskysymyksestä hyväksyttiin Työ- ja Puolustusneuvoston istunnossa lokakuun 23 p:nä 1920. — 180.
- ²⁵² Neuvostovirkailijain työhön perustuvaa elintarvikeannosta koskevaa kysymystä käsiteltiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa lokakuun 23 p:nä 1920. Leninin kaikki ehdotukset liitettiin tästä kysymyksestä tehtyyn päätökseen. Kansankomissaarien Neuvosto velvoitti asettamansa komission esittämään selostuksen asiasta lokakuun 26 p:nä 1920. — 180.
- ²⁵³ Ehdotus lisäyksineen hyväksyttiin VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan istunnossa lokakuun 26 p:nä 1920 päätökseksi »Mielialoista puolueessa». — 181.
- ²⁵⁴ Kirjallinen tiedonanto VKP(b):n IX yleisvenäläisen konferenssin päätöksen perusteella muodostetusta Kontrollikomissiosta julkaistiin lokakuun 28 p:nä 1920 »Pravda» lehden etusivulla. — 181.
- ²⁵⁵ Kyseinen asiakirja on osa päätöksestä, jonka KKN hyväksyi lokakuun 26 p:nä 1920 käsitellessään kysymystä talouselämää johtavien kansankomissariaattien välisen yhteyden järjestämisestä.
- Mainittua kysymystä käsiteltiin huhtikuussa 1920 VKP(b):n IX edustajakokouksessa. Siitä hyväksytyssä päätöslauselmassa sanottiin: »Edustajakokous velvoittaa KK:n määrittelemään lähiaikoina niiden järjestöllisten yhteyksien järjestelmän, joita KKTN:n ja muiden, talouselämää välittömässä yhteydessä olevien komissariaattien (Elintarvike-, Kulkulaitos- ja Maatalouskomissariaatin) tulee noudattaa jokapäiväisessä toiminnassaan täydellisen yhtenäisyyden turvaamiseksi puolueen edustajakokouksen vahvistamaa taloussuunnitelmaa toteutettaessa» («КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК», ч. I, 1954, стр. 490 (»NKP edustajakokousten, konferenssien ja KK:n kokousten päätöslauselmina ja päätöksinä», I osa, 1954, ss. 490)). Edustajakokouksen päätöstä vastaavasti Lenin teki lokakuun 26 p:nä 1920 KKN:n istunnossa selostuksen »Talouselämää johtavien komissariaattien työn yhdistämisestä yhtenäistä taloussuunnitelmaa laadittaessa» ja esitti kyseisen päätösehdotuksensa. — 182.

- ²⁵⁶ Kansankomissaarien Neuvosto nimitti tämän kolmikon lokakuun 26 p:nä 1920 velvoittaen sen kokoamaan laitostenvälisiä komissioita koskevat tiedot. — 182.
- ²⁵⁷ Leninin ehdotus liitettiin kokonaisuudessaan päätökseen, jonka VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi istunnossaan lokakuun 28 p:nä 1920 Tasavallan Poliittisen Valistustyön Pääkomiteasta.
- Poliittisen Valistustyön Pääkomitea* perustettiin Valistuskomissariaatin yhteyteen Kansankomissaarien Neuvoston asetuksella, jonka Lenin allekirjoitti marraskuun 12 p:nä 1920. Pääkomitea kuului Valistuskomissariaatin koneistoon ja oli hallinnollisessa ja järjestöllisessä suhteessa sen alainen, mutta toimintansa aatteellista sisältöä koskevissa kysymyksissä se oli välittömästi VKP(b):n KK:n alainen. Poliittisen Valistustyön Pääkomitea johti kaikkea poliittista valistustyötä, agitaatio- ja propagandatoimintaa, aikuisten kommunistista valistustyötä (lukutaidottomuuden poistaminen, koulut, kerhotilat, kirjastot, lukutuvat) sekä puoluekoulutusta (kommunistiset yliopistot, puoluekoulut). Poliittisen Valistustyön Pääkomitean johdossa oli N. K. Krupskaja aina siihen asti, kunnes komitea muutettiin (kesäkuussa 1930) Valistuskomissariaatin joukkotyön jaostoksi. — 183.
- ²⁵⁸ Tarkoitetaan Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean päätöstä »Valistusasiain kansankomissariaatin toiminnan tehostamiskeinoista». Päätös julkaistiin lokakuun 10 p:nä 1920 »Izvestija VtSIK» lehden 226. numerossa. — 183.
- ²⁵⁹ Marraskuun 9 p:nä 1920 pidetyssä VKP(b):n KK:n kokouksessa G. M. Krzhizhanovski valtuutettiin valmistamaan Neuvostojen VIII yleisvenäläiselle edustajakokoukselle selostus »Venäjän sähköistämisestä». Neuvostojen edustajakokouksessa, joka pidettiin Moskovassa 22.—29. joulukuuta 1920, tämä selostus liitettiin kokouksen päiväjärjestykseen puhemiesistön ehdotuksesta. — 184.
- ²⁶⁰ Leninin ehdotus KK:n kokouksen päätökseksi hyväksyttiin miltei sellaisenaan marraskuun 10 p:nä 1920. — 186.
- ²⁶¹ Ks. 257. huomautusta. — 186.
- ²⁶² VKP(b):n KK:n kokous hyväksyi iltatunnossaan marraskuun 10 p:nä 1920 tämän ehdotuksen päätökseksi tov. Artjomon (F. A. Sergejevin) selostuksen johdosta, joka koski legieniläisten liittojen saamista mukaan valvomaan Neuvosto-Venäjän tilausten täyttämistä. — 186.
- ²⁶³ Pitäen silmällä kansantalouden mahdollisimman nopeaa jälleerakentamista ja rauhanomaisten liikesuhteiden solmimista kapitalistivaltioiden kanssa neuvostohallitus katsoi mahdolliseksi myöntää ulkomaisille yhtiöille toimilupia. KKN asetti lokakuun 30 p:nä 1920 erikoisen toimikunnan laatimaan asetusta toimituvista. Marraskuun 12 p:nä V. I. Lenin ilmoitti M. I. Kalininille kirjallisesti

- huomautuksensa hänelle lähetetyn asetusehdotuksen suhteen (ks. Сочинения, 5 изд., том 52, документ 11 (Teokset, 5. painos, 52. osa, 11. asiakirja)). Toimikunnan esittämä toimilupa-asetusehdotus käsiteltiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa marraskuun 16 pnä. Tuolloin Lenin kirjoitti myös kyseisen ehdotuksensa, ja KKN hyväksyi sen päätökseksi. — 187.
- ²⁶⁴ KKN vahvisti toimilupia koskevan asetuksen marraskuun 23 pnä 1920. Kohta sen jälkeen julkaistiin kirjanen «О концессиях. Декрет Совета Народных Комиссаров от 23 ноября 1920 г. Текст декрета. Объекты концессий. Карты» («Toimiluvista. Marraskuun 23 pnä 1920 vahvistettu Kansankomissaarien Neuvoston asetus. Asetuksen teksti. Toimilupakohteet. Kartat»). Asetus, toimilupa-alueiden kartat sekä useita tätä asiaa käsitteleviä johtavien neuvostotyöntekijöiden artikkeleita julkaistiin vuonna 1921 saksan kielellä aikakauslehden »Russische Korrespondenz» 1.—2. numerossa.
Toimiluvista ks. myös V. I. Lenin, Teokset, 31. osa, ss. 427—447 ja 451—473. — 187.
- ²⁶⁵ Kyseinen ehdotus hyväksyttiin VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan päätökseksi vähäisin lisäyksin Poliittisen toimikunnan istunnossa marraskuun 27 pnä 1920. — 187.
- ²⁶⁶ Tarkoitetaan Työ- ja Puolustusneuvostoa.
Työläisten ja Talonpoikien Puolustusneuvosto järjestettiin uudelleen huhtikuun alussa 1920 ja nimitettiin Työ- ja Puolustusneuvostoksi. Neuvostojen VIII yleisvenäläisen edustajakokouksen joulukuussa 1920 tekemän päätöksen perusteella Työ- ja Puolustusneuvosto alkoi toimia Kansankomissaarien Neuvoston komission oikeuksin ja sen perustehtävänä oli koordinoida kaikkien laitosten toimintaa taloudellisen rakennustyön alalla; se toimi vuoteen 1937. — 188.
- ²⁶⁷ Azerbaidzhanin maaseudulla perustettiin köyhälistökomiteita sen jälkeen, kun Azerbaidzhan oli julistettu sosialistiseksi neuvostotasavallaksi Azerbaidzhanin KP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta teki päätöksen komiteoiden perustamisesta elokuussa 1920. — 188.
- ²⁶⁸ YKN — Ylin kuljetusneuvosto. — 188.
- ²⁶⁹ VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta käsiteli marraskuun 27 pnä 1920 G. J. Zinovjevin selostuksen teesit: »Neuvostojen keskus- ja paikalliselinten toiminnan parantamisesta ja byrokratian hävittämisestä»; selostus oli tarkoitettu tehtäväksi neuvostojen VIII yleisvenäläisessä edustajakokouksessa. Poliittinen toimikunta vahvisti Leninin esittämän ehdotuksen ja asetti komission tekemään teeseihin korjaukset. Teesit julkaistiin lopullisessa muodossaan joulukuun 14 pnä 1920 »Pravda» ja »Izvestija VTsIK» lehdissä. — 188.
- ²⁷⁰ L. B. Krasin johti neuvostovaltuuskuntaa Englannin hallituksen kanssa käydyissä kauppasopimusneuvotteluissa. — 189.

- ²⁷¹ *Toimintakomiteat (Toimintaneuvostot)* — komiteoita, joita Englannin työläiset perustivat elokuussa 1920 vastustaakseen Englannin yhtymistä sotaan Neuvosto-Venäjää vastaan. Suurta osaa Toimintakomiteoiden perustamisessa esitti Ison-Britannian Kommunistinen Puolue. Komiteat agitoivat sen puolesta, että Englanti olisi tunnustanut Neuvosto-Venäjän ja solminut sen kanssa normaalit suhteet.
- VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi Leninin esittämän päätösehdotuksen.
- Ks. myös tämä osa, ss. 191–192. — 189.
- ²⁷² Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi Leninin kirjoittaman ehdotuksen marraskuun 30 pnä 1920. — 189.
- ²⁷³ *Talousvaliokunta* — marraskuun 26 pnä 1920 muodostettu Leninin puheenjohtolla toiminut valiokunta, jonka tehtävänä oli kaikkien talouselämää johtavien kansankomissariaattien välisen yhteyden järjestäminen. Valiokunta laati ehdotuksen Työ- ja Puolustusneuvoston uudelleenjärjestelystä pitäen silmällä neuvoston toiminnan painopisteen siirtämistä taloudelliseen rakennustyöhön.
- Kyseinen ehdotus otettiin pohjaksi laadittaessa Työ- ja Puolustusneuvostoa koskevaa päätöstä, joka esitettiin YТрКК:n ja KKN:n nimissä neuvostojen VIII edustajakokouksen käsiteltäväksi ja jonka edustajakokous vahvisti joulukuun 29 pnä 1920. — 190.
- ²⁷⁴ Kyseinen ehdotus hyväksyttiin päätökseksi VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan istunnossa joulukuun 4 pnä 1920. Tästä kysymyksestä ks. myös В. И. Ленин. Сочинения, 5 изд., том 52, документ 22 (V. I. Lenin, Teokset, 5. painos, 52. osa, 22. asiakirja). — 191.
- ²⁷⁵ Tarkoitetaan memorandumia, jonka neuvostohallitus lähetti Englannin hallitukselle kesäkuun 29 pnä 1920 (ks. «Документы внешней политики СССР», т. II, М., 1958, стр. 593–598 («Neuvostoliiton ulkopoliittiset asiakirjat», II osa, Moskova 1958, ss. 593–598)). — 192.
- ²⁷⁶ Käsikirjoituksessa viimeinen lause on viivattu yli.
- Englannin kanssa käydyistä kauppasopimusneuvotteluista ks. V. I. Lenin, Teokset, 31. osa, ss. 479–480. — 192.
- ²⁷⁷ Lenin tarkoittaa kirjasta «О концессиях. Декрет Совета Народных Комиссаров от 23 ноября 1920 г. Текст декрета. Объекты концессий. Карты». М., 1920 («Toimiluvista. Marraskuun 23 pnä 1920 vahvistettu Kansankomissaarien Neuvoston asetus. Asetuksen teksti. Toimilupakohteet. Kartat», Moskova 1920). — 192.
- ²⁷⁸ Lenin asetti kysymyksen Valistuskomissariaatin työn uudelleenjärjestelystä marraskuussa 1920 (ks. Сочинения, 5 изд., том 42, документ 376 (Teokset, 5. painos, 42. osa, s. 376)). Valistuskomissariaatin uudelleenjärjestely kävi välttämättömäksi, koska sen toiminta ja rakenne eivät vastanneet niitä uusia tehtäviä, joita kansan-

valistuksen alalla oli ratkaistava rauhanomaiseen sosialistiseen rakennustyöhön ryhdyttäessä. Alustavasti Lenin esitti mielipiteensä Valistuskomissariaatin uudelleenjärjestelystä A. V. Lunatsharskille marraskuun 29 p:nä 1920 lähettämässään kirjeessä (ks. *Сочинения*, 5 изд., том 52, документ 37 (Teokset, 5. painos, 52. osa, 37. asiakirja)). VKP(b):n KK:n kokous hyväksyi joulukuun 8 p:nä 1920 Leninin esittämän päätösehdotuksen Valistuskomissariaatin uudelleenjärjestelystä lisäksi siihen 2. kohdan.

Toinen kohta kuului seuraavasti: »Kansankomissaari johtaa ainoastaan apulaisensa kautta Valistuskomissariaatin toimintaa järjestelytyön ja hallinnollisten määräysten alalla laajassa, koko Venäjän mitassa sekä itse Valistuskomissariaatin koneistossa.» — 196.

- 279 VKP(b):n KK:n kokous asetti tammikuun 26 p:nä 1921 valiokunnan laatimaan Leninin johdolla ehdotusta Valistuskomissariaatin yleisestä uudelleenjärjestelystä. Valistuskomissariaatin kollegion jäsenille osoitetussa 28. tammikuuta päivätyssä kirjeessä Lenin pyysi lähettämään hänelle kiireisesti tiedot erityyppisistä kouluista sekä niitä koskevat voimassa olevat lait (ks. *Сочинения*, 5 изд., том 52, документ 99 (Teokset, 5. painos, 52. osa, 99. asiakirja)). Leninin ehdotuksesta KK:n Poliittinen toimikunta myönsi helmikuun 2 p:nä valiokunnalle oikeuden antaa Valistuskomissariaatin kollegiolle ohjeita puolueen KK:n nimissä. »Pravdan» 25. numerossa julkaistiin helmikuun 5 p:nä Leninin kirjoittamat »Keskuskomitean ohjeet Valistusasiain kansankomissariaatissa työskenteleville kommunisteille» (ks. Teokset, 32. osa, ss. 106—107).

Helmikuun 11 p:nä Kansankomissaarien Neuvosto vahvisti valiokunnan jäsenten laatiman ja Leninin toimittaman »Säännöksen Valistuskomissariaatista». Se julkaistiin helmikuun 15 p:nä »Izvestija VTsIK» lehden 33. numerossa, ja Valistuskomissariaatti järjestettiin uudelleen sen perusteella vuoden 1921 kuluessa. — 197.

- 280 Kyseinen lisäys liitettiin ensimmäiseksi kohdaksi päätöslauselmaan »Tuotantopropagandasta», jonka VKP(b):n KK:n kokous hyväksyi joulukuun 8 p:nä 1920.

Ks. myös Leninin kirjoittamia »Teesejä tuotantopropagandasta» (Teokset, 31. osa, ss. 392—394). — 197.

- 281 Kyseiset Leninin lisäykset liitettiin VKP(b):n KK:n kokouksen joulukuun 20 p:nä 1920 hyväksymään päätökseen, joka koski erikoisen tuotannollisia kysymyksiä valaisevan lehden perustamista. — 198.

- 282 *Työläisten, Talonpoikien, Puna-armeijalaisten ja Kasakkojen Edustajien Neuvostojen VIII yleisvenäläinen edustajakokous* pidettiin Moskovassa 22.—29. joulukuuta 1920. Se oli lukuisampi kuin mikään aikaisemmista neuvostojen edustajakokouksista: siihen osallistui 2537 edustajaa, joista päätösvaltaisia 1728 ja neuvottelevia 809. Puoluekannaltaan 91,7% edustajista oli kommunisteja, 2,7% kommunisteihin myötämielisesti suhtautuvia, 3,9% puolueettomia, 0,3% menshevikkejä, 0,3% bundilaisia, 0,15% vasemmistoeserriä,

0,15% anarkisteja ja 0,8% muiden puolueiden jäseniä. Päiväjärjestys oli seuraava: selostus Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean ja Kansankomissaarien Neuvoston toiminnasta, Venäjän sähköistäminen, teollisuuden ja kulkulaitoksen kuntoonpano, maataloustuotannon kehittäminen ja talonpoikaistalouden auttaminen, neuvostoelinten toiminnan parantaminen ja byrokratian hävittäminen. Päiväjärjestyksen peruskysymykset käsiteltiin alustavasti VKP(b):n ryhmän istunnoissa. Turvataksaan kysymysten kaikenpuolisen ja syvällisen käsittelyn edustajakokous muodosti kolme jaostoa: teollisuus-, maatalous- ja neuvostorakennustyöjaoston.

Lenin teki joulukuun 22 p:nä edustajakokouksen istunnossa selostuksen YTpKK:n ja KKN:n toiminnasta ja joulukuun 23 p:nä yhteenvedon selostuksen johdosta käydystä keskustelusta. Sen lisäksi hän esiintyi kuusi kertaa edustajakokouksen kommunistiryhmän istunnoissa (joulukuun 21, 22, 24 ja 27 p:nä) käsiteltäessä toimilupakysymystä sekä talonpoikaistalouden lujittamis- ja kehittämistoimenpiteitä koskevaa lakiehdotusta. Ks. myös Teokset, 31. osa, ss. 449–521. — 198.

- 283 VKP(b):n KK:n kokouksen joulukuun 8 p:nä 1920 tekemän päätöksen mukaan puolueen X edustajakokous oli määrätty helmikuuksi 1921. Paikallisjärjestöjen pyynnöstä KK päätti tammikuussa lykätä edustajakokouksen maaliskuuhun. — 200.
- 284 *Suharevka* — kauppatori Moskovassa. Ulkomaiden sotilaallisen interventio ja kansalaissodan vuosina Suharevka muodostui keinotellun keskuksesi ja synonyymiksi. Suljettiin v. 1932. — 207.
- 285 Lenin tarkoittaa marraskuun 23 p:nä 1920 annettua Kansankomissaarien Neuvoston toimilupa-asetusta. Asetus julkaistiin marraskuun 25 p:nä 1920 »Izvestija VTsIK» lehden 265. (1112.) numerossa. — 208.
- 286 *Curzonin nootin* olivat aiheuttaneet Punaisen Armeijan voitot: kesällä 1920 Punainen Armeija karkotti valkopuolalaiset valloittajat Ukrainasta ja Valko-Venäjältä. Pyrkien estämään Punaisen Armeijan etenemisen sekä ehkäisemään paanien Puolan mahdollisen romahduksen ja Wrangelin murskaamisen Englannin hallitus lähetti heinäkuun 11 p:nä 1920 Neuvosto-Venäjälle ulkoministeri Curzonin allekirjoittaman nootin. Nootissa vaadittiin kategorisesti keskeyttämään Punaisen Armeijan hyökkäys, solmimaan välirauha Puolan kanssa ja lopettamaan sota Wrangelia vastaan. Englannin hallitus tarjoutui toimimaan välittäjänä ja uhkasi Ententen Pääneuvoston nimissä auttaa Puolaa »kaikin käytettävissään olevin keinoin», ellei uhkavaatimusta täydetä.
- Leninin ehdotusten pohjalla laatimassaan vastausnootissa neuvostohallitus kieltäytyi jyrkästi Curzonin välityksestä ja vaati välittömiä neuvotteluja Puolan kanssa. Neuvostohallitus esitti Englannille vastalauseen sen johdosta, että tämä pyrki annektoimaan Krimin, ja suostui takaamaan Wrangelin henkilökohtaisen ja hänen joukkojensa turvallisuuden vain sillä ehdolla, että ne antautuvat viipymättä ja täydellisesti. — 209.

- 287 Tarkoitetaan S. I. Gusevin kirjasta «Единый хозяйственный план и единый хозяйственный аппарат» («Yhtenäinen taloussuunnitelma ja yhtenäinen talouskoneisto»); kirjanen julkaistiin vuonna 1920 ennen neuvostojen VIII edustajakokousta. — 210.
- 288 Tarkoitetaan toimihenkilöiden määrää kaikissa Moskovan Neuvoston tuohon aikaan johtamissa hallinto-, talous- ja kulttuurilaitoksissa. — 210.
- 289 Lenin tarkoittaa vuonna 1920 julkaistua S. I. Gusjevin kirjasta «Очередные вопросы хозяйственного строительства. (О тезисах ЦК РКП.) Материалы к 9-му съезду РКП» («Vuorossa olevat taloudellisen rakennustyön kysymykset. (VKP:n KK:n teesien johdosta.) Aineistoa VKP:n 9. edustajakokousta varten»). — 211.
- 290 Tarkoitetaan Kaukoidän Tasavaltaa. Ks. 219. selitystä.
Washington Vanderlip, suuren amerikkalaisen »Vanderlipin syndikaatin» edustaja, kävi syksyllä 1920 Moskovassa neuvotteluja toimiluvan myöntämisestä kalastamoiden käyttöön sekä vuoriöljyn ja hiilen etsintään ja hankintaan Kamtshatkalla sekä Itä-Siperian muussa 160. meridiaanin itäpuolella sijaitsevassa osassa. Lokakuun lopulla laadittiin sopimusluonnos, jonka mukaan syndikaatille olisi myönnetty toimilupa 60 vuodeksi. 35 vuoden kuluttua neuvostohallituksella olisi ollut oikeus lunastaa kaikki tuotantolaitokset ennen sopimusajan päättymistä ja sopimusajan kuluttua umpeen tuotantolaitokset kalustoineen olisivat siirtyneet toimivina VSFNT:n omaisuudeksi ilman mitään korvausta. USA:n hallitus ja vaikutusvaltaiset finanssipiirit eivät kuitenkaan antaneet tukeaan »Vanderlipin syndikaatille», minkä vuoksi sopimusluonnosta ei allekirjoitettu. — 215.
- 291 Lenin tarkoittaa todennäköisesti Venäjän Kommunistisen Puolueen (bolshevikkien) ohjelman seuraavaa kohtaa: »Kaikessa maaseututyössään VKP nojaa edelleenkin maaseudun proletaariin ja puoliproletaariin kerroksiin, järjestää ennen kaikkea ne itsenäiseksi voimaksi perustamalla maaseudulla puoluesoluja, köyhälistöjärjestöjä, erikoistyyppisiä maaseudun proletaarien ja puoliproletaarien ammattiliittoja j.n.e., lähentämällä heitä kaikin keinoin kaupunkien proletariaattiin ja irrottamalla heidät maalaisporvariston sekä pienomistuksellisten intressien vaikutuspiiristä» («КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК», ч. I, 1954, стр. 425 («NKP edustajakokousten, konferenssien ja KK:n kokousten päätöslauselmina ja päätöksinä», I osa, 1954, s. 425)). — 215.
- 292 Tarkoitetaan Yleisvenäläistä maatalous- ja metsätyöläisten ammattiliittoa. — 215.
- 293 Lenin tarkoittaa Venäjän Kommunistisen Puolueen (bolshevikkien) ohjelman seuraavaa kohtaa: »Ammattiyhdistysten osallistuminen talouden hoitoon ja niiden toiminta laajojen joukkojen saamiseksi osallistumaan siihen on samalla myös tärkein neuvostovallan ta-

- louskoneiston byrokraatisoitumista ehkäisevä keino ja suo mahdollisuuden saattaa tuotannon tulokset todella kansan valvontaan» («КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК», ч. I, 1954, стр. 422 («NKP edustajakokousten, konferenssien ja КК:n kokousten päätöslauselmina ja päätöksinä», I osa, 1954, s. 422)). — 216.
- ²⁹⁴ Käsitellessään ehdotusta neuvostojen VIII yleisvenäläisen edustajakokouksen päätöslauselmaksi »Toimenpiteistä talonpoikain harjoittaman maatalouden lujittamiseksi ja kehittämiseksi» edustajakokouksen kommunistiryhmä vaati poistamaan siitä yksityisten talollisten henkilökohtaista palkitsemista koskevat kohdat. Käsitellessään tätä kysymystä joulukuun 27 pnä 1920 КК:n kokous totesi edustajakokouksen kommunistiryhmän tehneen virheellisen päätöksen ja kehotti ryhmää tarkistamaan sen. Kokous hyväksyi Leninin esittämän päätösehdotuksen, jossa oli määritelty yksityisten talollisten palkitsemisehdot ja -periaatteet (ks. tätä osaa, s. 226). КК:n kokous valtuutti Leninin selostamaan kysymystä edustajakokouksen kommunistiryhmän istunnossa. Leninin pidettyä puheensa ryhmä peruutti aikaisemman päätöksensä. — 217.
- ²⁹⁵ *Työn Punaisen Lipun kunniamerkki* säädettiin neuvostojen VIII yleisvenäläisen edustajakokouksen päätöksellä taloudellisten tehtävien suorituksessa erikoista uhrautuvaisuutta, aloitteisuutta, uutteruutta ja järjestyneisyyttä osoittaneiden työtätekevien ryhmien ja yksityisten kansalaisten palkitsemiseksi. — 220.
- ²⁹⁶ Tarkoitetaan neuvostojen VIII yleisvenäläisen edustajakokouksen osanottajaa Jerjomina. — 221.
- ²⁹⁷ Leninin pidettyä puheensa (ks. tätä osaa, ss. 216—221) neuvostojen VIII yleisvenäläisen edustajakokouksen VKP(b):n ryhmän istunnossa alkoi keskustelu. Siihen osallistunut Punaisessa Armeijassa palveleva keskivarakas talonpoika Jerjomina yritti todistaa, että kulakit osaavat kuitenkin ottaa pois köyhälistöltä maatalousvälineet ja hevoset. Hän esitti seuraavan esimerkin: Tambovin kuvernementin Kozlovin ujestissa nälkää näkevien köyhien talonpoikien oli pakko myydä kulakeille hevosensa 5 puudasta viljaa. — 222.
- ²⁹⁸ Ks. «КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК», ч. I, 1954, стр. 468 («NKP edustajakokousten, konferenssien ja КК:n kokousten päätöslauselmina ja päätöksinä», I osa, 1954, s. 468). — 225.
- ²⁹⁹ Yksityisten talollisten palkitsemista koskevat kohdat hyväksyttiin КК:n kokouksessa marraskuun 27 pnä 1920 ja ne liitettiin neuvostojen VIII yleisvenäläisen edustajakokouksen päätöslauselmaan »Talonpoikaistalouden lujittamis- ja kehittämistoimenpiteistä». — 226.
- ³⁰⁰ Tarkoitetaan n.s. liittokomissiota. Tämä L. B. Kamenevin johtama komissio käsitteli alustavasti neuvostotasavaltojen valtiollisia keskinäisuuhteita koskevia kysymyksiä. — 226.

301 Kyseiset ehdotukset on kirjoitettu 30. joulukuuta 1920 päivättyyn VKP(b):n KK:n Poliittiselle toimikunnalle osoitettuun G. V. Tshitsherinin kirjeeseen. Tshitsherin tiedotti Valko-Venäjän KKN:n puheenjohtajan A. G. Tshervjakovin pitävän äärimmäisen epänormaalina sitä tilannetta, ettei ole järjestetty Valko-Venäjän ja VSFNT:n valtiollisia suhteita, mikä vaikeuttaa kummankin tasavallan yhteistoimintaa, ja ilmoitti kannattavansa sopimuksen solmimista Valko-Venäjän kanssa samoin perustein kuin Ukrainankin kanssa.

Valko-Venäjän puolue- ja neuvostoelimet asettivat kysymyksen Neuvosto-Valkovenäjän ja VSFNT:n välisen liittosopimuksen solmimisesta syksyllä 1920. Vuoden 1920 joulukuun ja vuoden 1921 tammikuun vaihteessa käydyt neuvottelut päättyivät VSFNT:n ja Valko-Venäjän Sosialistisen Neuvostotasavallan välisen työläisten ja talonpoikien liittosopimuksen allekirjoittamiseen tammikuun 16 pnä. Valko-Venäjän TpKK vahvisti sopimuksen istunnossaan tammikuun 21 pnä 1921. — 227.

302 VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi Leninin esittämän päätösehdotuksen tammikuun 4 pnä 1921. — 227.

303 YTpKK:n VIII kokoonpanon 11 istunnossa ei käsitelty kysymystä Maatalouden kansankomissariaatista, vaan päiväjärjestyksessä olivat kansankomissariaatteja koskevat ohjesäännöt. Tästä kysymyksestä tehdyssä päätöksessä säädettiin lopullinen määräaika, johon mennessä kansankomissariaatteja ja niiden elimiä koskevat ohjesäännöt oli esitettävä YTpKK:n vahvistettaviksi. — 227.

304 Gruusian kysymystä käsiteltiin VKP(b):n KK:n kokouksessa tammikuun 26 pnä 1921 (käsitelylistalla se oli 3. kysymyksenä, minkä vuoksi Lenin kirjoitti: »3. kohtaan»). Se otettiin käsiteltäväksi siitä syystä, että Gruusian menshevikkihallitus oli ryhtynyt vihamielisiin toimiin Neuvostotasavaltaa vastaan. Rikkoen toukokuun 7 pnä 1920 VSFNT:n kanssa solmimansa sopimuksen Gruusia kielsi kuljettamasta alueensa läpi VSFNT:stä lähetettyjä lasteja, m.m. nälkää näkeväille Armenian väestölle tarkoitettuja elintarvikkeita; kieltäytyi palauttamasta VSFNT:lle arvokkaimmat niistä Venäjän laivoista, jotka olivat olleet aikaisemmin Wrangelin hallussa, mutta tulleet Gruusian satamiin sen jälkeen, kun Wrangel oli lyöty; ryhtyi repressiivisiin toimenpiteisiin neuvostolähetystön henkilökuntaa vastaan ja häpäisi VSFNT:n valtionlippua; provosoi ja tuki Pohjois-Kaukasiassa neuvostovallanvastaisia vastavallankumouksellisia esiintymisiä. VSFNT:n edustajat esittivät monta kertaa virallisen protestin näiden sopimuksen rikkomistapausten johdosta. Gruusian hallitus jätti kuitenkin kaikki protestit vaille vastausta. — 227.

305 Leninin ehdotus liitettiin sellaisenaan KK:n kokouksen päätökseen »a»-kohdaksi. Kohdassa »b» sanottiin: »Kaukasian rintamaa kehoitetaan harkitsemaan, mitä reaalisia takeita (valvontakomissiot y.m.) voisimme vaatia diplomaattista tietä Gruusian hallitukselta varjellaksemme itseämme siltä, ettei Gruusia auta Dagestanin ja Tshetshinin kapinallisia» (NKP:n KK:n marxismin-leninisin instituutin keskuspuoluearkisto). — 228.

- ³⁰⁶ Kolmetoista Tsektranin jäsentä jätti tammikuun 26 p:nä 1921 VKP(b):n KK:lle anomuksen pyytäen vapauttamaan heidät Tsektranin jäsenyydestä. He perustelivat eroanomustaan m.m. sillä, että ammattiliittoväittelyn aikainen Tsektranin toimintamenetelmien arvostelu synnyttää muka rautatieläisten ja vesiliikennetyöläisten keskuudessa sen vaikutelman, että puolueen KK tuomitsee Tsektranin kaiken aikaisemman sekä kyseisen kauden toiminnan. Anomuksen kirjoittajat luonnehtivat Tsektranin toiminnan arvostelun vainoksi, jota vesiliikenteen erinäiset työntekijäryhmät sekä puolueen KK:n ja YAKN:n puhemiehistön yksityiset jäsenet harjoittavat.
- VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi Leninin esittämän päätösehdotuksen Tsektranin työntekijäin anomuksen johdosta tammikuun 31 p:nä. — 228.
- ³⁰⁷ Tarkoitetaan neuvotteluja, joita käytiin Royal Dutch -yhtymän alankomaisen öljy-yhtiön kanssa oikeuden myöntämisestä Bakun ja Groznyin öljytuotteiden maastavientiin.
- Kansankomissaarien Neuvosto teki päätöksen öljytoimiluvista helmikuun 1 p:nä 1921. Päätöksen kahden ensimmäisen kohdan pohjaksi otettiin Leninin ehdotukset: »a) Periaatteessa hyväksytään toimilupien myöntäminen öljyn tuotantoon Groznyissa, Bakussa ja muilla toimivilla öljylähteillä sekä aloitetaan neuvottelut ja käydään niitä pikaisessa järjestyksessä. b) KKTN velvoitetaan lähettämään Bakuun ja Groznyihin erittäin pätevät ensiluokkaisista öljyteollisuuden asiantuntijoista muodostettu komissio tutkimaan öljyntuotantomahdollisuuksia sekä syitä, jotka saattavat öljylähteiden nykyisessä käytössä johtaa katastrofiin. KKTN velvoitetaan esittämään komission jäsenluettelo KKN:n vahvistettavaksi» (NKP:n KK:n marxismileninismien instituutin keskuspuoluearkisto).
- Öljytoimiluvista ks. myös V. I. Lenin, Teokset, 32. osa, ss. 120—122; tämä osa, ss. 236—239; Сочинения, 5 изд., том 52, документы 83 и 90 (Teokset, 5. painos, 52. osa, 83. ja 90. asiakirja). — 229.
- ³⁰⁸ Kyseinen ehdotus hyväksyttiin KKN:n istunnossa helmikuun 1 p:nä 1921. — 229.
- ³⁰⁹ TPN käsitteli helmikuun 9 p:nä 1921 V. A. Avanesovin selostuksen polttoainetilanteesta ja nimitti toimikunnan (F. E. Dzerzhinski, A. A. Andrejev, D. I. Kurski, A. I. Rykov ja V. V. Fomin) velvoittamaan sen esittämään TPN:n seuraavaan istuntoon mennessä päätösehdotuksen. Dzerzhinski esitti helmikuun 11 p:nä TPN:lle päätösehdotuksen, joka sitten vahvistettiin Leninin tekemine korjauksineen ja lisäyksineen. Väliaikaiseen komissioon, josta asiakirjassa mainitaan, tulivat Avanesov, Berhaus, Krylenko, Lomov ja Messing. — 229.
- ³¹⁰ Leninin kirjoittama ehdotus liitettiin kokonaisuudessaan päätökseen, jonka Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi istunnossaan helmikuun 15 p:nä 1921 tuontikauppa-suunnitelman tarkistuskomission selostuksen johdosta (kohdat »2» ja »3»). — 230.

311 Trotskilaiset ja muut oppositioryhmien jäsenet vastustivat GOELRO:n muuttamista yleiseksi suunnittelukomissioksi. Työ- ja Puolustusneuvoston helmikuun 18 päivän istunnossa ei tehty päätöstä yleisen suunnittelukomission muodostamisesta. Istunnosta ei pidetty pikakirjoituspöytäkirjaa. On säilynyt ainoastaan Leninin lyhyitä muistiinpanoja puheenvuoroista ja merkintöjä loppulausuntoa varten (ks. Ленинский сборник XX, стр. 20–22 (XX Lenin-kokoelma, ss. 20–22)). Näiden merkintöjen ja »Yhtenäisestä taloussuunnitelmasta» artikkelin (ks. Teokset, 32. osa, ss. 123–132) perusteella voidaan päätellä, että yleisen suunnittelukomissiuu muodostamista vastustivat J. Larin, V. P. Miljutin, N. Osinski ja A. I. Rykov. Kysymys siirrettiin Kansankomissaarien Neuvoston käsiteltäväksi.

Tämä Leninin kirjoittama ehdotus liitettiin kokonaisuudessaan »Säädökseen valtion yleisestä suunnittelukomissiosta», jonka Kansankomissaarien Neuvosto vahvisti helmikuun 22 p:nä 1921 yhdessä Leninin ehdottamien komission jäsenten luettelon kanssa (ks. Ленинский сборник XX, стр. 24 (XX Lenin-kokoelma, s. 24)). Valtion yleinen suunnittelukomissio muodostettiin GOELRO:n jäsenistä. Sen työtä johti G. M. Krzhizhanovski. — 230.

312 Helmikuun 24 p:nä 1921 pidetyn Moskovan puolueaktiivien kokouksen kutsui koolle VKP(b):n Moskovan komitea erittäin raskaana kautena, jolloin maan talouselämän rappiotila oli kehittynyt pahimmilleen.

Kokouksen koollekutsumisen tarkoituksena oli selostaa puolueaktiiville Moskovan työväestön elintarvikehuollon parantamiseen tähtäviä toimenpiteitä. Puolueaktiivien kokous päätti asettaa Moskovan Neuvoston kokouksen päiväjärjestykseen selostuksen Neuvosto-Venäjän kansainvälisestä ja sisäpoliittisesta tilanteesta. — 231.

313 Tarkoitetaan helmikuun 13 p:nä 1921 Armeniassa puhjennutta dashnakien vastavallankumouksellista kapinaa. Imperialistiset Englannin, USA:n, Ranskan, menshevistisen Gruusian ja Turkin hallitukset auttoivat dashnakeja antaen heille aseita ja varoja. Dashnakit pystyttivät valtaamallaan alueilla terroria ja mielivaltaa harjoittavan komennon, polttivat ja hävittivät kyliä ja muita asutuksia. Bolshevikkipuolueen johtamina Armenian työtätekevät löivät dashnakit neuvostojoukkojen 11. armeijan joukko-osastoihin tukeutuen. Armenian pääkaupunki Jerevan vapautettiin huhtikuun 4 p:nä 1921 ja dashnakit karkotettiin. — 232.

314 Lenin puhuu Siperian vallankumouskomitean puheenjohtajasta I. N. Smirnovista. — 233.

315 Tarkoitetaan VKP(b):n IX yleisvenäläisen konferenssin hyväksymän »Puoluerakennustyön lähimmistä tehtävistä» päätöslauselman yhdeksättä kohtaa (ks. «КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК», ч. I, 1954, стр. 509 (»NKP edustajakokousten, konferenssien ja KK:n kokousten päätöslauselmina ja päätöksinä», I osa, 1954, s. 509)). — 233.

316 Ks. Teokset, 31. osa, ss. 396—415. — 233.

317 Maan raaka-ainevarojen mobilisointi oli Neuvostotasavallan talouspolitiikan perustehtäviä teollisuuden jälleenrakennussuunnitelman kannalta. Kysymystä käsiteltiin helmikuun 18 pnä 1921 KKN:n talousvaliokunnan istunnossa Leninin toimiessa puheenjohtajana. Valiokunta asetti erikoisen neuvottelukunnan käsittelemään yksityiskohtaisesti raaka-aineiden hankintakysymystä. Lenin teki kyseiset merkintönsä nähtävästi raaka-ainekomission istunnossa helmikuun 26 pnä 1921.

Raaka-ainekysymystä käsiteltiin sen jälkeen Kansankomissaarien Neuvostossa maaliskuun 1 pnä 1921 sekä KKTN:n ja Elin-tarvikekomissariaatin erikoisen, tasapuolisen edustuksen pohjalla muodostetun komission istunnossa. Kansankomissaarien Neuvosto vahvisti raaka-ainehankintoja koskevan päätösehdotuksen huhtikuun 7 pnä 1921. — 234.

318 Työ- ja Puolustusneuvoston päätös työläisten huollon parantamisesta julkaistiin maaliskuun 1 pnä 1921 »Pravdan» 45. numerossa. — 236.

319 Kyseinen asiakirja on valtaosaltaan (sanoista: »Eivät halua tehdä työtä...» aina loppuun asti) merkintöjä, jotka Lenin on mahdollisesti tehnyt VKP(b):n KK:n kokouksessa helmikuun 24 pnä 1921 öljytoimilupakysymystä käsiteltäessä. Sittenkin Lenin ryhmitteli merkintönsä, numeroi ne (3—14) ja vedettyään niiden yläpuolelle viivan kirjoitti liuskan yläosaan kirjeen jäsenyyksen (kohdat 1.—14.). NKP:n KK:n marxismin-leninismin instituutin keskuspuoluearkistossa ei ole tämän jäsenyyksen mukaan kirjoitettua Leninin kirjeitä. Jäsenyykseen merkitsemiään peruskysymyksiä Lenin on käsitellyt 2. huhtikuuta 1921 päivätyssä kirjeessään, jonka hän lähetti Bakuun Azerbaidžhanin öljykomitean puheenjohtajalle A. P. Serebrovskille (ks. Сочинения, 5 изд., том 52, документ 219 (Teokset, 5. painos, 52. osa, 219. asiakirja)).

Jäsenyyksessä mainitaan alempana KKN:n helmikuun 1 pnä 1921 tekemästä öljytoimilupia koskevasta päätöksestä. Kansankomissaarien Neuvosto vahvisti Leninin ehdottaman päätöksen hyväksyen periaatteessa toimilupien myöntämisen Bakun ja Groznyin erinäisten öljyalueiden y.m. öljylähteiden käyttöön. Öljytoimiluvista ks. myös В. И. Ленин. Сочинения, 5 изд., том 42, стр. 334—336; том 52, документы 143 и 205 (V. I. Lenin, Teokset, 5. painos, 42. osa, ss. 334—336; 52. osa, 143. ja 205. asiakirja). — 236.

320 Lenin käyttää tässä Krylovin tarinasta »Musiikkimiehiä» lainaamaan sanoja. Tarinassa kerrotaan tilanherrasta, joka kehui naapurilleen maaorjista muodostamaansa kuoroa. Laulajilla ei ollut enempää korvakuuloa kuin ääniainekstakaan, mutta tilanherra ei antanut sille suurta merkitystä, koska piti ihmisten parhaimpina ominaisuuksina ennen muuta raittiutta ja siveyttä. Tarina päättyy seuraaviin sanoihin: »Jotka hieman raapiskelevat, mutta eivät sen sijaan ryyppiskele.» — 237.

- 321 KKN teki nämä lisäykset maaliskuun 4 p:nä 1921 hyväksymäänsä päätökseen »Kaikissa VSFNT:n korkeakouluissa opetettavien teollisten tietojen ehdottoman yleisen opintominimin säätämistä». — 240.
- 322 VKP(b):n X edustajakokous pidettiin Moskovassa 8.—16. maaliskuuta 1921. Kokoukseen osallistui valtakirjojen tarkastusvaliokunnan ilmoituksen mukaan 694 päätösvaltaista ja 296 neuvottelevaa edustajaa, jotka edustivat 732 521 puolueenjäsentä. Edustajakokouksen päiväjärjestys oli seuraava: 1) Keskuskomitean toimintaselustus; 2) Kontrollikomission toimintaselustus; 3) Ammattiliitot ja niiden merkitys maan talouselämässä; 4) Sosialistinen tasavalta kapitalististen valtojen ympäröimänä, ulkomaankauppa, toimiluvat y.m.; 5) Elintarvikehankinnat, elintarvikeyli jäämien luovutusvelvollisuus ja luontoisverotus, polttoainepula; 6) Puoluerakennustyön ongelmat; 7) Puolueen lähimmät tehtävät kansallisuuskysymyksen alalla; 8) Armeijan uudelleenjärjestely ja kysymys miliisistä; 9) Poliittisen Valistustyön Pääkomitea ja puolueen agitaatio- ja propagandatoiminta; 10) VKP:n Kominternin-edustajien selustus ja heidän lähimmät tehtävät; 11) Kansainvälisessä Ammattiliitonuuvostossa toimivien VKP:n jäsenten selustus; 12) Keskuskomitean, Kontrollikomission ja Tarkastusvaliokunnan vaalit.
- Edustajakokous teki päätökset maan poliittisen ja talouselämän tärkeimmistä kysymyksistä. Kokouksen työtä johti Lenin. Hän piti edustajakokouksessa avajais- ja päättäjaispuheen sekä teki selostukset KK:n poliittisesta toiminnasta, elintarvikeyli jäämien luovutusvelvollisuuden korvaamisesta luontoisverotuksella, puolueen yhtenäisyydestä ja anarkosyndikalistisesta poikkeamasta, ammattiliitoista ja polttoainekysymyksestä. Lenin laati edustajakokouksen tärkeimpien päätösten ehdotukset. Ks. myös Teokset, 32. osa, ss. 153—262. — 241.
- 323 Asiakirja liittyy johonkin »kymmenen ohjelmaa» kannattavien neuvottelukokoukseen, joka pidettiin nähtävästi ennen puolueen X edustajakokouksen alkamista tai ensimmäisinä kokouspäivinä, maaliskuun 8 tai 9 p:nä 1921. — 241.
- 324 Lenin esitti täydellisemmin tämän kohdan laatimassaan ja VKP(b):n X edustajakokouksen hyväksymässä päätöslauselmaehdotuksessa puolueen yhtenäisyydestä, sen 7. pykälässä (ks. Teokset, 32. osa, ss. 231—234 ja Valitut teokset neljässä osassa, 4. osa, ss. 378—381). — 241.
- 325 Korjauksessa, jonka Rafael (R. B. Farbman) ehdotti tehtäväksi puolueen yhtenäisyyttä koskevan päätöslauselman neljänteen kohtaan (ks. Teokset, 32. osa, s. 233), vaadittiin lisäämään, että kiistakysymykset on käsiteltävä »yleisissä kokouksissa ja lehdistössä». Ehdotusta ei hyväksytty. — 242.
- 326 A. S. Kiseljov vastusti puolueen X edustajakokouksessa puolueen yhtenäisyyttä koskevan päätöslauselman seitsemättä kohtaa, jonka mukaan Keskuskomitealle myönnettiin oikeus käyttää KK:n jäsenten suhteen äärimmäisenä toimenpiteenä puolueesta erottamista

ryhmäkuntatoiminnan vuoksi. Kiseljov sanoi puheenvuorossaan Leninin käyttäneen päätöslauselman tämän kohdan merkitystä selittäessään sanontaa: »panna konekiväärin aseisiin». — 242.

327 K. I. Martshenkon korjausehdotus koski päätöslauselman »Syndikalistisesta ja anarkistisesta poikkeamasta puolueessamme» kuudetta kohtaa (ks. Teokset, 32. osa, s. 238). Martshenko kehotti sanomaan päätöslauselmassa, että väittelyartikkelikokoelmia saa julkaista vain VKP(b):n KK tai KK:n aluetoimikunta. Ehdotusta ei hyväksytty. — 242.

328 Leninin ehdotus hyväksyttiin VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan istunnossa maaliskuun 16 pnä 1921. — 243.

329 VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta vahvisti tämän päätösehdoituksen maaliskuun 19 pnä 1921. — 243.

330 YAKN:n kommunistiryhmän istunnossa, joka pidettiin huhtikuun 11 pnä 1921, käsiteltiin toimitilupakysymystä ja työläisten asemaa toimitilupayrityksissä.

Kysymys otettiin käsiteltäväksi siitä syystä, että osa ammattiyhdistysmiehistä oli horjuvalla kannalla ja A. G. Shljapnikov ja D. B. Rjazanov agitoivat demagogisesti toimitilupia vastaan.

Lenin teki ryhmän kokouksessa alustuksen toimitiluvista (ks. Teokset, 32. osa, ss. 294—310), käytti keskustelun aikana puheenvuoron, jossa vastusti Shljapnikovin ja Rjazanovin lausuntoja, ja teki puheenvuoroista lyhyitä muistiinpanoja, joita käytti sitten loppupuheenvuorossaan. — 244.

331 Kysymyksessä on päätös, jonka KKN hyväksyi maaliskuun 29 pnä 1921 »Toimitilupasopimusten johtavista periaatteista» Leninin kirjoittaman ehdotuksen perusteella. Lenin luki tämän päätöksen alustaessaan toimitilupakysymystä YAKN:n kommunistiryhmän istunnossa (ks. Teokset, 32. osa, ss. 296—308). Sanoessaan Kansankomissaarien Neuvoston tehneen päätöksensä »vastoin kahden varsin tunnetun ammattiyhdistysmiehen ehdotusta» Lenin tarkoitti nähtävästi Tomskia ja Holtzmannia. — 245.

332 Kysymyksessä on ruotsalaiselle teollisuusyhtiölle kuuluvien Göteborgin kuulalaakeritehtaiden (SKF) kanssa solmitun toimitilupasopimuksen luonnos. Sopimus SKF:n kanssa allekirjoitettiin huhtikuussa 1923. — 246.

333 Tarkoitetaan sopimusta, jonka Gruusian vallankumouskomitean ja Gruusian menshevikkihallituksen edustajat solmivat keskenään Kutaisissa maaliskuun 17 ja 18 pnä 1921 käymiensä neuvottelujen tuloksena. — 247.

334 Lenin tarkoittaa maaliskuun 16 pnä 1921 allekirjoitettua Neuvostovenäjän ja Englannin kauppasopimusta. — 248.

335 Tarkoitetaan Amsterdamin ammattiyhdistysinternationaalin — reformististen ammattiyhdistysten kansainvälisen yhtymän keskuks-

- sen — toimihenkilöitä. (Internationaali perustettiin Amsterdamin kongressissa heinäkuussa 1919, ja se toimi vuoden 1945 joulukuuhun saakka.) — 249.
- 336 »Vperjod» («Eteenpäin») — menshevikkien päivälehti; ilmestyi vuoden 1917 maaliskuusta Moskovassa menshevikkien Moskovan järjestön ja sittemmin VSDTP:n (menshevikkien) Moskovan järjestön komitean ja Keskisen alueen komitean äänenkannattajana. Vuoden 1918 huhtikuun 2 päivästä lähtien lehdestä tuli menshevikkien Keskuskomitean äänenkannattaja. Lehti lakkautettiin YEK:n päätöksellä toukokuun 10 pnä 1918 vastavallankumouksellisen toimintansa vuoksi ja sen johtohenkilöt pantiin syytteeseen. Lehteä ryhdyttiin julkaisemaan uudelleen toukokuun 14 pnä »Vsegda Vperjod!» nimisenä. Lehti lakkautettiin lopullisesti helmikuussa 1919 YTpKK:n päätöksellä. — 249.
- 337 Lenin tarkoittaa Kansainvälistä Ammattiliittoneuvostoa, joka perustettiin heinäkuussa 1920 Kominternin TpK:n ja YAKN:n aloitteesta maailman vallankumouksellisen ammattiyhdistysliikkeen keskuksiksi. Heinäkuussa 1921 pidetyssä ammattiyhdistysten ensimmäisessä kansainvälisessä kongressissa järjestö otti nimekseen Punainen Ammattiyhdistysinternationaali (Profintern). — 252.
- 338 Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi kyseisen päätösehdotuksen tilausilmoituksista ulkomaankauppaa varten sanamuodoltaan hiukan korjailtuna huhtikuun 12 pnä 1921. Valtion suunnittelukomisio veloitettiin käsittelemään kysymys yksityiskohtaisesti; Lenin lähetti sen johdosta kaksi kirjettä G. M. Krzhizhanovskille (ks. Teokset, 35. osa, ss. 447—448). — 255.
- 339 »Algebra» — lyhennys, jota käytettiin merkitsemään Aleksandrov-Gain — Emban haararadan ja Emban öljylähteiltä Uralille ja Saratoviin tulevan öljyjohdon rakennustyömaita. TPN vahvisti tämän päätösehdotuksen huhtikuun 15 pnä 1921. Huhtikuun 29 pnä TPN päätti keskeyttää öljyjohdon rakennustyöt sen vuoksi, että materiaalien, kaluston ja elintarvikkeiden kuljetus niin kauas vaati suuria kulunkeja, ja toukokuun 6 pnä se päätti siirtää Aleksandrov-Gain — Emban radan rakentamisen kiireellisten töiden joukosta tavallisten joukkoon. — 256.
- 340 Maatalouskoneiden jakelua koskevaa päätösehdotusta käsiteltiin huhtikuun 26 pnä KKN:n istunnossa ja sen jälkeen, kun siihen oli tehty useita lisäyksiä, se siirrettiin Pienen Kansankomissaarien Neuvoston viimeisteltäväksi. Samassa KKN:n istunnossa hyväksyttiin pohjaksi myös tässä julkaistu asiakirja, jota Lenin oli ehdottanut päätösehdotuksen viidenneksi kohdaksi. KKN vahvisti maatalouskoneiden jakelua koskevan päätöksen lopullisesti toukokuun 17 pnä 1921. — 257.
- 341 Lenin on kirjoittanut luonnoksen viimeistään huhtikuun 27 pnä 1921. Se otettiin pohjaksi laadittaessa 1. toukokuuta päivättyä luonnosta VKP(b):n KK:n kirjeeksi »Suhtautumisesta puolueeseen kuulumattomiin työläisiin», johon Lenin teki useita korjauksia

ja lisäyksen (ks. Сочинения, 5 изд., том 43, стр. 390—392 (Teokset, 5. painos, 43. osa, ss. 390—392)).

VKP(b):n KK vahvisti kirjeen luonnoksen Leninin tekemine korjauksineen ja lisäyksineen toukokuun 4 pnä, ja toukokuun 7 pnä se julkaistiin »Pravdan» 97. numerossa kaikille kuvernementti- ja ujestikomiteoille, kommunistiryhmille ja ammattiyhdistyksille osoitettuna kiertokirjeenä. — 257.

- 342 Lenin on lisännyt käsikirjoituksen loppuun lyijykynämerkinnön: »(kirjanen sosialistivallankumouksellisista ja menshevikeistä. Oikeudet, jotka kuuluvat...)» Viimeinen sana on kirjoitettu epäselvästi. Lenin on nähtävästi tarkoittanut yleisten kokouksien oikeuksia. — 258.
- 343 VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi toukokuun 10 pnä 1921 kyseisen päätösehdotuksen »Ohjeiksi gruusialaisille tovereille». — 259.
- 344 VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi kyseisen päätösehdotuksen vähäisin lisäyksin toukokuun 11 pnä 1921. — 260.
- 345 Ammattiliittojen IV yleisvenäläisen edustajakokouksen kommunistiryhmän istunto, jossa käsiteltiin YAKN:n toimintaa, pidettiin toukokuun 18 pnä 1921. Edustajakokousta johtamaan asetettu VKP(b):n KK:n komissio laati YAKN:n toimintaa koskevan päätöslauselmaehdotuksen, joka tuli ottaa ammattiliittojen edusta jakokouksen päätöslauselman pohjaksi, ja valtuutti jäsenensä, YAKN:n puheenjohtajan M. P. Tomskin esittämään ehdotuksen kommunistiryhmän käsiteltäväksi. Tomski ei kuitenkaan tehnyt sitä. Ryhmän istunnossa hyväksyttiin D. B. Rjazanovin ehdottama päätöslauselma, joka oli ristiriidassa puolueen ja ammattiliittojen keskinäisiä suhteita koskevien puolueen päätösten kanssa. VKP(b):n KK:n kokous tuomitsi toukokuun 18 pnä Rjazanovin päätöslauselmaehdotuksen, päätti erottaa Tomskin komission jäsenyydestä, vapauttaa hänet tehtävistään YAKN:ssä ja syrjäyttää Rjazanovin ammattiyhdistystoiminnasta.
- Lenin piti VKP(b):n KK:n toimeksiannosta ryhmän kokouksessa puheen selittäen siinä Rjazanovin ehdottaman päätöslauselman anarkosyndikalistista luonnetta. Ryhmä hylkäsi suurella äänen enemmistöllä Rjazanovin päätöslauselmaehdotuksen ja hyväksyi KK:n ehdottaman päätöslauselman. NKP:n KK:n marxismin-leninismien instituutin keskuspuoluearkistossa ei ole Leninin puheen pikakirjoitetta. — 261.
- 346 Ensimmäisen maailmansodan ja kansalaissodan aiheuttaman teollisen lamatilan ja sekasortoisuuden vuosina tietty osa teollisuustyöläisistä deklassoitui (rappeutui). Noista henkilöistä sanottiin, etteivät he tee tehtaassa työtä, vaan tekevät »savukkeensyöttimiä», t.s. käyttäen hyväkseen työkurin höllentymistä valmistivat erilaisia käyttöesineitä myydäkseen ne sitten »mustassa pörssissä». — 261.
- 347 Lenin kirjoitti ehdotuksensa toukokuun 18 pnä 1921 VKP(b):n KK:n kokouksessa käsiteltävässä kysymystä puolueen ohjelman 13.

pykälän toteuttamisesta. Mainittu pykälä koski toimenpiteitä uskonnollisten suhteiden alalla.

Kokous hyväksyi Leninin ehdotukset. — 261.

- 348 KK:n kokouksen alkuperäisen päätöslauselmaehdotuksen 7. pykälässä vaadittiin seuraavaa: kysymys puolueen suhteesta uskontoon on asetettava »kaikkien puoluesolujen ja -komiteoiden käsiteltäväksi. Agitaatio- ja propagandaosaston on laadittava etukäteen selostuksen teesit ja lähetettävä ne järjestöille. Paikkakunnilta on ehdottomasti koottava kokousten pöytäkirjat sekä yleensä kaikki tätä kysymystä koskevat aineistot, lähetettävä ne KK:lle ja eriteltävä VKP:n XI edustajakokouksessa tehtävää selostusta varten» (NKP:n KK:n marxismin-leninisin instituutin keskuspuoluearkisto). — 261.
- 349 Alkuperäisen päätöslauselmaehdotuksen 10. pykälässä sanottiin, että puolueen on vastustettava päättäväisesti »yksityisten pappismiesten yrityksiä luoda uusi kirkkolaitos» mukauttaen sen valtiojärjestelmää vastaavaksi. — 262.
- 350 »*Ekonomitsheskaja Zhizn*» («Talouselämä») — päivälehti; ilmestyi vuoden 1918 marraskuusta Korkeimman Kansantalousneuvoston ja talouselämää johtavien kansankomissariaattien äänenkannattajana. Lehteä julkaistiin vuoden 1937 marraskuuhun saakka; viimeisinä aikoina se oli Neuvostoliiton Finanssikomissariaatin, Valtionpankin sekä Neuvostoliiton muiden finanssilaitosten ja pankkityöntekijäin liiton keskuskomitean äänenkannattaja. — 263.
- 351 Lenin kirjoitti ehdotuksensa VKP(b):n KK:n päätökseksi ammattiliittojen IV edustajakokouksen VKP:n ryhmän päätösten johdosta sen vuoksi, että ryhmä oli hyväksynyt tariffikysymyksestä KK:n ohjeiden kanssa ristiriidassa olevat A. Z. Holtzmannin teesit. KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi tämän päätösehdotuksen toukokuun 22 p:nä 1921. Ammattiliittojen edustajakokouksen kommunistiryhmä tarkisti päätöksensä useiden tuotannollisten (metalli-, kutoma- ja vuoriteollisuustyöläisten) liittojen sekä tärkeimpien proletaaristen keskusten (Moskovan, Pietarin ja Ivanovo-Voznesenskin) valtuuskuntien ehdotuksesta ja hyväksyi äänen enemmistöllä pohjaksi KK:n hyväksymyksen saaneet V. J. Tshubarin teesit. Ammattiliittojen IV edustajakokous vahvisti ryhmän hyväksymät teesit toukokuun 24 p:nä. — 264.
- 352 KK:n kyseisen päätöksen luonnoksen oli kirjoittanut Lenin (ks. Ленинский сборник XXIII, стр. 142 (XXIII Lenin-kokoelma, s. 142)). — 264.
- 353 Leninin huomautukset koskivat X yleisvenäläiselle puoluekonferenssille esitettäväksi tarkoitetun VKP(b):n KK:n toimintasuunnitelman kuudetta ja seitsemättä kohtaa. Konferenssi vahvisti KK:n toimintasuunnitelman toukokuun 28 p:nä 1921 (ks. «КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК», ч. I, 1954, стр. 576–577 («NKP edustajakokousten, konfe-

renssien ja KK:n kokousten päätöslauselmina ja päätöksinä», I osa, 1954, ss. 576–577)). — 265.

- 354 Lenin tarkoittaa kuvernementtikomiteoiden järjestöasiain ja toiminnanohjausosastojen johtajien yleisvenäläistä neuvottelukokousta, joka oli aiottu kutsua koolle toukokuussa 1921 käsittelemään puolueen järjestötoiminnan lähimpiä tehtäviä. Neuvottelukokousta ei pidetty. — 265.
- 355 Lenin laati jäsenyyksen puhettaan varten, jonka hän aikoi pitää 17.–25. toukokuuta 1921 koolla olleessa ammattiliittojen IV yleisvenäläisessä edustajakokouksessa. NKP:n KK:n marxismin-leninisin instituutilla ei kuitenkaan ole tietoja Leninin esiintymisestä edustajakokouksessa. — 266.
- 356 »*Narodnaja volja*» (»Kansan vapaus») — elokuussa 1879 perustettu terroristinarodnikkien poliittinen salajärjestö. Narodnajokolalaiset pysyivät narodnikkilaisen utopistisen sosialismin kannalla, mutta lähtivät poliittisen taistelun tielle katsoen tärkeimmäksi tehtäväksi itsevaltiuden kukistamisen ja poliittisen vapauden saavuttamisen. He uskoivat pystyvänsä muuttamaan yhteiskuntajärjestelmän ilman kansan osanottoa, yksilöterrorin avulla. Lenin kirjoitti heistä seuraavaa: »Narodnajokolalaiset ottivat askelen eteenpäin siirtymällä poliittiseen taisteluun, mutta heidän ei onnistunut yhdistää sitä sosialismin kanssa» (Teokset, 8. osa, s. 58). Tsaarihallitus hävitti heidän järjestönsä sen jälkeen, kun Aleksanteri II oli murhattu maaliskuun 1 p:nä 1881. — 266.
- 357 *Versaillesin rauhansopimus* laadittiin Pariisin konferenssissa vuonna 1919, kun vuosien 1914–1918 imperialistinen maailmansota toisaalta Saksan ja toisaalta sen vastustajien: USA:n, Brittiläisen imperiumin, Ranskan, Italian, Japanin ja näiden kanssa liittoutuneiden valtojen välillä oli päättynyt. Antaessaan arvion Versaillesin rauhansopimuksesta Lenin sanoi lokakuun 15 p:nä 1920: »Se on ennen kuulumaton ryöstörauha, joka saattaa orjan asemaan kymmeniä miljoonia ihmisiä, m.m. kaikkein sivistyneimpiäkin» (Teokset, 31. osa, s. 313). Versaillesin rauhansopimuksen tarkoituksena oli vahvistaa kapitalistisen maailman uudelleenjako voittajavaltiojen eduksi sekä järjestää maiden väliset suhteet sellaisiksi, että ne olisivat tähdänneet Neuvosto-Venäjän kuristamiseen ja vallankumouksellisen liikkeen tukahduttamiseen koko maailmassa. — 266.
- 358 *Kirjeensä Petrovskin yhtymän vuorityöläisille* Lenin kirjoitti keskustellessaan I. I. Mezhlaukin, Petrovskin metallurgisen kombinaatin senaikaisen johtajan kanssa. Kirje luettiin kombinaatin työläisten kokouksessa. Se kohotti erittäin suuresti Donbassin vuorityöläisten työntöä. — 267.
- 359 *VKP(b):n X yleisvenäläinen konferenssi* pidettiin Moskovassa 26.–28. toukokuuta 1921. Konferenssiin osallistui 239 puolueja neuvostojärjestöjen edustajaa. Konferenssi oli ylimääräinen.

Sen päiväjärjestys oli seuraava: 1) talouspolitiikka: a) elintarvikevero, b) osuustoiminta, c) finanssitaloudellinen reformi, d) pientuotanto; 2) eserrät ja menshevikit kuluvalle kaudella; 3) Kominternin III kongressi; 4) tiedotus ammattiliittojen IV edustajakokouksen työstä; 5) järjestökysymys.

Konferenssin pääasiallisen huomion kohteena oli uuden talouspolitiikan käytännöllinen toteuttaminen, sillä paikkakunnilla sitä ei ollut vielä selitetty kylliksi.

Lenin johti konferenssin työtä välittömästi. Hän piti konferenssissa avajaispuheen, käytti puheenvuoron päiväjärjestystä käsiteltäessä, alusti elintarvikeverokysymyksen, teki yhteenvedon alustuksen johdosta käydystä keskustelusta ja käytti useita puheenvuoroja talouspolitiikkaa koskevaa päätöslauselmaa käsiteltäessä. Paitsi varsinaista selostusta ammattiliittojen IV edustajakokouksen työstä konferenssi kuuli lisäksi Leninin ilmoituksen samasta asiasta. Lenin piti myös konferenssin päättäjaispuheen. Ks. myös Teokset, 32. osa, ss. 397—435. — 268.

- ³⁶⁰ Lenin tarkoittaa päätöslauselmaehdotuksen ensimmäiseen kohtaan (ks. Teokset, 32. osa, s. 431) esitettyä korjausta. Korjauksen ehdottaja kehotti lisäämään sanat: »mikäli maailmanvallankumouksen edellytykset eivät muutu.» Ehdotus hylättiin äänten enemmistöllä. — 268.
- ³⁶¹ Lenin käytti kyseisen puheenvuoron korjauksen johdosta, joka oli esitetty tehtäväksi päätöslauselmaehdotuksen kolmanteen kohtaan. Mainitun kohdan lopussa sanottiin: »Taistelu anarkistista (t.s. kokonaan valtion valvonnan ja tarkkailun ulkopuolella tapahtuvaa) tavaravaihtoa vastaan keskittämällä se etupäässä osuuskuntien käsiin, asettamatta mitään esteitä oikeassa järjestyksessä tapahtuvalle vapaalle kaupalle.» Korjausehdotuksen tekijä kehotti korvaamaan lauseen lopun »asettamatta»-sanasta alkaen sanoilla: »ehkäisemällä täydellisesti tämän tavaravaihdon kaikkinaisen hallinnollisen määräilyn.» Korjausta ei hyväksytty. — 269.
- ³⁶² Lenin käytti tämän puheenvuoron päätöslauselman viidennen kohtaan ehdotetun korjauksen johdosta. Kyseinen kohta edellytti jokaisen suuren tuotantolaitoksen itsenäisyyden ja aloitevapauden laajentamista raha- ja materiaalivarojen käytössä. Korjausehdotuksen tekijä kehotti ulottamaan tämän kohdan myös neuvostotiloihin. Ehdotusta ei hyväksytty. — 270.
- ³⁶³ Tarkoitetaan yhdeksänteen kohtaan ehdotettua korjausta. Siihen kehoitettiin lisäämään »ja kiinnittää erikoisesti huomiota paikalliselintien tosiasialliseen aloitevapauteen ja itsenäisyyteen aineellisten varojen käytössä». Korjausehdotusta ei hyväksytty. — 270.
- ³⁶⁴ Tarkoitetaan Työ- ja Puolustusneuvoston toukokuun 20 p:nä 1921 muodostamaa komissiota, jonka tuli laatia paikallisille neuvostolaitoksille tarkoitettun TPN:n evästyksen luonnos. — 271.
- ³⁶⁵ Viidennen puheenvuoron Lenin käytti päätöslauselmaehdotuksen kymmenenteen kohtaan esitetyn korjauksen johdosta. Tässä koh-

- dassa sanottiin: »On säädettävä, että keskusvirastot joutuvat erikokoisesti vastaamaan paikallisen oma-aloitteisuuden jarrutuksesta ja riittämättömästä tukemisesta» (ks. Teokset, 32. osa, s. 433). Korjausehdotuksen tekijä kehotti lisäämään »sekä kovennettava rangaistusta epätaloudellisuudesta ja valtion omaisuuden kavalluksesta sekä työvoiman haaskauksesta». Tämä lisäys tehtiin päätöslauselman kuudenteen pykälään. — 271.
- 366 Päätöslauselman kuudes pykälä koski työläisten palkan maksun säännöstelyä. — 271.
- 367 Tämän puheenvuoron Lenin käytti sen johdosta, että Kiseljov vaati lisäämään päätöslauselmaan kohdan, jonka mukaan valtion omaisuutta hoitavilla henkilöillä piti olla ehdottomasti kollektiivinen (enintään 3 henkilön antama) suositus ja jossa osoitettiin, millaisen vastuun suositteleva kantaa puolestaan. Ehdotus hylättiin äänen enemmistöllä. — 271.
- 368 Lenin käytti tämän puheenvuoron päätöslauselman toiseen kohtaan (ks. Teokset, 32. osa, s. 431) tehdyn korjausehdotuksen johdosta. Ehdotuksen tekijä kehotti osoittamaan päätöslauselmassa, että ensi tilalle taloudellisessa rakennustyössä asetetaan elintarvikeverotus. Ehdotus hylättiin. — 271.
- 369 Leninin ehdotukset hyväksyttiin VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan istunnossa kesäkuun 21 p:nä 1921 puoluepuhdistuslautakunnalle tarkoitetuiksi ohjeiksi. Ne liitettiin sanamuodoltaan hiukan korjattuina päätökseen, jonka KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi kesäkuun 25 p:nä puolueen rivien tarkastuksesta ja puhdistuksesta. Kyseistä päätöstä laadittaessa Lenin teki merkintöjä puolueeseen hyväksymisen ehdoista (ks. Сочинения, 5 изд., том 43, стр. 362 (Teokset, 5. painos, 43. osa, s. 362)). KK:n hyväksymässä päätöksessä on otettu myös huomioon Leninin tekemät huomautukset. — 274.
- 370 *Kommunistisen Internationaalin III kongressi* oli koolla Moskovassa kesäkuun 22 päivästä heinäkuun 12 päivään 1921. Kongressiin osallistui 605 (291 päätösvaltaista ja 314 neuvottelevaa) edustajaa, jotka edustivat 52 maan 103 järjestöä: 48 kommunistista ja 8 sosialistista puoluetta, 28 nuorisoliittoa, 4 syndikalistista järjestöä, 2 oppositiossa olevaa kommunistista puoluetta (Saksan Kommunistista Työväenpuoluetta ja Espanjan Kommunistista Työväenpuoluetta) sekä 13 muuta järjestöä. Venäjän Kommunistista (bolševikkien) Puoluetta edusti kongressissa 72-henkinen valtuuskunta; sitä johti Lenin.
- Kongressi käsitteli seuraavat kysymykset: maailman talouspula ja Kommunistisen Internationaalin uudet tehtävät; Kominternin TPK:n toimintaselostus; Saksan Kommunistinen Työväenpuolue; Italian kysymys; Kommunistisen Internationaalin taktiikka; Punaisen Kansainvälisen Ammattiliittoneuvoston suhde Kommunistiseen Internationaaliin; taistelu Amsterdamin Internationaalia vastaan; VKP(b):n taktiikka; Kommunistinen Internatio-

naali ja kommunistinen nuorisoliike; naisasialiike; Saksan Yhdistynyt Kommunistinen Puolue y.m.

Lenin ohjasi kaikkea kongressin valmistelua ja sen työtä. Hän kirjoitti VKP:n taktiikkaa koskevan alustuksen teesit, jotka kongressi sitten hyväksyi, piti puheen Italian kysymyksestä sekä Kommunistisen Internationaalin taktiikan puolustukseksi, teki alustuksen VKP(b):n taktiikasta, ohjasi kongressin kaikkien tärkeimpien päätöslauselmaehdotusten laadintaa ja piti puheita valtiokuntien kokouksissa, Kominternin TrK:n laajennetuissa istunnoissa ja kongressiedustajien neuvottelukokouksissa. Ks. V. I. Lenin, Teokset, 32. osa, ss. 449—495 ja Valitut teokset neljässä osassa, 4. osa, ss. 387—405.

O. W. Kuusinen laati Kominternin III kongressia varten kommunististen puolueiden järjestörakennetta, toimintamenetelmiä ja toiminnan sisältöä koskevien teesien luonnoksen. Kesäkuun 6 p:nä 1921 hän lähetti Leninille osan järjestökysymyksestä kirjoittamastaan artikkelista ja artikkelin pohjaksi ottamat teesinsä. Sitten Kuusinen muokkasi teesinsä Leninin huomautusten perusteella ja lähetti ne uudelleen (ilman puoluelehdistöä koskevia pykäläiä 25—29) Leninille kesäkuun 14 p:nä; teesien puuttuvan osan (pykälät 25—29) hän lähetti kesäkuun 21 p:nä. Lenin luki nähtävästi teesien tämänkin variantin. Kesäkuun 27 p:nä Kuusinen lähetti Leninille järjestökysymyksestä laatimiensa teesien kolmannen, Leninin ohjeiden mukaan korjailemansa variantin. Teesien viimeistelytyöhön osallistui myös saksalainen kommunisti W. Koenen. Lenin hyväksyi teesit heinäkuun 9 p:nä ja teki viimeiset huomautuksensa ja lisäykset (ks. tätä osaa, s. 277). Kun teesit oli käsitelty valiokunnassa, Kominternin III kongressi hyväksyi ne pienin muutoksin heinäkuun 12 p:nä (ks. «Коммунистический Интернационал в документах. Решения, тезисы и воззвания конгрессов Коминтерна и пленумов ИККИ. 1919—1932», М., 1933, стр. 201—225 («Kommunistinen Internationaali asiakirjoina. Kominternin kongressien ja Kominternin TrK:n kokousten päätökset, teesit ja julistukset. 1919—1932», Moskova 1933, ss. 201—225)). — 275.

³⁷¹ Järjestökysymyksestä laaditun selostuksen esitti Kominternin III kongressissa heinäkuun 10 p:nä 1921 saksalainen kommunisti W. Koenen. — 275.

³⁷² Tästä asiasta ks. myös edellistä asiakirjaa. — 277.

³⁷³ O. W. Kuusinen ja W. Koenen ottivat varteen Leninin huomautukset (ks. «Коммунистический Интернационал в документах. Решения, тезисы и воззвания конгрессов Коминтерна и пленумов ИККИ. 1919—1932», М., 1933, стр. 221 и 223—224 («Kommunistinen Internationaali asiakirjoina. Kominternin kongressien ja Kominternin TrK:n kokousten päätökset, teesit ja julistukset. 1919—1932», Moskova 1933, ss. 221 ja 223—224)). — 277.

³⁷⁴ Tämä asiakirja on kirjoitettu aikana, jolloin Kommunistisen Internationaalin III kongressia varten laadittiin teesejä taktiikasta. Niiden laatiminen oli annettu Venäjän kongressivaltuuskunnan tehtäväksi.

Radek lähetti kesäkuun 1 p:nä 1921 Leninille taktiikkaa koskevien teesien luonnoksen, johon oli tehty A. Thalheimerin ja B. Kunin ehdottamat korjaukset, sekä heidän laatimansa teesiluonnoksen. Lenin merkitsi alustavat huomautuksensa taktiikka-teesiluonnoksesta kirjekuoreen, jossa oli saanut luonnokset (ks. Сочинения, 5 изд., том 44, стр. 435 (Teokset, 5. painos, 44. osa, s. 435)), ja sittemmin kirjoitti tässä julkaistut yksityiskohtaiset huomautuksensa.

Kominternin taktiikkaa käsittelevien teesien luonnosta korjattiin Leninin ohjeiden perusteella, käsiteltiin alustavasti useiden valtuuskuntien kanssa käydyissä neuvotteluissa ja esitettiin Venäjän valtuuskunnan nimissä III kongressin käsiteltäväksi. Heinäkuun 1 p:nä Lenin piti kongressissa puheen Kominternin taktiikan puolustukseksi (ks. Teokset, 32. osa, ss. 466—476 ja Valitut teokset neljässä osassa, 4. osa, ss. 397—405). Heinäkuun 12 p:nä kongressi hyväksyi teesit yksimielisesti (ks. «Коммунистический Интернационал в документах. Решения, тезисы и воззвания конгрессов Коминтерна и пленумов ИККИ. 1919—1932». М., 1933, стр. 180—201 (»Kommunistinen Internationaali asiakirjoina. Kominternin kongressien ja Kominternin Tpk:n kokousten päätökset, teesit ja julistukset. 1919—1932», Moskova 1933, ss. 180—201)). — 278.

- 375 Kysymys on Saksan Sosialistiselle Puolueelle, Saksan Riippumattomalle Sosialidemokraattiselle Puolueelle, Saksan Kommunistiselle Työväenpuolueelle ja kaikille ammatillisille järjestöille osoitetusta Saksan Yhdistyneen Kommunistisen Puolueen Keskuskomitean »Avoimesta kirjeestä» (»Offener Brief»), joka julkaistiin tammikuun 8 p:nä 1921 »Die Rote Fahne» lehdessä. SYKP:n KK kehotti kyseisessä kirjeessä kaikkia työläisiä, ammatillisia ja sosialistisia järjestöjä taistelemaan yhdessä voimistuvaa taantumusta ja työtätekevien elintärkeisiin oikeuksiin kohdistuvaa pääoman hyökkäystä vastaan. Kommunistien esittämässä yhteistoimintaohjelmassa vaadittiin sotainvalidien eläkkeen kohottamista, työttömyyden poistamista, maan rahataloudellisen tilan tervehdyttämistä monopolien kustannuksella, kaikkien olemassaolevien ravinto-, raaka- ja polttoainevarojen saattamista tehdaskomiteoiden valvontaan, kaikkien pysähdyksissä olevien tuotantolaitosten käynnistämistä, kylvöjen samoin kuin kaikkien maataloustuotteiden hankinnan ja myynnin saattamista talonpoikaisneuvostojen ja maatyöläisjärjestöjen yhteiseen valvontaan, kaikkien porvarillisten sotilaallistettujen järjestöjen viivyttämätöntä asestariisuntaa ja lakkauttamista, työväen itsepuolustuksen järjestämistä, kaikkien poliittisten vankien armahtamista, viivyttämätöntä kauppasuhteiden ja diplomaattisten suhteiden solmimista Neuvosto-Venäjään. Järjestöissä, joille »Avoin kirje» oli osoitettu, oikeistojohto torjui ehdotuksen kieltäytyen toimimasta yhdessä kommunistien kanssa, vaikka työläiset vaativat proletariaatin yhteisrintamaa. — 279.

- 376 KAPD:in (Kommunistische Arbeiter Partei Deutschlands) — Saksan Kommunistisen Työväenpuolueen perustivat huhtikuussa

1920 »vasemmisto»-kommunistit, jotka oli erotettu Saksan Kommunistisesta Puolueesta vuonna 1919 Heidelbergin edustajakokouksessa. Marraskuussa 1920 KAPD hyväksyttiin väliaikaisesti Kominterniin kannattajajäsenen oikeuksin tarkoituksessa helpottaa Saksan kaikkien kommunististen voimien yhdistymistä ja tukea KAPD:n parhaita proletaarisia aineksia. Kominternin Toimeenpaneva Komitea piti kuitenkin ainoana täysivaltaisena osastonaan Saksan Yhdistynyttä Kommunistista Puoluetta (VKPD). Kominterniin hyväksyttäessä KAPD:n edustajille asetettiin ehto: puolueen oli yhdistyttävä Saksan Yhdistyneeseen Kommunistiseen Puolueeseen ja tuettava sen kaikkea toimintaa. Pyrkien saamaan puolelleen työläiset, jotka kulkivat yhä KAPD:n mukana, Kominternin III kongressi päätti myöntää KAPD:lle 2–3 kuukautta edustajakokouksen koollekutsumiseen ja yhdistymiskysymyksen ratkaisemiseen. Toimeenpaneva Komitea julkaisi III kongressin nimissä vetoamuksen »Saksan Kommunistisen Työväenpuolueen jäsenille», jossa esitti kongressin päätöksen ja osoitti välttämättömäksi sen, että KAPD luopuu lahkolaisuudesta ja yhtyy VKPD:hen. KAPD:n johto ei pannut täytäntöön III kongressin päätöstä, vaan jatkoi hajotustoimintaansa. Kominternin TPK:n oli pakko katkaista suhteensa siihen. KAPD jäi Kominternin ulkopuolelle. Myöhemmin KAPD rappeutui mitättömän vähäiseksi Saksan työväenluokalle vihamieliseksi lahkokunnaksi, jolla ei ollut mitään tukinojaa työväenluokan keskuudessa. — 280.

⁸⁷⁷ *Italian kysymys* asetettiin Kominternin III kongressin käsiteltäväksi sen vuoksi, että Italian Sosialistinen Puolue oli esittänyt protestin Kominternin Toimeenpanevan Komitean päätöstä vastaan, jonka perusteella tämä puolue erotettiin Kominternista ja Italian Kommunistinen Puolue tunnustettiin Kominternin ainoaksi osastoksi Italiassa.

Kominternin III kongressi hyväksyi kesäkuun 29 p:nä 1921 seuraavan päätöksen Italian Sosialistisesta Puolueesta: »Italian Sosialistinen Puolue ei voi kuulua Kommunistiseen Internationaaliin ennen kuin on erottanut riveistään reformistien Reggio nell'Emilian konferenssin osanottajat ja heidän kannattajansa.

Ellei tätä kategorista ennakkovaatimusta täytetä, III Maailmankongressi valtuuttaa Toimeenpanevan Komitean ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin reformisti- ja keskustalaisaineksista puhdistetun Italian Sosialistisen Puolueen yhdistämiseksi Italian Kommunistisen Puolueen kanssa ja niiden muuttamiseksi Kommunistisen Internationaalin yhtenäiseksi osastoksi» («Коммунистический Интернационал в документах. Решения, тезисы и воззвания конгрессов Коминтерна и пленумов ИККИ. 1919—1932». М., 1933, стр. 164 («Kommunistinen Internationaali asiakirjoina. Kominternin kongressin ja Kominternin TPK:n kokousten päätökset, teesit ja julistukset. 1919—1932», Moskova 1933, s. 164)). Italian Sosialistinen Puolue ei kuitenkaan täyttänyt tätä Kominternin III kongressin päätöstä.

Italian Sosialistisen Puolueen riveissä muodostui keväällä 1923 vasemmistoryhmä, »kolmasinternationaalilaiset» (G. M. Serrati, F. Maffi y.m.), joka kannatti Italian Kommunistiseen Puolueeseen

yhtymistä. »Kolmasinternationaalilaiset» yhtyivät Italian Kommunistiseen Puolueeseen elokuussa 1924. — 280.

- ³⁷⁸ Lenin tarkoittaa nähtävästi Radekin ehdottaman Kommunistisen Internationaalin taktiikkaa koskevan alkuperäisen teesiluonnoksen seuraavaa kohtaa: »Nähdessään Kommunistisen Internationaalin pyrkivän perustamaan vain todella vallankumouksellisia joukko-puolueita ne» (Radekin sanonnan mukaan keskustalaiset ryhmät useiden maiden kommunistisissa puolueissa. — *Toim.*) »nostivat kovan metelin syyttään Kominternia lahkolaisuudesta. Siten toimivat Levin ryhmä Saksassa, Šmeralin ryhmä Tshekkoslovakiassa y.m. On aivan selvää, millaisia nämä ryhmät ovat luonteeltaan. Ne ovat keskustalaisia ryhmiä, jotka käyttävät kommunistisia fraaseja ja teorioita vallankumouksen passiiviseen odotteluun tähtäävän politiikan naamiointiin. Šmeralin ryhmä viivytti Tshekkoslovakian kommunistisen puolueen perustamista jo silloin, kun Tshekkoslovakian työläisten valtaosa oli kommunismin kannalla» (NKP:n KK:n marxismin-leninismen instituutin keskuspuoluearkisto). — 282.
- ³⁷⁹ Tshekkoslovakian Kommunistisen Puolueen perustavassa kokouksessa kuultu B. Šmeralin selostus julkaistiin vain osittaisesti »Vorwärts» lehdessä, jonka ympärille olivat ryhmittyneet K. Kreibichin johtamat Tshekkoslovakian »vasemmistolaiset».
- Taktiikkakysymyksiä käsittelevä valiokunta hyväksyi Leninin ehdotukset. Tshekkoslovakian Kommunistista Puoluetta koskeva taktiikkateesien kohta toimitettiin uudelleen hänen ehdotuksiaan vastaavasti. — 283.
- ³⁸⁰ Berliinin kunnallislaitosten työläiset ja toimihenkilöt päättivät heinäkuun alussa 1921 julistaa lakon vaatiakseen palkankorotusta. Työläisten valtaosa (n. 80 000) oli lakon kannalla. Reformistien onnistui kuitenkin ehkäistä lakko: työläisten ja toimihenkilöiden palkkoja korotettiin hiukan neuvottelujen tuloksena, joita heidän edustajansa kävivät Berliinin maistraatin kanssa, mihin kuului sosialidemokraatteja. — 285.
- ³⁸¹ Lillen (Ranska) puuvillatehtaiden työläiset julistivat lakon heinäkuun alussa 1921 tehtailijoiden alennettua palkkoja. Lakko laajeni moniin departementteihin. Ranskan pohjoisosan työläiset julistivat syyskuun alkupuoliskolla yleislakon. Vaikka työläiset taistelivat kaksi kuukautta horjumattomasti, lakko päättyi tappioon, sillä ammattiyhdistysjohtajat harjoittivat reformistista taktiikkaa ja taloudelliset olosuhteet olivat epäsuotuisat. — 285.
- ³⁸² Yksityiskohtainen tiedotus heinäkuun 8 pnä 1921 pidetystä Rooman työläisten joukkokokouksesta julkaistiin heinäkuun 10 pnä 1921 »Pravdan» 149. numerossa. — 285.
- ³⁸³ Päätösehdotusta kollektiivisesta palkan maksusta neuvostovirastojen toimihenkilöille käsiteltiin Kansankomissaarien Neuvostossa kesäkuun 14, 21, 24 ja 28 sekä heinäkuun 8 pnä 1921. Kollektiiv-

visen huoltojärjestelmän olemuksena oli henkilökohtaisten korttiannosten, luetteloiden perusteella jaettavien elintarvikeannosten sekä luonnontuotteina annettavien palkintojen lakkauttaminen. Työläisten ja toimihenkilöiden tuli saada elintarvikkeita yksinomaan työpalkkana ja sen suuruus piti osoittaa jokaisen tuotantolaitoksen kohdalta erikseen, t.s. laitoksen kaikille työläisille ja toimihenkilöille yhteisesti. KKN päätti kesäkuun 24 p:nä saattaa voimaan Moskovan ja Pietarin neuvostovirastojen toimihenkilöiden kollektiivisen palkan maksun heinäkuun 1 päivästä ja tasavallan muilla alueilla aikaisintaan syyskuun 1 päivästä sekä asetti valioikunnan korjailemaan lopullisesti »ehdotuksen, niin että voitaisiin määritellä tarkasti vaikkapa niukkojen likimääräisten tietojen pohjalla, kuinka paljon neuvostovirkailijoita on oleva supistuksen jälkeen ja kuinka suuri on heidän raha- ja luontoispalkkansa». KKN hyväksyi kesäkuun 28 p:nä 1921 A. B. Halatovin ja L. I. Ginsburgin selostuksen johdosta päätöksen neuvostovirastojen toimihenkilöiden kollektiivisesta palkan maksusta tehden »A»-kohtaan Leninin ehdottamat korjaukset ja muotoillen »D»-kohdan hänen ehdottamallaan tavalla. KKN hyväksyi päätöksen lopullisen tekstin heinäkuun 8 p:nä 1921. — 287.

384 Lenin kirjoitti ehdotuksensa tuotantolaitosten palkitsemisesta sen jälkeen, kun VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta oli heinäkuun 7 p:nä 1921 tehnyt päätöksen A. S. Kiseljovin selostuksen johdosta, joka koski tuotantolaitosten ja virastojen tappiottomaan taloudenhoitoon siirtymisen jouduttamista. Poliittisen toimikunnan päätöksessä sanottiin: »Neuvostovirastot velvoitetaan ryhtymään tarkokkaampiin toimenpiteisiin erillisten tuotantolaitosten samoin kuin neuvostovirastojenkin siirtämiseksi tappiottomaan taloudenhoitojärjestelmään.» — 288.

385 Sen johdosta, että Volgan varrella ja etelä-Ukrainassa puhkesi vuonna 1921 nälänhätä, VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta päätti heinäkuun 9 p:nä 1921 lähettää mahdollisimman paljon kommunisteja työhön elintarvikealalle.

»*Muistiinpanoja nälänhädän torjuntakeinoista ja taloudellisen työn tehostamisesta*» Lenin on kirjoittanut nähtävästi valmisteltaessa kysymystä Poliittisen toimikunnan käsiteltäväksi. — 288.

386 Kulutusosuuskuntien Keskusliiton kysymystä käsiteltiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa heinäkuun 15 p:nä 1921. Istunnossa käsiteltiin L. M. Hintshukin selostus »Tavaravaihdon järjestelystä ja tällä alalla tehtävän työn tehostamisen ja jouduttamisen välttämättömyydestä» ja N. P. Brjuhanovin selostus »Kulutusosuuskuntien Keskusliiton valvonnasta Kansankomissaarien Neuvoston kesäkuun 14 p:nä 1921 tekemää päätöstä vastaavasti mahdollisimman suuren viljämäärän hankkimiseksi tavaravaihdon kautta». Selostusten johdosta hyväksyttiin yhteinen päätöslauselma, johon liitettiin Leninin kirjoittamat ehdotukset. — 290.

387 *Ehdotus VKP(b):n Keskuskomitealle* on kirjoitettu teesien johdosta, jotka VKP(b):n KK:n Siperian toimikunta ja Siperian vallankumousskomitea olivat laatineet »Siperian neuvostovirastojen ja Sipe-

rian puoluejärjestöjen organisaatiomuodoista». Teeseissä todisteltiin, että Siperiassa piti välttämättömästi olla neuvostoelin vastaavine talous- ja sotilasosastoineen, YEK:n edustusto sekä puolueen alue-elin. Kumpikin keskuselin oli Siperian toimikunnan ja Siperian vallankumouksomitean mielipiteen mukaan muodostettava nimittämisperiaatetta noudattaen.

Teesien ohien liitettyssä selityksessä ilmoitettiin, että kysymystä tullaan käsittelemään Siperian puoluejärjestön seuraavassa, IV aluekonferenssissa, jossa todennäköisesti esiintyvät kahden virtauksen edustajat: toinen virtauksista ei katso välttämättömäksi Siperian alueen keskuselinten muodostamista, toinen taas pitää välttämättömänä niiden muodostamista valinnallisuusperiaatteen pohjalla. VKP(b):n KK:n Organisaatiotoimikunta hyväksyi Siperian toimikunnan teesit pääosaltaan heinäkuun 29 p:nä 1921.

Lenin on ylliviivannut käsikirjoituksessa 4. ja 5. kohdan. — 291.

- 388 Käsiteltyään elokuun 8 p:nä 1921 kulkulaitoksen tilaa koskevan kysymyksen VKP(b):n KK:n kokous vahvisti Dzerzhinkin johtopäätökset tehden niihin Leninin ehdottamat korjaukset.

Johtopäätösten ensimmäisessä kohdassa puhuttiin siitä, että kaikkien puolue- ja neuvostoelinten piti etsiä keinoja, joiden avulla olisi voitu parantaa ja auttaa kulkulaitosta.

Johtopäätösten 2.—4. kohdassa puhuttiin Kulkulaitoskomissariaatin komissaarikoneiston vahvistamisesta vastuunalaisilla työntekijöillä, kaikille VKP(b):n kuvernementtikomiteoille osoitetun kulkulaitoksen tilaa valaisevan kiertokirjeen julkaisemisesta sekä kulkulaitososaston muodostamisesta VKP(b):n KK:n järjestötyön ja toiminnanohjausosaston yhteyteen puolueen ohjaamista varten kulkulaitoksessa.

Johtopäätösten 5. kohta edellytti kulkulaitokselle välttämättömien tuotantolaitosten siirtämistä Kulkulaitoskomissariaatin alaisuuteen. — 291.

- 389 Kansainvälistä työväenliikettä koskevien tietojen kokoamisesta huolehtivan informaatiotoimiston perustamista ulkomailla käsiteltiin Kominternin Toimeenpanevan Komitean Puhemieshistössä elokuun 17 p:nä 1921. Leninin ehdotus hyväksyttiin.

Kohta sen jälkeen Varga lähetti Leninille luonnoksensa: »Informoinnin järjestäminen Kominternin Toimeenpanevassa Komiteassa.» Luonnos edellytti Informaatioinstituutin perustamista, jonka tuli hankkia Kominternin TPK:lle sen tarvitsemää aineistoa. Luonnoksessa esitettiin ajatuksia instituutin toimintamenetelmistä ja hahmoteltiin ohjeet, joita tuli noudattaa taloudellisia ja sosiaalisia selosteita sekä poliittisia tiedotuksia laadittaessa.

Elokuun 31 p:nä 1921 Lenin lähetti Vargalle kyseisen luonnoksen johdosta kirjoittamansa huomautukset: »Korjaus- eli teesiehdotukset tov. J. Vargan laatimaan Informaatioinstituutin perustamissuunnitelmaan» (ks. tätä osaa, ss. 295—297).

1. syyskuuta 1921 päivätty Leninin kirje (ks. tätä osaa, ss. 298) on vastaus Vargalle, joka Informaatioinstituutin perustamista käsittelevien teesien johdosta kirjoittamassaan 31. elokuuta 1921 päivättyssä kirjeessä oli tiedottanut Leninille, että on olemassa »syväl-

lekäyvää periaatteellista erimielisyyttä tämän instituutin *tarkoituksesta*.» Trotski, Zinovjev ja Radek ovat sitä mieltä, kirjoitti Varga, että instituutin tulee hoitaa ennen kaikkea Kominternin TPK:n sisäistä tiedotustoimintaa. »Teidän teeseissänne taas *painopiste on näköjään pantu työväenliikkeen* — Keski-Euroopan — *lehdistön informointiin* ja Kominternin TPK:n informointi jää takalalle. Tästä tarkoituserän muutoksesta riippuvat kaikki muut muutokset (julkisuus, täydellinen riippumattomuus Kominternista).» »Olisi siis päätettävä periaatteessa: pitäisikö instituutin tarkoituksena olla a) informoida Kominternin TPK:ta? b) vaikuttaa työväenlehdistöön julkaisemalla aineistojaan? c) yhdistää kumpikin tehtävä? Kaikki järjestelykysymykset riippuvat mielestäni tämän kysymyksen ratkaisusta» (NKP:n KK:n marxismileninismien instituutin keskuspuoluearkisto). Informaatioinstituutin perustamissuunnitelmaa ei toteutettu. — 294.

- 390 Kyseinen ehdotus on kirjoitettu VKP(b):n KK:lle osoitettuun YEK:n varapuheenjohtajan J. S. Unschlichtin kirjeeseen, jossa sanottiin: »YTPKK:n viimeksi pidetyssä istunnossa päätettiin käsitellä syyskuun istunnossa Ulkomaankauppakomissariaatin toimintaa tarkastavan komission selostus. Pyydän ohjeitanne:

1. Toimittaako yleensä tehdä sellaista selostusta? Jos se tehdään, niin minkä suuntainen sen tulee olla?» (NKP:n KK:n marxismileninismien instituutin keskuspuoluearkisto).

Leninin ehdotus hyväksyttiin VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan istunnossa elokuun 25 pnä 1921. — 295.

- 391 VKP(b):n KK:n Poliittiselle toimikunnalle osoitettu ehdotus on kirjoitettu Siperian vallankumouskomitean puheenjohtajan I. N. Smirnovin elokuun 26 pnä 1921 lähettämän sähköpostin johdosta, jossa tiedotettiin paroni Ungernin vangitsemisesta.

Poliittinen toimikunta hyväksyi Leninin ehdotuksen.

Paroni Ungernin juttu käsiteltiin oikeudessa syyskuun 15 pnä. Oikeusistunnossa paljastettiin useita Ungernin ja hänen apulaisensa ilkitekoja: vallattuaan Urgan (nyk. Ulan-Bator) hän käski ampua kaikki Kulutusosuskuntien Keskusliiton ja kaupunginhallituksen toimihenkilöt; hänen määräyksestään rosvottiin ja murhattiin rauhallista väestöä ja poltettiin kaupunki. Oikeusistunnossa tuli ilmi, että paroni Ungern oli ollut yhteydessä Kiinan militaristeihin (Tshang Tso-liniin) ja japanilaisiin maahanhyökkääjiin. Paroni Ungern tuomittiin ammuttavaksi. — 295.

- 392 J. S. Vargan laatimaan luonnokseen »Informoinnin järjestäminen Kominternin TPK:ssa» kuului kaksiliittettä »Liite A — Taloudellisten ja sosiaalisten selosteiden laatimisohteet» ja »Liite B — Maan sisäpoliittista tilannetta koskevien selosteiden laatimisohteet. »Ensin mainituissa ohjeissa pidettiin silmällä seuraavaa:

1. Selosteiden tarkoitus — antaa dynaaminen kuva vallankumouksellisen liikkeen kehityksestä maassa ja analysoida se.

2. Neljä tekijää, jotka määräävät vallankumouksellisen kehityksen:

a) kommunistipuolue — vallankumouksellisen liikkeen liikkeelle paneva voima;

- b) proletariaatti — vallankumouksellinen massa;
 c) hallitsevat luokat — vastustaja;
 d) pikkuporvarilliset keskikerrokset.

Selosteen on kuvastettava voimien sijoittelua.

3. On lähdeittävä proletariaatin ja keskikerrosten taloudellisen ja yhteiskunnallisen aseman selittämisestä.

4. Selosteen tulee käsittää lyhyt katsaus (5—10 sivua) ja yksityiskohtainen liite.

Jälkimmäisissä ohjeissa oli seuraavat jaksot (osat): I) kommunistiset puolueet; II) ei-kommunistiset proletaariset puolueet; III) porvarilliset puolueet; IV) aseellisten voimien järjestäminen.

Leninin alempana mainitsemissa Vargan kirjoittamien ohjeiden (Liite B) I osan 3. ja 4. pykälässä puhuttiin julkisista ja maanalaisista puoluesoluista, puoluekirjallisuuden levittämisestä, julistuksista, kirjasista ja kirjoista sekä illegaalisen puoluekirjallisuuden julkaisemisesta. — 297.

- 393 Poliittinen toimikunta hyväksyi Leninin kirjoittaman päätöksen syyskuun 2 p:nä 1921. Seuraavana päivänä, 3. syyskuuta, Lenin lähetti Kominternin Toimeenpanevan Komitean sihteerille kirjeen pyytäen siinä järjestämään tietojen keruun Euroopan työläisten lahjoituksista Venäjän nälkäänäkevän väestön auttamiseksi (ks. Сочинения, 5 изд., том 53, документ 270 (Teokset, 5. painos, 53. osa, 270 asiakirja)). Sitä, miten neuvostolehdistössä valaistiin kansainvälisen proletariaatin rahankeräysten yhteenveitoja, ks. sama, 345. asiakirja. — 298.
- 394 Venäjän nälkäänäkevän väestön auttamisen varjolla imperialistit muodostivat »kansainvälisen komission» nimittäen sen johtoon Noulensin, Ranskan entisen Venäjän-lähettilään, joka oli Neuvostomaata vastaan tähdättyjen vastavallankumouksellisten salaliittojen ja sotilaallisen intervention tunnetuimpia järjestäjiä. Komissioon kuului entisiä ranskalaisia, englantilaisia ja belgialaisia diplomaatteja sekä Venäjällä kansallistettujen suuryritysten ulkomaalaisia omistajia. Noulensin komissio lähetti 4. syyskuuta 1921 Ulkokomissariaatille sähkeen, jossa vaati päästämään Neuvosto-Venäjälle 30 asiantuntijaa suorittamaan paikan päällä tutkimuksia erikoissuunnitelman mukaan vakoiluluontoisten tietojen kokoamiseksi.
- VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi syyskuun 6 p:nä Noulensille osoitetun Leninin ehdotuksia vastaavasti laaditun nootin luonnoksen tehden siihen erinäisiä korjauksia. Ulkokomissariaatin vastausnootissa, joka julkaistiin syyskuun 8 p:nä »Izvestija VTsIK» lehdessä, sanottiin, että »nälkäänäkevien auttamisen asemesta herra Noulensin komissio aikoo kerätä tietoja Neuvosto-Venäjän sisäisestä tilasta... ja tämä aiotaan tehdä niiden henkilöiden johdolla, jotka ovat jo tutkineet tätä asiaa ilmeisessä tarkoituksessa järjestää kapinoita ja helpottaa ulkomaisten armeijoiden etenemistä Neuvostotasavallan alueella» («Документы внешней политики СССР», т. IV, М., 1960, стр. 309—310) («Neuvostoliiton ulkopoliittiset asiakirjat», IV osa, Moskova 1960, ss. 309—310)). Neuvostohallitus kieltäytyi jyrkästi päästämästä Noulensin komissiota Neuvosto-Venäjälle. — 300.

³⁹⁵ Ottaen huomioon elintarvikevaikeudet, huonon sadon ja pakottavan tarpeen auttaa nälkäänäkeviä VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi syyskuun 6 p:nä 1921 Leninin ehdottamin lisäyksin päätöksen, jossa annettiin ohjeet Elintarvikekomissariaatille. Ohjeet edellyttivät, että vuoden 1921 lokakuusta supistetaan valtion elintarvikehuollossa olevien henkilöiden määrää ja muodostetaan viljavaranto. — 300.

³⁹⁶ VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi päätösehdotuksen kultavarannon käytöstä syyskuun 14 p:nä 1921. — 300.

³⁹⁷ VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi Leninin päätösehdotuksen syyskuun 13 p:nä 1921. Lenin on ylivlivannut 4. kohdan, eikä sitä ole liitetty Poliittisen toimikunnan päätökseen.

Kirjojen myyntikysymystä käsiteltiin toistamiseen Poliittisen toimikunnan istunnossa lokakuun 15 p:nä. Vahvistaen voimassa olevaksi syyskuun 13 p:nä tekemänsä päätöksen Poliittinen toimikunta määritteli konkreettiset toimenpiteet sen toteuttamiseksi; erityistä huomiota kiinnitettiin kaikenkarvaisen neuvostovastaisen kirjallisuuden myynnin ehkäisemiseen. — 301.

³⁹⁸ VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi ehdotuksen syyskuun 14 p:nä 1921. — 302.

³⁹⁹ Puolueen rivien puhdistus pantiin toimeen VKP(b):n X edustajakokouksen puoluerakennustyön kysymyksistä hyväksymää päätöslausemaa vastaavasti.

Ennen puhdistuksen toimeenpanoa suoritettiin kauan huolellista valmistelutyötä. Keskuskomitea ja Keskuskontrollikomissio hyväksyivät kesäkuun 21 p:nä 1921 päätöksen puolueen rivien tarkastuksesta ja puhdistuksesta (ks. vuoden 1921 kesäkuun 30 päivän »Pravdaa», n:o 146). Tässä päätöksessä määriteltiin puhdistuksen suorittamisajat (elokuun 1 päivästä lokakuun 1 päivään 1921), säädettiin puhdistuksen välttämättömäksi ehdoksi se, että tarkastuksenalaisten puolueenjäsenten suhteen oli kysyttävä työtätekevien, sekä kommunistien että puolueeseen kuulumattomien, mielipidettä, ja osoitettiin paikallisten tarkastuslautakuntien muodostamisjärjestys. Puolueeseen ei otettu puhdistuksen aikana uusia jäseniä, lukuun ottamatta työläisiä ja talonpoikia, jotka eivät riistäneet vierasta työvoimaa. Heinäkuun 7 p:nä Poliittinen toimikunta vahvisti puolueen jäsenistön keskustarkastuslautakunnan, eri paikkakunnilla muodostettiin paikalliset tarkastuslautakunnat. Puolueen KK julkaisi kirjeen »Kaikille puoluejärjestöille. Puolueen puhdistuksesta» (ks. vuoden 1921 heinäkuun 27 päivän »Pravdaa», n:o 163), jossa selitti tehtävät ja puhdistusmenetelmät. KK kehotti pitämään ohjeena seuraavaa: työläisiin pitää suhtautua suopeammin, mikäli on kysymyksessä asiapapereiden, karakteristiikkojen y.m.s. esittäminen. Talonpoikien kohdalta on erotettava selvästi toisistaan kulakki-, yksityisomistaja-ainekset ja rehelliset työtätekevät talonpojat. Ankarammin on suhtauduttava liikaa komentelemaan alkaneisiin henkilöihin, joitain etuoikeuksia suoneissa viroissa olleisiin henkilöihin. Erityisen tarkastuksen alaisiksi on saatettava porvarillisen

sivistyneistön keskuudesta nousseet entiset virkamiehet. Kaikkein perusteellisimman tarkastuksen ja puhdistuksen kohteiksi on otettava aikaisemmin muihin puolueisiin kuuluneet, varsinkin menshevikit ja eserrät. Puhdistuksen alkamispäivää lykättiin elokuun 15 päivään.

Puolueen puhdistus kesti VKP(b):n XI edustajakokoukseen asti. Puolueesta erotettiin puhdistuksen tuloksena n. 25% jäsenistöä. Puhdistus paransi puolueen sosiaalista kokoomusta, lujitti kuria, kohotti puolueen arvovaltaa puolueettomien työläis- ja talonpoikaisjoukkojen keskuudessa ja vapautti puolueen sen mainetta tahravista aineksista. Puolueen aatteellinen ja järjestöhytenäisyys lujittuivat. — 302.

- 400 Tämä Leninin ohje otettiin huomioon KK:n päätöksessä. VKP:n Keskuskomitean selostuksessa vuoden 1921 syyskuun ajalta sanotaan KK:n hyväksyneen kaksi päätöstä järjestyksestä, jota VKP:n jäsenten tulee noudattaa antaessaan tarkastuksen aikana suosituksia. Ensimmäisessä sanottiin: »Suositusoikeus on ainoastaan niillä tovereilla, jotka ovat tunteneet suositeltavan vähintään vuoden ja toimineet hänen kanssaan yhdessä tai seuranneet hänen toimintaansa jossain puoluejärjestössä.» Toisessa päätöksessä puhuttiin suosittelijain vastuusta suosittelemistaan (ks. »Izvestija TsK RKP(b)» lehteä n:o 35, joulukuun 1 pnä 1921). — 302.

- 401 Neuvosto-Venäjän teknisen avustamisen seuran kuuluneet erinäiset amerikkalaisten työläisten ryhmät ilmoittivat vuonna 1921 haluvansa tulla Neuvosto-Venäjälle ja ottaa osaa taloudelliseen rakennustyöhön. Huomattava osa näistä työläisistä oli venäläisiä maanpakolaisia, jotka olivat muuttaneet Amerikkaan ennen Lokakuun vallankumousta.

Käsiteltyään kesäkuun 22 pnä 1921 Amerikan teollisen siirtolaisväen hyväksikäyttökysymystä Työ- ja Puolustusneuvosto katsoi toivottavaksi »erillisten teollisuuslaitosten tai laitiosryhmien kehittämisen luovuttaen ne amerikkalaisten työläisryhmien ja teollisesti kehittyneiden talonpoikien käyttöön sovitulla ehdoilla, jotka takaavat heille tietyn taloudellisen itsenäisyyden» (Ленинский сборник XX, стр. 202 (XX Lenin-kokoelma, s. 202)). TPN katsoi niin ikään välttämättömäksi säännellä ulkomaiden teollisuustyöläisten maahan muuttoa. Neuvosto-Venäjän teknisen avustamisen seuralle lähetettiin elokuun 11 pnä 1921 Leninin allekirjoittama sähke, jossa sanottiin: »on otettava huomioon ne vaikeudet, joita Venäjällä on ja jotka pitää voittaa, elintarvike- ja muut vaikeudet. Venäjälle lähtevien henkilöiden täytyy olla valmiita siihen... Parasta on lähettää ensin valtuutetut tänne katsomaan paikanpäällä maa-alueita asutuksia varten sekä metsäpalstoja, kaivoksia, tehtaita y. m. vuokralle ottoa varten» («Документы внешней политики СССР», т. IV, М., 1960, стр. 261 («Neuvostoliiton ulkopoliittiset asiakirjat», IV osa, Moskova 1960, s. 261)).

Ryhmä amerikkalaisia työläisiä johtajinaan hollantilainen insinööri kommunisti S. Rutgers, tunnettu Amerikan työväenliikkeen mies W. D. Haywood ja amerikkalainen työmies H. S. Calvert kävi vuoden 1921 jälkipuoliskolla neuvotteluja neuvostohallituksen

kanssa Siperiassa sijaitsevan Kuznetskin kivihiililaakion tietyn osan luovuttamisesta sanotun ryhmän käyttöön ja teollisuustyöläisten siirtokunnan perustamisesta sinne. Lenin otti vastaan amerikkalaisen työläissiirtolan edustajat syyskuun 19 pnä ja keskusteli heidän kanssaan. Muistiinpanot, jotka Lenin teki tästä keskustelusta, ovat säilyneet (ks. Ленинский сборник XXIII, стр. 39 (XXIII Lenin-kokoelma, s. 39)). Lenin kirjoitti »Sitoumuksen luonnoksen» tämän keskustelun jälkeen. Sopimuksen solmimisesta amerikkalaisten työläisten järjestelyryhmän (Rutgersin ryhmän) kanssa ks. tämä osa, ss. 306–308. — 302.

- 402 VSFNT:n ulkoasiain kansankomissaari G. V. Tshitsherin tiedotti VKP(b):n KK:n Poliittiselle toimikunnalle lokakuun 7 pnä 1921 lähettämässään kirjeessä, että Kaukoidän tasavallan hallitus pyytää ilmoittamaan Poliittisen toimikunnan mielipiteen seuraavista kysymyksistä: 1) onko suotavaa, että Japani ja Amerikka tunnustavat Kaukoidän tasavallan tunnustamatta samanaikaisesti VSFNT:tä; 2) onko hyväksyttävä ulkomaalaisten Kaukoidän tasavallalle tekemät valtionlainatarjoukset; 3) onko Kaukoidän tasavalta itsenäinen ja VSFNT:stä riippumaton muodollisesti vai myös tosiasiallisesti. Ulkokomissariaatin mielestä näihin kysymyksiin tulisi vastata seuraavasti: 1) Kaukoidän tasavallan tunnustaminen on suotavaa, mutta ilman että sopimuksessa määrätään Kaukoidän tasavallan rakenne; 2) ulkomaiset lainat ovat hyödyllisiä ehdolla, että Kaukoidän tasavalta säilyttää suvereenit oikeutensa; 3) Kaukoidän tasavaltaa on pidettävä vain muodollisesti VSFNT:stä riippumattomana.

Poliittinen toimikunta hyväksyi Leninin ehdotuksen lokakuun 8 pnä 1921.

VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta vahvisti Tshitsherinin ehdottamat ohjeet Kaukoidän tasavallalle lokakuun 10 pnä 1921. — 304.

- 403 Leninin tämä ehdotus liitettiin päätöslauselmaan, jonka VKP(b):n KK:n kokous teki lokakuun 8 pnä 1921 käsiteltään V. M. Molotovin selostuksen vastuunalaisten työntekijöiden luetteloinnista ja sijoittamisjärjestyksestä. — 304.
- 404 VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi Leninin ehdottamat ohjeet lokakuun 10 pnä 1921 käsiteltään H. G. Rakovskin, V. J. Tshubarin ja G. I. Petrovskin alustuksen. KK:n selostuksessa vuoden 1921 loka- ja marraskuun ajalta sanotaan: »Tässä kysymyksessä viitotettiin yleinen suunta siinä mielessä, että on suhtauduttava äärimmäisen hellävaraisesti ja huomaavaisesti talonpoikain tarpeisiin sekä heidän saamiseen mukaan auttamaan valtiota» (»Izvestija TsK RKP(b)» n:o 36, joulukuun 15 pnä 1921). — 304.
- 405 VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi tämän päätösehdotuksen lokakuun 10 pnä 1921. Marraskuun 15 pnä Kansankomissaarien Neuvosto vahvisti asetuksen »Palkkatyöntekijäin sosiaalivakuutuksesta» (ks. »Izvestija VTSIK» lehteä n:o 263, marraskuun 23 pnä 1921). — 305.

- 406 Lenin on tehnyt muistiinpanonsa lokakuun 11 pnä 1921 ilmestyneen »Juzhnyi Metallurg lehdessä» (Jenakijevon kaupunki) 1. numeron marginaaleihin. Lehden vasemmassa yläkulmassa on Leninin merkin-
tö: »Osa Juzovskille ja osa Debal'tsevsille.» — 305.
- 407 Päättöehdotus on kirjoitettu sen yhteydessä, että VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan käsiteltäväksi valmisteltiin kysymystä sopimuksen solmimisesta Venäjälle saapuneen, S. Rutgersin johtaman amerikkalaisen työläis- ja insinööriryhmän kanssa (ks. 401. selitystä).
Käsiteltyään syyskuun 23 pnä 1921 Rutgersin ryhmän ehdotuksen Nadezhdinskin tehtaan ja useiden Kuznetskin kivihiililaakion tuotantolaitosten luovuttamisesta ryhmän käyttöön Työ- ja Puolustusneuvosto totesi sopimuksen solmimisen toivottavaksi ja antoi sopimusehtojen lopullisen määrittelyn KKTN:n, Työkomissariaatin ja Maatalouskomissariaatin edustajista muodostetun komission tehtäväksi. Lenin osallistui Rutgersin ryhmän kanssa käytyihin neuvotteluihin ja teki lukuisia ehdotuksia sopimusehtoja käsiteltäessä (ks. tätä osaa, ss. 306—308, 310—311 ja Сочинения, 5 изд., том 53, стр. 260—261, 302—303 (Teokset, 5. painos, 53. osa, ss. 260—261, 302—303)).
Työ- ja Puolustusneuvosto vahvisti lokakuun 21 ja Kansankomis-
saarien Neuvosto lokakuun 25 pnä amerikkalaisten työläisten järjes-
telyryhmän (Rutgersin ryhmän) kanssa lokakuun 20 pnä allekirjoi-
tetun sopimuksen. Neuvostohallitus teki sopimuksen tämän ryhmän
kanssa marraskuussa. Amerikkalaisten työläisten piti sopimuksen
mukaan tuoda tullessaan tietty määrä tuotantokalustoa, tarveaineita
ja elintarvikkeita ja neuvostohallitus puolestaan myönsi 300 000
dollaria koneiden ja kaluston ostoon ulkomailta. Kuznetskin kivi-
hiililaakion alueelle muodostettiin tämän sopimuksen perusteella
»Autonominen teollinen 'Kuzbass' siirtola», joka oli välittömästi
TPN:n alainen. — 306.
- 408 Leninin ehdotukset olivat pohjana lokakuun 15 pnä 1921 hyväksytylle
VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan päätökselle S. Rutgersin
ehdotusten johdosta sekä lokakuun 17 pnä tehdylle Työ- ja
Puolustusneuvoston päätökselle »Rutgersin ryhmän kanssa tehtävän
sopimuksen ehdoista». — 308.
- 409 Leninin kirjoittama päättöehdotus Shljapnikovin lähettämisestä
työhön elintarvikealalle hyväksyttiin VKP(b):n KK:n Poliittisen
toimikunnan istunnossa lokakuun 14 pnä 1921. Kuultuaan Keskus-
kontrollikomission ja Keskustarkastuslautakunnan lausunnon Shljap-
nikovin lähettämistä työhön elintarvikealalle Poliittinen toimi-
kunta päätti lokakuun 27 pnä: »Tov. Shljapnikov lähetetään työhön
elintarvikealalle 2 kuukaudeksi lähtöpäivästä laskien» (NKP:n
KK:n marxismin-leninismin instituutin keskuspuoluearkisto).

Keskustarkastuslautakunta, 5-henkinen lautakunta, perustettiin
puoluepuhdistuksen ajaksi paikallisten tarkastuslautakuntien toi-
minnan johtamista varten (ks. vuoden 1921 kesäkuun 30 päivän
»Pravdaa», n:o 146). — 308.

⁴¹⁰ Bakun puoluejärjestön johtohenkilöiden ja Azerbaidzhanin keskusjärjestöjen välillä oli syntynyt tiettyä erimielisyyttä kansallisuuspolitiikan noudattamisessa, minkä vuoksi VKP(b):n KK neuvoi Azerbaidzhanin puolueytyöntekijöitä suhtautumaan äärimmäisen hellävaraisesti muhamettilaisen väestön erikoislaatuisiin elämäntapoihin ja uskonnollisiin katsomuksiin, kehotti kaikkia Azerbaidzhanin Kommunistisen Puolueen työntekijöitä ottamaan tämän huomioon kaikessa toiminnassaan, pyrkimään sopuisaan yhteistyöhön ja ehkäisemään kerta kaikkiaan ryhmäkuntien muodostamisen puoluejärjestössä. Leninin ehdotukset liitettiin 15 lokakuuta 1921 hyväksytyyn VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan päätökseen.

Alempana mainitut Stalinin laadittaviksi annetut ohjeet kommunistisen puolueen kansallisuuspolitiikan noudattamisesta Azerbaidzhanissa hyväksyttiin VKP(b):n KK:n Poliittisessa toimikunnassa lokakuun 17 pnä.

Kuudennessa kohdassa tarkoitetaan VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan lokakuun 3 pnä 1921 tekemää päätöstä, jossa bakulaisia työntekijöitä varoitettiin rikkomasta neuvostohallituksen politiikkaa Persian (Iranin) suhteen. — 309.

⁴¹¹ VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi Leninin laatiman päätösehdotuksen lokakuun 17 pnä 1921. — 310.

⁴¹² VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi Leninin kirjoittaman päätösehdotuksen lokakuun 20 pnä 1921. Leninin ehdotukset liitettiin Rutgersin ryhmän kanssa tehtyyn sopimukseen. — 310.

⁴¹³ *ARA (American Relief Administration)* — Amerikkalainen avustushallinto — perustettiin vuonna 1919 tarkoituksessa auttaa ensimmäisen maailmansodan seurauksena kärsimään joutunutta väestöä. ARA:n puheenjohtajana toimi H. Hoover, suurkapitalisti, jolla oli ennen vuotta 1917 ollut läheiset yhteydet Venäjän pääomaan. Osa ARA:n jäsenistä harjoitti vilpittömästi ja tunnollisesti hyväntekeväisyystoimintaa. Mutta ARA kokonaisuudessaan oli välikappale, jonka avulla Amerikan imperialismi laajensi vaikutustaan ja varastoissa pilaantuneiden tavaroiden myyntiä.

VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan jäsenille lähetettiin lokakuun 18 pnä 1921 äänestettäväksi ehdotus sopimuksen solmimisesta ARA:n kanssa; sopimus koski elintarvikelähetysten toimittamista Venäjälle. Lähetekirjeessä on Poliittisen toimikunnan jäsenen allekirjoitukset ja Stalinin ehdotus, että perittäisiin maksu lähetysten kuljettamisesta rajalta jakeluvastoihin ja varastojen käytöstä, koska kysymyksessä on hänen mielestään kauppa eikä hyväntekeväisyys. Sulkeissa oleva Leninin huomautus koskee tätä ehdotusta. Poliittinen toimikunta vahvisti ARA:n kanssa tehtävän sopimuksen luonnoksen lokakuun 19 pnä 1921.

Neuvostohallitus otti vastaan ARA:n tarjoaman avun, koska Volgalla ja etelä-Ukrainassa raivosi vuonna 1921 nälänhätä, mutta ehkäisi sen pyrkimykset puuttua Neuvostotasavallan sisäisiin asioihin ja saattoi ARA:n toiminnan valvontansa alaiseksi. Kuten myös häisemmät tapahtumat osoittivat, ARA:n henkilökunta, johon kuului pääasiallisesti Amerikan armeijan upseereita, harjoitti va-

koilutoimintaa ja tuki vastavallankumouksellisia aineksia. ARA:n toiminta Neuvostoliitossa lakkautettiin kesäkuussa 1923. — 311.

- 414 Lenin kirjoitti tämän päätösehdotuksen VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan istunnossa lokakuun 20 pnä 1921 käsiteltävässä Finanssikomissariaatin pyyntöä tämän komissariaatin edustajien ottamisesta TPN:n sekä alueiden ja kuvernementtien taloudellisten neuvottelukuntien päätösvaltaisiksi jäseniksi. Poliittinen toimikunta hylkäsi Finanssikomissariaatin pyynnön ja hyväksyi Leninin ehdotuksen. Käsikirjoituksessa on viimeinen lause viivattu yli, ja se on jätetty pois päätöslauselmasta.

VKP(b):n KK:n ja Kansankomissaarien Neuvoston finanssi-valiokunta muodostettiin melkein heti puolueen X edustajakokouksen jälkeen ja sen tehtävänä oli käsitellä finanssipoliittikan kysymyksiä uuteen talouspolitiikkaan siirryttäessä. — 313.

- 415 Työ- ja Puolustusneuvosto käsittelee useita kertoja kysymystä Fowlermerkkisten moottoriaurojen tuotannosta. KKTN:n metalliosaston kollegio, jonka hoidettavaksi näiden aurojen tuotanto annettiin toukokuussa 1920, laati tuotantosuunnitelman ottamatta etukäteen selvää olemassa olevista metalli- ja polttoainevaroista. Aurojen tuotantoa yhdistämään asetettu erikoiskolmikko ei kuitenkaan tiedottanut TPN:lle ja KKN:lle todellisesta asiantilasta aurojen tuotannossa.

Kyseinen päätösehdotus hyväksyttiin TPN:n istunnossa lokakuun 21 pnä 1921. Viivytykseen syyllistyneiden juttu jätettiin Moskovan sotaoikeuden käsiteltäväksi, joka tammikuun alussa 1922 katsoi todistetuiksi ne useita KKTN:n ja Maatalouskomissariaatin työntekijöitä vastaan esitetyt syytökset, että he eivät olleet suhtautuneet kyllin vakavasti velvollisuuksiensa täyttöön. Ottaen huomioon näiden tovereiden ansiot talouden jälleenrakennuksessa oikeus päätti olla tuomitsematta heitä rangaistukseen. Moskovan sotaoikeuden kehotuksesta TPN antoi KKTN:n puhemiehistölle ja Maatalouskomissariaatin kollegiolle muistutuksen siitä, että ne eivät olleet suhtautuneet kyllin vakavasti Fowlermerkkisten aurojen tuotantoon. Ks. myös Bogdanoville osoitettua Leninin 23. joulukuuta 1921 päivättyä kirjettä (Teokset, 36. osa, ss. 539–541). — 314.

- 416 Sen jälkeen kun YTpKK:n Puhemiehistö oli kesäkuun 30 pnä 1921 vahvistanut »TPN:n (Työ- ja Puolustusneuvoston) evästyksen paikallisille neuvostolaitoksille» (ks. V. I. Lenin, Teokset, 32. osa, ss. 371–396), Lenin lähetti »Izvestija», »Pravda», »Ekonomitsheskaja Zhizn» y.m. lehtien toimituksille kirjeen, jossa sanoi, että on »selvitettävä yksityiskohtaisesti, mikä periaatteellinen merkitys paikallisilla taloudellisilla neuvottelukunnilla ja yleiseen tietoon saatetuilla selostuksilla on sekä uuden talouspolitiikan toteuttamisen että oikean taloudellisen rakennustyön kannalta» (Сочинения, 5 изд., том 53, стр. 52 (Teokset, 5. painos, 53. osa, s. 52)).

Sen jälkeen kun paikkakunnilta alkoi tulla selostuksia, Lenin asetti kysymyksen niiden tutkimisesta ja hyväksikäytöstä. Lokakuun 21 pnä 1921 hän teki Työ- ja Puolustusneuvoston istunnossa alustuksen selostusten ja diagrammien laatimisesta TPN:ää varten ja esitti tässä julkaistun päätösehdotuksensa. — 314.

- ⁴¹⁷ *Komission työ viivästyi, muistelee V. A. Smoljaninov.* »Vladimir Iljitshiä kiinnostivat suuresti komissiomme työn tulokset. Hänen kehotuksestaan ja ehdotuksestaan laadittiin päätösehdotus, jonka Työ- ja Puolustusneuvosto sitten vahvistikin marraskuun 21 pnä 1921. Päätöksessä saivat heijastuksensa kaikki Vladimir Iljitshin ohjeet, jota paitsi hän antoi aivan erikoisen merkityksen sille, että komissariaateissa ja muissa laitoksissa olisi nostettu esiin henkilöitä, joita todella kiinnosti paikallisten selostusten tutkiminen ja jotka käsittivät sen merkityksen» («Воспоминания о Владимире Ильиче Ленине», ч. 3, М., 1961, стр. 367 (»Muistelmia Vladimir Iljitsh Leninistä», 3. osa, Moskova 1961, s. 367)). Leninin kotikirjastossa on useita kymmeniä kuvernementtien taloudellisten neuvottelukuntien selostuksia. — 314.
- ⁴¹⁸ Poliittisen toimikunnan istunnossa käsiteltiin lokakuun 27 pnä 1921 puuvillateollisuuden johtoa koskevaa säännösehdotusta (kysymyksen alustivat P. A. Bogdanov, N. I. Lebedev, G. N. Melnitshanski ja I. I. Kutuzov). Poliittinen toimikunta hyväksyi Leninin esittämän päätösehdotuksen. Sen jälkeen kun säännös puuvillateollisuuden johtamisesta oli saatettu lopulliseen kuntoon, se vahvistettiin Poliittisen toimikunnan istunnossa marraskuun 3 pnä. — 315.
- ⁴¹⁹ Tämän niminen artikkeli jäi kirjoittamatta. — 315.
- ⁴²⁰ Vuodeksi 1922 laadittua finanssisuunnitelma- ja emissiosuunnitelma- luonnosta käsiteltiin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa marraskuun 5 pnä 1921. KKN otti tästä kysymyksestä tekemänsä päätöksen pohjaksi Leninin ehdotukset. Kohdat 2, 4, 5 ja 6 on käsitelty kirjoituksessa viivattu yli eikä niitä ole otettu päätökseen. — 317.
- ⁴²¹ Leninin kirjoittama ehdotus liitettiin tästä kysymyksestä marraskuun 18 pnä 1921 hyväksytyyn Kansankomissaarien Neuvoston päätökseen. Kansankomissaarien Neuvosto vahvisti »ehdollisesti finanssivaliokunnan esityksen menoarvioon otettavien määrärahojen jaottelusta kansankomissariaattien kesken», mutta kehotti samalla kansankomissariaatteja »jouduttamaan tulo- ja menoarvioiden laatimista, niin että ne olisivat ehdottomasti valmiit joulukuun 1 päivään mennessä». Finanssivaliokunta ja Valtion suunnittelukomissio velvoitettiin »suorittamaan viikon kuluessa loppuun laskelmat niin rahatulosten kuin aineellistenkin tulojen osalta» (NKP:n KK:n marxismileninisin instituutin keskuspuoluearkisto). — 317.
- ⁴²² Mongolian Kansantasavallan valtuuskunta saapui Moskovaan marraskuun 2 pnä 1921. Siihen kuuluivat Danzan, valtuuskunnan johtaja, finanssiministeri ja Mongolian kansan vallankumouspuolueen KK:n puheenjohtaja; Sukhe-Bator, vallankumouksellisen kansanarmeijan ylipäällikkö ja sotaministeri; B. Tserendorzh, ulkoasiain apulaisministeri; Tshon Van Shirnin Dandin, uskonnollisten piirien edustaja, valtuuskunnan epävirallinen jäsen; Batuhan, neuvonantaja ja vastuunalainen tulkki. Neuvottelujen tarkoituksena oli solmia sopimus VSFNT:n hallituksen ja Mongolian kansanhallituksen kesken. Pieni KKN käsitteli ja hyväksyi sopimusluonnoksen

marraskuun 3 p:nä 1921 (ks. Сочинения, 5 изд., том 53, стр. 324 (Teokset, 5. painos, 53. osa, s. 324)). VSFNT:n ja Mongolian Kansantasavallan välillä allekirjoitettiin marraskuun 5 p:nä 1921 sopimus, jonka mukaan kumpikin osapuoli antoi sitoumuksen, ettei se salli toiselle osapuolelle vihamielisten ryhmien oleskelua ja muodostamista alueellaan, sekä sopi diplomaatti- ja konsuliedustajien nimittämisyjärjestyksestä ja valtionrajan määrittelemisestä; säädettiin myös tullipolitiikan johtavat periaatteet. Neuvostohallitus luovutti Mongolian Kansantasavallan hallitukselle Mongoliassa sijaitsevat VSFNT:lle kuuluvat lennätinlaitokset.

Lenin keskusteli Mongolian Kansantasavallan valtuuskunnan kanssa Kremlissä 5. marraskuuta 1921. Keskustelusta tehdyt muistiinpanot julkaistiin ensi kerran Mongolian kansan vallankumouspuolueen IX edustajakokouksen (28. syyskuuta—5. lokakuuta 1934) pöytäkirjoissa. Ne laitettiin julkaisukuntoon B. Shumjatskin ja B. Tserendorzhin muistelmien perusteella. Tserendorzh kirjoitti muistelmissaan: »Lenin keskusteli kauan valtuuskunnan jäsenten kanssa. Hän kuunteli tarkkaavaisesti puheitamme, osoitti vilkasta mielenkiintoa kansan-Mongolian elämän mitä erilaisimpia puolia kohtaan ja antoi hyödyllisiä neuvoja. Vladimir Iljitsh kiinnitti huomiotamme m.m. Mongolian kansan sivistys- ja kulttuuritason kohottamiseen ja tähdensi samalla sitä, että on kehitettävä kaikki keinoin omaa taloutta kansan kaikkien tarpeiden tyydyttämiseksi» («О Ленине. Воспоминания зарубежных современников». М., 1960, стр. 461 («Leninistä. Ulkomaisten aikalaisten muistelmia», Moskova 1960, s. 461)). — 318.

- ⁴²³ *Ammattiliittojen kulttuuri- ja valistustyötä käsitellyt I yleisvenäläinen konferenssi* oli koolla Moskovassa syyskuun 26 päivästä lokakuun 1 päivään 1921. Siihen osallistui 173 edustajaa (näistä 122 päättösvältaista ja 51 neuvottelevaa). Edustajien joukossa oli 119 kommunistia, 51 puolueeseen kuulumatonta, 1 menshevikki, 1 eserrä ja 1 puolueiden välillä oleva sosialisti. Konferenssin päiväjärjestyksessä oli 13 kysymystä, m.m. YAKN:n kulttuuriosaston, Valistuskomissariaatin ja sen päähallintojen sekä Proletkult-järjestön selostukset; paikkakuntien (Donbassin, Pietarin ja Bakun) selostukset; uusi talouspolitiikka ja valistustoiminta; ammattiliittojen poliittinen valistustyö; kulttuuritoiminta nuorison keskuudessa y.m. Konferenssi osoitti ammattiliittojen poliittisen valistustyön parantamiskeinot sekä uudesta talouspolitiikasta aiheutuvat uudet toimintamuodot ja -menetelmät (kulttuuritoiminta yksityis- ja vuokralle annetuissa yrityksissä y.m.).

Konferenssi otti virheellisen kannan ammattiliittojen ja Poliittisen Valistustyön Pääkomitean keskinäisiä suhteita koskevassa kysymyksessä. Sen päätöslauselmassa («Ammattiliittojen kulttuurityön merkitys ja tehtävät») vaadittiin vapauttamaan ammattiliittojen kulttuurityö Poliittisen Valistustyön Pääkomitean vaikutuksen alaisuudesta. Tämä linja oli ristiriidassa VKP(b):n X edustajakokouksen hyväksymän Poliittisen Valistustyön Pääkomiteaa ja puolueen agitaatio- ja propagandatehtäviä koskevan päätöslauselman kanssa (ks. «КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК», ч. 1, 1954, стр. 550 («НКР edustajakokousten,

konferenssien ja KK:n kokousten päätöslauselmina ja päätöksinä», I osa, 1954, s. 550)). — 319.

- 424 Lenin tarkoittaa poliittisen valistustyön tekijäin II yleisvenäläisen edustajakokouksen (se oli koolla lokakuun 17 päivästä 22 päivään 1921) päätöslauselmaa Poliittisen Valistustyön Pääkomitean selostusten johdosta. Päätöslauselmassa määriteltiin poliittisen valistustyön laitosten ja ammattiliittojen kulttuuriostojen keskinäiset suhteet keskuksessa ja paikkakunnilla. Siinä sanottiin: »Ammattiliitot hairahtuvat tavan takaa sille kerrassaan virheelliselle kannalle, että kaiken muotoisen valistustyön tulee olla ammattiliittojen asiana, että ammattiliitot pystyvät hoitamaan valistusasiat paremmin kuin Valistuskomissariaatin elimet.
- Tämä näkökanta on virheellinen ja sen lähtökohtana on väärä käsitys ammattiliittojen tehtävistä. Jos asiaa tarkastellaan tältä näkökannalta, niin olisi tehtävä johtopäätös, että kaikki valtion tehtävät, kaikkien kansankomissariaattien tehtävät on siirrettävä ammattiliitoille» («2-й Всероссийский съезд полипросветов. Бюллетень съезда» № 7, 24 октября 1921 (»Poliittisen valistustyön tekijäin 2. yleisvenäläinen edustajakokous. Edustajakokouksen bulleettiin» n:o 7, lokakuun 24 pnä 1921)).
- Poliittisen valistustyön tekijäin edustajakokouksen päätöslauselmassa määriteltiin konkreettiset toimenpiteet Poliittisen Valistustyön Pääkomitean ja YAKN:n kulttuuriostoston aatteellisesti poliittisen sekä kulttuuri- ja valistustyön yhdistämiseksi. — 319
- 425 VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta päätti marraskuun 8 pnä 1921 ottaa päätöslauselmansa pohjaksi Leninin esittämän ehdotuksen. Tätä päätöstä vastaavasti laadittiin ohjesääntö YAKN:n kulttuuriostoston ja Poliittisen Valistustyön Pääkomitean poliittisen valistustyön yhdistämisestä. — 320.
- 426 Tämä lähete on kirjoitettu VKP(b):n KK:n Poliittiselle toimikunnalle osoitettuun G. V. Tshitsherinin kirjeeseen, jossa tämä tiedotti, että Baltian talouskonferenssissa (pidettiin Riassa 28.—31-lokakuuta 1921) oli asetettu kysymys Neuvosto-Venäjän ulkomaankaupan kansallistamisen peruuttamisesta. Konferenssin VSFNT:n valtuuskunnan puheenjohtaja V. P. Miljutin esitti tästä asiasta selityksen, joka lähetettiin Poliittiselle toimikunnalle. Miljutinin suunnitelma edellytti ulkomaankauppanomonopolin lakkauttamista. Leninin kehotuksesta Poliittinen toimikunta hylkäsi marraskuun 10 pnä Miljutinin ehdotuksen (ks. myös Сочинения, 5 изд., том 44, стр. 427—430 (Teokset, 5. painos, 44. osa, ss. 427—430); Teokset, 33. osa, ss. 362—365 ja 444—448). — 320.
- 427 Poliittinen toimikunta hyväksyi Leninin esittämän ehdotuksen VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan päätökseksi Ukrainassa suoritettavista elintarvikehankinnoista marraskuun 10 pnä 1921. — 320.
- 428 Ehdotukset on kirjoitettu laadittaessa KKN:n asetusta »Rangaisutukset vääristä ilmiannoista». Lenin allekirjoitti asetuksen marras-

kuun 24 p:nä ja joulukuun 1 p:nä 1921 se julkaistiin »Izvestija VTsIK» lehdessä. Asetukseen tehtiin Leninin ehdottamat lisäykset (ks. «Собрание Указаний и Распоряжений Рабоче-Крестьянского Правительства», 1921, № 77, стр. 787 (»Työläisten ja Talonpoikien Hallituksen Asetus- ja Säädöskokoelma», 1921, n:o 77, s. 787)). — 321.

- 429 KKN hyväksyi asetuksen »Sanomalehtimaksujen voimaansaattamisesta» marraskuun 28 p:nä 1921. Asetus edellytti maksun perimistä lehdistä sekä yksityisiltä henkilöiltä, yhteiskunnallisilta laitoksilta ja järjestöiltä että myös poikkeuksetta kaikilta valtionvirastoilta ja tuotantolaitoksilta. Leninin ehdotus otettiin asetuksen 8. kohdan pohjaksi, jonka perusteella Valistusasiain kansankomisariaatti velvoitettiin kahden viikon kuluessa laatimaan ja julkaisemaan ohjeet valvonnan ulottamisesta lehtien säännölliseen jakoon valituslaitosten verkossa ja työväenjoukkojen lehtihuoltoon (ks. »Izvestija VTsIK» n:o 275, joulukuun 7 p:nä 1921). — 321.
- 430 Lenin tarkoittaa ehdotustaan, jonka hän teki VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan istunnossa Donbassin johtavien työntekijöiden välisiä erimielisyyksiä käsiteltäessä. — 322.
- 431 VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi marraskuun 27 p:nä 1921 Leninin ehdotukset ensimmäisestä ja toisesta kysymyksestä. — 322.
- 432 Tämä osa kirjeestä oli ehdotus VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan päätökseksi. Leninin selostuksen johdosta joulukuun 1 p:nä 1921 hyväksytyssä Poliittisen toimikunnan päätöksessä sanottiin: »Tov. Tsjurupa vapautetaan elintarvikekomissaarin toimesta ja nimitetään TPN:n toiseksi varapuheenjohtajaksi myöntäen hänelle päätösvallan TPN:ssä ja KKN:ssä sekä alistaen hänen virkaannimityksensä YTpKK:n vahvistettavaksi» (NKP:n KK:n marxismileninismien instituutin keskuspuoluearkisto). Sanamuodoltaan samanaikaisena hyväksyttiin myös joulukuun 2 p:nä YTpKK:n päätös A. D. Tsjurupan nimittämisestä TPN:n toiseksi varapuheenjohtajaksi (ks. »Izvestija VTsIK» n:o 272, joulukuun 3 p:nä 1921). — 323.
- 433 *Moskovan kuvernementin maataloustyöntekijäin I edustajakokous* pidettiin Moskovassa (Liittojen talon pylvässäalissa) 28.—30. marraskuuta 1921. Kokouksen osallistui yli 300 talonpoikien edustajaa ja maatalouselinten työntekijää.
- Edustajakokous käsittelee maatalouden apulaiskansankomissaarin N. Osinskin (V. V. Obolenskin) selostuksen uuden talouspolitiikan toteuttamisesta maatalouden alalla sekä P. A. Mesjatsevin selostuksen uuden talouspolitiikan aikaisista maankäyttömuodoista. Selostusten johdosta käytiin vilkasta keskustelua.
- Puhe, jonka Lenin piti edustajakokouksessa, julkaistiin Teosten 4. painoksen 33. osassa »Pravdan» 270. numerossa marraskuun 30 p:nä 1921 olleen lyhyen lehtiselostuksen mukaan. Käsillä olevassa osassa Leninin puhe julkaistaan pikakirjoitteen mukaan, joka on paljon laajempi kuin lehtiselostus. — 324.

434 Maan siirtymässä rauhanomaiseen taloudelliseen rakennustyöhön Lenin kehotti järjestämään YEK:n uudelleen. VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta valtuutti komission — L. B. Kamenev, D. I. Kurski ja F. E. Dzerzhinski — käsittelemään kysymyksen viiden päivän kuluessa sitä silmälläpitäen, että »a) rajoitetaan YEK:n toimivaltaa; b) rajoitetaan vangitsemisoikeutta; c) velvoitetaan käsittelemään asiat yleensä kuukauden kuluessa; d) lujitetaan tuomioistuimia; e) harkitaan nimenmuuttokysymystä; f) laaditaan ja vahvistetaan yleinen säädös oleellisia lievennyksiä edellyttävistä muutoksista ja viedään se läpi YTpKK:ssa» (NKP:n KK:n marxismin-leninismin instituutin keskuspuoluearkisto).

Leninin esittämät ajatukset saivat heijastuksensa myös Neuvostojen IX yleisvenäläisen edustajakokouksen joulukuun 27 p:nä 1921 hyväksymässä YEK:ta koskevassa päätöksessä. Edustajakokous velvoitti YTpKK:n Puhemiehistön »tarkistamaan YEK:sta ja sen elimistä annetun säännöksen pitäen silmällä niiden uudestijärjestelyä ja toimivallan rajoittamista sekä vallankumouksellisen laillisuuden periaatteiden lujittamista» («Девятый Всероссийский съезд Советов. Стенографический отчет», 1922, стр. 300 »Neuvostojen yhdeksäs yleisvenäläinen edustajakokous. Pikakirjoite», 1922, s. 300)). Käsiteltyään tammikuun 23 p:nä 1922 kysymyksen YEK:n muuttamisesta Sisäasiain kansankomissariaatin Valtion poliittiseksi hallinnoksi VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta määritteli myös tämän hallinnon perustehtävät ja toimivaltuudet. YTpKK:n Puhemiehistö teki helmikuun 6 p:nä päätöksen YEK:n uudestijärjestelystä (ks. »Izvestija VTsIK» n:o 30, helmikuun 8 p:nä 1922).

Ehdotusten kolmannessa kohdassa tarkoitetaan asiain käsitteilyyn myönnettävää määräaikaa. — 327.

435 Ehdotus on kirjoitettu joulukuun 1 p:nä 1921, jolloin VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta käsittelee työväen yhteisrintamataktiikkaa koskevaa kysymystä. Leninin ehdotukset hyväksyttiin. Kominternin Toimeenpaneva Komitea otti ne pohjaksi laatiiensa teesit »Työväen yhteisrintamasta ja suhtautumisesta II, II^{1/2} ja Amsterdamin Internationaaliin kuuluviin työläisiin sekä anarkosyndikalistisia järjestöjä tukeviin työläisiin». Samaten se otti varteen Leninin huomautukset yhteisrintamaa koskevien teesien johdosta (ks. tätä osaa, s. 329). Teesit julkaistiin vuonna 1921 »Kommunistitsheski Internatsional» aikakauslehden 20. numerossa. VKP(b):n XI yleisvenäläinen konferenssi (19.—21. joulukuuta 1921) yhtyi kannattamaan niitä. Teesit käsiteltiin ja vahvistettiin Kominternin Toimeenpanevan Komitean ensimmäisessä laajennetussa kokouksessa (21. helmikuuta — 4. maaliskuuta 1922) ja Kominternin IV kongressissa.

Buharin velvoitettiin kirjoittamaan artikkeli VKP(b):n hankkimasta kokemuksesta, minkä vuoksi Lenin kirjoitti »Huomautuksen VKP:n historiasta» (ks. Teokset, 36. osa, ss. 535—537). — 328.

436 Tarkoitetaan Valtion suunnittelukomission laatimaa ehdotusta TPN:n päätökseksi TPN:n alaisen ainevarojen käyttöä suunnittelevalle komission lakkauttamisesta.

Valtion suunnittelukomission ehdotuksen 2. ja 3. pykälässä

- sanottiin, että valtion teollisuuslaitosten valmistamien tuotteiden sekä elintarvikkeiden jaon suunnittelu annetaan vastaavasti KKTN:n ja Elintarvikekomissariaatin suunnittelukomissioiden tehtäväksi ja Valtion suunnittelukomissio veloitetaan laatimaan mainittujen suunnitelmien perusteella yleinen ainevarojen jakosuunnitelma ja esittämään se TPN:n käsiteltäväksi. Viidennessä pykälässä osoitettiin ainevarojen käyttöä suunnittelevan komission lakkauttamisaika ja -järjestys.
- TPN hyväksyi Leninin ehdotuksen istunnossaan joulukuun 2 p:nä 1921. Joulukuun 16 p:nä TPN vahvisti Valtion suunnittelukomission korjaileman päätösehdotuksen ainevarojen käyttöä suunnittelevasta komissiosta. — 328.
- 437 Lenin kirjoitti ehdotuksensa joulukuun 5 p:nä 1921, jolloin VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan istunnossa käsiteltiin KKTN:n valitus TPN:n päätöksen johdosta, joka koski myllyjen siirtämistä KKTN:ltä Elintarvikekomissariaatille. Poliittinen toimikunta vahvisti TPN:n päätöksen ja kehotti Pientä KKN:ää tekemään Leninin ehdottaman lisäpäätöksen. — 328.
- 438 Ks. 435. huomautusta. — 329.
- 439 *Idän kansojen propaganda- ja toimintaneuvosto* valittiin Idän kansojen ensimmäisessä edustajakokouksessa, joka pidettiin Bakussa syyskuussa 1920. Neuvosto asetti tavoitteekseen Idän kansojen vapausliikkeen tukemisen ja yhdistämisen. — 329.
- 440 Päätöslauselmavaliokunta otti varteen kyseiset huomautukset, jotka Lenin teki puoluepuhdistusta koskevan VKP(b):n XI konferenssin päätöslauselmaehdotuksen johdosta.
- Käsiteltyään puoluepuhdistuksen yhteenvedot konferenssi hyväksyi päätöslauselman »Puolueen lujittamisesta sen jäsenistön tarkastuksen antaman kokemuksen huomioon ottaen»; päätöslauselma muotoiltiin sitten lopullisesti VKP:n aluekomiteoiden, aluetoimikuntien ja kuvernementtikomiteoiden neuvottelukokouksessa ja sen vahvistivat Keskuskomitea ja puolueen XI edustajakokous (ks. «КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК», ч. I, 1954, стр. 597—598 («NKР edustajakokousten, konferenssien ja KK:n kokousten päätöslauselmina ja päätöksinä», I osa, 1954, ss. 597—598)). — 330.
- 441 *Neuvostojen IX yleisvenäläinen edustajakokous* oli koolla Moskovassa 23.—28. joulukuuta 1921. Siihen osallistui 1993 edustajaa, joista 1631 oli päätösvaltaista ja 362 neuvottelevaa. Edustajien keskuudessa oli 1850 kommunistia, 139 puolueeseen kuulumatonta sekä neuvottelevina yksi eserrien, yksi universalistiarkestien, yksi juutalaisten sosialidemokraattisen Poalei Siion työväenpuolueen ja yksi molokaanien seurojen edustaja.
- Käsiteltyään selostukset edustajakokous hyväksyi 1) päätöksen tasavallan ulko- ja sisäpolitiikkaa koskevan УТрКК:n ja KKN:n selostuksen johdosta; 2) julkilausuman VSFNT:n ulkopoliittisesta

tilanteesta; 3) päätöksen Punaisen Armeijan ja Laivaston järjestelystä; 4) päätöksen nälänhätää kärsivien auttamisesta; 5) vetouksien elintarvikkeiden perimisestä; 6) taloustoiminnan kysymyksiä koskevan evästyksen; 7) päätöksen uuden talouspolitiikan alustavista yhteenvedoista ja Tasavallan teollisuudesta; 8) päätöksen maatalouden lujittamista ja kehittämistä edistävästä toimenpiteistä; 9) päätöksen maataloudellisesta osuustoiminnasta; 10) päätöksen raha-asioista sekä tulo- ja menoarviosta; 11) vahvisti KKN:n päätöksen sähköistämistä; 12) teki päätöksen neuvostojen työn parantamisesta; 13) päätöksen YEK:sta.

Lenin teki suuren työn neuvostojen IX edustajakokouksen valmistelun kaudella ja ohjasi sitten kokouksen kulkua (ks. V. I. Lenin, Teokset, 33. osa, ss. 123–165).

Puolueeseen kuulumattomien edustajien neuvottelukokouksessa, joka pidettiin illalla joulukuun 26 pnä 1921, käsiteltiin kaksi kysymystä: hevospuljetusrasitus (kysymyksen alusti Työasiain komissariaatin edustaja Lemberg) ja maakysymys. Neuvottelukokousta johti M. I. Kalinin.

Lenin piti kaksi ensimmäistä puhettaan hevospuljetusrasitusta käsiteltäessä, jota paitsi jälkimmäisen niistä hän piti sanoakseen erään kokousedustajan pyynnöstä muutaman sanan »neuvostovirastojen toiminnasta».

Kolmannen puheensa Lenin piti maakysymystä käsiteltäessä sen jälkeen kun Kalinin oli puhunut. Lenin teki neuvottelukokouksissa lyhyet muistiinpanot puheenvuoroista (ks. Ленинский сборник XXIII, стр. 292–294, 297–298 (XXIII Lenin-kokoelma, ss. 292–294 ja 297–298)). — 331.

⁴⁴² *Zheleskomit* — rautateiden metsänhankintakomiteat — johtivat teollisuus- ja rautatielaitoksen tarvitsemien polttopuiden hankintaa ja kuljetusta rautatieasemille. — 332.

⁴⁴³ Mainittuaan, että ТрКК:hon valitaan nyt viiden puolueeseen kuulumattoman talonpojan asemesta 20, Kalinin lisäsi: »Eräät toverit sanovat meidän valitsevan parran perusteella. Suokaa anteeksi, toverit, mutta parta on tärkeä tekijä, kun kysymyksessä on talonpoika. Partasuu talonpoika olennoi talonpoikaiston elämäntapaa ja ajatuksia. Ja hyvin kuvaavana esimerkkinä voidaan pitää sitä, että vieressäni istuu talonpoika Petrushkin. Jos toveri Lenin sanoo, että hänpä ottaa ja polttaa kaikki rukouskirjat, niin minä, saadakseni tietää puolueeseen kuulumattoman henkilön mielipiteen, kysyn Petrushkinilta, mitä talonpojat arvelevat siitä, jos otan ja poltan rukouskirjat. Hän sanoo: 'Viis niistä, polttakaa.' Hän on nuori, mutta jos kysyn partasuulta, niin tämä sanoo, että pitää odottaa. Meidän kannalta sillä on suuri merkitys» (»Istoritsheski Arhiv» n:o 2, 1962, s. 76). — 334.

⁴⁴⁴ Lenin ryhtyi laatimaan teesejä »*Ammattiyhdistysten merkitys ja tehtävät uuden talouspolitiikan aikana*» heti joulukuun 28 pnä 1921 pidetyn VKP(b):n KK:n kokouksen jälkeen. Teesien luonnoksen käsitteivät valiokunnan jäsenet (A. A. Andrejev ja J. E. Rudzutak) sekä Poliittisen toimikunnan jäsenet; käsitteilyssä siihen

tehtiin muutoksia ja lisäyksiä. VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta käsitteli teesiluonnoksen istunnossaan tammikuun 12 p:nä 1922 ja teki seuraavan päätöksen: »Tov. Leninin ehdottama teesien sanamuoto otetaan pohjaksi... Teesit kaikkine korjauksineen jätetään toimitusvaliokunnalle (toverit Lenin, Zinovjev, Andrejev ja Buharin), jonka tulee vahvistaa ne lopullisesti ja julkaista KK:n nimissä osoittaen samalla, että YAKN:n puolueyhmän toimikunta kannattaa niitä» (NKP:n KK:n marxismin-leninisin instituutin keskuspuoluarkisto).

Teesien lopullinen teksti julkaistiin tammikuun 17 p:nä 1922 »Pravdassa» VKP(b):n KK:n päätöksenä; päätös oli samalla puolueen XI edustajakokousta varten tarkoitettu KK:n ehdotus teeseiksi ammattiliittokysymyksestä. VKP(b):n XI edustajakokous otti KK:n ehdottamat teesit pohjaksi; valiokunnassa niihin tehtiin erinäisiä muutoksia (ks. «КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК», ч. I, 1954, стр. 603—612 («NKP edustajakokousten, konferenssien ja KK:n kokousten päätöslauselmia ja päätöksiä», I osa, 1954, ss. 603—612)).

Teosten 33. osassa on julkaistu lopullisessa sanamuodossaan VKP(b):n KK:n päätös »Ammattiyhdistysten merkitys ja tehtävät uuden talouspolitiikan aikana». Esillä olevassa osassa on julkaistu Leninin laatima teesiluonnos. — 334.

- 445 »Pravdan» uutisosastossa julkaistiin tammikuun 3 p:nä 1922 lyhyt seloste insinööri Oldenborgerin itsemurhasta. Siinä sanottiin: »Moskovan Neuvosto asetti VKP:n Moskovan komitean kanssa neuvotteluaan erityisen komission tutkimaan Moskovan vesijohtolaitoksen yli-insinöörin V. V. Oldenborgerin itsemurhan syytä. Komissio on päättänyt vakaumukseen, että vainaja ei ollut ainoastaan pätevä ammattimies, vaan oli myös tehnyt äärimmäisen tunnollisesti työnsä. Syyinä itsemurhaan olivat raskaat olosuhteet, jotka häiritsivät Oldenborgerin jokapäiväistä työtä. Osa vesijohtolaitoksen erikoiskolmikon jäsenistä sen sijaan, että olisi auttanut parantamaan asiaintilaa Moskovan vesijohtolaitoksessa, vaikeutti ja mutkisti tavattomasti laitoksen jokapäiväistä työtä; TTI:n kansankomissariaatin vanhin tarkastaja, mainitun kolmikon jäsen, insinööri Semjonov käyttäytyi Oldenborgeria kohtaan tylästi, kohtuuttoman vaativaisesti ja virkavaltaisesti; saman komissariaatin vanhin tarkastaja, vesijohtolaitoksen entinen konttoristi Makarov-Zemljanski vainosi Oldenborgeria alituisen, ja Aleksejevskin pumppuaseman työläiset Jelagin ja Merkulov syyttivät Oldenborgeria perusteettomasti vesijohdon saattamisesta teknisesti epäkuuntoon ja sanoivat hänen olleen syissä siihen, että toimihenkilöt suhtautuvat huonosti kommunistisoluun. Tuo kaikki ei voinut olla vaikuttamatta vainajan henkiseen tilaan. Komissio on sitä mieltä, ettei Työläis- ja talonpoikaisinspektion eikä yleensä neuvostovirastojen palveluksessa voida pitää Makarov-Zemljanskia, neuvostovallan kannattajaksi tekeytynyttä vehkeilijää ja vesijohtolaitoksen toimihenkilöiden ja työläisten keskuudessa epärehellisen miehen maineessa olevaa henkilöä. Komissio on sitä mieltä, ettei myöskään Työläis- ja talonpoikaisinspektion vanhempi insinööri Semjonov voi jäädä vastedes TTI:n palvelukseen eikä yleensä olla tekemisissä Moskovan vesijohto-

laitoksen kanssa, sekä katsoo välttämättömäksi erottaa Jelagin ja Merkulovin vesijohtolaitoksen palveluksesta ja siirtää toiseen laitokseen.»

Edellä sanotusta ks. myös tämä osa, ss. 345 — 346. — 343.

- 446 Lenin kehotti asettamaan komission tarkastamaan ammattiyhdistysten johtavaa työntekijäkuntaa ja huolehtimaan sen uusimisesta toisaalta sen vuoksi, että näiden yhdistysten johtohenkilöiden keskuudessa oli paljon entisiä menshevikkejä ja eserriä, ja toisaalta siitä syystä, että ammattiyhdistysjohtajiksi piti saada puolueessa kauan olleita henkilöitä sitä päätöstä vastaavasti, jonka VKP(b):n XI yleisvenäläinen konferenssi oli tehnyt »Puolueen lujittamisesta sen jäsenistön tarkastuksen antaman kokemuksen huomioon ottaen» (ks. «КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК», ч. I, 1954, стр. 596 (»NKP edustajakokousten, konferenssien ja KK:n kokousten päätöslauselmina ja päätöksinä», I osa, 1954, s. 596)).

VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi Leninin ehdotuksen; tammikuun 20 p:nä 1922 muodostettiin komissio, johon tulivat M. P. Tomski, A. A. Andrejev ja S. I. Syrtsov. Komissio teki selostuksen työnsä tuloksista VKP(b):n XI edustajakokoukselle (ks. «Одиннадцатый съезд РКП(б). Стенографический отчет», 1961, стр. 246—252 (»VKP(b):n yhdestoista edustajakokous. Pika- kirjoite», 1961, ss. 246—252)). — 345.

- 447 Leninin kirjoittamat päätösehdotukset hyväksyttiin VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan istunnossa tammikuun 5 p:nä 1922. YTPKK:n ylin tuomioistuin käsitteli V. V. Oldenborgerin itsemurhajutun 8.—14. maaliskuuta 1922. Syyllisille langetettiin vastaavat tuomiot. — 346.

- 448 Kysymystä radiotekniikan kehittämiseen tarkoitettujen määrärahojen lisäämisestä käsiteltiin VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan istunnossa tammikuun 20 p:nä 1922. Poliittinen toimikunta kannatti Leninin ehdotusta ja hyväksyi Finanssikomissariaatin lausunnon tästä kysymyksestä. — 347.

- 449 Tämä asiakirja lähetettiin KKN:n kanslian nimissä tammikuun 27 p:nä 1922 Valistuskomissariaatille. Siinä sanottiin: »Lähetän Teille viitteeksi elokuva-alaa koskevat Vladimir Iljitshin ohjeet.» Valistuskomissariaatti veloitettiin: »1) Laatimaan näiden ohjeiden perusteella toimintaohjelma ja lähettämään se viipymättä Kansankomissaarien Neuvoston kansliaan Vladimir Iljitshia varten. 2) Jättämään kuukauden kuluttua Kansankomissaarien Neuvoston kansliaan selostus siitä, mitä todellisuudessa on tehty näiden ohjeiden täyttämiseksi ja mitä tuloksia on saavutettu. 3) Tiedottamaan viipymättä, mitkä tehtävät on jätetty Valistuskomissariaatin toimivaltaan TPN:n viimeksi hyväksymän elokuva-alaa koskevan päätöksen julkaisemisen jälkeen ja kenen on välittömästi ohjattava näiden tehtävien täyttöö» (NKP:n KK:n marxismin-leninismin instituutin keskuspuoluearkisto).

Keskustellessaan helmikuussa 1922 Lunatsharskin kanssa Lenin

- »korosti vielä kerran, että ajanviette- ja tieteellisiin elokuvaan nähdän on säädettävä tietty määräsuhde». Lenin sanoi, kirjoittaa Lunatsharski muistelmissaan, että uusien, kommunististen aatteiden läpituokemien, Neuvostomaan elämää kuvaavien elokuvien tuotanto on aloitettava uutiselokuvista, mutta arveli, ettei vielä ollut ehkä tullut aika valmistaa niitä. »Jos teillä tulee olemaan hyviä uutisfilmejä, vakavasisältöisiä ja valistusfilmejä, niin ei merkitse mitään, vaikka siinä ohessa esitetään yleisön elokuvaan saamiseksi jokin hyödytönkin, melko tavanomainen filmi. Sensurointi on siitä huolimatta tietenkin tarpeen. Vastavallankumoukselliset ja epäsiiveitelliset filmit on kiellättävä.» Edelleen Lenin sanoi: »Sitä mukaa kuin pääsette jaloillenne hoitamalla asioita oikein ja ehkä saatte maan yleisen tilanteen parantuessa tietyn lainankin tämän alan kehittämiseksi teidän pitää laajentaa filmituotantoa ja huolehtia erikoisesti kunnollisten elokuvien esittämisestä kaupunkilais- ja varsinkin maalaisväestölle... Teidän pitää painaa lujasti mieleen, että elokuvataide on meille taiteista tärkein» (»Sovetskoje Kino» n:o 1—2, 1933, s. 10). — 348.
- 450 VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi Leninin ehdotuksen Kalininin Ukrainan-matkasta tammikuun 28 pnä. Kalinin suoritti kiertomatkan 7.—18. helmikuuta ja 5.—18. maaliskuuta 1922 »Lokakuun vallankumou» nimisen agitaatiojunan mukana käyden Poltavassa, Mirgorodissa, Kijevissä, Belaja Tserkovissa, Kremenshugissa, Odessassa, Zhmerinkassa, Kamenets Podolskissa, Vinnitsassa, Berditshevissa ja Zhitomirissa. — 348.
- 451 Tarkoitetaan artikkeliä »Neuvostojen IX edustajakokous ja talonpoikaisto»; se julkaistiin »Pravdassa» tammikuun 27 pnä 1922 nimimerkillä »Bespartiiinyi». Artikkelin kirjoittaja kehotti selittämään talonpoikaistolle järjestelmällisesti neuvostojen IX yleisvenäläisen edustajakokouksen talonpoikaiskysymyksistä hyväksymiä päätöksiä. VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi Leninin tekemän ehdotuksen tammikuun 28 pnä 1922. — 348.
- 452 Kansainvälinen konferenssi, jonka tuli käsitellä kaikki rauhan pystyttämistä, Euroopan maiden taloudellista yhteistyötä ja m.m. Venäjän velkoja koskevat kysymykset, kutsuttiin koolle neuvostohallituksen aloitteesta; neuvostohallitus antoi lokakuun 28 pnä 1921 tästä kysymyksestä nootin Englannille, Italialle, USA:lle, Ranskalle ja Japanille (ks. Социниеня, 5 изд., том 44, стр. 185—188 (Teokset, 5. painos, 44. osa, ss. 185—188)). Ententevaltojen Pääneuvosto teki tammikuun 6 pnä 1922 Cannesissa (Ranska) pitämässään konferenssissa päätöksen kansainvälisen talous- ja finanssikonferenssin koollekutsumisesta. Päättäessään kutsua konferenssiin Neuvosto-Venäjän liittolaisvallat olivat siinä toivossa, että niiden onnistuu pakottaa neuvostohallitus useisiin poliittisiin ja taloudellisiin myönnytyksiin ja samalla järjestää taloudellisia yhteyksiä Neuvosto-Venäjään.
- Genovan konferenssin neuvostovaltuuskunta valittiin YTpKK:n ylimääräisessä istunnossa tammikuun 27 pnä. Valtuuskunnan puheenjohtajaksi nimitettiin V. I. Lenin ja varapuheenjohtajaksi

G. V. Tshitsherin »myöntäen hänelle kaikki puheenjohtajan oikeudet siinä tapauksessa, että asianhaarat estävät тов. Leniniä lähtemästä konferenssiin». Valtuuskuntaan kuuluivat L. B. Krasin, M. M. Litvinov, N. N. Narimanov, V. V. Vorovski, J. E. Rudzutak y.m. Neuvostotasavaltojen työtätekevät käsittelivät laajalti kysymystä, tuliko Leninin lähteä Genovan konferenssiin. Lukuisissa kirjeissään he ilmoittivat olevansa huolissaan Leninin turvallisuudesta ja elämästä ja vastustivat hänen matkaansa. VKP(b):n KK teki asiasta erityisen päätöksen, ja sitä vastaavasti Lenin luovutti valtuuskunnan puheenjohtajan valtuudet Tshitsherinille.

Lenin ohjasi valtuuskunnan työtä, laati neuvostovaltuuskunnalle tarkoitetut puolueen KKN:n ohjeet ja muita tärkeitä asiakirjoja, jotka liittyivät Neuvosto-Venäjän osallistumiseen Genovan konferenssiin (ks. tätä osaa, ss. 353—354, 355—357, 360—362 ja 368—369; Сочинения, 5 изд., тома 44, 45 (Teokset, 5. painos, 44. ja 45. osa)).

Genovan konferenssi oli koolla huhtikuun 10 päivästä toukuuun 19 päivään 1922. Siinä oli edustettuna 29 maata. Leninin hyväksymässä ja KKN:n vahvistamassa neuvostovaltuuskunnan julkilausumassa sanottiin: »Pysyen kommunismin periaatteiden kannalla Venäjän valtuuskunta myöntää, että kahta omistusjärjestelmää edustavien valtioiden taloudellinen yhteistoiminta on yleisen taloudellisen jälleenrakennuksen kannalta pakottavan välttämätöntä nykuisenä historian kautena, joka mahdollistaa vanhan ja uuden, parhaillaan syntyvän yhteiskuntajärjestelmän rinnakkainolon» («Материалы Генуэзской конференции. Полный стенографический отчет», М., 1922, стр. 78 (»Genovan konferenssin aineistot. Täydellinen pikakirjoite», Moskova 1922, s. 78)).

Genovan konferenssi ei ratkaissut sille asetettuja tehtäviä. Neuvostovaltuuskunta antoi päättäväisen vastauksen imperialistisille valloille, jotka pyrkivät pystyttämään Neuvostomaassa siirtomaajärjestelmän (alistamaan valvontaansa Neuvosto-Venäjän rahatalouden j.n.e.). Neuvostovaltuuskunta ehdotti konferenssin osanottajille, että otettaisiin käsiteltäväksi yleistä aseistuksen supistamista ja äärimmäisen epäinhimillisten taisteluvälineiden (myrkkykaasujen, sotilaslentokoneiden) kieltoa koskeva kysymys, osoittaen siten koko maailmalle, että Neuvostotasavallan leniniläinen ulkopoliittikka on rauhantahtoista politiikkaa. — 349.

⁴⁵⁸ Lenin tarkoittaa Lloyd Georgen johtaman Englannin hallituksen 20-luvun alussa harjoittamaa politiikkaa, jonka tarkoituksena oli tiettyjä myönnytyksiä tekemällä tukahduttaa Irlannin ja Egyptin vallankumouksellinen kansallinen vapausliike.

Englannin ja Irlannin välinen sopimus solmittiin joulukuun 6 p:nä 1920 Irlannin kansan pitkällisen ja sitkeän kansallisen itsenäisyystaistelun tuloksena. Sopimus edellytti Irlannin muuttamista Brittiläiseen imperiumiin kuuluvaksi dominioksi, »Irlannin vapaa-valtioksi». Kuusi Irlannin koillisosassa sijaitsevaa teollisesti kehittyneintä kreivikuntaa (Ulster) erotettiin Irlannin yhteydestä ja katsottiin edelleenkin Isoon-Britanniaan kuuluviksi.

Vaikka Englannin hallitus onnistuikin joulukuussa 1921 kukistamaan Englannin herruutta vastaan suunnatun Egyptin kansan kapinan, sen oli pakko helmikuussa 1922 lopettaa Egyptiä sitova

protektoraattisuhde ja julistaa Egypti »itsenäiseksi kuningaskunnaksi». Egyptin »itsenäisyys» osoittautui kuitenkin muodolliseksi, sillä Egyptin englantilaismiehitys jatkui, Suezin kanava-alue jäi Englannin valvontaan, Anglo-egyptiläinen Sudan pysyi Englannin hallinnassa j.n.e. — 351.

⁴⁶⁴ Tarkoitetaan kolmen (II, II^{1/2} ja III, Kommunistisen) Internationaalin konferenssia. Kommunistisen Internationaalin aktiivinen toiminta työläisten yhteisrintaman järjestämiseksi porvariston hyökkäystä vastaan ja työläisjoukkojen pyrkimys yhteistoimintaan pakottivat II^{1/2} Internationaalin johdon ehdottamaan tammikuun 19 p:nä 1922 Kominternin Toimeenpanevalle Komitealle kutsuttavaksi koolle keväällä 1922 kansainvälinen konferenssi käsittelemään Euroopan talousongelmia ja työväenluokan toimintaa taantumuksen hyökkäyksen vastustamiseksi. — 352.

⁴⁵⁵ »Smena Veh» («Tienviittojen Vaihdos») — viikkojulkaisu; aikakauslehteä julkaisi ryhmä valkokaartilaisiin emigranttipiireihin kuuluvia sivistyneistön edustajia vuoden 1921 lokakuusta vuoden 1922 maaliskuuhun. Sama ryhmä julkaisi Prahassa heinäkuussa 1921 »Smena Veh» -nimisen kokoelman. Kokoelman ja aikakauslehden ympärille ryhmittyi yhteiskuntapoliittinen virtaus, joka sai nimekseen smenavehiläisyys (sen ideologeja olivat N. V Ustrjalov, J. V. Kljutshnikov, S. S. Lukjanov, A. V. Bobrishtshev-Pushkin, S. S. Tshahotin, J. N. Potehin y.m.). Smenavehiläisyyden yhteiskunnallisena pohjana oli kapitalististen aineiden osittainen elpyminen Neuvostotasavallassa uuden talouspolitiikan voimaansaattamisen seurauksena. Smenavehiläiset käsittivät uuteen talouspolitiikkaan siirtymisen osoitukseksi neuvostovallan kehittymisestä kapitalismin jälleenpystyttämisen suuntaan. He kannattivat yhteistoimintaa neuvostovallan kanssa perustaen laskelmansa siihen, että neuvostovaltio taantuu porvarilliseksi valtioksi. Osa smenavehiläisistä ilmoitti olevansa valmis toimimaan rehellisesti yhdessä neuvostovallan kanssa ja edistämään maan taloudellista uudestirakentamista. VKP(b):n XII yleisvenäläinen konferenssi (4.—7. elokuuta 1922) osoitti neuvostovastaisia puolueita ja virtauksia koskevassa päätöslauselmassaan, että »n.s. smenavehiläisyyden virtaus on esittänyt tähän saakka ja saattaa vastedeskin esittää objektiivisesti edistyksellistä osaa. Se on liittänyt ja liittää yhteen niitä venäläisiä emigrantti- ja sivistyneistöryhmiä, jotka ovat 'tehneet sovinnon' neuvostovallan kanssa ja ovat valmiit toimimaan yhdessä sen kanssa maan uudestirakentamisen nimessä. Siinä suhteessa smenavehiläinen suuntaus on ansainnut ja ansaitsee sen, että siihen suhtaudutaan myönteisesti. Samalla on kuitenkin alituisen muistettava, että porvariston vallan jälleenpystyttämiseen tähtäävät pyrkimykset ovat voimakkaita smenavehiläisissäkin virtauksessa ja että smenavehiläiset toivovat samoin kuin menshevikit ja eserätkin, että taloudellisia myönnytyksiä seuraavat poliittiset myönnytykset porvarillisen demokratian suuntaan y.m.» («КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК», ч. I, 1954, стр. 671 («НКР edustajakokousten, konferenssien ja КК:n kokousten päätöslauselmina ja päätöksinä», I osa, 1954, s. 671)).

Suurin osa smenavehiläisistä asettui myöhemmin avoimesti vastavallankumoukselliselle kannalle. Lenin esitti arvostelevan lausuntonsa smenavehiläisyydestä VKP(b):n XI edustajakokouksessa tekemässään toimintaselostuksessa (ks. Teokset, 33. osa, ss. 271–273). — 353.

- ⁴⁵⁶ Lenin kirjoitti kirjeensä VKP(b):n KK:n Poliittiselle toimikunnalle sen johdosta, että »Izvestija VTsIK» lehdessä oli helmikuun 2 pnä 1922 julkaistu Varsovasta saatu Parvuksen «Дорога к хозяйственному спасению» («Taloudelliseen pelastukseen johtava tie») -nimisen kirjasen sisältöä esittelevä sähkö. Parvus puolusteli kirjasessaan Itään suuntautuvia Saksan imperialismin valloitus suunnitelmia, Neuvosto-Venäjän kansojen kolonialistisen orjuutuksen suunnitelmia. Siellä, Euroopan itäosassa, kirjoitti Parvus, »on avoinna tie Saksan laajentumiseen, Saksan mahtin kasvuun ja saksalaiseen laskelmointiin».

Poliittinen toimikunta hyväksyi Leninin ehdotuksen helmikuun 8 pnä. Tutkimusten päätyttyä Poliittinen toimikunta teki maaliskuun 11 pnä 1922 päätöksen tästä asiasta (ks. seuraavaa asiakirjaa). — 354.

- ⁴⁵⁷ VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi helmikuun 8 pnä 1922 kyseisessä asiakirjassa ehdotetut lisäykset Genovan konferenssin valtuuskunnalle tarkoitettuihin KK:n ohjeisiin. — 355.

- ⁴⁵⁸ »Кооперативное Дело» («Osuustoiminta») — jökäpäiväinen yhteiskuntataloudellinen, osuustoiminta- ja kauppalehti; Kulutusosuoskuntien Keskusliiton äänenkannattaja. Lehden päätoimittajana oli N. L. Meshtsherjakov. »Кооперативное Дело» ryhdyttiin julkaisemaan helmikuun 1 pnä 1922.

Leninin ehdotus (ks. seuraavaa asiakirjaa) käsiteltiin VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan istunnossa helmikuun 15 pnä 1922. Hyväksytyssä päätöksessä sanottiin: »'Кооперативное Дело' lehden toimitus velvoitetaan esittämään Poliittiselle toimikunnalle kolmen päivän kuluessa kirjalliset selitykset 'Кооперативное Дело' lehden julkaisemisesta, luonteesta sekä toimitus- ja avustajakunnasta» (NKP:n KK:n marxismi-leninismien instituutin keskuspuoluarkisto). Kysymys käsiteltiin toistamiseen helmikuun 22 pnä, jolloin lehden lakkautusta päätettiin lykätä kahdella viikolla. Asia ratkaistiin lopullisesti toukokuussa: »Кооперативное Дело» lehti muutettiin viikkolehdeksi. — 357.

- ⁴⁵⁹ Kommunistisen Internationaalien Toimeenpanevan Komitean ensimmäinen laajennettu kokous pidettiin Moskovassa 21. helmikuuta — 4. maaliskuuta 1922. Siihen osallistui 105 edustajaa 36 maasta. Päiväjärjestyksen keskeisimpänä kysymyksenä oli yhteisrintamataktiikka. Kokouksessa käsiteltiin sitä paitsi selostus asiain-tilasta Kominternin osastoissa y.m. ja hyväksyttiin teesit taistelusta sotaa ja sodanvaaraa vastaan, teesit uudesta talouspolitiikasta, päätös yhteisrintamataktiikasta, päätöslauselma Kominternin osallistumisesta suunniteltuun kolmen Internationaalien konferenssiin ja useita muita asiakirjoja.

Lenin ei ollut kokouksessa, sillä hän oli sairaana. Hän otti kuitenkin aktiivisesti osaa sen valmisteluun ja määritteli taktiikan, jota Kominternin valtuuskunnan tuli noudattaa kolmen Internationaalien konferenssissa (ks. tätä osaa, ss. 352—353, 365—366 y.m.).

VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi helmikuun 23 pnä 1922 tässä julkaistut korjaukset, jotka Lenin kehotti tekemään kolmen Internationaalien konferenssiin osallistumista koskevaan päätöslauselmaehdotukseen.

Päätöslauselman kolmen Internationaalien konferenssiin osallistumisesta Kominternin Toimeenpanevan Komitean ensimmäinen laajennettu kokous hyväksyi maaliskuun 4 pnä 1922. — 359.

- 460 VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi Leninin esittämän päätösehdotuksen helmikuun 28 pnä 1922 seuraavin Stalinin ehdottamin lisäyksin: »1. Kysymystä *neuvostovallan tunnustamisesta* ei pidä asettaa konferenssin alussa, vaan lopussa (sen jälkeen kun on yritetty saada aikaan taloudellisia sopimuksia) eikä sitä saa asettaa uhkavaatimuksen hengessä; 2. Konferenssissa ei saa esittää Venäjää edustaviksi subjekteiksi (sopimuspuoliksi) *Kulutusosuuskuntien Keskusliittoa, maatalousosuuskuntia* y.m.s. (kuten Krasin tekee), vaan tulee pitää silmällä vain yhtä subjektia, Venäjän valtiota» (NKP:n KK:n marxismileninismien instituutin keskuspuoluearkisto). — 362.
- 461 VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi Leninin ehdotuksen samana päivänä, ja Tshitsherin lähetti Italian ulkoministerille Genova konferenssin koollekutsumisaikaa koskevan sähkeen (ks. »Izvestija VTsIK» n:o 47, helmikuun 28 pnä 1922). — 363.
- 462 Pientä KKN:ää koskeva uusi johtosääntö vahvistettiin KKN:n istunnossa lokakuun 31 pnä 1922. — 363.
- 463 Neuvosto-Venäjän edustajat olivat käyneet vuoden 1921 syksystä saakka neuvotteluja Ruotsin hallituksen ja liikemiespiirin kanssa lainan myöntämisestä. Lenin kirjoitti kyseisen ehdotuksensa tutustuttuaan lainaehdointiin sekä Ulkomaankauppakomissariaatin ja finanssiasiaain kansankomissaarin Krestinskin mielipiteeseen asiasta. — 364.
- 464 Kyseinen kirje on kirjoitettu aikana, jolloin Kominternin TPK laati ohjeita kolmen Internationaalien konferenssiin lähtevää Kominternin valtuuskuntaa varten. Lenin esittää kirjeessä huomautuksensa Zinovjevin laatimien ohjeiden johdosta, jotka tämä lähetti hänelle maaliskuun 14 pnä 1922 pyytäen häntä lausumaan mielipiteensä niistä ennen kuin ne jätetään Kominternin Toimeenpanevan Komitean käsiteltäviksi.
- Poliittinen toimikunta hyväksyi ohjeet sen jälkeen, kun niihin oli tehty korjaukset ja lisäykset Leninin huomautuksia ja ehdotuksia vastaavasti. Kominternin Toimeenpaneva Komitea vahvisti ohjeet yksimielisesti maaliskuun 17 pnä. — 365.
- 465 VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi Leninin ehdotaman ohjeen maaliskuun 18 pnä 1922. — 366.

- 466 Lenin kirjoitti kirjeensä seuraavien asianhaarojen vuoksi. Moskovan Neuvoston asutusasiain keskusosastoa vastaan oli tehty lukuisia ilmoituksia väärinkäytöksistä ja osastossa oli sen vuoksi toimitettu tarkastus. Koska ilmoituksia oli tullut Leninillekin, tarkastukseen osallistui välittömästi myös KKN:n kanslia (A. A. Divilkovski). Tarkastuksen tuloksena todettiin useiden keskusosaston vastuullisten työntekijäin käyttäneen väärin virka-asemaansa ja Moskovan kunnallisosaston johtajan Sovetnikovin, puolueen jäsenen, myötävaikuttaneen siihen. Maaliskuun 14 päivän istunnossaan, johon osallistuivat Moskovan Neuvoston puhemiehistön jäsenet, VKP(b):n Moskovan toimikunta totesi tarkastajain tekemät johtopäätökset perustelemattomiksi ja päätti antaa asian uuden, puolueen nimittämän komission tarkastettavaksi. 15. maaliskuuta päivätyssä Gorbunoville osoitetussa kirjeessään, joka lähetettiin kaikille VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan jäsenille, Divilkovski osoitti mainitun päätöksen olevan ristiriidassa Leninin ohjeiden kanssa, että on vainottava armottomasti »virkaavallan harjoittamaa rosvoista, varsinkin kun sitä harjoittavat puolueeseen soluttautuneet epäilyttävät ainekset»; hän pyysi kumoamaan päätöksen ja panemaan syylliset syytteeseen (NKP:n KK:n marxismileninismin instituutin keskuspuoluearkisto).
- Lähettäessään kirjeensä V. M. Molotoville Poliittisen toimikunnan jäseniä varten Lenin kirjoitti siihen: »Gorbunoville, lähetettävä heti, kun Tsjurupa ja Rykov ovat tutustuneet.» — 367.
- 467 Kirjelappu on kirjoitettu vastaukseksi 17. maaliskuuta 1922 päivätyyn L. M. Hintshukin kirjeeseen, jossa tämä kysyi Leninin mielipidettä siitä, pitikö Kulutusosuuskuntien Keskusliiton valtuutettujen neuvoston lähimmässä, 5. istunnossa ottaa käsiteltäväksi osuuskuntien avointa jäsenyyttä koskeva kysymys. VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta liitti Leninin ehdotukset päätökseensä, jonka se teki toukokuun 12 p:nä 1922 »Kulutusosuuskuntien pakollisesta jäsenyydestä, jäsenmaksujen vapaaehtoisuudesta ja yhtenäisyydestä». — 368.
- 468 Kaikki nämä korjaukset ja huomautukset, jotka Lenin teki Tshitsherinin esittämään Genovan konferenssin neuvostovaltuuskunnan julkilausuman luonnokseen, otettiin huomioon. Tshitsherin luki neuvostovaltuuskunnan julkilausuman Genovan konferenssin ensimmäisessä istunnossa huhtikuun 10 p:nä 1922. — 368.
- 469 Lenin tarkoittaa Tshitsherinin puheen konseptin seuraavaa kohtaa: »Me katsomme erittäin tärkeäksi Cannesin päätöslauselman ensimmäisen kohdan, jossa puhutaan nykyajan maailman kummankin leirin poliittisen ja taloudellisen järjestelmän tunnustamisesta» (NKP:n KK:n marxismileninismin instituutin keskuspuoluearkisto). Lenin veti Tshitsherinin puheen konseptiin marginaalille tämän lauseen kohdalle viivan. Sanat, joista Lenin puhuu 2., 3. ja 4. huomautuksessaan, hän on alleviivannut Tshitsherinin konseptissa. — 368.

470 VKP(b):n XI edustajakokous oli koolla Moskovassa maaliskuun 27 päivästä huhtikuun 2 päivään 1922. Siinä oli läsnä 522 päätösvaltaista ja 164 neuvottelevaa edustajaa.

Edustajakokouksen päiväjärjestys oli seuraava: 1) Keskuskomitean poliittinen toimintaselustus; 2) Keskuskomitean selustus järjestötyöstä; 3) Tarkastusvaliokunnan selustus; 4) Keskuskontrollikomission selustus; 5) VKP(b):n Kominternin-valtuuskunnan toimintakertomus; 6) Ammattiliitot; 7) Punaisesta Armeijasta; 8) Finanssipolitiikka; 9) Puoluepuhdistuksen tulokset ja puolueen rivien lujittaminen; apuselostukset nuorisotyöstä, lehdistöstä ja propagandasta; 10) Keskuskomitean ja Keskuskontrollikomission vaalit. Edustajakokous muodosti sitä paitsi valiokunnan, jonka tuli valmistaa edustajakokouksen agraarijaoiston käsiteltäväksi kysymys puolueen maaseututyöstä ja laatia päätöslauselmaehdotus.

Puolueen KK suoritti Leninin johdolla suuren työn ennen edustajakokouksen koollekutsumista. Lenin itse laati osan edustajakokouksen tärkeimmistä asiakirjoista ja osallistui kaikkien muidenkin laadintaan. Hän piti edustajakokouksen avajaispuheen, teki VKP(b):n KK:n poliittisen toimintaselostuksen ja yhteenvedon sen johdosta käydystä keskustelusta, piti puheen ilmoitusten julkaisemisesta »Pravdassa» ja kokouksen päättäjäispuheen.

Ks. myös V. I. Lenin, Teokset, 33. osa, ss. 245—311. — 369.

471 Leninin ehdottama sanamuoto liitettiin kokonaisuudessaan päätöslauselmaan, jonka VKP(b):n XI edustajakokous hyväksyi huhtikuun 2 p:nä 1922 »VKP(b):n Kominternin-valtuuskunnan toimintakertomuksen johdosta» (ks. «КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК», ч. I, 1954, стр. 601—603 (»NKP edustajakokousten, konferenssien ja KK:n kokousten päätöslauselmina ja päätöksinä», I osa, 1954, ss. 601—603)). — 370.

472 Kun VKP(b):n XI edustajakokouksessa käsiteltiin päätöslauselmaa »Lehdistöstä ja propagandasta», D. B. Rjazanov kehotti osoittamaan siinä lisäksi, että ilmoitusten julkaisemisen puoluelehdissä kielletään. Edustajakokous hyväksyi hänen ehdotuksensa korjauksin, että kielletään ilmoitusten julkaiseminen »Pravdassa», mutta ei puoluelehdissä yleensä. Lenin ei ollut tuolloin istunnossa. Kuultuaan edustajakokouksen päätöksestä hän kirjoitti istunnon puheenjohtajana toimineelle Kameneville seuraavan kirjelapun: »tov. Kamenev! Edustajakokous on kuulemma kieltänyt julkaisemasta ilmoituksia 'Pravdassa'. Eikö asiaa voitaisi korjata, sillä kysymyksessä on ilmeinen virhe?» (Ленинский сборник XIII, 1930, стр. 29 (XIII Lenin-kokoelma, 1930, s. 29)). Kamenevin mielestä tehtyä päätöstä oli mahdoton kumota, ja sen vuoksi hän kehotti harkitsemaan muita keinoja »Pravdan» kannattamiseksi. Lenin käytti kuitenkin puheenvuoron sen jälkeen, kun oli jo luettu edustajakokouksen valitsemien Keskuskomitean ja Keskuskontrollikomission jäsenten luettelo, ja kehotti kumoamaan päätöksen perustellen ehdotustaan sillä, että uutta talouspolitiikkaa harjoitettaessa on erheellistä luottaa siihen, että lehdistölle voidaan myöntää varoja kultavarannosta tai verotuloista. Hänen ehdotuksensa hyväksyttiin.

Leninin puhe stenografoitiin vain osittain ja epätydyttävästi, minkä vuoksi se julkaistaan tässä osassa osittaisesti. — 370.

473 VKP(b):n KK hyväksyi tämän ehdotuksen kokouksessaan huhtikuun 3 p:nä 1922 seuraavin lisäyksin: »...silmälläpitäen sitä että tov. Stalin voitaisiin vapauttaa kuukaudeksi kaikista Työläis- ja talonpoikaisinspektion töistä.» Koska Stalin nimitettiin KK:n kokouksen päätöksellä VKP(b):n KK:n pääsihteeriksi, KKN vapautti hänet huhtikuun 25 p:nä 1922 tekemällään päätöksellä TTI:n kansankomissaarin toimesta. — 372.

474 VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi Leninin ehdotuksen huhtikuun 12 p:nä 1922. — 373.

475 *Kolmen Internationaalinen konferenssi* oli koolla Berliinissä 2.—5. huhtikuuta 1922.

Konferenssissa käytiin ankaraa taistelua toisaalta II ja II^{1/2} Internationaalien ja toisaalta Kommunistisen Internationaalien edustajien välillä. Kominternin valtuuskunta kehotti kutsumaan koolle maailmankongressin ja käsittelemään siinä yhdessä ammattiliittojen ja muiden työväenjärjestöjen kanssa sellaiset kysymykset kuin pääoman hyökkäyksen ja taantumuksen vastustaminen, uusien imperialististen sotien valmistelun ehkäiseminen, Neuvosto-Venäjän auttaminen talouselämän kuntoonpanossa, Versaillesin sopimus, jälleerakennustyöt hävitetyillä alueilla. II Internationaalien edustajat yrittivät II^{1/2} Internationaalien valtuuskunnan tosiasiallisesti tukiesä heitä pakottaa Kominternin valtuuskunnan hyväksymään suorastaan mahdottomat ehdot, jotka edellyttivät Gruusian irrottamista neuvostovaltiosta, ja joiden mukaan olisi pitänyt kieltäytyä perustamasta kommunistisia soluja sekä työväen joukkojärjestöjä ja vapauttaa valtiorikoksista tuomitut henkilöt. Kominternin valtuuskunta (N. Buharin, K. Radek ja K. Zetkin) torjui mainitut vaatimukset suostuen kuitenkin hyväksymään sen ehdon, ettei neuvostovalta sovelta kuolemantuomiota oikeistoieserrien jutussa ja että II ja II^{1/2} Internationaalien edustajille myönnetään lupa olla läsnä oikeuden istunnossa. Artikkelissaan »Olemme maksaneet liian paljon» Lenin arvosteli ankarasti Berliinin konferenssiin osallistuneita Kominternin edustajia mainittujen myönnytysten vuoksi katsoen ne virheellisiksi (ks. Teokset, 33. osa, ss. 315—319).

Konferenssissa hyväksyttiin yhteinen julkilausuma. Siinä todettiin mahdolliseksi yhteisten neuvottelujen pito ja yhteistoiminta tietyissä konkreettisissa kysymyksissä. Julkilausuma kehotti työtätekeviä osallistumaan Genovan konferenssin aikana järjestettäviin joukkomielenosoituksiin, joiden tunnuksina olivat taistelu kahdeksan tunnin työpäivän puolesta, taistelu työttömyyttä vastaan, proletariaatin taistelu pääoman hyökkäystä vastaan, Venäjän vallankumouksen puolustaminen, Venäjän nälkäänäkevien auttaminen, kaikkien muiden valtioiden ja Neuvosto-Venäjän keskinäisten poliittisten ja taloudellisten suhteiden uudestisolmiminen sekä kaikkien maiden proletariaatin yhteisrintaman eheyttäminen kansallisessa ja kansainvälisessä mitassa. Konferenssi katsoi välttämättömäksi kutsua koolle mahdollisimman pikaisesti maailmankongressin ja

asetti 9-henkisen järjestelykomitean (kolme edustajaa kustakin Internationaalista) huolehtimaan seuraavan konferenssin ja kongressin valmistelusta.

II ja II^{1/2} Internationaalien reformistinen johto suostui hyväksymään mainitun sopimuksen laajojen työväenjoukkojen painostuksesta, mutta sabotoi ja hajotti silti työväenluokan yhteistä taistelua. Useat II ja II^{1/2} Internationaalien puolueet päättivät toukokuun 21 p:nä 1922 järjestää Haagissa maailmankongressin ilman kommunisteja. Täten reformistijohtajat tekivät mahdottomaksi työväen yhteisrintaman luomisen. Siitä syystä Kominternin valtuuskunta ilmoitti toukokuun 23 p:nä 1922 Berliinissä pidetyssä yhdeksän edustajan komitean istunnossa eroavansa komiteasta.

Tässä osassa julkaistut huomautukset ja ehdotukset koskevat seuraavaa kolmen Internationaalien Berliinin-konferenssin yhteydessä laadittua Kominternin TpK:n puhemiesistön päätösehdotusta: »1) On tehostettava menshevikki- ja eserrävastaista kampanjaa koko kansainvälisessä kommunistisessa lehdistössä. 2) On ryhdyttävä käyttämään järjestelmällisesti hyväksi Berliinin neuvottelukokouksen aineistoja iskien vastustajaa jokaiseen arkaan kohtaan. 3) Yhdeksikön on pidätyttävä toistaiseksi julkaisemasta yhteisiä vetoouksia. 4) Huhtikuun 20 päivän mielenosoituksen aikana on harjoitettava arkailematta agitaatiota ja arvosteltava vastustajaa. 5) Kominternin eri osastojen on toimittava konkreettisia olosuhteita vastaavasti. 6) Valtuuskunnan ei pidä ryhtyä mihinkään uusiin toimenpiteisiin ennen kuin on käsitelty Berliinin aikaansaannosten ratifiointikysymys» (NKP:n KK:n marxismin-leninismien instituutin keskuspuoluearkisto).

Lähettäessään tämän päätösehdotuksen Leninille Zinovjev pyysi häntä ilmoittamaan mielipiteensä samana päivänä, ennen Kominternin TpK:n istuntoa. — 373.

476 »The New York Herald» («New Yorkin Airut») — amerikkalainen päivälehti, tasavaltalaisen puolueen äänenkannattaja; ilmestyi New Yorkissa vuodesta 1835 vuoteen 1924 saakka. — 375.

477 VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta otti käsiteltäväkseen Plehanovin teosten julkaisemiskysymyksen Leninin ehdotuksesta. NKP:n KK:n marxismin-leninismien instituutin keskuspuoluearkistossa on säilytettävänä huhtikuun 27 p:nä 1922 pidetyn Poliittisen toimikunnan istunnon käsittelylista, johon Lenin on lisännyt omakätisesti siinä lueteltujen 19 kohdan loppuun: »*Plehanovin teokset*». — 376.

478 VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta hyväksyi Leninin esittämän päätösehdotuksen toukokuun 11 p:nä 1922.

Poliittisen toimikunnan päätöstä vastaavasti Tilastollisen Keskushallinnon, Valtion suunnittelukomission sekä Elintarvike- ja Maatalouskomissariaatin edustajien neuvottelukokouksessa vahvistettiin toukokuun 16 p:nä tiedotus vuonna 1921—1922 peritystä ja vuonna 1922—1923 todennäköisesti perittävästä elintarvikeverosta. — 376.

479 Aiheena kirjelapun kirjoittamiseen oli se, että johtavissa puoluepiireissä käsiteltiin vuosien 1921 ja 1922 vaihteessa ulkomaankauppamonopolia koskevaa ongelmaa.

Neuvostohallitus oli vahvistanut monta kertaa päätöksillään oikeaksi ulkomaankaupan monopolisoinnin sen jälkeen, kun se oli saattetu voimaan KKN:n huhtikuun 22 p:nä 1918 antamalla asetuksella. Uuteen talouspolitiikkaan siirtyminen ja ulkomaisten kauppayhteyksien laajeneminen vaativat tekemään erinäisiä lisäyksiä ulkomaankauppaa koskeviin lakeihin. »Teeseissä ulkomaankaupasta», jotka ulkomaankaupan apulaiskansankomissaari Lezhava oli kirjoittanut Leninin toimeksiannosta, tähdennettiin ulkomaankauppamonopolin lujittamisen välttämättömyyttä ja määriteltiin uusia olosuhteita vastaavat tavaroiden vienti- ja tuontiehdot. Lenin hyväksyi teesit, ja tammikuun 4 p:nä 1922 ne hyväksyttiin Kansankomissaarien Neuvoston korkeimmassa talousvaliokunnassa. G. J. Sokolnikov, N. I. Buharin ja G. L. Pjatakov vastustivat ulkomaankauppamonopolin säilyttämistä. Sokolnikov kehotti kumoamaan sen ja saattamaan voimaan sen asemesta kauppalupajärjestelmän. J. V. Stalin, G. J. Zinovjev ja L. B. Kamenev kannattivat ulkomaankauppamonopolin rajoittamista. VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta vahvisti »Teesit ulkomaankaupasta» hiukan korjailtuina maaliskuun 4 p:nä 1922. Teesien lopullinen sanamuoto vahvistettiin maaliskuun 10 p:nä. YTK:n Puhemieshistö hyväksyi niiden perusteella maaliskuun 13 p:nä 1922 päätöksen »Ulkomaankaupasta» (päättös julkaistiin maaliskuun 15 p:nä 1922 »Izvestija VTsIK» lehden 60. numerossa).

Vaikka Poliittinen toimikunta oli tehnyt asiasta päätöksen, Sokolnikov ei muuttanut kantaansa, vaan kehotti myöntämään trusteeille, osuuskaupoille y.m. oikeuden ostaa elintarvikkeita ulkomailta; ulkomaankaupan apulaiskansankomissaari M. I. Frumkin asettui samoin kannattamaan ulkomaankauppamonopolin rajoittamista ja kehotti turvaamaan valtiolle ehdottoman monopolioikeuden vain 4–5 tavaranimikkeen osalta tukkukaupassa.

Saatuaan VSFNT:n täysivaltaiselta Saksan-edustajalta N. N. Krestinskiltä asiakirjoja, jotka todistivat ulkomaankaupan monopolisoinnista käydyn puoluetistelun vaikuttavan kielteisesti kauppaneuvotteluihin ulkomaisten kapitalistien kanssa, Lenin kirjoitti 15. toukokuuta tässä osassa julkaistun päätösehdotuksen sekä Stalinille ja Frumkinille osoitetun kirjeensä, jossa hän vaati »kiellettämään virallisesti kaikki ulkomaankauppamonopolin rajoittamisesta käydyt keskustelut, neuvottelut, sitä puoltavat komissiot y.m.» (Сочинения, 5 изд., том 54, стр. 260 (Teokset, 5. painos, 54. osa, s. 260). Stalin kirjoitti Leninin kirjeeseen: »En vastusta sitä, että nykyväiheessä 'kielletään virallisesti' ulkomaankauppamonopolin rajoittamiseen tähtäävät toimenpiteet. Kuitenkin ajattelen, että joudumme väistämättömästi rajoittamaan sitä» («В. И. Ленин. Биография», М., 1963, стр. 600–601) («V. I. Lenin. Elämäkerta», Moskova 1963, ss. 600–601)).

Poliittinen toimikunta hyväksyi Leninin kirjoittaman päätösehdotuksen toukokuun 22 p:nä. Ks. myös Teokset, 33. osa, ss. 444–448; Сочинения, 5 изд., том 45, стр. 338–339 (Teokset, 5. painos, 45. osa, ss. 338–339). — 377.

⁴⁸⁰ Lenin kirjoitti kyseiset asiakirjat aikana, jolloin Oikeusasiain kansankomissariaatti laati VSFNT:n rikoslakia ja YТрКК (IX kokoonpano) käsitteli sitä III istuntokaudellaan (12.—26. toukokuuta 1922). Lisäyksensä ja ensimmäisen kirjeensä Lenin on kirjoittanut »VSFNT:n rikoslain yleisen osan» luonnokseen, jonka oikeusasiain kansankomissaari D. I. Kurski oli hänelle lähettänyt. Keskusteltuaan kyseisestä asiasta Kurskin kanssa Lenin kirjoitti seuraavan kirjeensä hahmotellen siinä pykälän, jonka hän ehdotti lisättäväksi rikoslakiin. Leninin ehdotukset otettiin huomioon rikoslain »Vastavallankumoukselliset rikokset» lukua korjailtaessa.

YТрКК vahvisti VSFNT:n rikoslain III istuntokaudellaan, ja se saatettiin voimaan kesäkuun 1 päivästä 1922 (ks. «Собрание Узаконений и Распоряжений Рабочего и Крестьянского правительства», М., 1922, № 15, 1 июня, стр. 153, стр. 202—239 («Työläisten ja Talonpoikien Hallituksen Asetus- ja Säädöskokoelma», Moskova 1922, n:o 15, kesäkuun 1 pnä, 153. artikla, ss. 202—239)). — 377.

⁴⁸¹ Leninin kirje on vastaus VKP(b):n КК:n Sihteeristön kyselyyn, oliko YТрКК:n (IX kokoonpano) käsiteltävä lähimmällä III istuntokaudellaan kysymys Punaisen Armeijan miesvahvuuden supistamisesta. Tasavallan Vallankumouksellinen Sotaneuvosto oli ryhtynyt laatimaan Punaisen Armeijan miesvahvuuden supistamissuunnitelmaa, koska neuvostovaltuuskunta oli asettanut Genovan konferenssissa kysymyksen mahdollisesta asevarustusten yleisestä vähentämisestä. Kysymys otettiin istuntojen päiväjärjestykseen ehdollisesti, t.s. sen käsittely riippui Genovan konferenssin tuloksista. YТрКК hyväksyi III istuntokaudellaan toukokuun 24 pnä 1922 päätöksen, jossa sanottiin: »Genovan konferenssi antaa valtuuskuntamme ajaman linjan ansiosta aihetta olettaa mahdolliseksi armeijan tuntevan supistuksen.» Päätöksessä sanottiin edelleen: »Genovan konferenssi ei silti ratkaissut edes kiireellisimpiä neuvostovallan ja porvarillisten valtioiden keskinäisiä suhteita koskevia kysymyksiä, vaan siirsi peruskysymykset Haagin konferenssin ratkaistaviksi...» Armeijan supistamiskysymys poistettiin sen vuoksi YТрКК:n III istuntokauden päiväjärjestyksestä, mutta hallitus ja Sota-asiain kansankomissariaatti velvoitettiin esittämään vastaava ehdotuksensa sen jälkeen, kun selviävät Haagin konferenssin tulokset (ks. III сессия ВЦИК IX созыва. Бюллетень № 10, 26 мая 1922, стр. 18—19 (YТрКК:n IX kokoonpanon III istuntokausi. Bulletin n:o 10, toukokuun 26 pnä 1922, ss. 18—19)). — 378.

⁴⁸² Käsiteltyään toukokuun 26 pnä 1922 istunnossaan Leninin ehdotuksen VKP(b):n КК:n Poliittinen toimikunta päätti luovuttaa sen aineistona komissiolle, jonka КК oli asettanut ohjaamaan asiain käsittelyä YТрКК:n IX kokoonpanon III istuntokaudella. — 379.

⁴⁸³ *Taka-Kaukasian työlästekevien naisten ensimmäisen edustajakokouksen* avajaisistunto pidettiin toukokuun 26 pnä 1922 Bakussa. Edustajakokouksessa käsiteltiin seuraavat selostukset: naisliikkeen ke-

hitys Neuvosto-Venäjällä ja koko maailmassa ja kansainvälisen naissiihteeristön tehtävät; Taka-Kaukasian työtätekevä nainen ja III Internationaali; tilanneselostus y.m. Edustajakokous päättyi toukokuun 30 pnä.

Lenin kirjoitti tervehdyksensä Taka-Kaukasian työtätekevien naisten ensimmäiselle edustajakokoukselle vastaukseksi tiedotukseen, että Gruusian, Armenian ja Azerbaidzhanin työtätekevät naiset olivat valinneet hänet edustajakseen Taka-Kaukasian työtätekevien naisten kokoukseen.

Tervehdys luettiin edustajakokouksen ensimmäisessä istunnossa.
— 379.

- 484 VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta velvoitti elokuun 10 pnä 1922 Organisaatiotoimikunnan muodostamaan komission ja antamaan sen tehtäväksi valmistaa puolueen Keskuskomitean seuraavan kokouksen käsiteltäväksi VSFNT:n ja riippumattomien kansallisten neuvostotasavaltojen keskinäisiä suhteita koskevan kysymyksen. Elokuun 11 pnä muodostettuun KK:n Organisaatiotoimikunnan komission kuuluivat J. V. Stalin, V. V. Kuibyshev, G. K. Ordzhonikidze, H. G. Rakovski, G. J. Sokolnikov sekä kansallisten tasavaltojen edustajat: S. A. Agamali-ogly (Azerbaidzhan), A. F. Mjasnikov (Armenia), P. G. Mdivani (Gruusia), G. I. Petrovski (Ukraina), A. G. Tshervjakov (Valko-Venäjä) y.m.

Stalin laati ehdotuksen komission päätöslauselmaksi »VSFNT:n ja riippumattomien tasavaltojen keskinäisistä suhteista». Tämä ehdotus edellytti Ukrainan, Valko-Venäjän, Azerbaidzhanin, Gruusian ja Armenian liittymistä Venäjän federaatioon autonomisten tasavaltojen oikeuksin. Stalinin laatima ehdotus lähetettiin kansallisten neuvostotasavaltojen kommunistipuolueiden Keskuskomiteoiden käsiteltäväksi. Azerbaidzhanin ja Armenian kommunistipuolueiden KK:t kannattivat sitä. Gruusian KP:n KK vastusti ehdotusta ja hyväksyi istunnossaan syyskuun 15 pnä 1922 äänen enemmistöllä seuraavan päätöksen: »Tov. Stalinin teesien edellyttämä riippumattomien tasavaltojen yhdistäminen autonomisoinnin pohjalta katsotaan ennenaikaiseksi. Katsoimme välttämättömäksi yhdistää taloudelliset ponnistukset ja yleisen politiikan säilyttäen samalla kuitenkin kaikki riippumattomuuden attribuutit.» Valko-Venäjän KP:n KK kannatti päätöksessään riippumattomien tasavaltojen välisten sopimussuhteiden säilyttämistä. Ukrainan KP:n KK ei käsitellyt ehdotusta.

Komissio piti istuntonsa syyskuun 23 ja 24 pnä 1922 Molotovin puheenjohdolla. Se hyväksyi pohjaksi (yhden — Gruusian edustajan — pidättyessä) Stalinin ehdotuksen. Komissio kumosi Gruusian KP:n KK:n päätöslauselman liittäen siitä päätökseensä erikoisen pykälän. Komissio käsitteli Stalinin ehdotuksen pykälä pykälältä ja hyväksyi ne äänen enemmistöllä erinäisin muutoksin ja lisäyksin, jotka eivät muuttaneet ehdotuksen olemusta. Muun muassa toinen pykälä, jossa sanottiin, että YTpKK:n, KKN:n sekä VSFNT:n TPN:n päätökset ovat kansallisten tasavaltojen vastavia virastoja sitovia, hyväksyttiin 8 äänellä yhden (Mdivanin) äänestäessä vastaan ja yhden (Petrovskin) pidättyessä äänestyksestä.

Komission päätöslauselman lopullinen sanamuoto, jota Lenin erittelee Poliittisen toimikunnan jäsenille osoittamassaan kirjeessä, on seuraava:

»1. Todetaan tarkoituksenmukaiseksi solmia sopimus Ukrainan, Valko-Venäjän, Azerbaidžhanin, Gruusian, Armenian ja VSFNT:n kesken ensin mainittujen virallisesta liittymisestä VSFNT:hen, jättää kysymys Buharan, Horezmin ja Kaukoidän tasavallan kohdalla avoimeksi ja rajoittua siihen, että solmitaan niiden kanssa sopimukset tulliasioista, ulkomaankaupasta, ulko- ja sotilasasioista y.m.

Huomautus: 1. §:ssä mainittujen tasavaltojen ja VSFNT:n perustuslakiin tehdään vastaavat muutokset sen jälkeen, kun neuvostolimet ovat käsitelleet kysymyksen.

2. Tätä vastaavasti VSFNT:n YTpKK:n päätökset katsotaan 1. §:ssä mainittujen tasavaltojen keskusvirastoja sitoviksi ja KKN:n sekä VSFNT:n TPN:n päätökset kyseisten tasavaltojen yhdistettyjä komissariaatteja sitoviksi.

Huomautus: VSFNT:n YTpKK:n Puhemiestistöön nimitetään mainittujen tasavaltojen edustajat.

3. 1. §:ssä mainittujen tasavaltojen ulkoasiat (Ulkoasiain, Ulkomaankaupan komissariaatit), sota-asiat, kulkulaitos (paikallisiikennettä lukuun ottamatta) sekä Posti- ja lennätinlaitosten kansankomissariaatti yhdistetään samanlaisiin VSFNT:n kansankomissariaatteihin sillä tavalla, että vastaavilla VSFNT:n kansankomissariaateilla tulee olemaan tasavalloissa valtuutettunsa ja näillä pieni koneisto.

VSFNT:n kansankomissaarit nimittävät valtuutetut sopia ehdokkaista tasavaltojen TpKK:oiden kanssa.

Katsotaan tarkoituksenmukaiseksi ottaa asianosaisten tasavaltojen edustajia Ulko- ja Ulkomaankaupakomissariaatin vastaavien ulkomaanedustustojen jäseniksi.

4. Tasavaltojen Finanssiasiain, Elintarvikeasiain, Työasiain ja Kansantalouden kansankomissariaatit velvoitetaan virallisesti noudattamaan vastaavien VSFNT:n kansankomissariaattien ohjeita.

5. 1. §:ssä mainittujen tasavaltojen muut kansankomissariaatit, nimittäin Oikeusasiain, Valistusasiain, Sisäasiain, Maatalouden, Työläis- ja Talonpoikaisinspektion, Terveystieteiden ja Sosiaalihuollon kansankomissariaatit, katsotaan itsenäisiksi.

1. huomautus: Edellä mainittujen tasavaltojen elimet, joiden tehtävänä on vastavallankumouksen vastustaminen, velvoitetaan noudattamaan VSFNT:n Valtion poliittisen hallinnon ohjeita.

2. huomautus: Tasavaltojen TpKK:ille myönnetään armahdus-oikeus vain siviiliasioissa.

6. Tätä päätöstä, mikäli VKP:n Keskuskomitea hyväksyy sen, ei julkaista, vaan lähetetään kansallisille Keskuskomiteoille kiertokirjeenä ohjeeksi siinä tarkoituksessa, että se viedään läpi neuvostolinjaa edellä mainittujen tasavaltojen TpKK:iden tai Neuvostojen edustajakokouksien kautta ennen kuin kutsutaan koolle Neuvostojen yleisvenäläinen edustajakokous, jossa se esitetään näiden tasavaltojen toivomuksena» (NKP:n KK:n marxismin-leninismin instituutin keskuspuoluearkisto).

Komission aineistot (Stalinin ehdotus, komission istuntojen päätöslauselmat ja pöytäkirjat sekä Gruusian, Azerbaidžhanin ja Armenian kommunistipuolueiden Keskuskomiteoiden päätöslauselmat) lähetettiin syyskuun 25 pnä Leninille Gorkiin. Samanaikaisesti Keskuskomitean Sihteeristö, ennen kuin oli saanut ohjeet Leniniltä ja kysymys oli käsitelty Poliittisessa toimikunnassa, lähetti komission päätöslauselman kaikille VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan jäsenille ja varajäsenille lokakuun 5 päiväksi määrätyn KK:n kokouksen aineistona.

Tutustuttuaan komission aineistoihin Lenin kirjoitti tässä julkaistun kirjeensä Poliittisen toimikunnan jäsenille. Kirjeeseen on merkitty päivämääräksi 27. syyskuuta; se on nähtävästi virhe, sillä päiväkirjassa, johon merkittiin Leninin lähettämät kirjeet ja kirjelaput sekä hänen antamansa tehtävät, on osoitettu, että hänen kirjeensä lähetettiin Poliittisen toimikunnan jäsenille syyskuun 26 pnä; sitä paitsi Lenin keskusteli Stalinin kanssa (hän mainitsee siitä kirjeessään) syyskuun 26 pnä; tämän perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että Lenin kirjoitti kirjeensä syyskuun 26 pnä.

Poliittisen toimikunnan jäsenille lähettämässään kirjeessä Lenin vastusti Stalinin esittämää itsenäisten kansallisten neuvostotasavaltojen »autonomisoinnin» ajatusta ja ehdotti aivan toisenlaista periaateratkaisua: niiden yhdistämistä sitä tietä, että muodostetaan Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liitto (ks. myös V. I. Leninin kirjettä »Kansallisuuksia eli 'autonomisointia' koskevasta kysymyksestä», Teokset, 36. osa, ss. 583—589).

KK:n komission päätöslauselmaehdotukseen tehtiin Leninin esittämät korjaukset.

Päätöslauselman uusi sanamuoto oli seuraava:

»1. Todetaan välttämättömäksi solmia Ukrainan, Valko-Venäjän, Taka-Kaukasian Tasavaltojen Federaation ja VSFNT:n kesken sopimus niiden yhdistymisestä 'Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liitoksi' säilyttäen jokaiselle niistä oikeuden erota vapaasti 'Liitosta'.

2. 'Liiton' ylimmäksi elimeksi katsotaan 'Liiton TpKK', jonka muodostavat VSFNT:n, Taka-Kaukasian Federaation, Ukrainan ja Valko-Venäjän TpKK:iden edustajat näiden TpKK:iden edustamaa väestömäärää vastaavasti.

3. 'Liiton TpKK:n' toimeenpanevaksi elimeksi katsotaan 'Liiton Kansankomissaarien Neuvosto', jonka nimittää "Liiton TpKK".

4. 'Liittoon' yhtyneiden tasavaltojen ja federaatioiden Ulkoasiain, Ulkomaankaupan, Sota-asiain, Kulkulaitoksen sekä Posti- ja lennätinlaitosten kansankomissariaatit yhdistetään 'Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton' samanlaisiin kansankomissariaatteihin sillä tavalla, että vastaavilla 'Tasavaltojen Liiton' kansankomissariaateilla tulee olemaan tasavalloissa ja federaatioissa valtuutettunsa ja näillä pieni koneisto; 'Liiton' kansankomissaarit nimittävät valtuutetut sopien ehdokkaista federaatioiden ja tasavaltojen TpKK:iden kanssa.

Huomautus: Katsotaan välttämättömäksi ottaa asianosaisten tasavaltojen edustajia Ulko- ja Ulkomaankauppakomissariaatin vastaavien ulkomaanedustustojen jäseniksi.

5. 'Tasavaltojen Liittoon' kuuluvien tasavaltojen ja federaa-

tioiden Finanssiasiain, Elintarvikeasiain, Kansantalouden, Työasiain ja Inspektiön kansankomissariaatit samoin kuin ne keskuseliimet, joiden tehtävänä on vastavallankumouksen vastustaminen, velvoitetaan noudattamaan 'Tasavaltojen Liiton' vastaavien kansankomissariaattien ohjeita ja Kansankomissaarien Neuvoston sekä Työ- ja Puolustusneuvoston päätöksiä.

6. Muut 'Tasavaltojen Liittoon' kuuluvat kansankomissariaatit, nimittäin Oikeusasiain, Valistusasiain, Sisäasiain, Maatalouden, Terveystieteiden ja Sosiaalihuollon kansankomissariaatit, katsotaan itsenäisiksi» (NKP:n KK:n marxismileninismien instituutin keskuspuoluearkisto).

Kuudentena lokakuuta 1922, päivänä, jona VKP(b):n KK:n kokouksessa käsiteltiin VSFNT:n ja riippumattomien tasavaltojen keskinäisiä suhteita, Lenin kirjoitti Kameneville kirjelasun, koska ei voinut itse osallistua istuntoon. Kirjelasussaan hän korosti välttämättömänä suurvaltaisen shovinismin vastustamista ja ehdotti tehtäväksi päätöslauselmaan lisäyksen, että yleisliittolaisessa TrKK:ssa toimivat puheenjohtajina vuoron perään kaikkien yhdistyneiden tasavaltojen edustajat (ks. Сочинения, 5 изд., том 45, стр. 214 (Teokset, 5. painos, 45. osa, s. 214)).

VKP(b):n KK:n kokous kannatti täydellisesti Leninin linjaa, hyväksyi hänen ehdotustensa pohjalla laaditun päätöslauselman KK:n ohjeeksi ja antoi valitsemansa uuden komission tehtäväksi laatia Neuvostojen edustajakokouksen käsiteltäväksi lakiehdotuksen Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liiton (SNTL:n) muodostamisesta. KK:n jäsenet tuomitsivat puheissaan jyrkästi suurvaltaisen shovinismin ilmaukset. Samalla kokous antoi vastaiskun Mdivanille, joka alussa vastusti SNTL:n muodostamista ja sitten vaati myöntämään Gruusialle oikeuden yhtyä SNTL:ään välittömästi eikä Taka-Kaukasian Federaation kautta.

Pitäen ohjearnaan Leninin määrittelemiä periaatteita puolueen Keskuskomitea johti kaikkea myöhempääkin tasavaltojen yhdistymiseen johtavaa työtä.

Joulukuun 30 p:nä 1922 kokoontui neuvostojen I yleisliittolainen edustajakokous, jossa muodostettiin Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liitto. — 379.

⁴⁸⁵ *Tekstiilityöläisten ammattiliiton V yleisvenäläinen edustajakokous* oli koolla Moskovassa 6.—11. lokakuuta 1922. Siihen osallistui 350 päätösvaltaista ja 117 neuvottelevaa edustajaa. Edustajakokouksessa käsiteltiin ammattiliittojen keskuskomitean toimintaselostus sekä selostukset tekstiiliteollisuuden tilasta, ammattiliittojen yleisvenäläisestä edustajakokouksesta, järjestösyömyksistä, työoloista, kulttuuritoiminnasta ja tekstiilityöläisten kansainvälisestä liikkeestä.

Edustajat valitsivat kokouksen ensimmäisessä istunnossa Leninin kokouksen kunniapuheenjohtajaksi ja lähettivät hänelle tervehdyksen. Lokakuun 9 p:nä 1922 he pyysivät Leniniä saapumaan edustajakokoukseensa, ja Lenin vastasi pyyntöön myöntävästi. Hän ei kuitenkaan voinut täyttää lupaustaan, koska hänen terveydentilansa huonontui.

Leninin lähettämä tervehdys luettiin edustajakokouksen aamuis-

tunnossa lokakuun 10 pnä. Kokouksen puhemiehistö lähetti hänelle edustajien nimessä vastauskirjeen. — 381.

486 Lenin on kirjoittanut lisäyksensä VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan jäsenille osoitettuun Stalinin kirjeeseen, jossa kehoitettiin liittämään L. Urquhartin kanssa tehtävään toimilupasopimukseen lisäehtoja. — 382.

487 Poliittinen toimikunta käsittelee osuustoimintapankkikysymystä istunnossaan marraskuun 2 pnä 1922. Asian käsittelyyn osallistui myös Lenin. Poliittinen toimikunta teki seuraavan sisältöisen päätöksen: »...Alla seuraavat tov. Leninin teesit, jotka on hyväksytty pohjaksi, annetaan valiokunnan käsiteltäviksi ja se velvoitetaan esittämään Poliittiselle toimikunnalle kirjallinen selostus täytäntöönpanosta.»

Kyseisessä asiakirjassa on Leninin merkintö: »Säilytetä v ä *Hintshukin* kanssa käytävää keskustelua varten» (L. M. Hintshuk — Kulutusosuuskuntien Keskusliiton hallinnon puheenjohtaja. — *Toim.*). — 382.

488 Kirje on Leninin vastaus Pietarin tekstiilityöläisille, jotka olivat lähettäneet hänelle tervehdyksen ja lahjan. Pietarin tekstiilityöläiset kirjoittivat kirjeessään:

»*Kallis, suuresti kunnioitettu Vladimir Iljitsh!*

Pietarin tekstiilitrusti lähettää vuosipäivänään Teille lämpimän tervehdyksensä ja samalla eräessä tehtaassaan valmistetun vaipan.

Pietarin tekstiilitrusti toivoo, kallis ystävä, että vaatimaton lahjamme lämmittäisi Teitä paitsi fyysisesti myös henkisesti, että tuntisitte työläisten rakastavan Teitä lämpimästi ja näkisitte, ettemme tee työtä yhtään huonommin kuin ennen sotaa, vaikka koneet ovatkin äärettömän kuluneita ja kaikki rappiutilassa, vaikka on pulaa ja puutetta kaikesta, ja että pystymme siis saavuttamaan tavoitteemme.

Ota lahjamme vastaan, kallis ystävä.» — 383.

489 VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta teki marraskuun 16 pnä 1922 päätöksen armeijan supistamisesta vuoden 1923 tammikuun kuluessa 800 000 miehestä 600 000:een. VKP(b):n KK vahvisti joulukuun 18 pnä 1922 kokouksessaan Poliittisen toimikunnan päätöksen armeijan supistamisesta 600 000 mieheen helmikuun 1 päivään mennessä. Kokouksessa osoitettiin, että armeijaa supistettaessa oli ehdottomasti parannettava sota-aseita, minkä vuoksi KKN velvoitettiin löytämään sotatarviketehtaiden pikaiseen kuntoonpanoon tarvittavat varat. KK:n kokous kehotti Neuvostojen X yleisvenäläistä edustajakokousta julkaisemaan vetoamuksen kaikille kansoille korostaakseen siinä uudelleen, että VSFNT pyrkii yleiseen aseistariisuuntaan, ja kehottaakseen murtamaan vastustuksen, jota tämä Neuvostomaan ehdotus kohtaa muiden valtioiden taholta.

Neuvostojen X yleisvenäläinen edustajakokous ilmoitti virallisesti uudelleen miljoonien työätekevien nimessä, että se pyrkii rauhaan ja rauhanomaiseen rakennustyöhön.

Edustajakokouksen vetoimuksessa sanottiin: »Maailman työ-tätekevät! Kaikki jotka tahtovat tehdä rauhantöitä, yhdistäkööt ponnistuksensa Neuvosto-Venäjän ponnistuksiin turvatakseen rauhan ja pelastaakseen ihmiskunnan kauheilta hävityssodilta!..

Neuvostojen X edustajakokous vahvistaen virallisesti noudattavansa rauhanpolitiikkaa kehottaa kaikkia kannattamaan tätä linjaa. Kaikki kansat vaatikoot hallituksiaan solmimaan rauhan. Rauhanasia on kansojen omassa käsissä. Maailman kaikkien työtätekevien pitää yhdistää ponnistuksensa ehkäistäkseen uhkaavan sodanvaaran. Kiusaantuneelle ja paljon kärsineelle, kurjuuteen syöstylle ja nälkää näkeväälle ihmiskunnalle on turvattava rauha hinnalla millä hyvänsä.» — 383.

- 490 *Amerikan Yhdysvaltojen venäläinen siirtokunta* käsitti 1920-luvulla likimääräisten laskelmien mukaan n. kolme miljoonaa henkilöä; suurin osa heistä oli siirtolaisia, jotka olivat muuttaneet pois Venäjältä jo ennen vallankumousta poliittisten, taloudellisten ja uskonnollisten syiden vuoksi; porvaristoon, aatelistoon ja sivistyneistöön kuuluvat siirtolaiset, jotka olivat paenneet Venäjältä Lokakuun sosialistisen vallankumouksen jälkeen, käsittivät siirtokunnan väestöstä vähäisen osan. Nämä ryhmät olivat sosiaaliselta ja taloudelliselta asemaltaan erilaisia ja suhtautuivat eri tavalla Neuvosto-Venäjään, minkä vuoksi venäläinen siirtokunta hajaantui kahdeksi toisilleen vihamieliseksi leiriksi. Toinen näistä käsitti Neuvosto-Venäjän ystävien seuran (venäläisen jaoston), Neuvosto-Venäjän teknisen avustamisen seuran, USA:n ammattiyhdistysten venäläiset jaostot, venäläisten keskinäisten avustusseurojen yhteisen konferenssin y. m. edistysmieliset työväenjärjestöt, joiden ympärille ryhmittyi valtaosa siirtolaisia. Toisen leirin muodosti liittouma, johon kuului erilaisia neuvostovastaisen »Novoje Ruskoje Slovo» lehden ympärille ryhmittyneitä venäläisiä pikkuporvarillisia ja monarkistisia järjestöjä.

Lenin osoitti kirjeensä sille osalle venäläistä siirtokuntaa, joka oli ryhmittynyt Neuvosto-Venäjään ystävällisesti suhtautuvien järjestöjen ympärille. — 384.

- 491 5. marraskuuta — 5. joulukuuta 1922 pidetyn Kominternin IV kongressin päiväjärjestyksessä oli kysymys Kommunistisen Internationaalien ohjelmasta. Kongressin käsiteltäviksi esitettiin N. I. Buharinin laatima ja hänen omissa nimissään ehdottama ohjelmaluonnos, Bulgarian ja Saksan Kommunistisen Puolueen laatimat ohjelmaluonnokset sekä »Italian Kommunistisen Puolueen toimintaohjelma». Marraskuun 13 p:nä tekemässään selostuksessa »Venäjän vallankumouksen viisivuotispäivä ja maailmanvallankumouksen näköalat» Lenin kehotti käsittelemään nämä luonnokset vain yleispiirtein, toisin sanoen alustavasti, ja julkaisemaan ne, jotta niitä olisi voitu harkita syvällisemmin ja laatia huolellisesti ohjelma (ks. Teokset, 33. osa, ss. 407—421). Vilkasta väittelyä ohjelmaluonnoksia käsiteltäessä aiheutti kysymys, oliko väliaikaiset ja osittaiset vaatimukset katsottava sellaisiksi, jotka johdattivat joukkoja sosialistiseen vallankumoukseen ja taisteluun proletariaatin diktatuurin puolesta. Buharin vastusti sitä, että Kominternin ohjel-

massa olisi perusteltu teoreettisesti yleisimmät väliaikaiset ja osittaiset vaatimukset, ja jopa syytti opportunistista niitä, jotka vaativat näiden teesien liittämistä ohjelmaan. Kongressin osanottajat arvostelivat jyrkästi tätä Buharinin kannanottoa. VKP(b):n valtuuskunta pyysi kongressin puhemiehistöä suomaan sille mahdollisuuden käsitellä ohjelmakysymyksen kokouksessaan ennen kuin kongressi tekee päätöksensä; kongressi tyydytti valtuuskunnan ryynnön (ks. «Бюллетень IV конгресса Коммунистического Интернационала», № 14—15, стр. 31 («Kommunistisen Internationaalin IV kongressin bulletiini», n:o 14—15, s. 31)).

Marraskuun 20 pnä 1922 pidettiin VKP(b):n valtuuskunnan byroon neuvottelukokous. Neuvottelukokouksessa muotoiltiin tässä julkaistut ehdotukset, jotka esitettiin kongressin päätöslauselmaksi. Mikäli tiedetään, ehdotusten tärkeimmät 4. ja 5. kohta ovat sanasta sanaan Leninin sanelemia. — 385.

- ⁴⁹² Marraskuun 20 pnä 1922 pidetyssä VKP(b):n valtuuskunnan byroon neuvottelukokouksessa laadittiin niin ikään seuraava »Venäjän valtuuskunnan julkilausuma»: »Koska väittely siitä, miten on määriteltävä siirtymävaiheen vaatimukset ja mihin ohjelman osaan ne on liitettävä, pyritään aivan aiheettomasti selittämään periaatteellisiksi erimielisyyksiksi, Venäjän valtuuskunta toteaa yksimielisesti, ettei siirtymävaiheen vaatimusten esittämistä kansallisissa ohjelmissa eikä niiden yleistä määrittelyä ja teoreettista perustelua Kominternin ohjelman yleisessä osassa voida katsoa opportunistiksi.» Tämä julkilausuma luettiin kongressin istunnossa marraskuun 21 pnä. Sen jälkeen kongressin puhemiehistö esitti edustajien käsiteltäviksi VKP(b):n valtuuskunnan byroon laatimat ehdotukset; niihin tehtiin vähäisiä toimitusluontoisia korjauksia. Kongressi hyväksyi ehdotukset kongressin päätöslauselmaksi (ks. «Бюллетень IV конгресса Коммунистического Интернационала» № 18, стр. 7—8 («Kommunistisen Internationaalin IV kongressin bulletiini», n:o 18, ss. 7—8)). — 386.

- ⁴⁹³ Ks. myös Teokset, 33. osa, ss. 233—234 ja 320—328; tämä osa, ss. 388—391.

Alempana tarkoitetaan luetteloa, joka on esitetty ehdotuksessa »Päätöslauselma varapuheenjohtajien (Kansankomissaarien Neuvoston ja Työ- ja Puolustusneuvoston varapuheenjohtajien) työstä» (ks. Teokset, 33. osa, ss. 327—328). — 386.

- ⁴⁹⁴ VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta liitti Leninin ehdotuksen päätökseensä, jonka se hyväksyi joulukuun 7 pnä 1922 Valtion huoltokomission selostuksen johdosta. Kansankomissaarien Neuvostoa kehoitettiin myöntämään Valistuskomissariaatille 2 miljoonaa kultaruplaa laivankorjaustöissä säästetyistä varoista (ks. Сочинения, 5 изд., том 45, стр. 311—312 (Teokset, 5. painos, 45. osa, ss. 311—312)). — 387.

- ⁴⁹⁵ Aamulla joulukuun 13 pnä Leninillä oli kaksi taudinkohtausta. Lääkärit määräsivät hänet vuoteeseen. M. I. Uljanova kirjoitti myöhemmin seuraavaa: »Lääkärit saivat suurin vaivoin Vladimir

Iljitshin keskeyttämään täydellisesti työnteon ja lähtemään pois kaupungista. Vladimir Iljitshiä kehoitettiin toistaiseksi olemaan kävelemättä ja pysymään mahdollisimman paljon vuoteessa. Loppujen lopuksi Vladimir Iljitsh suostui matkustamaan ja sanoi, että 'ryhtyy jo samana päivänä lopettelemaan töitään'.

Sen jälkeen Lenin teki muutaman päivän työtä kotona: saneli kirjeitä ja antoi erinäisiä tehtäviä pyrkien saattamaan päätökseen erikoisen tärkeiksi katsomansa asiat. — 390.

- 496 Tarkoitetaan Rykovin ehdotusta, että KKN:n ja TPN:n varapuheenjohtajat tai VKP(b):n KK:n sihteeri seuloisivat yleensä alustavasti asiakkaat, jotka Lenin ottaa vastaan. — 390.
- 497 Kyseisessä kirjeessä puhutaan A. D. Tsjurupan, L. B. Kamenevin ja A. I. Rykovin joulukuun 12 pnä 1922 ehdottamasta KKN:n ja TPN:n varapuheenjohtajien työnjaosta. Leninin joulukuun 4 pnä 1922 ehdottamaa KKN:n ja TPN:n varapuheenjohtajien työnjakoa sekä hänen ehdottamaansa KKN:n varapuheenjohtajien ja puheenjohtajan työjärjestystä ks. tästä osasta, ss. 386—387 ja 388—390. — 390.
- 498 Tarkoitetaan todennäköisesti johtotoiminnan normalisointikysymyksiä käsitellyttä konferenssia, joka pidettiin Moskovassa syyskuussa 1922. — 397.
- 499 Tässä on otettava huomioon vuoden 1920 hinnat. Setelien jatkuvan liikkeellelaskun tuloksena neuvostovallan ensimmäisinä vuosina paperirahan arvo aleni nopeasti. Niinpä Neuvostoliiton Finanssiasiaien kansankomissariaatin valuuttahallinnon tietojen mukaan 1 kultarupla vastasi arvoltaan (jos vastikkeiksi otetaan vallankumousta edeltäneen kauden kultarahat) vuoden 1920 alkupuoliskolla 1633 paperiruplaa, mutta saman vuoden jälkipuoliskolla jo 4083 ruplaa (ks. «Наше денежное обращение. Сборник материалов по истории денежного обращения в 1914—1925 гг.». М., 1926, стр. 16 (»Rahankiertomme. Kokoelma aineistoja rahankierron historiasta vuosien 1914—1925 ajalta.» Moskova 1926, s. 16)). — 404.
- 500 Pietarin kuvernementin XIV puoluekonferenssin »kymmenen toimintaohjelman» kannattajat valitsivat Leninin VKP(b):n X edustajakokouksen päätösvaltaiseksi edustajaksi. Valtuuskunta ei kuitenkaan voinut saapua edustajakokouksen täysilukuisena, koska Pietarissa vallitsi kireä tilanne ja Kronstadtissa alkoi vastavallankumouksellinen kapina. Lenin osoitti kyselylomakkeessa omaavansa neuvottelevan äänioikeuden kaiketi siksi, että puuttui Pietarin valtuuskuntaa koskeva vaalipöytäkirja. Hän osallistui silti kaikista päätöslauselmista toimitettuihin äänestyksiin ja hänet on merkitty puolueen X edustajakokouksen päätösvaltaisten edustajien luetteloon (ks. «X съезд РКП(б). 8—16 марта 1921 г. Стенографический отчет». М., 1963, стр. 729 (»VKP(b):n X edustajakokous. 8.—16. maaliskuuta 1921. Pikakirjoite.» Moskova 1963, s. 729)). — 408.

- ⁵⁰¹ *V. I. Leninin päivystävien sihteerien päiväkirjassa on merkintöjä Leninin antamista tehtävistä, asiakkaiden vastaanotosta y.m. asioista vuoden 1922 marraskuun 21 ja vuoden 1923 maaliskuun 6 päivän väliseltä ajalta.*
Päivystävien sihteerien päiväkirjaan tekivät merkintöjä KKN:n ja TPN:n sihteeri L. A. Fotijeva, KKN:n ja TPN:n sihteerin apulainen M. A. Voloditsheva, sihteerit N. S. Allilujeva, M. I. Glasser, S. A. Flakserman ja Leninin kirjastonhoitaja Sh. M. Manutsharjants.
- Merkinnot tehtiin lähtevää postia varten tarkoitettuun päiväkirjaan; kirjassa oli neljä saraketta: päivämäärä, päivystäjän nimi, tehtävät, merkintä niiden täytöstä. Nimilehdelle on kirjoitettu: »Tähän Päiväkirjaan pyydetään merkitsemään kaikki tehtävät ja päivystystuntien aikaiset tapahtumat sekä tekemään merkintö tehtävien täytöstä. 21/XI-22.» — 421.
- ⁵⁰² *Gorbunov, I. P.* — Kansankomissaarien Neuvoston kansliapäällikkö. — 423.
- ⁵⁰³ Tarkoitetaan KKN:n istuntoa, jossa Lenin toimi puheenjohtajana. — 423.
- ⁵⁰⁴ VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan jäsenten äänestettäväksi asetettiin marraskuun 21 p:nä ulkoasiain kansankomissaarin G. V. Tshitsherinin ehdotus VSFNT:n täysivaltaisen Italian-edustajan V. V. Vorovskin nimittämisestä Lausannen konferenssin valtuuskunnan jäseneksi. — 423.
- ⁵⁰⁵ *Haskell, W.* — eversti, ARA:n valtuutettu. — 423.
- ⁵⁰⁶ *Zaks, B. G.* — KKN:n kansliapäällikön apulainen. — 423.
- ⁵⁰⁷ *Nazaretjan, A. M.* — VKP(b):n KK:n sihteerin apulainen. — 424.
- ⁵⁰⁸ *Burakova, M. N.* — VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan toimistosiihteerin. — 424.
- ⁵⁰⁹ Ks. Teokset, 33. osa, s. 433. — 424.
- ⁵¹⁰ VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan istunnossa käsiteltiin 21 kysymystä, jotka koskivat VSFNT:n, Puolan, Eestin, Suomen, Latvian ja Liettuan Moskovan-konferenssia, aseistuksen supistamista, trusteja, sekatyyppeistä platinanmyyntiyhtiötä, maatalousluottoa, Valistusasiain kansankomissariaatin toimintaa y.m. — 424.
- ⁵¹¹ *Skljanski, E. M.* — Tasavallan Vallankumouksellisen Sotaneuvoston varapuheenjohtaja. — 424.
- ⁵¹² *Sokolnikov, G. J.* — finanssiasiain apulaiskansankomissaari. — 424.
- ⁵¹³ Leninille lähetettiin J. Vargan laatima Kominternin IV kongressin päätöslauselmaksi tarkoitettu ehdotus »Maataloudellisen toi-

- mintaohjelman luonnos» sekä Kominternin ТрК:n pyyntö, että Lenin ilmoittaisi mielipiteensä ehdotuksesta. Lenin lähetti huomautuksensa marraskuun 25 p:nä aamulla. — 424.
- 514 Leninin ja Stalinin kirjeenvaihtoa laivankorjausohjelman johdosta ks. Сочинения, 5 изд., том 45, стр. 311—313 (Teokset, 5. painos, 45. osa, ss. 311—313). — 425.
- 515 *Earsman ja Garden* — Kominternin IV kongressiin osallistuneet Australian Kommunistisen Puolueen edustajat. — 425.
- 516 VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan jäsenten äänestettäväksi asetettiin Tshitsherinin ehdotus, että neuvostohallitus lähettäisi Lausannen konferenssin järjestäjille nootin neuvostovaltuuskunnan osallistumisesta konferenssiin ja Neuvosto-Venäjän edustajien osallistumisesta salmikysymystä käsittelevän valiokunnan työhön. — 425.
- 517 Leninin puheenjohtolla pidetyssä Työ- ja Puolustusneuvoston istunnossa käsiteltiin 13 kysymystä: ehdotus asetukseksi kotimaan-kauppakomiteasta, TPN:n komission selostus aineistojen valmistamisesta neuvostojen X yleisvenäläistä edustajakokousta varten, viljan viennistä Turkestaniin puuvillateollisuuden tukemiseksi y.m. — 425.
- 518 Äänestettäväksi oli asetettu VKP(b):n KK:n Sihteeristön marraskuun 24 p:nä tekemä päätös F. E. Dzerzhinkin (puheenjohtaja), D. Z. Manuilskin ja V. S. Mitskevitch-Kapsukasin nimittämisestä komissioon, jonka tehtäväksi annettiin tarkastaa pikaisesti loka-kuun 24 p:nä eroanomuksen jättäneiden Gruusian KP:n KK:n jäsenten ilmoitus ja ehdottaa toimenpiteet, joihin oli ryhdyttävä kestävänsä sovun aikaansaamiseksi Gruusian KP:n KK:ssa. Lenin pidätyi äänestyksestä. — 425.
- 519 Kyseisenä päivänä lääkärit määräsivät Leninille viikon ehdottoman levon. — 425.
- 520 Lenin saneli kirjeen Stalinille laivankorjausohjelmasta (ks. Сочинения, 5 изд., том 45, стр. 311—312 (Teokset, 5. painos, 45. osa, ss. 311—312)); kirjeen Trotskille (jäljennös Zinovjevälle, Buharinille, Radekille, Stalinille ja Kameneville), joka koski Kominternin IV kongressin Italian-edustajille osoitettua kirjettä ja Trotskin teesejä uudesta talouspolitiikasta (ks. Сочинения, 5 изд., том 54, стр. 314 (Teokset, 5. painos, 54. osa, s. 314)); kirjeen Trotskille, Zinovjevälle, Buharinille ja Radekille arvostelun siinä »Maataloudellisen toimintaohjelman luonnosta» (ks. sama, s. 313). Samana päivänä Lenin käski lähettää hänen nimisään tervehdyksen valistustyöntekijäin ammattiliiton IV yleisvenäläiselle edustajakokoukselle (ks. Teokset, 33. osa, s. 434). — 425.
- 521 Tarkoitetaan todennäköisesti Kominternin ТрК:n kirjettä, jossa Leniniä pyydettiin ottamaan vastaan muutamia Kominternin

- IV kongressin valtuuskuntia, ja Stalinin kirjettä, jossa puhuttiin laittoman platinanoston ehkäisemisestä. Lenin antoi samana päivänä Gorbunovin tehtäväksi lähettää kaikille Poliittisen toimikunnan jäsenille päätösehdotuksen laittoman platinanoston ehkäisemisestä. Tästä kysymyksestä ks. myös haastattelua, jonka Lenin myönsi »The Observer» ja »The Manchester Guardian» lehtien kirjeenvaihtajalle Farbmanille (Teokset, 33. osa, s. 378). — 425.
- 523 Lenin kehotti apulaistaan, KKN:n ja TPN:n varapuheenjohtajaa Tsjurupaa osallistumaan trusteja koskevaa säännösehdotusta laativan VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan komission työhön. Poliittinen toimikunta nimitti Tsjurupan komission jäseneksi marraskuun 27 p:nä. — 426.
- 523 Tarkoitetaan ilmeisesti artikkeleja, jotka julkaistiin »Pravdassa» helmikuun 2 p:nä 1923 neuvostohallituksen kieltäytyttyä solmimasta toimilupasopimusta englantilaisen teollisuusmiehen L. Urquhartin kanssa. — 426.
- 524 KKTN:n varapuheenjohtajan Miljutinin selostus kauppa-, finanssi- ja teollisuusasioista oli lähetetty Leninille aineistoksi Neuvostojen X yleisvenäläisessä edustajakokouksessa tehtävää selostusta varten. — 426.
- 525 *Münzenberg, W.* — nälkää näkeväälle Neuvosto-Venäjän väestölle kansainvälistä työväenapua järjestäneen ulkomaisen komitean pääsihteeri. — 427.
- 526 *Kramer, V. V.* — Leniniä hoitanut hermolääkäri, professori. — 427.
- 527 Lisäkorttiin on kirjoitettu: »Vaati ulkomaankauppamonopolia koskevien asiakirjojen lisäksi Lezhavan y.m. puheenjohtajalla pidetyn neuvottelukokouksen pöytäkirjan, automaattien numeroluettelon. Kaikki on toimitettu hänen asuntoonsa. Käski Lidija Aleksandrovnan ilmoittaa Frumkinille, Lezhavalle ja Tsjurupalle, mitä piti tehdä ulkomaankauppamonopolia koskevien materiaalien suhteen. Keskusteli puhelimitse Frumkinin, Gorbunovin ja muiden kanssa. Tarkasti TPN:n esittelylistan.» Samana päivänä Leninille toimitettiin TPN:n kotimaankauppakomission lokakuun 13 päivän istunnon pöytäkirja. — 427.
- 528 M. Sorokinin kirjoitus «Наш промышленный комсостав» («Teollisuuspäällikkökuntamme») («Экономическая Жизнь», marraskuun 26 p:nä 1922). Muistiinpanoissa on osoitettu virheellisesti päivämääräksi 27. marraskuuta. — 427.
- 529 Leniniä kiinnostivat nähtävästi KKN:n alaisen VSFNT:n ulkomaisten kauppavaltuuskuntien tarkastuskomission johtopäätökset ja ehdotukset. Mainitun komission varapuheenjohtaja Avanesov lähetti kyseiset aineistot Leninille joulukuun 3 p:nä (ks. joulukuun 3 p:nä, illalla, tehtyä merkintöä). — 427.

- ⁵³⁰ *Bogdanov, P. A.* — KKT:n puheenjohtaja. — 427.
- ⁵³¹ *Fomin, V. V.* — kulkulaitoksen apulaiskansankomissaari. — 427.
- ⁵³² Ks. Сочинения, 5 изд., том 54, стр. 314—315 (Teokset, 5. painos, 54. osa, ss. 314—315). — 427.
- ⁵³³ VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta käsitteli istunnossaan marraskuun 30 p:nä KK:n kokouksen nimittämän komission selostuksen »Tasavaltojen liitosta» ja hyväksyi Neuvostoliiton perustuslain perussäännökset. — 428.
- ⁵³⁴ Ks. Сочинения, 5 изд., том 45, стр. 312—313 (Teokset, 5. painos, 45. osa, ss. 312—313). — 428.
- ⁵³⁵ VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta vahvisti marraskuun 30 p:nä KK:n Organisaatiotoimikunnan marraskuun 20 p:nä tekemän päätöksen Keskuskomitean kokouksen koollekutsumisesta joulukuun 15 päivänä. — 428.
- ⁵³⁶ Tarkoitetaan artikkelia «Беседа с А. В. Пешехоновым» («Keskustelu A. V. Peshehonovin kanssa»). — 428.
- ⁵³⁷ *Adoratski, V. V.* — huomattu marxilaisuuden propagoija, tiedemies. Leninin toimeksiannosta hän laittoi painokuntoon kokoelman K. Marxin ja F. Engelsin valittuja kirjeitä. — 429.
- ⁵³⁸ Ф. Энгельс. Политическое завещание (Из неопубликованных писем). М., 1923 (F. Engels, Poliittinen testamentti (Poimintoja julkaisemattomista kirjeistä), Moskova 1923). NKП:n KK:n marxismin-leninismin instituutin keskuspuoluearkistossa on säilytetävänä Leninille kuulunut kappale tätä kirjateosta ja sen mukana on kirjastonhoitajalle osoitettu kirjelappu: »Pidettävä hyllyllä. 30/XI 1922. Lenin» (ks. «Библиотека В. И. Ленина в Кремле», М., 1961, стр. 56 («V. I. Leninin Kremlin-kirjasto», Moskova 1961, s. 56)). — 429.
- ⁵³⁹ *Syrtsov, S. I.* — VKP(b):n KK:n työntekijöitä. — 429.
- ⁵⁴⁰ *Книповитш, N. M.* — professori, johti Asovan tutkimusretkikuntaa, jonka perustehtävänä oli Asovan — Mustan meren vesistön yleispiirteittäinen tutkiminen kalatalouden kuntoonpanemiseksi. — 429.
- ⁵⁴¹ Lenin tarkoittaa todennäköisesti F. Kinin (Frumkinin) kirjoitusta ««Спец» (Опыт статистического обследования)» («'Asiantuntijat' (Tilastotutkimuksia)»), joka julkaistiin syyskuun 3 p:nä 1922 »Pravdan» 197. numerossa. — 430.
- ⁵⁴² Ks. Teokset, 35. osa, ss. 513—514. — 430.
- ⁵⁴³ Lenin allekirjoitti Työläis- ja Talonpoikaisinspektion kansankomisariaatin kollegion jäsenelle Sviderskille osoitetun kirjeen joulukuun 5 p:nä. — 430.

- ⁵⁴⁴ *Belenki, A. J.* — Valtion poliittisen hallinnon työntekijöitä. — 430.
- ⁵⁴⁵ Kaupan ja teollisuuden apulaiskansankomissaari Frumkin laati Leninin toimeksiannosta selostuksen »Suppeita tietoja ulkomaankaupan tilasta» ja lähetti sen Leninille joulukuun 4 pnä. — 431.
- ⁵⁴⁶ Tarkoitetaan maan finanssi- ja taloudellista tilaa selittelevää A. G. Mihailovskin kirjelmää ja finanssiasiain apulaiskansankomissaarin A. M. Krasnoshtshokovin teesejä teollisuuden rahoittamisesta. — 431.
- ⁵⁴⁷ Avanesov oli lähettänyt Leninille valtion ulkomaankauppamonopolia koskevat KKN:n valiokunnan johtopäätökset. Lenin luki ne huolellisesti ja teki niihin oikaisuja, merkintöjä ja viivauksia. — 431.
- ⁵⁴⁸ Gorbunov on kirjoittanut joulukuun 4 pnä muistioonsa: oltava perillä Kyshtymin tehtaan asioista, koottava rauta- ja terästeollisuuden rahoittamista koskevat perustiedot, sama Donbassin ja Azneftin osalta, tutustuttava laskenta-aineiston (kysymyksessä on todennäköisesti vuoden 1922 loka- — marraskuussa toimitettu Moskovan ja Pietarin neuvostovirkailijain laskenta. — *Toim.*) käsittelyjärjestelmään (ks. »Istoritsheski arhiv», 1961, n:o 5, s. 61).
Palattuaan työhuoneeseensa Lenin saneli kirjeen I. I. Hodorovskille pyytäen lähettämään hänelle tiedot siitä, miten VKP(b):n kaupunkilaissolut auttavat maaseutusoluja ja maaseutusolut kaupunkilaissoluja (ks. *Сочинения*, 5 изд., том 54, стр. 315—316 (Teokset, 5. painos, 54. osa, ss. 315—316)). Lenin aikoi puhua siitä selostuksessaan neuvostojen X yleisvenäläisessä edustajakokouksessa (ks. Teokset, 36. osa, s. 567). Hän käsitteli tätä kysymystä artikkelissaan »Päiväkirjan sivuja» (ks. sama, 33. osa, ss. 453—455). — 432.
- ⁵⁴⁹ Kolegajev kävi selostamassa Leninille, miten täytettiin KKN:n marraskuun 16 pnä 1922 tekemää päätöstä apurahojen myöntämisestä valtioneutereille. — 432.
- ⁵⁵⁰ *Zhukov, I. P.* — voimatalousinsinööri. — 432.
- ⁵⁵¹ Ks. Teokset, 33. osa, s. 435; *Сочинения*, 5 изд., том 54, стр. 316 (Teokset, 5. painos, 54. osa, s. 316). — 432.
- ⁵⁵² *Holtzmann, A. Z.* — KKTN:n Voimatalouskomitean johtaja. *Laurentjev, P. F.* — hänen apulaisensa. — 432.
- ⁵⁵³ C. Reyes, »Nuevas y viejas rutas» (»Uudet ja vanhat tiet»), Buenos Aires 1922. Kirja lähetettiin Leninille Kominternin Toimeenpanevan Komitean sihteeristöstä. Joulukuun 7 pnä se palautettiin sihteeristöön venäjännettäväksi (ks. «Библиотека В. И. Ленина в Кремле», М., 1961, стр. 665 (»V. I. Leninin Kremlin-kirjasto», Moskova 1961, s. 665)). — 432.

- 554 Ks. Teokset, 33. osa, ss. 436—440. — 432.
- 555 Luettelon mukaan valtuuskuntaan kuuluivat J. Hans — Tshekkoslovakian ammattiyhdistysliiton puheenjohtaja, Hamosta — kunnallislaitosten työntekijäin ammattiliiton puheenjohtaja, Fráněk — rakennustyöläisten ammattiliiton jäsen, Richtér — kuljetustyöntekijäin ammattiliiton jäsen ja Chapéra — kaasu- ja sähköteollisuustyöläisten ammattiliiton edustaja. Valtuuskunta luovutti Leninille Tshekkoslovakian työläisten tervehdyskirjeen. — 433.
- 556 *Popov, P. I.* — Tilastollisen Keskushallinnon johtaja. — 433.
- 557 *Antselovitsh, N. M.* — YAKN:n johtavia työntekijöitä. — 433.
- 558 L. A. Fotijeva lähetti Valistusasiain kansankomissariaatin kollegion jäsenelle V. N. Jakovlevalle ja L. B. Kameneville kirjeen, jossa vaadittiin turvaamaan kaikkien koulujen oppilaat ja opettajat leivällä; samalla hän lähetti Leninin apulaisille seuraavan sisältöisen kirjeen: »Kameneville ja Tsjurupalle. Vladimir Iljitsh pyytää Teitä tutustumaan maanantaihin (joulukuun 9 päivään. — *Toim.*) mennessä kaikkiin 'Vishnevskin, Popovin' kysymystä koskeviin aineistoihin, jotta maanantaina voisitte neuvotella yhdessä Vladimir Iljitshin ja Rykovin kanssa ja päättää, mitä politiikkaa tulemme noudattamaan Tilastollisen Keskushallinnon suhteen.» — 433.
- 559 *Eiduk, A. V.* — maatalous- ja teollisuusväestön maahanmuuttoasioita hoitavan komission puheenjohtaja. *Dovgalevski, V. S.* — posti- ja lennätinlaitosten kansankomissaari. — 433.
- 560 Lenin aikoi puhua Valistusasiain kansankomissariaatin kollegion jäsenen Meshtsherjakovin kanssa asunnon hankkimisesta silmälääkärinä professori Averbachia varten. — 433.
- 561 Ks. Teokset, 33. osa, ss. 441—442. — 433.
- 562 VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan istunnossa käsiteltiin 18 kysymystä, jotka koskivat noottia salmikysymyksestä, Moskovan aseistariisuntakonferenssia, Valtionhuoltovaliokunnan selostusta, viljanvientiä, maatalousluottoa, vuoden 1922 joulukuun palkkarahastoa, neuvostojen X yleisvenäläisen edustajakokouksen selostuksia, menshevikkipuolueen KK:n jäsentä N. A. Rozhkovia y.m. asioita. — 434.
- 563 L. A. Fotejeva lähetti A. M. Nazaretjanille seuraavan sisältöisen kirjelapun: »Vladimir Iljitsh kehottaa hyväksymään Unschlichtin neljä ehdotusta valtakirjojen myöntämisestä ulkomaille lähteville.» Valtion poliittisen hallinnon varapuheenjohtaja Unschlicht ehdotti, että kansankomissariaatteja kiellettäisiin antamasta valtakirjoja henkilöille, jotka karkotetaan hallinnollista tietä ulkomaille. — 434.
- 564 V. I. Lenin pyysi V. N. Jakovlevaa tiedottamaan hänelle, miten

- edistyvät työt valiokunnassa, jonka Poliittinen toimikunta asetti joulukuun 7 päivän aamuna Leninin ehdotuksesta laskemaan alustavasti, miten paljon viljaa tarvitaan kaikkien koulujen oppilaiden ja opettajien leiväntarpeen täydelliseen tyydyttämiseen (ks. tätä osaa, s. 387). — 434.
- 565 Ennen Gorkiin lähtöään Lenin jätti N. P. Gorbunoville ja L. A. Fotijevalle myös kirjallisen määräyksen selittäen siinä, millä tavalla hänelle oli tiedotettava VKP(b):n KK:sta saapuvista asiapapereista (ks. Сочинения, 5 изд., том 54, стр. 318 (Teokset, 5. painos, 54. osa, s. 318)). Lenin velvoitti sihteeri lähettämään Tsjurupalle ja Rykoville ehdotukset, jotka hän oli joulukuun 4 p:n kirjoittanut työnjaosta KKN:n ja TPN:n varapuheenjohtajien kesken (ks. tätä osaa, ss. 386—387). — 434.
- 566 Poliittisen toimikunnan joulukuun 7 päivän istunnon pöytäkirja lähetettiin Leninille sen jälkeen, kun hän oli keskustellut Fotijevan kanssa ja tämä oli selostanut, mitä päätöksiä Poliittinen toimikunta oli tehnyt Leninin poissaollessa. — 434.
- 567 Lenin saneli Voloditshevalle kirjeen Stalinille ilmoittaen siinä, että hän protestoi N. A. Rozhkovista tehtyä Poliittisen toimikunnan päätöstä vastaan ja kehottaa siirtämään kysymyksen VKP(b):n KK:n kokouksen käsiteltäväksi; kirjeessä puhutaan myös S. A. Lozovskin työstä Profinternissä (ks. Сочинения, 5 изд., том 54, стр. 320—321 (Teokset, 5. painos, 54. osa, ss. 320—321)). — 434.
- 568 Neuvostovaltuuskunta pyysi sähköessä lupaa ilmoittaa Lausannen konferenssissa neuvostohallituksen suostuvan siihen, että kutsutaan koolle Mustan meren valtioiden konferenssi käsittelemään kysymystä laivaliikenteen turvallisuuden takaamisesta Mustalla merellä. — 434.
- 569 Ks. Teokset, 33. osa, s. 443. — 434.
- 570 Ks. tämä osa, ss. 387—388. — 434.
- 571 VKP(b):n KK:n kokous siirrettiin joulukuun 15 päivästä 17 päivään. — 434.
- 572 Tarkoitetaan todennäköisesti Leninin ehdotuksia työnjaosta KKN:n ja TPN:n varapuheenjohtajien kesken (ks. tätä osaa, ss. 388—390) ja KKN:n varapuheenjohtajien ja puheenjohtajan työjärjestystä käsittelevää kirjettä (sama, ss. 388—390). — 434.
- 573 Tarkoitetaan kirjettä, jonka Lenin kirjoitti C. Lazzarille (ks. Сочинения, 5 изд., том 54, стр. 322—323 (Teokset, 5. painos, 54. osa, ss. 322—323)). *Souvarine, B.* — Kominternin IV kongressin edustaja; Lenin käytti häntä tässä tapauksessa kääntäjänä. — 435.
- 574 Ks. Teokset, 33. osa, ss. 320—328. — 435.

- 575 Äänestettävänä oli Poliittisen toimikunnan (joulukuun 7 pnä saadun sähkösen johdosta tehty) päätös tuomion langettamisesta eserrien Bakun oikeusjutussa. Lenin äänesti »puolesta». Poliittinen toimikunta teki joulukuun 14 pnä päätöksen: ei vastusteta. — 435.
- 576 Frumkin lähetti KKN:n alaisen VSFNT:n ulkomaisten kauppavaltuuskuntien tarkastuskomission teesejä koskevan lausuntonsa joulukuun 11 pnä ja joulukuun 13 pnä se saatettiin Leninin tietoon. — 435.
- 577 Kanslian päiväkirjaan on merkitty n:o 8605 kohdalle Leninin kirje Frumkinille; n:o 8606 kohdalle Gorbunoville annettu tehtävä: hankkia tiistaihin (joulukuun 12 päivään) mennessä Leniniä varten korjausvedokset kokoelmasta «На новых путях. Итоги новой экономической политики 1921—1922 гг. Труды под редакцией комиссии СТО», М., изд. СТО, 1923 (вып. II. Финансы, вып. III. Промышленность) (»Uusilla teillä. Uuden talouspolitiikan yhteenvetoja vuosilta 1921—1922. TPN:n komission toimittamat tutkimukset.» Moskova, TPN:n julkaisu, 1923 (II vihko. Raha-asiat, III vihko. Teollisuus)). — 435.
- 578 Dzerzhinski teki Leninille selkoa Taka-Kaukasian aluepiirikomitean ja Mdivanin ryhmän välistä selkkausta selvittämään lähetetyn Poliittisen toimikunnan komission Gruusian-matkan tuloksista. Lenin mainitsi tästä keskustelusta tammikuun 24 pnä 1923 (ks. tätä osaa, s. 442). — 436.
- 579 *Stomonjakov, B. S.* — VSFNT:n kauppaedustaja Saksassa. — 436.
- 580 Ks. tämä osa, 495. huomautus. — 436.
- 581 Lenin protestoi kirjeessään toistamiseen Poliittisen toimikunnan joulukuun 7 pnä tekemää päätöstä vastaan, jolla menshevikki Rozhkoville annettiin lupa asua Moskovassa. Ks. myös tämä osa, 587. huomautus. — 436.
- 582 Lenin ilmoitti kirjeissään, ettei hän voi osallistua KK:n lähimpään kokoukseen, selitti, kuinka kokouksessa oli puolustettava hänen kantaansa ulkomaankauppamonopolia koskevassa kysymyksessä ja osoitti kerrassaan tuomittavaksi kaikkinaisen horjunnan tässä kysymyksessä. — 436.
- 583 Ks. tämä osa, ss. 390—391. — 436.
- 584 Ks. Teokset, 33. osa, ss. 444—448. — 436.
- 585 *Jaroslavski, J. M.* — KKN:n alaisen VSFNT:n ulkomaisten kauppavaltuuskuntien tarkastuskomission puheenjohtaja. — 437.
- 586 Lenin pyysi Avanesovia tutustumaan VKP(b):n KK:n kokoukselle osoittamaansa ulkomaankauppamonopolia käsittelevään kirjeeseen ja tiedottamaan hänelle ehdotuksensa (ks. Сочинения, 5 изд., том 54, стр. 325 (Teokset, 5. painos, 54. osa, s. 325)). — 437.

- 587 Poliittinen toimikunta kumosi joulukuun 14 p:n päätöksensä, jonka oli tehnyt joulukuun 7 p:n, ja päätti karkottaa Rozhkovin Pskoviin varoittaen samalla, että heti ensimmäisen neuvostovastaisen esiintymisen jälkeen hänet karkotetaan Neuvosto-Venäjältä. — 437.
- 588 Tarkoitetaan kirjettä, jonka Lenin kirjoitti VKP(b):n KK:n kokoukselle ulkomaankauppamonopolista (ks. Teokset, 33. osa, ss. 444—448). — 437.
- 589 Kirjeessään Lenin sanoi uskovansa, että KK:n kokouksessa menee läpi ulkomaankauppamonopolin koskemattomuutta puoltava päätös, sillä osa niistä, jotka lokakuun kokouksessa äänestivät monopolisointia vastaan, oli ottanut oikean kannan (ks. Сочинения, 5 изд., том 54, стр. 325—326 (Teokset, 5. painos, 54. osa, ss. 325—326)). — 438.
- 590 Ks. Teokset, 33. osa, s. 449. — 438.
- 591 Lenin vaati kirjeessään käsittelemään KK:n kokouksessa ehdottomasti kysymyksen ulkomaankauppamonopolista ja asettamaan sen myös puolueen seuraavan edustajakokouksen käsiteltäväksi (ks. Сочинения, 5 изд., том 54, стр. 325—326 (Teokset, 5. painos, 54. osa, ss. 325—326)). — 438.
- 592 Joulukuun 16 päivän vastaisena yönä Leninin terveydentilassa tapahtui jyrkkä muutos, hänen oikea kädensä ja jalkansa halvautuivat; sittemmin käden ja jalan liikuntakyky alkoi vähitellen palautua.
Kozhevnikov, A. M. — Leniniä hoitanut hermolääkäri. — 438.
- 593 Lenin esitti mainitussa kirjeessä ajatuksensa toimivaltuuksien jaosta KKN:n ja TPN:n varapuheenjohtajien kesken, osoitti välttämättömäksi tehdä lyhyet muistiinpanot asiakkaiden vastaanotosta sekä kehotti varapuheenjohtajia käsittelemään neuvottelukokouksessa ilman häntä Tilastollisen Keskushallinnon kysymyksen (ks. Сочинения, 5 изд., том 54, стр. 327 (Teokset, 5. painos, 54. osa, s. 327)). — 438.
- 594 *Pakaln, P. P.* — Leninin Gorkin-henkivartioston päällikkö. — 438.
- 595 *Foerster, O. R.* — saksalainen professori, Leniniä hoitaneita lääkäreitä konsultoinut hermolääkäri. — 438.
- 596 VKP(b):n KK kannatti joulukuun 18 p:n pitämässään kokouksessa Leninin ehdotuksia ja vahvasti ulkomaankauppamonopolin koskemattomuuden. Kokous teki erikoisen päätöksen päätöslauselmiensa ja kokouksen kulkua selostavan tiedotuksen toimittamisesta Leninille, mikäli lääkärit antavat luvan. — 439.
- 597 Joulukuun 23 päivän vastaisena yönä Leniniltä halvautui oikea käsi ja jalka. — 439.

- ⁶⁹⁸ Lenin saneli kirjeensä edustajakokoukselle joulukuun 23, 24, 25, 26 ja 29 p:nä 1922 ja tammikuun 4 p:nä 1923 (ks. Teokset, 36. osa, ss. 571–575 ja 581–582). Sihteerinvirasto lähetti joulukuun 23 p:nä sanellun kirjeen samana päivänä Stalinille. — 439.
- ⁶⁹⁹ Tuohon aikaan oli koolla neuvostojen X yleisvenäläinen edustajakokous (23.–27. joulukuuta 1922). — 439.
- ⁶⁰⁰ M. A. Voloditsheva kirjoitti myöhemmin, vuonna 1929: »Kaikki artikkelit ja asiakirjat, jotka V. I. Lenin saneli vuoden 1922 joulukuusta (20 päivän jälkeen) vuoden 1923 maaliskuun alkuun mennessä, kirjoitettiin V. I. Leninin tahdosta puhtaaksi viitenä kappaleena, joista hän pyysi jättämään yhden itselleen, antamaan kolme kappaletta Nadezhda Konstantinovnalle ja yhden sihteerinvirastolleen (ehdottoman salaisena). Lenin tarkasti 'Pravdaan' lähetettävän kappaleen sitten, kun siihen oli tehty kaikki lopulliset korjaukset ja muutokset ja se oli lyöty puhtaaksi, sen jälkeen kirjoitus annettiin Maria Iljinitshnalle. Korjaukset tehtiin myös niihin kolmeen kappaleeseen, jotka sai Nadezhda Konstantinovna. Minä poltin alkuperäiskappaleet. Lenin pyysi merkitsemään lakkasinetillä suljettuihin kirjekuoriin, joissa asiakirjajäljennöksiä hänen tahdostaan säilytettiin, että ne saa avata vain V. I. Lenin ja hänen kuoltuaan Nadezhda Konstantinovna. En kirjoittanut kirjekuoriin sanoja: 'hänen kuoltuaan'. V. I. Leniniä varten tarkoitettut kappaleet pantiin kansiin ja sidottiin kiinni nauhalla, että niitä olisi ollut mukavampi käyttää.» — 439.
- ⁶⁰¹ B. V. Titlinovin kirja Новая церковь. Пр. — М., 1923 (Uusi kirkko, Pietari — Moskova 1923). Kirjastonhoitaja Sh. M. Manutsharjants on kirjoittanut päiväkirjaan Titlinovin teoksesta tekemänsä merkinnön jälkeen: »Nadezhda Konstantinovna on pyytänyt tammikuussa Vladimir Iljitshiä varten osuustoimintaa käsittelevää kirjallisuutta. Hintshuk on lähettänyt seuraavat: 1) Meshtsherjakovin kirjan Кооперация и социализм (Osuustoiminta ja sosialismi). 2) Staudingerin Марксизм и потребкооперация (Marxilaisuus ja kulutusosuuskunnat). 3) Sassenin Развитие теории кооперации в эпоху капитализма (Osuustoimintateorian kehitys kapitalismin kaudella). 4) Staudingerin От Шульце-Делича к Крейцнаху (Schulze-Delitzschistä Kreznachiin). 5) Tshajanovin Основные идеи и формы организации крестьянской кооперации (Talonpoikaissäestön osuustoiminnan perusaatteet ja järjestömuodot). 6) Tugan-Baranovskin Социальные основы кооперации (Osuustoiminnan sosiaalinen pohja). 7) Prokorovitshin Кооперативное движение в России, его теория и практика (Venäjän osuustoimintaliike, sen teoria ja käytäntö).» — 440.
- ⁶⁰² Tarkoitetaan artikkelia »Vallankumouksestamme (N. Suhanovin kirjoitelmien johdosta)» (ks. Teokset, 33. osa, ss. 465–470). — 440.
- ⁶⁰³ Ks. Teokset, 33. osa, ss. 471–476. Ensimmäistä varianttia ks. tästä osasta, ss. 391–398. — 440.
- ⁶⁰⁴ *Hlopljankin, M. I.* — Työasiain kansankomissariaatin kollegion jäsen. — 441.

- ⁶⁰⁵ Seuraavana päivänä (21. tammikuuta) Voloditsheva pyysi lähettämään Leniniä varten aikakauslehdet: »Sotsialistitsheski Vestnik», n:o 1, »Sovremennyje Zapiski», XIII nide ja »Zarja», n:ot 9. — 10. — 441.
- ⁶⁰⁶ Dzerzhinskin komission selostus käsiteltiin VKP(b):n KK:n Poliittisen toimikunnan istunnossa tammikuun 25 pnä 1923; komission ehdotukset hyväksyttiin. — 442.
- ⁶⁰⁷ Lenin tarkoittaa P. M. Kerzhentsevin kirjaa «Принципы организации», Пр., 1922 («Järjestelyperiaatteet», Pietari 1922) ja O. A. Jermanskin kirjaa «Научная организация труда и система Тейлора», М., 1922 («Työn tieteellinen järjestely ja Taylorin järjestelmä», Moskova 1922). Lenin mainitsee näistä kirjoista artikkelissaan »Mieluummin vähemmän, mutta parempaa» (ks. Teokset, 33. osa, ss. 477—492 ja Valitut teokset neljässä osassa, 4. osa, ss. 484—497). Jermanskin kirjan johdosta ks. myös Leninin kirjoittamaa keskeneräiseksi jäänyttä arvostelua »Lusikallinen tervaa hunajatyynyissä» (Teokset, 33. osa, ss. 355—356). — 442.
- ⁶⁰⁸ Reske, N. A. — Työläis- ja Talonpoikaisinspektion kansankomissariaatin kollegion jäsen. — 442.
- ⁶⁰⁹ VKP(b):n KK:n Poliittinen toimikunta myönsi helmikuun 1 pnä luvan antaa Gruusian kysymystä koskevat Dzerzhinskin komission asiakirjat. — 443.
- ⁶¹⁰ Fotijeva on merkinnyt muistiin Leninin seuraavat ajatukset: »1) Mistä syystä Gruusian KP:n entistä KK:ta syytettiin puolueen linjalta poikkeamisesta. 2) Missä suhteessa heidän katsottiin rikkoneen puoluekuria. 3) Millä perusteella Taka-Kaukasian aluepiirikomiteaa syytetään Gruusian KP:n KK:n painostamisesta. 4) Väkivallan käyttö ('biomekaniikka'). 5) KK:n (VKP(b):n. — Toim.) linja Vladimir Iljitshin poissaollessa ja hänen aikanaan. 6) Komission suhde asiaan. Tutkiko se ainoastaan Gruusian KP:n KK:ta vastaan vai myös Taka-Kaukasian aluepiirikomiteaa vastaan esitetyt syytökset? Tutkiko se 'biomekaniikka'-tapaukset? 7) Nykytilanne (vaalikamppailu, menshevikit, painostus, kansallinen eripuraisuus)» (NKP:n KK:n marxismin-leninismin instituutin keskuspuoluearkisto). — 443.
- ⁶¹¹ Ks. Teokset, 33. osa, ss. 477—492 ja Valitut teokset neljässä osassa, 4. osa, ss. 484—497. — 443.
- ⁶¹² Lenin pyysi helmikuun 1 pnä hankkimaan hänelle N. K. Krupskajan kautta M. P. Pavlovitshilta seuraavat kirjat: A. E. Ходоров, «Мировой империализм и Китай (Опыт полит.-эконом. исследования)», Шанхай 1922 (A. J. Hodorov, »Maailman imperialismi ja Kiina (Taloustieteellinen tutkielma)», Shanghai 1922) ja М. П. Павлович, «Советская Россия и империалистическая Япония» (M. P. Pavlovitsh, »Neuvosto-Venäjä ja imperialistinen Japani»). Mainitut kirjat

- toimitettiin hänelle illalla samalla kuin A. M. Hintshukin kirja «Петросоюз в условиях новой экономической политики», М., 1922 («Kulutusosuuskuntien keskusliitto uuden talouspolitiikan kaudella», Moskova 1922). — 444.
- ⁶¹³ Tarkoitetaan loka- — marraskuussa 1922 Moskovassa ja Pietarissa toimitettua neuvostovirkailijain laskentaa. — 446.
- ⁶¹⁴ Tarkoitetaan teosta »Proletaarinen vallankumous ja luopio Kautsky». — 447.
- ⁶¹⁵ Lenin saneli nähtävästi joulukuun 27 tai 28 päivänä teemat, joista alkoi kirjoittaa. Merkintö on seuraavanlainen:
 »Muistettavaa:
 Keskuskomitean jäsenmäärän lisäämistä koskevassa kirjeessä on sivuutettu kysymys laajennetun Keskuskomitean jäsenten ja Työläis- ja Talonpoikaisinspektion välisistä suhteista.
 Teemat:
 1. Kulutusosuuskuntien Keskusliitto ja sen merkitys uuden talouspolitiikan kannalta.
 2. Ammattiopetuksen Päähallinnon ja kansansivistystyön keskinäinen suhde.
 3. Kansallisuuskysymys ja internationalismi (Gruusian puolueessa viimeksi tapahtuneen selkkauksen valossa).
 4. Uusi, vuonna 1922 ilmestynyt kansanopetustilastoa erittelevä kirja.» — 448.
- ⁶¹⁶ Lenin pyysi lähettämään hänelle seuraavat kirjat: В. С. Рожицын, «Новая наука и марксизм», Харьков, 1922 (V. S. Rozhitsyn, »Uusi tiede ja marxilaisuus», Harkov 1922); С. Ю. Семковский, «Марксизм как предмет преподавания. Доклад на Всеукр. педагог. конференции (июль 1922 г.)», Харьков, 1922 (S. J. Semkovski, »Marxilaisuus oppiaineena. Ukrainan opettajien konferenssissa tehty selostus (heinäkuu 1922)», Harkov 1922); М. Альский, «Наши финансы за время гражданской войны и нэпа», М., 1923 (M. Alski, »Rahavaramme kansalaissodan ja uuden talouspolitiikan aikana», Moskova 1923); С. Н. Фалькнер, «Перелом в развитии мирового промышленного кризиса», М., 1922 (S. N. Falkner, »Käännepkohta maailman teollisuuspuolan kehityksessä», Moskova 1922); Г. Цыперович, «Мы сами! (Итоги хоз. строительства за 5 лет)», Пр., 1922 (G. Tsyperovitsh, »Me itsel! (Taloudellisen rakennustyön yhteenvetoja 5 vuoden ajalta)», Pietari 1922); Л. Аксельрод (Ортодокс), «Против идеализма. Критика некоторых идеалистич. течений философ. мысли. Сборник статей», М.—Пр., 1922 (L. Axelrod (Ortodoks), »Idealismia vastaan. Eräiden filosofisen ajattelun idealististen virtausten arvostelua. Artikkelikokoelma», Moskova — Pietari 1922); А. Древш, «Миф о Христе», М., 1923 (A. Drevs, »Kristus-myytti», Moskova 1923); П. Г. Курлов, «Конец русского царизма. Воспоминания быв. командира корпуса жандармов», М.—Пр., 1920 (P. G. Kurlov, »Venäjän tsarismin loppu. Entisen santarmipäällikön muistelmia», Moskova — Pietari 1920); С. И. Канатчиков, «На темы дня (Страницы проле-

тарской идеологии)», Пр., 1923 (S. I. Kanattshikov, »Päivän aiheita (Proletaarisen ideologian vaiheita)», Pietari 1923); И. А. Модзалевский, «Пролетарское мифотворчество (Об идеологических уклонах современной пролетарской поэзии)», Семипалатинск, 1922 (I. A. Modzalevski, »Proletaarista myyttien keksintää (Nykyajan proletaarisen runouden aatevirtauksista)», Semipalatinsk 1922) y. m. — 449.

- ⁶¹⁷ Fotijeva on tehnyt seuraavan merkinnön: »Vladimir Iljitsh pyysi vihjaamaan Soltsille (A. A. Solts — VKP(b):n Keskuskontrollikommision puhemiehistön jäsen. — *Toim.*), että hän (V. I. Lenin. — *Toim.*) on loukatun kannalla. On annettava jonkun loukatuista ymmärtää, että hän on heidän kannallaan.

3 seikkaa: 1. Ei saa torailla. 2. On tehtävä myönnytyksiä.

3. Ei saa rinnastaa suurta ja pientä valtiota toisiinsa.

Tiesikö Stalin? Miksi ei reagoinut?

Se että shovinismin ja menshevismin kannalle poikkeavia nimetään 'uklonisteiksi'*, todistaa suurvaltaisten shovinistien poikkeavan samaan.

Koottava Vladimir Mjitshiä varten julkaistut aineistot.»

Päiväkirjassa ei ole merkintöjä helmikuun 15 ja maaliskuun 4 päivän väliseltä ajalta. — 450.

- ⁶¹⁸ Lenin pyysi Trotskia ottamaan tehtäväkseen puolustaa »Gruusian asiaa» puolueen KK:n kokouksessa. Trotski vastasi, ettei hän voi ottaa vastuulleen sellaista tehtävää vedoten siihen, että hän oli sairas (ks. *Сочинения*, 5 изд., том 54, стр. 329 (Teokset, 5. painos, 54. osa, s. 329). — 450.

- ⁶¹⁹ Tarkoitetaan J. V. Stalinille osoitettua kirjettä, jäljennökset L. B. Kameneville ja G. J. Zinovjeville (ks. *Сочинения*, 5 изд., том 54, стр. 329—330 (Teokset, 5. painos, 54. osa, ss. 329—330)). — 450.

- ⁶²⁰ Lenin tiedotti kirjeessään, että hän valmistaa kirjelmää ja puhetta Gruusian kysymyksestä (ks. *Сочинения*, 5 изд., том 54, стр. 330 (Teokset, 5. painos, 54. osa, s. 330)). — 451.

- ⁶²¹ Muistiinpanot päättyvät tähän.

Teksti alkaen sanoista: »Nadezhda Konstantinovna pyysi...» on merkitty Päiväkirjaan pikakirjoituksella; M. A. Voloditsheva siirsi tämän merkinnän kurrentiin heinäkuun 14 pnä 1956. — 451.

* *Uklonstit* — puolueen jäseniä, jotka mielipiteissään ja politiikassa ajoivat puolueen oikeasta yleislinjasta eriyvää suuntaa; nimitys johtuu venäläisestä sanasta »uklon» (poikkeama). *Suom.*